EUGEN BARBU

ŞOSEAUA NORDULUI

Roman

2

EDITURA MILITARĂ, BUCUREŞTI, 1989

ISBN 973-32-0018-2

I

1

VARA ASTA PLINĂ DE PRIMEJDII NU-I PLĂCEA deloc inspectorului Mizdrache. Începînd cu 4 aprilie, viaţa lui se schimbase considerabil. Bucureştiul devenise un oraş oarecare, un oraş aproape părăsit, pentru că evacuările continuau masiv şi localurile se închideau pe rînd. Îşi petrecea dimineţile în biroul lui cu storurile trase, aşteptînd fatidica oră 11 cînd, cu o punctualitate ireproşabilă, sunau sirenele şi trebuiau să coboare în adîncul, tristul, sinistrul, dar sigurul adăpost al Siguranţei, ţinînd într-o servietă actele cele mai importante, să asculte plictisit conversaţia insipidă a subalternilor care pomeneau despre case dărîmate, morţi, internaţi în spitale şi evacuări urgente către locuri mai liniştite.

Ar fi plecat şi el, chiar făcuse cîteva rapoarte în sensul acesta, dar în instituţia unde lucra, părăsirea Bucureştilor era probabil ultima alternativă studiată de mai marii de la Ministerul de Interne, aşa că, resemnat, gîndindu-se bine şi cu grijă la viitor, inspectorul studia posibilitatea de a supravieţui unei catastrofe ce i se părea iminentă.

Ciripoi, mai optimist într-un fel, dădea semne de irascibilitate, parcă nu mai răspundea tot atît de politicos la salut, începînd parcă să înţeleagă ce fel de instrument fusese în mîinile sale. Conflictul dintre ei creştea lent, dar sigur. Mizdrache nu-şi putea însă permite să se arate slab tocmai în împrejurări ca acestea, cînd fiecare şovăială se putea plăti cu viaţa. Ştia din experienţă că în astfel de momente laşitatea tuturor creşte şi că a te lăsa des-

coperit era egal cu moartea. Mareşalul nu glumea, şi dacă la un ministru s-ar mai fi uitat, în cazul unei greşeli, la un pîrlit de funcţionar n-ar fi ridicat nici măcar un deget, dimpotrivă, lui Mizdrache i se părea că tocmai categoria de oameni căreia aparţinea adună laolaltă cele mai nimerite calităţi ca să fie pedepsiţi fără cruţare de către autorităţi pentru darea de exemplu şi înfricoşarea şovăitorilor. Sub priviri îi treceau o serie de acte complicate, de rapoarte secrete din care rezulta limpede că se petrece ceva, că anumite persoane din guvern şovăiau şi că ar fi dorit să treacă de partea anglo-americanilor sau că se tocmeau cu toată lumea în schimbul scăpării pielii. El înaintase mai departe rapoartele sale, urmare a îndelungilor observări făcute, şi răspunsuri nu soseau deloc, măsuri nu se luau, ceea ce era limpede pentru un vechi copoi că însemna un oarecare consimţămînt tacit al unui stab, şi el ştia chiar cine era acel stab şi se mira că Mareşalul nu face ca Mussolini şi nu-l împuşcă mai degrabă.

Într-o asemenea stare sufletească îi rămîneau femeile şi băutura, barurile, vreo două, deschise cu riscuri mari şi accesibile unui public disperat, neînstare să se despartă de Bucureşti, pentru că era legat de afaceri pe picior, prospere la ora aceea din pricina primejdiei sporite, de unde cîştiguri fabuloase, răsturnări la bursa neagră şi alte lucruri deocheate în care era mai bine să nu te-amesteci ca să nu dai peste cine ştie ce mînă, a cine ştie cui, capabil să te arunce pe drumuri cu un telefon, dat unde trebuie.

Într-o miercuri, spre seară, inspectorul avu cu Ciripoi, subalternul şi pînă la un punct asociatul său în cele mai neplăcute afaceri, o conversaţie neaşteptată. Fusese o zi înăbuşitoare de sfîrşit de iulie, cu un vînt pustiu şi inutil umblînd brambura prin coridoarele de asfalt şi piatră ale oraşului, cu zgomot enervant de tablă smulsă de pe acoperişuri şi cu rîcîit de pomi pe ziduri, nişte pomi fierţi în dogorile verii, mirosind a praf şi a zăduf, adică una din acele zile cînd femeile pleacă mînate de instincte de acasă şi se dau frenetic amanţilor, urlînd cu geamurile deschise, zi nebună cînd toată lumea umblă bezmetică şi ar omorî pe cineva, cînd se bea ceasuri întregi sub perdelele tărcate ale cîrciumilor ce sfidau pericolele bombardamentelor şi cînd nimeni nu mai răspundea de nimic. Pe la şapte, cînd soarele cobora pe ziduri maiestuos, încă

strălucitor, aprinzînd ferestrele cu o lumină delirantă căreia nu-i reziști, ca și cînd această lumină insistentă ar vrea să perforeze toate obloanele și să arate celorlalți tot ce se ascunde în case : adică oameni toropiți, năuciți de căldură sau bătrîni speriați de noaptea care sosea amenințător, Mizdrache, abia sosit din garsoniera sa, istovit și el, stors de o femeie de 30 de ani, lacomă și fără cruțare, beată de două ceasuri, și acum dormind goală pe o canapea, intră în birou și-l găsi pe Ciripoi umblîndu-i în hîrtii.

— Scuzați ! zisese repede acesta, încercînd să ascundă un dosar.

— Ce citeai ? *Femei celebre* sau *Submarinul Dox* ?

Îi luă cartonul în care stăteau cîteva hîrtii răsfoite la repezeală, se uită la ce-l interesa pe subaltern și zîmbi amenințător.

— Să vedeți, îngăimă celălalt, sertarul era deschis și o curiozitate...

— Înțeleg, înțeleg, spuse moale și deci și amenințător inspectorul. În scurte cuvinte, cam ce vrei să afli ? Dar înainte de a-mi spune asta, dă-mi te rog dublura cheii, măcar cu atît să m-aleg.

Ciripoi, palid, îi întinse o cheie yale, mică și asudată. Inspectorul o cercetă pe toate fețele și întrebă candid :

— Bine lucrată, unde ?

— Tot acolo, zise criptic celălalt.

— Vrea să zică borfașul ăsta vrea să aibă de-a face cu mine. Biiine ! De cînd te ocupi cu treburile astea ?

— Nu prea demult, zise cu o liniște neașteptată Ciripoi, abia atunci înțelegînd că nu mai avea rost să o facă pe fricosul cu șeful său, de îndată ce lucrurile fuseseră date pe față.

— Pentru cine lucrezi ?

Celălalt tăcu.

Mizdrache se enerva încet, încet.

— Să-ți spun eu și tu să dai numai din cap ca să n-ai aerul că trădezi pe cineva. Ne-am înțeles ?

Ciripoi căzuse pe un fotoliu. Mizdrache se făcu că nu bagă de seamă lipsa de respect a celuilalt și continuă interogatoriul :

— Pentru ministrul nostru ?

— ...

— Pentru nemți ?

— ...

— De aici înainte miroase a trădare de patrie, Ciripoi, și nu-mi place...

— Nu vă mai osteniți, n-am să vă spun nimic.

— Pentru anglo-americani ?

— ...

— Pentru ruși ?

— ...

— Să știi de la mine că și tăcerea te costă. Ajunge numai să spun un cuvînt și gata...

— Nu mai ne aflăm în situația de altă dată, răspunse calm celălalt.

Asta nu semăna cu o obrăznicie, era o siguranță care-l scotea pe inspector din sărite. Dacă vorbea așa însemna două lucruri : că lucra pentru Gestapo ori că i se pregătise înlocuirea și că Ciripoi căuta dovezile de incapacitate sau de trădare pe care să le furnizeze ministrului. Oricum, situația era destul de proastă. Trebuia să joace tare, așa cum era obișnuit. Mai întîi o luă pe vechea coardă sentimentală :

— Măi, Ciripoi, e neplăcut pentru tine că te-am prins, după cum va fi neplăcut pentru mine să te raportez, *să te spun unde știu eu*, că doar nu-ți închipui că aici sînt ținut de către ministru, am și eu sfinții mei. Unul din doi, dacă înțeleg bine, e de prisos. Vrei fotoliul ăsta, îl capeți, dar să știi că nu-i nici o pricopseală...

Ciripoi tăcea atent, pîndindu-i fiecare vorbă. Nu mai avea deloc aerul unui subaltern docil, dimpotrivă. Pentru inspector, era limpede ; trebuia să facă ceva, să scape de acest individ periculos sau să fugă. La această din urmă alternativă se gîndea de multă vreme. Războiul după socotelile lui nu mai putea dura mai mult de cîteva luni. Încă o iarnă ar fi fost prea mult, așa că cel mai tîrziu în noiembrie el trebuia să se afle undeva departe de acest oraș. Mai liniștit puțin, dar nu lipsit de curiozitate întrebă încă o dată :

— Ce vrei tu, Ciripoi ?

— Vreau să scap ca și dumneavoastră. Și nu există decît o singură cale.

— Care-i, băiatule ?

Celălalt tăcu cîteva minute, privind absent la ferestrele mînjite de seara care cobora peste oraș.

— Cineva legat de cercurile aliate îmi cere să-i dau numele celor mai interesanți oameni internați în lagărul de la Tîrgu-Jiu...

Mizdrache zîmbi ușor : acum îl prindea, cît ai zice peşte.

— Și comuniști sau numai simpatizanți pentru anglo-americani ?

— Și comuniști !

„Mai ales comuniști ! Asta vrei tu, cîteva capete de comuniști ! Buuun, al meu ești, băiatule !"

Era clar, era în serviciul Gestapoului. Apropierea frontului îi făcuse activi pe nemțotei, își luau măsurile de rigoare, pe dobitocul acesta, cine știe de cînd și cu ce îl aveau la mînă și, știind că pe cale oficială nu vor putea obține nici o informație serioasă, recurgeau la serviciile oricui.

— Și dacă predăm această listă, *exactă !*, accentuă, ce primim în schimb ?

— Libertatea, în caz de Doamne ferește !

Mizdrache rîse crîncen, tăcut, amenințător. Se uită fix în ochii celuilalt și spuse :

— Ciripoi, cu cele ce-am auzit de la tine pot să te trimit la Curtea Marțială cît ai zice peşte. Lucrezi, e limpede, pentru nemți, dar asta n-are nici o importanță ! Evident că și pe tine în cazul acesta te-ar salva cineva, că nu ești prost. *Din necesitate*, ține minte, din necesitate n-am să spun nimănui nimic. Cît privește lista celor mai însemnați oameni din lagărul de la Tîrgu-Jiu, ea poate fi obținută pe o cale foarte ușoară. O simplă circulară adresată comandantului lagărului și totul e în regulă...

— Aparent așa e, domnule inspector, am și trimis această circulară și am primit și răspunsul. Cîțiva căcăcioși de intelectuali, oameni de seamă, nimic de zis, dar eu am nevoie de altfel de informații. După cum ați ghicit, nemții se interesează de asta...

Mizdrache își scoase din sertar broasca lui verde de tablă, își ascuți distrat un creion și așa destul de ascuțit și lăsă jucăria să salte printre hîrtiile dosarului uitat deschis la vedere.

— Ciripoi, nu-mi place în ce rahat te-ai băgat. Te știam băiat deștept. Nu e bine, mă, să dăm pe mîna nemților pe oricine. Ei nu au nevoie de niște profesori universitari care s-au apucat să scrie memorii Mareșalului, pe ăștia se pișă, dragă. Lor le trebuie niște capete și le vor avea, te rog să mă crezi, dacă autoritățile noastre se vor dovedi slabe, dar pînă acum așa ceva nu se vede ! Uite unde greșești tu : greșești acolo că nu-i cunoști pe militarii noștri, domnule ; eu am lucrat și pentru guvernele civile și pentru rătuții ăștia. Ei bine, mai toți ofițerii superiori și-au făcut studiile în Franța și în Anglia. Ei sînt aliați de nevoie cu nemții și nu vor da pe mîna *boșilor* nici măcar un profesoraș de latină. Chiar comandantul lagărului pactizează cu ei și vii tu, un nărod, și vrei să-i dai pe mîna celor de la Gestapo ! Ești și antipatriot pe deasupra !

Ciripoi izbucni într-un rîs fără oprire.

— Aveți haz, domnule inspector, să fiu al dracului că aveți haz, uite de-asta vă iubește lumea pe dumneavoastră. Înțelegeți ? Aveți haz !

Hohotea, era obraznic, era necuviincios, dar complimentul îi făcea plăcere lui Mizdrache, auzea ceva plăcut în acest birou după multă vreme.

— Chiar crezi că am haz, Ciripoi ? se miră ipocrit.

— Păi dacă v-ați auzi cum vorbiți !

Tăcură o clipă. Zăduful ultim al zilei de vară bucureșteană intra în valuri prin ferestrele deschise. Ascultară pios liniștea de început de noapte, lipsită de zgomotul familiar al vehiculelor grăbite de altădată. O dată cu căldura se simțea și vechiul miros de incendii din luna mai, cînd bombardamentele fuseseră mai intense și arseseră multe case.

— Ei, Ciripoi, unde sînt clipele de altădată, cînd toate cîrciumile din jur răsunau de cîntece ! Ce țigani, ce femei, ce vinuri scumpe ! Și noi avem numai borfași d-ăștia de mîna a doua, cu spionaj la Arsenal, cu fleacuri... Pe urmă a venit războiul ,au venit apucații de comuniști și s-a stricat vînzarea... Dar tot era mai bine ca acum, că parcă e la spartul tîrgului...

Ciripoi îi răspunse repede, fără melancolia din glasul șefului :

— Păi dumneavoastră ce vă pasă ? Dacă se răstoarnă căruța, vă suiți într-un avion și p-aici vă e drumul !

— Crezi tu, Ciripoi, că sînt în stare să părăsesc țara, mă ? Și unde să mă duc ? În Elveția, în Franța, în America ? Cu ce, mă, că tot ce-am băgat în buzunar, cu curvele-am cheltuit, mă, că mi-a plăcut viața !

— Nu vă vait eu pe dumneavoastră ! zise cam cu regret celălalt, privind afară la luminile camuflate care lăsau primele lor dîre albastre pe trotuare.

— De ce nu mă vaiți, mă ?

— Vă ia ministrul sub aripă, că doar pe dînsul îl sfătuiați toată ziua să puie ceva la băncile din Zürich, să nu doarmă pe el !

Deci nu era omul ministrului, limpede, de asta se ferea. Ciripoi al lui voia să-i servească pe nemți, de găinar ce era. Cît îl privea pe el, Mizdrache îi era indiferent, pentru că în fond omul din fața sa avea dreptate : la prima bănuială, el avea de gînd s-o șteargă unde vedea cu ochii, pentru că prea purta multe pe suflet.

Ciripoi, ușor amețit de lumina tulbure ce se înstăpînea, de lenesa căldură a serii amestecată cu rafalele ultime ale vîntului, își reveni.

— În concluzie : acum că știm fiecare ce știm, ce-i de făcut ?

— Deci nu asculți de sfaturile mele ?

— Nu pot. Dacă se întorc lucrurile sîntem pierduți, domnule inspector, și nu sînt prost să mă las prins ca o găină...

— Bine gîndit, dar ce-i de făcut ?

— Vreau lista exactă, pe care știu c-o aveți. Pe aceea o căutam.

Mizdrache simți că trebuie să fie poate o singură dată sincer cu un subaltern al său :

— Ciripoi, iat-o, dar să știi că nu ajută la nimic. Sînt 54 de nume, pe tine te interesează nucleul de conducere. Pe-acesta nu-l știu nici eu și nici nu cred că-l vom ști vreodată.

— Sînteți pesimist, domnule inspector. Nu cunoașteți metodele Gestapoului. Noi ne-am purtat cu mănuși cu ei, ne și temem de ei, ce-i drept, dar nemții nu se vor juca...

— Îi vor împușca pe toți și tot nu vor afla nimic.

— Credeți ?

— Sînt sigur.

— Cu toate acestea sînt silit să încerc. Îmi dați lista ?

Scotoci într-un sertar și găsi — cam repede — hîrtia.

— Poftim.

Ciripoi era puțin dezamăgit, asta se vedea bine pe chipul lui.

— Domnule inspector, dacă trimit un om în lagăr să afle cum stau lucrurile ? Dacă aș afla eu, personal, nucleul de conducere al comuniștilor, credeți că aș face un rău țării ?

La o asemenea întrebare nu se putea răspunde în nici un fel, așa încît inspectorul Mizdrache dădu din umeri și-l lăsă să dispară în odăile alăturate, tăcute, ca niște morminte, gîndindu-se că și pe o corabie care se scufundă ambițiile oamenilor rămîn aceleași pînă în clipa naufragiului. N-avea decît să se ducă în lagăr și să afle ce voia. Totul era pierdut în vara aceea călduroasă, frenetică, plină de groază și de morți, el avea la ce să se gîndească, trebuia să-și pregătească și încă destul de urgent o retragere cît se poate de rapidă, o fugă onorabilă și mai ales la timpul potrivit. Nu se mai afla la vîrsta aventurilor, nu-și mai putea permite să fie idealist ca acest Ciripoi care vorbea despre patriotism ca un negustor oarecare. Așa că se simți bine că rămăsese singur. Somnola ca totdeauna la ora asta. S-ar fi întins puțin pe canapeaua de alături, dar parcă nu se făcea. În clipa aceea sună telefonul. „Ce-o mai fi ?" Țiriitul insistent nu-l scoase din placiditatea lui obișnuită. „Ho ! înjură birjerește. Ho, că nu. dau turcii !" Pe urmă răspunse rece :

— Alo ! Cine e ? Cine ? A, vă salut, vă salut...

Era Mastacan cu vocea lui neplăcută din zilele cînd îi anunța veștile cele mai proaste.

— Ai ziarele de azi ? îl întrebă celălalt de la capătul firului său.

— Le am, cum nu ?

— De citit le-ai citit ?

— Încă nu.

— Evident, se stropși brusc inspectorul-șef.

— Dar ce s-a mai întîmplat ?

Cu mîna caută în vraful de hîrtii de pe birou.

— O să vezi...

Găsi *Universul* și citi rapid un comunicat discret din josul paginii întîi :

„Marele Stat Major al Aviației Germane aduce la cunoștință opiniei publice că în urma unui mîrșav atentat, generalul Manfred von Mulhard, colonelul Joachim Faltin și colonelul Benedikt Funk din comandamentul aviatic al regiunii Balcani, împreună cu însoțitorii și-au pierdut viața într-un tragic accident de aviație deasupra teritoriului României. Din ancheta întreprinsă s-a constatat că e vorba de un sabotaj. Cercetările continuă."

— Îți place ? se auzi iar după o pauză vocea uscată, rece, nesuferită, a lui Mastacan.

— Cum o să-mi placă ? se miră Mizdrache cu toată ipocrizia de care putea să dea dovadă în clipele acelea.

— Și-atunci ? Eu cît pot să mai rabd toate astea ? Pe mine mă freacă Gestapoul, mă freacă ministrul, mă freacă Ică, mă freacă Mareșalul, dar cine p... mă-sii nu mă freacă și ce să le răspund ? Că am un om incapabil ca tine ? Că o să vă trimit pe front, că o să vă dau dracului afară odată ?

— Permiteți ?

— Nu permit nimic. În chestiunea de la Piatra Olt cred că am dovedit destulă răbdare, deși din rapoartele tale reieșea că ai o urmă. Știi de asemenea cît ne dau de furcă partizanii din munții Vrancei și ce s-a întîmplat la Brăila. Iată, astăzi, Gestapoul îmi comunică, să vezi și tu ce rapizi sînt, că de la aerodromul din Craiova, unde trebuia să aterizeze flotila cu oamenii uciși de mîna criminală a sabotorilor, a dispărut un sergent care lucra chiar cu comandantul și care cu siguranță a comunicat traseul și ora plecării și sosirii nemților. Ce mai ai de spus ?

— Nimic, domnule inspector-șef, nimic, absolut nimic.

— Cum nimic ? Cum nimic ? Asta e răspuns ? Am să te trimit în fața tribunalului militar, dumneata glumești.

— Domnule inspector-șef, știți bine că în situația actuală numai un idiot ca mine își mai pune pielea în saramură ca să-i prindă pe indivizii ăștia. Nu mai sîntem în 41, domnule inspector-șef. Uitați mereu acest lucru foarte important. În ce mă privește, mă voi strădui în continuare să dau de o urmă, am indicii, dar îmi trebuie timp. Vreau să vă ofer un pește mare, nu pe un oarecare. Dumneavoastră, să mă iertați, de fiecare dată vreți să

scot din pămînt, din iarbă verde cîțiva vinovați, dar ăsta e lucrul cel mai ușor, am mai făcut-o de cîteva ori, și la ce ne-a folosit ?

— Lasă literatura, imbecilule, că nu sîntem la Ministerul Propagandei al domnului Ică Antonescu. Aici vorbim pe șleau.

— Cum doriți, dar eu asta vă recomand... Răbdare, răbdare și iar răbdare...

Mastacan nu-l mai ascultă, se auzi iar una din înjurăturile lui teribile și pocnitura telefonului în furcă.

„Ăsta mă termină într-o zi, două, trebuie să-i dau ceva în labă, altfel e moarte de om..."

Și enervat, plictisit de toată ziua asta mizerabilă începută atît de prost, îl chemă la el pe Ciripoi, să-l mai frece și el, că destul fusese frecat la rîndul său...

2

Înainte de începutul lunii august, într-o seară prăfoasă, uscată, printr-o barieră a Bucureștiului intra o motocicletă cu cauciucurile cam dezumflate, plină toată de noroi, condusă de un om oacheș, slab, îmbrăcat într-o cămașă cu mîneci scurte, pătate de sudoare. În ataș dormita un bărbat cam de 50 de ani, cu părul tuns foarte scurt, albit pe la tîmple, cu o față obosită, mahmur ca după o beție, cu obrazul ascuns în reverul unei scurte de pînză de vînt, plină de colb. Motocicleta venea de la Craiova după un drum de cîteva ore și cine s-ar fi uitat bine la ea s-ar fi întrebat cum de reușise să străbată o astfel de distanță, pentru că părea gata-gata să se desfacă în bucăți.

Ajuns într-un bulevard lateral, vehiculul opri. Strada era pustie la ora aceea, o lungă linie de asfalt mușcat pe alocuri de bombe, cu trunchiuri rupte de copaci prăbușiți în margini, cu frunzișul ucis, uscat pretimpuriu, risipit în marginea trotuarelor.

Omul din ataș scoase cîteva hîrtii pe care i le întinse celui de pe șa și se salutară scurt. Motocicleta porni mai departe.

Cădea seara. Începea o noapte plină de spaime, de așteptare încordată pentru cei rămași în oraș. Prin curțile

părăsite, cîte un locatar uitat de Dumnezeu stropea cu furtunul florile rare, pălite de arşiţă. Aerul se umezea puţin, părea mai proaspăt, dar numai cîteva clipe, pentru că pe urmă, în nările omului îmbrăcat în scurta kaki de pînză de vînt stăruia iar mirosul aspru de moloz şi de fum vechi, de zid udat cu furtunul la incendii.

Dumitrana nu se grăbea. Umbla cu paşi uşori, fără să privească în urmă. După un sfert de ceas intră într-o curte plină de pomi : mai mulţi gutui încărcaţi cu fructe ca nişte clopote verzi — gutui sălbatici care se culeg devreme — şi după ce rămase puţin lîngă poartă, prefăcîndu-se că priveşte un răsad de flori, intră într-o casă făcută cu abia zece ani în urmă, o casă galbenă, oribilă, cu faţada stropită cu ciment peste care se aruncase varul colorat. Locuia aici de cîtva timp, sub un nume fals şi abia în seara asta, cînd umbrele nopţii făceau şi mai nesuferită culoarea zidului, îşi dăduse seama că stătuse pînă atunci într-o casă urîtă. În vestibulul rece, mobilat numai cu un cuier cu patru braţe, ca hişte coarne, cu o litografie ieftină pe un perete, sub tabloul de consum al electricităţii, se opri puţin, îşi scoase scurta încinsă de căldura de peste zi şi şi-o agăţă în vîrful de lemn din apropiere. Era foarte obosit şi se privi în treacăt într-o oglindă din camera de alături, o odaie strîmtă, zugrăvită în mov, în mijlocul căreia se afla o masă de şase persoane şi un pat pe-o margine. Aprinse lumina : două becuri palide, fără strălucire. Trase perdeaua de camuflaj şi se aşeză pe un scaun şi aşteptă să audă paşii nevestei.

Dumitrana privi vitrina sărăcăcioasă în care se aflau cîteva pahare de sticlă şi după aceea se aşeză pe un scaun. În momentul acela intră Ina.

— Bună seara, spuse ea cu glas uşor. Ai venit de mult ?

— Acum am picat.

Dumitrana o privi lung cu ochii obosiţi, fără să se ridice, căutînd să ghicească ce se petrecuse în lipsa lui.

— Cum a fost ?

El nu-i răspunse. Scoase tabachera ieftină cu închizători coclite de aramă şi cînd termină de răsucit o ţigară, o chemă mai aproape cu un gest al mîinii mari şi bătucite.

— A întrebat cineva de mine ?

— Nu, nimeni.

Bărbatul îi văzu fața asudată și părul umezit ce-i cădea pe frunte.

— Ce-a făcut băiatul ăla, Niculescu, a adus ?

— A adus. Am trimis mai departe.

— Altfel, cum se simt ?

— Mareș nu mai are răbdare.

— Bine, bine.

— Au întrebat cînd mai dai ochii cu ei !

Țigara se dezlipise. Hîrtia galbenă, groasă, abia înmuiată între degete se uscase. Femeia i-o luă și i-o umezi stîngaci cu limba. Apoi, i-o întinse. După aceea, își lipi obrazul de palma lui aspră.

— Ei, ce e ? Ce e ? întrebă Dumitrana cu o bucurie stăpînită.

— Mi-a fost frică.

Bărbatul își aprinse țigara cu o brichetă grosolană de alamă, o brichetă de vînător, cu o flacără mare, mirositoare.

— Băieții trebuie să mai aștepte puțin, o să ne vedem mai rar.

Trase fumul în piept, aruncă privirile în jur și spuse repede :

— Știi la ce mă gîndeam acum ?

— De unde să știu ?

— Că stăm într-o casă foarte urîtă. Așa se întîmplă întotdeauna, parcă-i un făcut. Croitorul are haine urîte, cizmarul pantofii scîlciați... Eu, care am construit toată viața case pentru alții, trebuie să stau într-o haraba ca asta...

Ina rămase lîngă el, pe podele, cu capul pe genunchii lui, ținîndu-i mîna.

— Nu mi-am dat seama, spuse cu puțină dezamăgire și îndoială.

— Da, e foarte urîtă. E o casă făcută de un șmecher din ăștia de antreprenori pentru care cîștigul a fost primul scop. Eu știu ce materiale s-au băgat aici și cît au costat...

— Ce ne pasă nouă ? Noi sîntem chiriași, atît. N-o să murim aici.

Femeia aștepta să audă ce făcuse la Craiova, dar lăsă să mai treacă puțin timp.

— Cum ce ne pasă nouă ? Îmi plac casele frumoase, orașele frumoase. Cînd totul este frumos în jurul tău,

viața ți se pare altfel. Prostii ! se certă, apoi se răzgîndi. La drept vorbind, nici mobila noastră nu-mi place ! Ar trebui să ne cumpărăm ceva țeapăn, nu știu dacă mă-nțelegi. Ceva de nuc sau de stejar...

— Ce te-a găsit acum ? Cînd vom avea bani, sigur că da, dar...

Dumitrana se uită la ea, mirat că e întrerupt.

— Sigur că atunci. De ce nu mă lași să visez puțin ?

— Uite, am să te las, îngădui femeia, lipindu-și din nou obrazul de palma lui.

— O mobilă făcută parcă cu toporul. Ceva țărănesc. Un dulap în care poți să joci dacă ai chef și niște scaune grozave, să nu scîrțîie cînd cazi ca din pod pe ele. Nu-i bine ?

— Ba da.

— Ei, și pe urmă, un pat lat și mare, să pot încăpea și eu în el, să adorm de-a curmezișul.

Ina îl opri.

— Ajunge. Uiți că ne mutăm cam des ?

— Trebuie. Poate te plictisește treaba asta, dar n-am ce-ți face. Cînd te-am luat de nevastă, ți-am spus ce te așteaptă.

— Mi-ai spus. Nu sînt plictisită, parcă-mi place și mie. Ții minte prima proprietăreasă ? Cea din Vitan ?

Bărbatul se gîndi puțin.

— Au fost atîtea ! Bătrînica surdă și pisăloagă ?

— Da. Cea care avea patru nepoate nemăritate... Cred că în casa aceea mi-a plăcut cel mai mult să stau. Eram și mai tineri.

— E adevărat. Cîți ani au trecut de atunci ?

— Poate opt. Sau mai puțini. Sau mai mulți...

— Îmbătrînim...

Femeia îi privi tîmplele, fața aspră și mîinile mari. Nu se schimbase prea mult. Abia dacă sub gura plină i se mai săpaseră cîteva cute.

— Nu e adevărat. Tu ești același.

— Și tu.

Dumitrana trase un fum de țigară și femeia îi simți răsuflarea puternică mirosind a tutun ieftin. Era mai în vîrstă decît ea, nu se mai putea numi un om tînăr și Ina începea să capete tot mai mult chipul unei femei care suferise mult și se maturiza. Nu se întrebase niciodată pentru ce o luase de nevastă. Pentru că era fru-

moasă, sau pentru că avea o grație de om tînăr, mai mult vesel decît trist, o copilă zburdalnică, care cu ani în urmă iubise pe un altul.

— Spune-mi, ce-i cu Mareș ? întrebă pe neașteptate, fără să știe de ce.

Ea ghici la ce se gîndise și dacă ar fi vrut să-i ascundă ceva s-ar fi prefăcut că nu pricepe și-ar fi spus că șederea atît de îndelungată în odăița studentului îl scosese din sărite pe mecanic. Își privi drept în ochi bărbatul și-l întrebă la rîndul ei :

— Ce-i cu tine ?

— Te mai iubește ?

— Nu cred. Dar de ce mă întrebi ?

Țigara îi ardea între degete. Bărbatul o strivi într-o scrumieră de metal, de pe masa de lîngă el.

— Noi trăim anapoda. Nu prea avem timp. Și, la drept vorbind, ce, astea-s probleme ?

— Spune-mi, a fost rău că am primit să mă mărit, cînd m-ai întrebat dacă nu vreau să stăm împreună ?

— Nu, nu cred. Poate că dacă l-ai fi așteptat, viața lui ar fi fost alta...

Tăcură amîndoi cîteva clipe.

— Cîteodată nu poți să te împotrivești întîmplării. La început nu te iubeam cît îl iubisem pe el. Mi-era frică de tine. Erai mai în vîrstă. Mai puternic. Parcă mă striveai. Poate tocmai asta mi-a plăcut cel mai mult după aceea. Ție îți reușește tot ceea ce faci. Crezi că e întîmplător că nu te-au prins decît o dată ?

Bărbatul o mîngîie ușor pe păr.

— Sînt mai norocos, atîta tot. Sau am dat peste niște copoi mai proști.

Își aduse aminte :

— Spui că nu m-a căutat nimeni ?

— Nimeni.

— Totuși trebuia să întrebe cineva de mine...

Se ridică și se plimbă de cîteva ori în jurul mesei.

— Nu-mi place ce se întîmplă. E prea multă primejdie și prea nu se ivește nimic. Să știi de la mine, cînd merg toate sfoară, trebuie să te aștepți la neplăceri.

— Crezi ?

Dumitrana nu-i răspunse. Se uită pe fereastră.

— Au mai trecut avioane ?

— Au fost două bombardamente. Unul de zi şi unul de noapte.

— Pe aici au căzut bombe ?

— Nu. E un cartier liniştit. Ce se aude ?

— În ceea ce ne priveşte, noi ştim ce avem de făcut, dar sîntem siliţi să ne alăturăm unor tipi foarte şireţi. Există cîţiva oameni care vor cu orice chip să scoată castanele din foc cu mîinile comuniştilor.

Era îngrijorat, se vedea bine, nu numai oboseala îl făcea bănuitor.

— Se duc tratative în vederea unui armistiţiu, dar peste capul nostru. Vor să isprăvească cu porcăria lor de război, cu aerul că n-au fost amestecaţi şi, dacă s-o putea, să fim lăsaţi deoparte, deşi sîntem singurul partid care a luptat cu arma în mînă împotriva nemţilor.

— E ceea ce mi-a spus şi Niculescu. A venit de la Brăila cu un ministru. Se vorbea despre nişte tratative duse la Cairo...

— E adevărat.

Bărbatul îşi mai aprinse o ţigară, după ce o bătu bine de capacul de tablă al tabacherei.

— Ai să-mi afumi casa, spuse Ina, fără să pară totuşi supărată.

— Ce să-ţi fac ! Tutunul ăsta e iute ca un rachiu. Nu-mi plac tutunurile fără gust.

— Şi ?

Întrebarea fusese pusă într-un anumit fel.

— Am predat totul.

— E ceva nou ?

— Da. Mai se află ceva în casă ?

— Nu. Am cărat totul încă de acum două zile.

— Bine-ai făcut.

Ina îi apucă din nou mîna.

— Ce-i cu tine ? Eşti obosit ?

— Puţin.

Îşi privi ţigara abia aprinsă şi spuse rar :

— Totul poate să meargă strună.

Se întunecase bine. Abia îşi mai vedeau feţele. Era destul de cald. Nu bătea nici o undă de vînt. Oraşul părea mort. Nu trecea nici un vehicul. Rar se auzea cîte un pas grăbit şi furişat pe sub garduri.

— Prea multă liniște ! spuse bărbatul. În astfel de nopți, pe front, inamicul își pregătește atacul, sapă tranșee, se strecoară printre linii...

— Dar nu sîntem pe front.

— Ba da. Pretutindeni în lume astăzi sînt fronturi.

— Ar trebui să-ți fac ceva de mîncare. Nu ți-e foame ?

— Nu prea. La oboseală mare, mîncarea nu este cel mai bun lucru.

— Atunci de ce nu te culci puțin ?

— Sînt obosit, dar somn nu-mi este.

Femeia se uita stînjenită la el.

— Nu te supăra pe mine, Ina. Nici nu te-am sărutat.

Avea pe chip o înduioșare gravă. O strînse în brațe lîngă el, ca pe o ființă mică și caldă.

— Țin foarte mult la tine, zise după aceea încet. N-am însă timp să ți-o spun, poate mai încolo, vom vedea...

Rîse ușor, parcă și cu puțină tristețe.

— Lasă prostiile.

— Nu sînt prostii. Dragostea are legile ei vechi. N-o să le schimbăm noi. De multe ori te-am părăsit, am dormit lîngă tine ca un străin, deși sînt bărbatul tău, dar eram obosit, o știi bine.

Ina îl sărută și rămase cîteva minute lipită de el, cu lacrimi pe obrazul palid.

— Taci, nu mai spune nimic.

Avea un trup pietros, fierbinte, de femeie în puterea vîrstei și bărbatul o aduse lîngă el.

Nu aprinseseră lumina. Stăteau unul lîngă celălalt, cu umerii lipiți. De afară venea o boare ușoară. Perna era fierbinte. De aci, de pe pat, se vedea dreptunghiul ferestrei deschise, un dreptunghi indigo de aer punctat cu lumini mici și schimbătoare. Lîngă gardul înalt de piatră foșneau frunzele gutuilor și dacă s-ar fi ridicat în coate, bărbatul ar fi văzut fructele acelea ciudate, ca niște clopote, lucind ușor în lumina săracă a nopții fără lună. Undeva, în vecini, se auzea scurgerea unei guri de cișmea. Cînd nu mai băgai de seamă zgomotul, liniștea nopții devenea exasperantă.

Lîngă el, Ina aținise. Sub cearșaful alb abia respira. Bărbatul îi privi brațele lungi și își aduse aminte în-

duioşat că în urmă cu vreo trei ani rămăsese însărcinată şi că trebuise să avorteze. Şi el şi ea ţineau foarte mult să aibă un copil şi poate l-ar fi avut, dacă în perioada aceea n-ar fi fost atît de hăituiţi. Nopţi întregi stătuseră de vorbă întrebîndu-se ce le rămînea de făcut. În situaţia lor de atunci era destul de greu ca Ina să fi purtat sarcina atîtea luni. Trebuiau străbătute drumuri lungi, în provincie. Aveau de cărat unele materiale, trebuiau să fie pregătiţi în orice clipă de luptă, să cadă sau să încerce să scape. După trei luni, femeia se hotărîse. Nu-i spusese nimic. Se dusese singură la un doctor şi se întorsese abia seara, sfîrşită, cu dureri surde în trup. Dumitrana înţelesese. Despre lucrul acesta nu vorbiseră decît foarte tîrziu, peste vreo doi ani, cînd el îşi dăduse seama că Ina nu mai rămînea însărcinată.

— Crezi că ai să mai poţi să faci vreodată un copil ? o întrebase neliniştit.

— Da, îi răspunsese ea cu atîta lipsă de convingere încît bărbatul tăcuse.

Timpul trecea şi între ei rămînea mereu punctul acela negru, amintirea dureroasă a zilei în care Ina se întorsese acasă, zdrobită, obosită, zăcînd după aceea multă vreme în pat.

Femeia se trezi, simţind că e pîndită în întuneric.

— Nu dormi ? îl întrebă.

— Nu. Nu mi-e somn.

— Vrei s-aprind lumina ?

— Nu. Stăm aşa. Nu e bine ?

— Ba da. Te gîndeai la ceva ?

— Nu ştiu, cred că nu. Sînt foarte obosit, dar o să-mi treacă.

— A fost mătuşa mea ieri pe aici. A întrebat de tine. La ei au bombardat alaltăieri. Au murit o mulţime de oameni. Voia să ştie de la mine cît o să mai dureze pacostea asta de război şi i-am spus că habar n-am.

Dumitrana îi apucă umărul fierbinte şi o trase încet pe pieptul său gol, mîngîindu-i încet tîmplele.

— E bolnavă şi obosită. A muncit destul...

— Cît o fi ceasul ? întrebă femeia.

— Aproape zece.

— Am adormit puţin...

— Da.

— Tot nu ți-e foame ?
— Ba, parcă...
— Să mă scol să-ți dau ceva ?
— Mai încolo, mai stai lîngă mine...
Simțea nevoia să aprindă iar o țigară, dar nu se mișcă.
— Nu ești în apele tale, zise femeia mai tîrziu.
— M-aș duce să mă plimb puțin.
— Dacă vrei ! Eu am să pregătesc masa. Dar să nu pleci prea departe.
— Nu. Îmi trebuie măcar o jumătate de ceas de mișcare. Face bine. Tare n-aș mai dormi noaptea asta acasă. Ah, dacă ar fi venit omul acela pe care-l așteptam ! Așa e mai prost, trebuie să-l caut eu...

3

Era pentru prima oară de cînd stăteau împreună cînd Nicolescu îl văzu pe Mareș neliniștit. Mecanicul nu spunea nimic, fixa cu încăpățînare tavanul afumat de focurile iernilor trecute. Prin geamul deschis se auzeau pașii rari ai trecătorilor și lîngă fereastră foșneau frunzele castanului.
— Ce-i cu dumneata ? îl întrebă, dîndu-și seama că nu putea să-i spună totuși pe nume.
— Nimic, nimic, făcu celălalt fără să-l privească.
— Te întrebi poate cît mai trebuie să stai în colivia asta ?
Mecanicul răspunse cu silnicie :
— Nu-i, nu-i asta.
Tăcură amîndoi. Mecanicul se ridică și se apropie de fereastră. Era devreme. Opt și jumătate, dacă nu nouă, seara. Strada aproape pustie avea un ecou de odaie goală. Bătrînele magazine ale Griviței își căscau ușile sparte și vitrinele incendiate. Răsărise luna, o lună fantomatică, palidă, verzuie, alunecînd repede peste acoperișuri.
— Crezi că o să mai fie bombardament ? întrebă studentul.
— Nu, nu cred.

— De fapt, m-am obișnuit cu treaba asta. E ca la teatru.

Mareș se întoarse cu fața spre el.

— Ultima oară, mi se pare că ți-a fost frică.

— Dacă mă gîndesc bine, da.

— Atunci ?

— Vezi, e atît de ușor să vorbești despre moarte cînd ești ca mine...

— Știu. E ciudat cît de mult disprețuiesc tinerii moartea.

Dădu din umeri și își vîrî mîinile în buzunarele pantalonilor.

— De ce m-ai întrebat în cîte sîntem astăzi ?

— Cînd l-ai văzut ultima oară pe Dumitrana ?

— Cînd am fost împreună în gara de triaj. (Niculescu devenise dintr-o dată bănuitor.) De ce mă întrebi ?

— Ina nu trebuia să vină după ce ți-a luat trotilul ?

— Ba da. Drace, nu cumva...

Iar se făcu tăcere, o tăcere îngrozitoare în care se amestecau teama și bănuiala.

— Oare crezi că tocmai acum...

— Nu cred nimic, spuse Mareș enervat brusc.

— Ar trebui să mă duc să văd ce-i cu ei...

— Ai face cel mai mare rău din cîte se pot face...

Studentul se opri și văzînd chipul celuilalt își dădu seama că se gîndeau la același lucru. Se apropie de aparatele lui și răsuci butonul Philettei. Se auzi un zbîrnîit ușor și după cîtva timp mica încăpere se umplu de muzică.

— *Pastorala*, spuse necăjit. *Pastorala* la sufletul meu de cîine. Mi-ar trebui marșuri...

Răsuci violent butonul și se trînti pe pat cu fața în sus. În clipa aceea se auziră cîteva bătăi în ușă. Mareș se uită la student. Niculescu întrebă gîtuit :

— Cine-i ?

Se auzi o voce bărbătească, înghinînd ceva.

Studentul, după o scurtă ezitare, deschise ușa pe jumătate. În prag sta un bătrîn cu părul cărunt, bărbierit proaspăt, cu un obraz de hepatic, aproape vînăt, palid și tras, cu o gură strînsă într-o grimasă de suferință provocată de urcarea scărilor.

— Pe cine căutați ? întrebă ceva mai liniștit.

Omul intră fără să mai întrebe ceva și se uită în jur cu o curiozitate nestăpînită. Cercetă tavanul și zidurile ca și cînd ar fi vrut să se încredințeze că ele mai existau încă. Nu spunea nimic și cei doi se priviră cu mirare. Mareș aruncă o privire pe scara aflată în întuneric și se liniști. Omul era singur. Siguranța nu trimitea niciodată pe cineva singur. Vru să vadă dacă lui Niculescu îi este frică și îl privi atent. Studentul își revenise și se apropiase de necunoscut cu un aer bătăios.

— Ascultă, domnule, cine ești și ce vrei ? Ai putea să deschizi o dată gura... Parcă te-aș cunoaște.

Necunoscutul căută cu privirile un scaun și cînd îl găsi, fără să mai ceară voie se așeză, tot cu ochii pe pereți, muncit de aceeași curiozitate ciudată.

— Am auzit că iarna țineți lemnele în casă, zise în cele din urmă cu o voce ușoară, abia auzită.

Studentul se uita la el ca la un nebun.

— Și, ce-i cu asta ?

— Păi sînt proprietarul, domnule, nu înțelegi ? Am venit să-mi văd casa. Să știu dacă n-a lovit-o vreo bombă... Mie îmi trimeți prin mandat poștal chiria la Ploiești în fiecare lună. Ce-i drept, m-am cam schimbat. Sufăr de o boală păcătoasă. D-aia nu m-ai recunoscut !

— Bată-te Dumnezeu să te bată ! exclamă Niculescu.

Mareș izbucni în rîs, spre mirarea musafirului.

— Dar dumneata cine mai ești, și de ce rîzi ? În cartea de imobil figurează numai dumnealui...

Studentul căzu pe pat rîzînd și el cît putea.

— Și-acum ți-ai găsit, domnule, să vii să-ți vezi casa ?

Omul nu pricepea nimic.

— Păi cînd să vin ? Nu m-a lăsat nevasta, că aș fi sosit mai devreme, dar bombardamentele astea...

— Și zici că nu te-a lăsat nevasta ?

— Cum o să mă lase ? Păi m-am speriat de ce-am văzut de la gara Triaj și pînă aici. Am luat o trăsură. Chisăliță au făcut Bucureștiul...

Cei doi se potoliseră.

Mareș tăcea și se uita cu atenție la omul din fața lor. Era îmbrăcat într-un costum de stofă maron, bojit ușor din cauza călătoriei.

— Și ce faci dumneata pe unde stai, dacă-mi este îngăduit ? mai întrebă Niculescu.

— Sînt profesor.

— A, bun, ce fel de profesor ?

— De limba română.

— Ne pare bine. Pe mine știi cum mă cheamă...

— Da, Niculescu.

— Dînsul e fratele meu mai mare.

— Și de ce nu plecați undeva, la țară, cum au făcut alții ? Nu vă e frică să stați aici, sub bombe...

Omul părea sincer îngrijorat. Își scoase o batistă albă și își șterse fruntea de sudoare.

— Doar n-oi vrea să ne evacuezi ? întrebă studentul.

— Nici gînd, domnule. Poate aveți servicii și nu puteți părăsi Bucureștiul, dar eu peste un ceas am șters-o acasă. Nu-mi place ce-am văzut. Auzisem de bombardamente, dar nu credeam că a fost chiar așa...

Mecanicul se întoarse spre Niculescu, cerînd o încuviințare mută.

— Nu vreți o cafea ? Nici nu știți ce plăcere ne-ați făcut că ați venit...

— Adevărat ? se miră profesorul.

— Cît se poate de adevărat. Așteptam pe altcineva.

— Atunci să plec, să nu vă deranjez...

— Nu, nu, vă rugăm să rămîneți cu noi...

Glasul studentului avea în el ceva de neînțeles pentru proprietar. Acesta își dădea seama că se întîmplase un lucru neobișnuit, dar nu întrebă nimic. Protestă numai moale :

— N-ar trebui să-mi dați cafea pentru că nu-mi face bine. Am mai băut una.

— Cînd ?

— Acum un sfert de ceas.

— Unde ?

— Jos, la domnul dentist.

Niculescu, care aprinsese primusul, se opri dintr-o dată.

— Nu cred să fi fost dentistul. Era o rudă apropiată de-a lui.

— Ba da. Chiar domnul Weiner, așa mi-a spus.

Mecanicul îl privi scurt pe Niculescu.

— Nu se poate, zise acesta. Weiner a plecat de mult.

Profesorul clipea nedumerit.

— Dacă spuneți dumneavoastră... Dar am stat la dînșii o jumătate de oră și între timp a scos și o măsea cuiva...

Niculescu lăsă primusul, spunîndu-i lui Mareș :

— Ai grijă, cobor și vin îndată. Mor de curiozitate. Asta-i o zi nemaipomenită. Cînd dracu s-a întors ? I-aș fi auzit motorul lui electric...

Și dispăru pe ușă. Mecanicul puse apă în ceainicul plesnit, turnă puțin surogat „Garofița" și aștepta să fiarbă.

— Locuiți de mult cu fratele dumneavoastră ? întrebă profesorul, așezîndu-și mai bine dunga pantalonilor.

Mareș îl privi dintr-o dată bănuitor. Nu, omul părea liniștit. Nici vorbă, era un provincial speriat puțin de cîte i se întîmplase.

— Acum două zile am venit și eu de la Pitești. Nu stau în București.

— Da, e mai bine. Și acolo se dau alarme ?

— Destul de des.

— Cînd credeți că o să se termine războiul ăsta ?

— Cine știe ? făcu mecanicul amestecînd cu o linguriță surogatul din ceainic.

— E un dezastru. N-am venit de mult la București.

Mecanicul îl privi. Avea o față de om cumsecade, puțin acrită de necazuri. Își frămînta palmele albe, slabe, lustruite.

— ...nevastă-mea, spunea proprietarul, este un om ciudat. Cînd a moștenit casa asta de la socru-meu, Dumnezeu să-l ierte, eu i-am spus : „Haide s-o vindem. Ce ne trebuie nouă casă în București ?

— Păi de ce ? întrebă Mareș turnînd cafeaua fierbinte în trei cești.

— Domnule, are și ea o gărgăriță în cap, cum spun eu. Cică dacă a muncit taică-său să le facă, de ce să ne batem noi joc de munca lui, așa încît, lasă casa, deși drept să-ți spun, acum aș vinde-o... dar cine dracu să mi-o cumpere pe bombardamentele astea ?

Mareș îi întinse o ceașcă plină cu cafea fierbinte.

— Poftim. Bea, n-o să-ți mai fie somn la noapte...

— Adevărat. Cît e ceasul ? Am tren peste cincizeci și cinci de minute, spuse privindu-și Tellus-ul legat cu lanț la brîu. Acum sînt ceva mai liniștit. Am văzut casa, vot să-i spun nevestei c-am avut noroc.

— Da, e un adevărat noroc.

— Parcă Dumnezeu a ținut cu noi. Ori unde stați și dumneavoastră aici. Din tot imobilul numai ghicitoarea de jos s-a dispersat, așa mi-a spus domnul Weiner.

Profesorul bău încet lichidul fierbinte și întrebă mirat că Niculescu nu s-a întors încă :

— Dar fratele dumitale unde-a plecat ?

— Jos, l-ai făcut curios. Vorbește cu dentistul...

Tăcură puțin. Proprietarul mai cercetă încă o dată pereții.

— E adevărat că iarna fratele dumitale ține lemnele în casă ? întrebă cu o curiozitate întristată.

— Nu știu. Eu stau la el de cîteva zile. N-am văzut.

— Ar fi păcat. Se degradează imobilul...

Lui Mareș îi veni să rîdă.

— Crezi dumneata că mai are vreo importanță treaba asta acum ? întrebă cu puțină mînie, abia ascunsă.

— E adevărat, dar oricum. O casă e un lucru, cum să-ți spun eu dumitale, care cere, care a cerut mare cheltuială.

Pe ușă intră Niculescu.

— Ei ? întrebă curios profesorul, era chiar domnul dentist ?

— Chiar el, în carne și oase.

— S-a întors ?

— Azi-noapte.

— Și ? întrebă Mareș.

— O să-ți povestesc. Unde-i cafeaua mea ?

— Aici.

Sorbi puțin. Profesorul mulțumi și-și lăsă ceașca pe un raft.

— Apăi eu am să plec, spuse. Îmi pare bine că v-am cunoscut. Sper să ne mai vedem...

— Și noi, pentru că altfel, imobilul dumitale...

Studentul suflă în palme, cu un gest care însemna : „Altfel, imobilul va fi șters de pe suprafața pămîntului și ne vom întîlni pe lumea cealaltă".

— I-am spus fratelui, continuă, că dacă ai vrea, iarna ar fi bine să nu mai aduci lemne aici, că se degradează pereții, și-i păcat. Asta doream să-ți spun... E o pivniță jos...

Niculescu îl privi cu o ironie ce nu-i scăpă celuilalt.

— Cred că la iarna viitoare n-o să mai stăm aici...

— Nu-i nimic. Nu-i nimic...

În ușă, proprietarul își aduse aminte de ceva.

— Apropo, am văzut că vă ocupați de repararea aparatelor de radio, și arătă masa plină de lămpi și șurubelițe. Ce se mai aude ?

Mareș dădu din umeri.

— Mai nimic. Nemții bruiază totul.

— Nu vă supărați, credeam că știți ceva. Se vorbește de încheierea unui tratat de pace...

— Da, parcă așa am auzit și noi...

— La revedere. Bună seara...

Privi peste umăr perdeaua neagră de camuflaj și adăugă începînd să coboare :

— Și aveți grijă de lumină, să nu treacă o rază afară, că, dacă, Doamne ferește, cade o bombă și vă omoară...

Îl auziră citva timp și Mareș vîse iar, rece, scurt, aproape cu răutate :

— Iată un om „cumsecade" ! E fericit că zidurile astea mai stau în picioare, că poate să spună prietenilor și cunoscuților : am un imobil la București, a scăpat neatins din bombardamente. Pentru oameni ca el mor alții pe front, la Iași, să apere proprietatea sacră și inviolabilă, garantată de Constituție. Ah, dacă aș putea să le spun ce cred despre proprietatea lor sacră și inviolabilă...

Niculescu rămăsese cu ceașca de cafea în mînă. Spuse cînd celălalt tăcu :

— Ei bine. Cine dracu m-o fi turnat că țin lemnele în casă ?

— Indivizi ca ăștia mă scot din sărite, deși, așa cum l-ai văzut, n-ar fi în stare să strivească o muscă. La ei nu e stricat sufletul, altceva e stricat. Au o filozofie care-i fac uriți. Dar s-o lăsăm naibii de afacere. Ia spune mai bine, l-ai găsit pe Weiner ?

— În carne și oase.

— Și ?

— Nu era singur. Era cu nevastă-sa. Totul seamănă cu un sfîrșit de roman, d-aia am un suflet negru, un suflet de cîine. Miroase a final de film ; *și toți merseră acasă fericiți*, nu simți ? E în aer ceva ce se pierde, un lucru stupid care mă doare. Dacă dentiștii periculoși pentru ordinea statului sînt trimiși acasă, dacă pînă și proprietarii fricoși din provincie au început să vină la București să vadă dacă mai stau imobilele lor în picioare, înseamnă că războiul e pe drojdie, că nu mai e pri-

mejdie şi mie nu-mi mai place, domnule ! Vreau să mă bat, mi-ajunge ! Destul cu condensatorii şi cu lămpile de radio ! Am fost făcut pentru altceva. Trebuia să mă fi născut în vremea lui Robespierre.

— Ce mai discursuri ai fi ţinut !

— Ba bine că nu ! Trebuie să vorbim mult, domnule...

— Sînt de părere să închidem fereastra...

Studentul îl privi cu tristeţe.

— Ce epocă ! Ptiu, mi-e silă ! Să închizi geamurile cînd trebuie să spui adevărul...

Se ridică de pe pat.

— Uite, vine toamna. Iar am să mă duc după lemne, iar o să stau la coadă o dimineaţă întreagă pentru nişte amărîte de buturugi pe care tot o să le ardem...

— Parcă erai mai optimist...

Tăcu puţin. Se auzeau frunzele bătrînului castan frecîndu-se de zid, sus, sub streaşină.

— Curînd or să înceapă să cadă castanele. Primul semn al toamnei. Pe vremuri, cînd nu mă mutasem aici, la logodnica mea, îmi plăcea să ascult zgomotul ăsta. Mi se părea romantic. Acum e ceva nesuferit. Era frumoasă camera asta. Ah, o femeie face cît trei bărbaţi cînd e vorba de îngrijit un lucru. Soseam cam la amurg spre septembrie. Lumina era mai miloasă. Ştiu între zidurile astea o umbră şi o răcoare, pe la cinci !... În odaie mirosea a femeie, nu a doi trîntori care o aşteaptă pe Tereza sau pe Ina ca să le mănînce. Vezi dumneata, camerele în care stau femeile sînt cum e cafeaua. Ştiai că dacă laşi cafeaua lîngă vanilie, începe să miroasă a vanilie ? E ciudat, dar adevărat. Deşi miroase foarte puternic, împrumută celelalte mirosuri. Mimetism vegetal, aşa se numeşte. Nu te plictisesc ?

— Nu. Am învăţat o mulţime de lucruri ascultîndu-te.

— Bine atunci.

Îşi căută o ţigară. Pe urmă nu găsi chibriturile. Mecanicul îi aruncă cutia ascunsă între cărţi.

— Asta e. Odaia luase mirosul ei. Îmi plăcea cînd se însera. Nu aprindeam niciodată lampa de noapte. De jos venea un fel de boare caldă, de fum luminos, ca răşina. Era plăcut să stai nemişcat. Pe urmă îi auzeam foşnetul

rochiei, cînd se dezbrăca. Asta e ceea ce ţinem cel mai bine minte de la o femeie. Zgomotul vestmintelor...

— Spune...

— Nu-i nevoie să mă îndemni. Astă-seară am chef de vorbă... Eram fericit. Aici mi se părea locul cel mai cald din lume. Fiecare îşi găseşte pe lume un loc cald. Pe urmă totul s-a terminat, dar atît de repede, atît de necrezut ! Fata aceea avea o pasăre, o pasăre pe care o îmblînzise, o pasăre pe care n-o puteam suferi la început, pentru că lăsa urme pe toate lucrurile. Zbura între aceşti patru pereţi şi cînta în felul ei. O întrebam, nu pe pasăre, pe fată : „De ce o ţii ?" Stătea prea mult singură. Am înţeles că trebuia să mă mut aici, şi într-o seară am venit cu boarfele mele puţine şi i-am spus că nu mai plec. Pasărea a mai rămas o săptămînă şi a fugit. Simţise că nu pot s-o sufăr. Mi-a părut rău, dracu ştie de ce. Ciudat mai e făcut sufletul omenesc, nu-i aşa ?

Mecanicul tăcu.

— Ce-i cu dumneata ?

— Nimic. Stăm aici şi flecărim şi în jurul nostru cine ştie ce se întîmplă...

— Ce să facem ? Hai să-ţi mai povestesc, ori nu mai ai răbdare ?

— Cum să n-am răbdare ? Are să-mi pară rău dacă ne vom despărţi vreodată...

— Şi mie. E adevărat, te rog să mă crezi...

Afară, în stradă, fluierau sergenţii.

— Iar unu care a uitat să camufleze !

— Să stingem lumina, putem vorbi şi pe întuneric. Parcă ar sta să plouă.

Stinseră becul şi deschiseră geamul. Deasupra Bucureştilor, în depărtare, fulgera.

— Cel puţin în noaptea asta sîntem asiguraţi, înseamnă că nu vom avea bombardament.

Se auziră cîteva tunete înfundate. Crengile uscate ale copacului de lîngă fereastră se frecară mai tare de zid.

— Vine toamna, aveai dreptate.

— Nu-i aşa ? se bucură Niculescu fără să ştie prea bine de ce. Cum îţi spuneam. Pe urmă venea iarna. Ah, numai două ierni am stat împreună. Prima ninsoare. Dumitale nu-ţi place prima ninsoare ?... Era aici un felinar care mai ardea pe vremea aia, cînd nu erau atît de severi cu camuflajul. Un felinar ce atrăgea fulgii ca

un magnet. Chiar așa îmi plăcea să spun ; că e o ninsoare magnetică. Pe urmă totul se liniștea, nu mai bătea vîntul. În doi ani a fost numai un viscol mare, atît. Pe urmă, zăpadă multă. De ce dracu îți povestesc toate astea ?...

Jos, se auzea motorul electric al dentistului.

— Nici n-a venit bine și a și început cu zbîrnîitoarele lui, zise Mareș.

— Poate vrei *Pastorala* ?

— Nu, te-ascult.

— Ți-am vorbit o dată despre filmul meu, *Strada*...

— Da, nu era prea rău.

— De fapt se putea numi numai *Casa*. Nu știu dacă-l vezi : jos, Aramian : *La Vapor*, magazin de desfăcut cafea braziliană. Cînd mai era. Trei ibrice de alamă, doi munți de cafea boabe, doi munți de cafea pisată. Frumoasă e cafeaua. El m-a învățat chestia cu mirosurile. Era un bătrîn lacom de bani. Singur, cu o babă. Tăcere. Magazinul mort. Trei clienți dimineața, zece după masa. Citea dintr-o *Biblie* de-a lor. Vorbea frumos. Armeana e o limbă veche, o limbă cu sunet...

Mareș nu ridică ochii. Își aprinse o țigară, cerînd mut chibriturile.

— Și noi, aici sus, cu pasărea care se muta de pe șifonier pe masă...

Afară tunetele nu se mai auzeau. Sub stelele albastre fugeau turme de nori.

— Deci armeanul meu, cu limba lui de patriarh : nici o ambiție în afară de aceea de a strînge bani pentru a se întoarce în Armenia bogat. Deasupra, deasupra, uite acolo unde mai este o fereastră acoperită de scînduri, stătea o bătrînă. Ținea flori în niște cratițe caraghioase de tablă, ceva ce înjosea frumusețea florilor, dar le îngrijea așa cum ai crește un copil. Avea ore fixe cînd le uda, cînd le smulgea frunzulițele uscate. Iarna punea perne de molton cu vată pe unde se strecura curentul, ca să nu degere. Florile, niște flori roșii, mușcate îmi pare, cu frunzele ca spuzeală verde, se lipeau de geamuri și cînd înghețau mi-era teamă că se vor rupe. În odaia bătrînei nu era prea cald. Se vedea după cum se aburește fereastra. Îi trimiteam cîteodată mîncare de la noi printr-un băiețaș care locuia în gang aici. Mulțumea mutește de dincolo de geam. A murit pe neștiute într-o zi. Au venit alți oameni, au luat

florile. O istorie în trei cuvinte. Atît. Nu-ți place, nu e trist ?

Mai sus, un doctor. Cabinet rece, lustruit, cu scaune de piele, cu tablouri proaste pe pereți. Rîdeam de el cînd uita perdeaua necoborîtă. Era stîngaci cu femeile care-i plăceau. *Casa*, film de lung metraj, douăzeci și patru de acte, succes garantat... Cam asta. Pe urmă, strada. Iar nunțile de duminica cu niște taxiuri prăbușite, cu strigătul nebunului de Gică de la ora opt : „Ai să mori ! Ai să mori !". Unde o fi Gică de nu-l mai aud ? Ce ciudat ! L-am întîlnit acum cîteva zile. Sta pe niște moloz și se uita pe Griviția. S-a dus dracului strada noastră !

Terminase țigara. De afară venea răcoarea nopții. Nu mai fulgera deloc și nici nu se mai auzeau bubuituri. Luna se mutase deasupra altor acoperișuri, lăsa numai o dîră galbenă, o poteră metalică întreruptă de mari goluri de aer. Cerul era străveziu, adînc și limpede.

— Duminica se auzeau strigătele de la Venus. Era după amiază. Pe fruntea de piatră a doctorului Botescu urca lumina soarelui și noi verificam după ceas ce ora este. La șase, cînd bustul lui părea incendiat, deșteptătorul țîrîia. Prostii ! Am rămas singur. Dacă mi-ar fi plăcut să beau deveneam un beției. Singurătatea nu e bună pentru oameni ca mine. Ți se potrivește mai curînd dumitale.

— Crezi ?

— Ești un om ciudat.

— N-aș zice.

— Tipul revoluționar. Am și scris cîte ceva despre asta în cartea mea : *Necesitatea revoluțiilor*...

— Ești un filozof ?

— Aș, de unde ! Am încercat să pun o oarecare ordine în gînduri. Pe cînd eram student și nu mă dăduseră încă afară pentru ideile mele, mai credeam într-o împăcare a oamenilor. Sărăcia o admiteam ca pe o fatalitate, ba chiar și inegalitatea ; pe urmă, cînd am înțeles de unde vin ele, mi-a fost mai greu să tac...

— I-ai citit pe anarhiști ?

— Și pe ei. Mă enervează proza goală, cărțile idealiștilor cu care sînt îndopați studenții. Am protestat, am avut gură mare, m-au bătut, m-au alungat, mi-au interzis să învăț mai departe, lăudîndu-se în același timp cu *democrația* lor, cu libertățile lor de opinie...

— Şi cartea dumitale ?

— Stă în rafturile astea, sub o maşină de călcat. Ştii ce spunea Marx despre *Capitalul* său ? Că n-o să-i aducă niciodată atîţia bani cît îl costă ţigările fumate în timp ce-l scria... Dar eu nu te las să dormi, am chef de trăncăneală, iartă-mă !

— Timp o să am destul după cît se pare, o să te rog să-mi dai şi mie să citesc cartea dumitale... M-ai făcut curios.

Studentul încheie brusc :

— Somn uşor ; haide, încearcă să adormi că acuşi trece noaptea şi ies tramvaiele şi fac un zgomot...

II

1

BĂTRÎNUL BULDOG, MASTACAN, PARCĂ SE împuţinase, hainele ascundeau un trup slăbit, sacoul îi aluneca în jurul vechiului pîntec bine hrănit : „Ori s-a apucat de tenis, ori are cancer ! gîndi pe neaşteptate Mizdrache cu o surpriză dureroasă în priviri de cum îl văzu. Nu-şi mai seamănă !“ Salută cu pălăria de paie de orez, albă, ireproşabilă pe care o aruncă neglijent pe biroul şefului său şi se aşeză fără să mai fie poftit, pentru că atîta lucru ştia şi el : respectul devine un lux cînd tuturor le merge prost.

— Ei ? întrebă celălalt cu glas schimbat, fără măreţie, fără acea fermitate poruncitoare care nu că-i impunea : îi făcea frică altădată. Era întrebarea cea mai obişnuită a acestor zile din vara lui 1944, cînd toţi cei din societatea lor voiau o certitudine, cînd căutau ceva în aer, cînd visau la o minune, la o armă secretă descoperită de cine ştie ce savant neamţ în cine ştie ce hrubă din munţii întunecaţi ai Germaniei, dar vestea nu mai sosea, comunicatele de pe fronturile de luptă fiind catastrofale, conţinînd în ele negrul viitor ce-i aştepta implacabil pe toţi. Supărarea îi trecuse, totul era ca de la început.

— Nimic, spuse leneş Mizdrache, căscînd discret în palmă şi privind portretul Mareşalului din perete.

— Bei ceva ? întrebă celălalt.

— Iar ?

Pe Mastacan nu-l ştia dedat la astfel de îndeletniciri, mai ales dimineaţa. Cu părul lui alb, părea mai curînd un profesor de educaţie fizică decît temutul deţinător al

atîtor secrete. „Ce meserie o fi avînd omul ăsta de fapt?" se întrebă, privindu-l cum sună pe secretară și cum îi face un semn discret. „Probabil că a nimerit aici din întîmplare", deși lucrul părea puțin posibil că a nimerit aici din întîmplare, pentru că postul pe care-l deținea era politic mai întîi. „Are nevastă, relații, rude, ceva, nu se poate." În afara unei cruzimi nedezmințite pînă acum nu trăda prea multe calități. Îi plăceau femeile pe care, bineînțeles, el i le furniza, credea chiar că nimeni nu știe despre asta nimic, se orienta destul de prost în treburile zilnice și, paradoxal, nu înțelegea prea multe din cele ce se întîmplau în jurul lui.

Sosise coniacul și fata îmbrăcată în negru dispăruse așa cum intrase, abia auzindu-i-se pașii pe covorul gros de lînă.

— Cum a fost? întrebă în cele din urmă Mizdrache, ca să-i ușureze celuilalt spovedania. Se simțea complice cu el de-acum, prietenia lor se consolida, gîndi cu ironie, dar atît de tîrziu!

— Nemții sînt borș făcuți. Vorbesc deschis despre sabotaj, despre lipsă de loialitate etc., etc.

O spunea sîsîit, pe nas, își căuta țigările lui de foi și foarfeca. O găsi și reteză un trabuc, grăbit, nervos, crispat.

— Recunoaște că nu e plăcut deloc.

— Dar... reteză ferm Mizdrache.

— Știu ce vrei să-mi spui, e inutil să insiști. Eu le dau după ceafă și vin la tine și te cert și ăia își fac de cap...

— La drept vorbind a fost o lovitură magistrală...

— Te referi la prăbușirea acelui avion?

— Chiar așa.

— Trebuie să recunosc că ai dreptate. Dar bine, dragă, pînă aici merg?

Se făcu tăcere, o tăcere lenește de amiază bucureșteană de vară. Prin ferestrele acoperite cu perdele galbene de mătase pătrundea o lumină aurie, dar ei nu mai aveau chef să observe tenta tragică a lui august, plină de melancolie și prevestiri.

— Ce li s-a răspuns?

— Ministrul i-a contracarat zdravăn, le-a amintit că există un Gestapo pe lumea asta și că puterile poliției noastre secrete merg pînă la un anumit punct...

— Bine gîndit.

— Da, dar asta nu i-a mulțumit deloc. Mareșalul însuși s-a supărat și ne putem trezi cu un minister de mînă forte și vom zbura de aici cît ai zice peşte...

Mizdrache își privi unghiile bine îngrijite, sorbi puțin din păhărelul de coniac și spuse căscînd din nou cu discreție :

— Drept să vă spun, plecarea noastră a tuturor din această instituție ar fi foarte oportună, mi-ajunge. Cît privește sperietoarea cu frontul, nu mai cred deloc în ea.

— Dar ție îți place tăcerea asta sinistră ? întrebă neliniștit celălalt.

— Nu-mi place, dar ce pot să fac ?

— Cred că undeva în secret se duc tratative...

„Idiotul, nici atîta lucru nu știa ! Sigur că undeva se duceau tratative și încă ce tratative !" Ministrul lui Mastacan își și comandase avionul pentru Madrid, aparatul aștepta gata pus la punct într-un hangar de lîngă Căciulați, unde avea o moșie, și pilotul se îngrășase tot pîndind momentul potrivit, oamenii lui îi trimiteau rapoarte zilnice, dar ce, era nebun să-i spună toate astea șefului său ? Cînd o să fie cazul, se va sui în mașină, o să-și ia cu el un pilot al său, și-o să-l arunce pe trîntorul ăla la gunoi, instalîndu-se lîngă ministru : „Domnule, asta-i situația ! Nu am chef să cad în mîinile comuniștilor ! Am nevoie de relațiile dumitale din străinătate, nu vrei să mă iei, te las aici !" Dar ora 24 nu venise încă. Toată lumea se prefăcea că-și vede de treabă, deși lui Mizdrache nu-i scăpa o oarecare slăbire a fermității poliției secrete. Buna noastră soră, frica, lucrează, lucrează...

Și dintr-o neașteptată solicitudine îl întrebă :

— La drept vorbind, dumneavoastră nu v-ați gîndit la o retragere strategică, așa ca să întrebuințăm un termen binecunoscut...

Buldogul păru deodată o biată javră :

— Cum îți închipui că pot părăsi scena cu voia mea numai ? Orice retragere în cazul nostru (apăsă pe ultimul cuvînt) ar părea o trădare. Tră-da-re, scandă cuvîntul Mastacan...

— Evident, evident ! cîntă inspectorul pe nas, spunîndu-și în gînd : „E un cretin ! Nu înțelege nimic !"

Era timpul să plece, dar cum să pleci cînd Mastacan avea nevoie de cîteva vești care să-l reanimeze ? Dormea puțin, se vedea foarte bine. Fața îi era lividă, cearcănele

îl urîțeau, buzele i se învinețiseră și doar nu era băutor ca el, ori, cine știe, se apucase de prostii, acum la sfîrșitul carierei. Își aminti că Mastacan ținea în spate o familie numeroasă ; fete încă la liceu, una studentă la Medicină, băieți prin școli militare, ba unul chiar în Germania, bun de ostatic în caz de defecțiuni, ce complicată era viața unora...

— Nu mi-ai dat raportul, își aminti inspectorul-șef.

— Fleacuri, zise Mizdrache. Ciripoi a prins un tipograf, pe unul Dobre-*nunți-botezuri*, care ține o tipografie particulară. Îl bate de azi dimineață să scoată ceva de la el, dar ăștia sînt tare încăpățînați, n-o să afle mare lucru.

— Crezi ?

— Sînt convins. Au o piele de elefant. Și la drept vorbind nici nu se mai poartă tratamentul dur, după cum știți...

Mastacan fuma cu sete din trabucul ce scotea un fum puturos.

— Recomandările noastre sînt mai mult formale, dacă e vorba de un caz interesant te autorizez să folosești totul pentru a afla adevărul...

„Asta s-o crezi tu, taman acuși la spartul tîrgului !" își zise Mizdrache și cîntă rapid pe nas ca să nu-l bănuiască celălalt de slăbiciune :

— Evident, evident !

— Altceva ?

— Nu-mi place mișcarea din armată. Contrainformatorii noștri sînt tare neliniștiți.

— Adică ?

— Bănuiesc că foarte mulți ofițeri sînt capabili de o defecțiune la un moment dat...

— Te gîndești la o întoarcere a armelor ?

— Spuneți-i cum vreți, dar tot greutatea aceea o va avea.

— Mareșalul știe că nu e iubit, dar, oricum, contează pe loialitatea celor ce i-au depus jurămîntul...

— O, jurămintele ! făcu celălalt. Noi știm cît valorează jurămintele.

— Și crezi că e bine să facem o sesizare ?

— Cum, nu l-ați informat pe ministru și acesta n-a spus Mareșalului ?

— Cred că ceva a existat, parcă mi-ai dat un dosar prin martie...

— Exact !

— Da, l-am înaintat, dar totul pare atît de incredibil...

Mizdrache privi chipul şefului său, obrajii îi căzuseră, ochii aveau nişte ape triste şi fălcile falnice de altădată parcă se prăbuşiseră. „Nenorocitul, cu ăsta nu mai e nimic de făcut !"

— Dar, domnule inspector-şef, se hotărî deodată să devină ameninţător, nu vă daţi seama, e vorba de speculareа unei vechi rivalităţi între casa regală şi partizanii Mareşalului... Asta e o breşă, dacă mi se dă voie să spun mi se pare o acţiune politică bine gîndită. Opoziţia...

— Vrei să spui comuniştii ?

— Ei bine, mai întîi comuniştii. dar nu numai ei, pentru că ei au lucrat foarte bine, unind toate grupările de opoziţie, deci opoziţia a reuşit să cîştige o parte a ofiţerilor şi asta e foarte primejdios...

Îi făcea plăcere să-l vadă pe celălalt descoperind că stă pe un vulcan.

— Totuşi, dacă îmi aduc bine aminte. nu mi-ai prezentat lucrurile chiar aşa, recunoaşte, pentru că altfel aş fi spus şi eu mai departe şi chiar cred că am spus...

„Ramola, cîntă în gînd Mizdrache. Evenimentele l-au tîmpit cu totul. În locul lui mi-aş face bagajele şi m-aş urca în primul tren pretextînd ceva care nu funcţionează bine şi nu m-aş opri decît în Elveţia, la umbră, pentru că acolo nu-i nici durere şi nici întristare..."

— V-am spus, domnule inspector-şef, reluă cît se poate de politicos. Cum nu, ia reamintiţi-vă. Numai că mi-aţi răspuns că de fapt de militari se ocupă Biroul lor 2 !

— Şi nu e aşa ?

— Este, dar la ce ne foloseşte nouă, pentru că noi răspundem global de Siguranţa Statului...

Mastacan se ridică, stinse ţigara de foi cu un gest violent şi spuse cu o hotărîre stranie.

— Am plecat ! Îl caut pe ministru şi cînd mă întorc te sun, unde te găsesc ?

— La locul meu, ca de obicei, dar pe ministru nu-l căutaţi, că nu e în Bucureşti.

— Dar unde dracu umblă ?

Fusese ireverențios cu șeful său direct în prezența unui subaltern și cuvîntul ăsta putea să-l coste, dar acum amănuntele nu mai aveau nici o importanță.

— Cred că e la vînătoare, spuse celălalt rece, ridicîndu-se el...

Mastacan căzu iar în fotoliu.

— Nu se poate !

— Dați un telefon și convingeți-vă...

— Dar sîntem în război, avem probleme...

Își chemă secretara și îi ceru să-l găsească pe ministru.

— E sîmbătă, preciză Mizdrache. Și orice om care se respectă se duce și el la vînătoare, mai ales dacă are cîțiva prieteni în diplomație cu care poate să stabilească niște contacte. E și foarte plăcut, domnule inspector-șef, aer curat, fazani, iepuri...

— La dracu : fazani, vara ! Habar n-ai cînd e sezonul de vînat. Asta nu e vînătoare, seamănă mai curînd cu o trădare...

— Nu e în București ! spuse secretara intrînd încă o dată tot în vîrful picioarelor, tot în rochia ei neagră, sumbră, tot cu o expresie șovăitoare în priviri.

— Ei ? făcu Mizdrache triumfător.

— Ascultă, ne cunoaștem de atîta vreme, să lăsăm dracului convenienţele deoparte, tu crezi că ăsta, ministrul, ar fi în stare, în caz de...

Nu mai rosti nici un cuvînt, de groază.

— Da, da, zise celălalt, am toate motivele să cred asta ! adăugă cu voce tare după aceea...

— Și de ce nu mi-ai spus ?

— Pentru că bănuiam că știați...

— Ei, nu, că ești nebun ! Stai jos și vorbește !

— Păi cam asta-i. Toată lumea caută în dreapta și-n stînga ceva sigur pentru ziua de mîine...

— Bea !

Mastacan îi turnă imperios și-i făcu un semn : „Haide, îți poruncesc ! Fără multă vorbă !"

— Domnule inspector-șef, noi sîntem niște copii de trupă față de șacalii ăștia. Noi sîntem cei care execută. Ei dau ordine și-atît, și dacă le cauți, ele nici nu mai există, s-au luat măsuri ca orice hîrtie să dispară. Și s-ar putea ca într-o zi, Doamne ferește, să răspundem...

— Ei, bine, există o lege, noi doar am respectat-o, nu am ieșit din litera ei...

Mizdrache se bine dispuse dintr-o dată. Parcă individul mai păstra o urmă de naivitate în fundul sufletului său, ceea ce era foarte rar în meseria lor.

— Dar legea asta cine-a făcut-o ? Cine a aprobat-o ? Dumneata cunoşti cum se organizează un plebiscit. Cu jandarmii la uşă şi cu adusul obligatoriu de-acasă, vin' că te tai !, poţi să-l faci pe oricine să voteze cu ochii închişi...

Mastacan îşi căută o nouă ţigară de foi şi cînd o găsi bîjbîi pe birou ca un orb în căutarea forfecuţei cu care reteza capetele groase ale trabucului.

— M-ai tulburat, să ştii. Spune-mi, dar fără menajamente, ne aflăm într-o primejdie chiar atît de mare ?

Mizdrache se ridică, îşi luă pălăria, salută cu eleganţa sa înnăscută şi spuse :

— Cred că mai avem maximum două luni pînă la prăbuşirea acestui regim !

Lovise ca la teatru. Mastacan scuipă ţigara de foi şi se ridică în picioare :

— Eşti nebun, nu se poate ! De ce nu mi-ai spus nimic pînă acum ?

— Totul e scris în dosarele pe care le aveţi în faţă. Evident, într-un stil respectuos, pe care vi-l datorez. Bună ziua, vă telefonez mai tîrziu dacă aflu ceva interesant...

Dispăru, lăsîndu-l pe celălalt într-o stupoare ce nu putea fi descrisă. Jos îl aştepta Costea cu maşina lui neagră. Îi făcu un semn : „Mă duc pe jos, e aproape, ia-o înainte, am chef să mă plimb puţin !" Şoferul porni uşor motorul şi el rămase singur pe trotuarul luminat violent de soarele fierbinte. În aer plutea un miros de moloz şi de lemn ars, mirosul vechilor bombardamente. Pe trotuare apăruseră cîteva scaune în faţa puţinelor cofetării ce se redeschiseseră şi a bodegilor. Ar fi avut chef să bea ceva rece, să stea la pălăvrăgeală, dar nu găsi nici un cunoscut printre puţinii trecători pe care-i întîlni. Oraşul avea ceva mort, stins în aerul lui festiv de vară. Nu mai era tristeţea părăsirii de sezon de altădată, cînd toată lumea bună fugea la mare şi rămîneau odăile acestea de beton şi sticlă nelocuite şi fără viaţă, cu obloanele lor de lemn acoperind ferestrele — acum lipsea ceva parcă, lipseau claxoanele vesele ale automobilelor, deşi automobilele mai umblau printre ruinele bulevardelor, nu

se auzeau vorbele vesele, strigătele vînzătorilor de ziare, micile țipete de surpriză ale femeilor ce se întîlneau ca din întîmplare sub perdele tărcate de pînză, lipsea acel miros de asfalt bine încins și apoi stropit cu apă, lipsea explozia de parfumuri aruncate spre stradă prin ușile de sticlă deschise și mereu închise de intrarea și ieșirea febrilă a cumpărătoarelor grăbite, lipseau foarte multe lucruri din acest oraș, el nu mai trăia parcă de multă vreme, paralizase, fusese abandonat și nu-și mai semăna, nu-i mai semăna nici măcar propriului trecut, era numai o așezare abandonată, nu de toată lumea, doar de acea parte a lumii pe care el, Mizdrache, o credea singura demnă să trăiască într-o astfel de capitală a lumii.

După un sfert de ceas, obosit, toropit de căldura sălbatică a soarelui, cuprins de-o scîrbă iremediabilă față de tot ce-l înconjura, de amintirea meseriei ce-l obliga să facă ceva totuși, să se apere inconștient de toate plăcerile și neplăcerile ei — urcă cu liftul spre biroul lui.

Îl întîmpină Ciripoi, fără slugărnicia-i veche, și ea pierită așa cum pierise respectul lui față de Mastacan.

— Domn' șef, am surprize...

— Ce spui ?

— Chestii mari...

— S-aud.

Își aruncă pălăria într-un cuier și se așează în fotoliul său încăpător. Deschise distrat radioul, căută undele scurte și se uită la ceas. Era ora cînd Londra transmitea un buletin de știri. Zgomotul bruiajului îl enervă însă și închise violent.

— Mama lor de huidume cu tinichelele lor ! Asta-i treabă de militari ! Mai bine ne-ar lăsa să ascultăm, să știm și noi cum stăm...

— Adică ce, nu stăm bine, domnule inspector ? se miră tîmp, dar șiret Ciripoi.

— Stăm al dracului de bine. Habar n-ai tu ce bine stăm, Ciripoi...

— Nu mai spuneți, or fi dat iar cu V-ul ăla nemții pe Londra...

— Mai rău, băiatule, au o armă acum de fac pulbere tot globul.

„Dobitocul e în stare să mă creadă !" își zise în gînd și întrebă după aceea tare :

— Despre ce surpriză vorbeai ?

— Lucruri mari, băieții mei nu dorm.

— Să te vedem. A ghersuit clientul de azi-dimineață ?

— Da' de unde ! Nici nu m-așteptam la mare lucru, dar mi-am luat măsuri.

Mizdrache se plictisise de atîta vorbărie.

— Spune, domnule, odată și nu mai mă fierbe...

Subalternul scoase din buzunar un plic și începu să înșire pe masă niște fotografii.

— Iată tipografia Coresi, a ăstuia, Dobre-*nunți-botezuri*, o recunoașteți ?

— Scrie și pe firmă !

— Exact ! se miră celălalt de perspicacitatea lui Mizdrache. Aici avem postul nostru fix, clădirea de vizavi, de unde s-au făcut fotografiile...

— Mă, ne-am modernizat, mă Ciripoi, parc-am fi la Scotland-Yard, nu alta !

— Treabă curată, domn'șef, nu pospăială de ageamii.

— La subiect, că n-am timp...

— Aici avem fotografia primului mușteriu ; patronul tipografiei pe care l-am umflat ieri...

— Bine, bine, și...

— Aici îl vedeți pe vînzătorul ăla de ziare care ne-a dat atîta de furcă...

— Cine ? Gică-hau-hau ?

— El.

— E amestecat în afacerea asta ?

— De ce nu ?

— Un nebun, un iresponsabil ?

— Păi tocmai ăsta-i hazul, că o face pe nebunul, dar nu e nebun deloc.

— Nu mai înțeleg nimic...

— Dacă aveți puțină răbdare vă dau toate firele în mînă...

— Deci ?

— Aici aveți fotografia unui copil care aducea, chipurile, mîncarea cu sufertașul bătrînului.

— Vrei să spui că în sufertaș se aflau în realitate...

— Niște manifeste tipărite de babacu...

— Floacuri, mă, nu se mai poartă ! O să-i batem, o să-i băgăm la gherlă, ei, și ? Mie de ăștia îmi arde ? Dă-mi tu mie un crăpcean, atunci să te văd...

— Dacă n-aveți răbdare, domn'șef...

Ciripoi puse pe masă o altă fotografie,

— Pe ăsta îl cunoașteți ?

Mizdrache privi îndelung la fotografia mărită a unui bărbat de 30 de ani îmbrăcat corect, cu aerul unui funcționar. Memoria lui fenomenală funcționa încă.

— Se numește Mareș Gheorghe și l-am eliberat chiar eu de la închisoare, propunîndu-i un contract avantajos...

— Exact.

— Nu înțeleg încă.

Ciripoi se roșise de plăcere.

— Dar pe femeia asta o cunoașteți ?

— Cîntăreața de la Piatra Olt, Marta Dușescu, nu-i așa ?

— Jos pălăria !

— Mai departe.

— Aici puteți vedea fotografia locuinței vedetei în momentul cînd omul nostru intră să-i facă o vizită.

Mizdrache șuieră admirativ.

— Ciripoi, te avansez, băiatule. Sherlock Holmes era un găinar pe lîngă tine.

— N-am terminat încă...

— Dar e un adevărat film !

— Și încă ce film !... Ce se vede pe acest cartonaș delicios, opera unui fotograf amator ?

Inspectorul privi îndelung chipul celor doi bărbați care traversau tocmai o încrucișare de străzi. Unul dintre ei era Mareș, celălalt un necunoscut, dar nu chiar un necunoscut. Excitat Mizdrache se ridică în picioare, se plimbă îndelung în jurul biroului acoperit cu cristal și deodată chipul i se lumină :

— Ciripoi, adu-mi dosarele cu fotografiile celor care au luptat în Spania, rapid, băiatule...

Subalternul dispăru și se reîntoarse în cinci minute cu un teanc de dosare. Inspectorul avea pe față un surîs triumfător ca și cînd ar fi cîștigat un pariu făcut cu el însuși.

— Știu cine este, nu mai e nevoie să verific. Caută la numele Dumitrana Vasile.

Ciripoi se aruncă asupra dosarului, căutînd febril și scoase un urlet :

— Ce memorie ! Ce memorie ! Să ne trăiți, domn' șef. El e ! Dumitrana. Mortul ! Dar asta-i senzațional, senzațional !

— Liniștește-te ! Deci să recapitulăm. Acum e clar. Ăsta-i cel scăpat de sub escortă. A doua piesă se numește Mareș, cel care a dat foc Depoului de la Piatra Olt și i-a lăsat pe nemți fără arme. Pînă aici e bine. Al de le furnizează acte false pare acest tipograf care, între altele, în timpul liber (îi veni să rîdă spunînd toate astea) mai dă și nenorocitului de Gică-hau-hau manifeste să le împartă în gară celor care pleacă cu trenul... Buuun, pînă aici iar e bine, dar asta, cîntăreața, ce rol are în toată tărășenia ?

— Ar trebui aflat, pe ea n-am arestat-o.

— Sper că nici pe Mareș ăsta și nici pe Dumitrana...

— Evident, domn'șef, deocamdată facem o supraveghere discretă să mai vedem și alte legături...

— Ciripoi, te-ai deșteptat rău de tot, mă, tu nu vrei să-mi ieși, mă, locul ?

— Se poate, domn'șef ? Cum mi-aș permite măcar un asemenea gînd ? Cu dumneavoastră pînă în pînzele albe !

— Băiatule, lasă declarațiile de dragoste și ascultă la mine. Ce-ai făcut pînă acum reprezintă un mare succes al tău, personal. Numai că acest succes trebuie exploatat. Trebuie prins peștele cel mare : omul care le dă ordinele. Există un asemenea individ și la el trebuie să ajungem.

— Dar cum ?

— Pune totul la bătaie și nu-i scăpa din ochi pe ăștia doi. Știi unde locuiesc ?

— Pe unul l-am dibuit. Mecanicul Mareș e ascuns în casa unui reparator de aparate de radio, celălalt a scăpat supravegherii, dar bănuiesc că se vor mai întîlni...

— Dacă n-ai să trimiți pe urma lor pe cine știe ce găgăuță care să-i facă să se alarmeze.

— Nici o grijă, domn'șef, că mă cunoașteți...

— De cunoscut, te cunosc, dar asta n-ajunge. Și-acum lasă-mă singur...

Ciripoi ieși discret pe ușă, uitîndu-și că din întîmplare pe birou fotografiile. Mizdrache le răsfoi distrat pînă căpătă legătura cu Mastacan. Cînd îi auzi vocea pierită la telefon spuse sigur de el :

— În cinci minute sînt la dumneavoastră. Pregătiți un coniac mare, dăm lovitura ! Am pe masă cazul despre care vă vorbesc de doi ani.

Celălalt mormăi ceva și se auzi după un scurt „te aștept" clacul telefonului. Mizdrache se ridică, strînse fotografiile, le vîrî în plicul lui Ciripoi și coborî grăbit scările.

2

Deși căldura se anunța înăbușitoare, ferestrele odăilor spațioase ale casei generalului Dănciulescu erau acoperite cu obloane de lemn. Ziua părea necruțătoare și parcă și lumina becurilor din tavan sporea zăduful. Inginerul Comșa, într-o haină albă, bine croită, ocupa un fotoliu foarte apropiat de lunga masă florentină a sufrageriei plină de tablouri de Dărăscu, Luchian și Iser, mai într-o parte sta un ofițer de Stat-Major care se recomandase, convențional, Cristescu, iar lîngă ușă gazda, care privea cu atenție un bibelou.

— Dacă înțeleg bine, repetă inginerul ca pentru el, comandanții de regiment nu au nimic împotrivă dacă insurecția armată începe încă înainte de sfîrșitul lunii.

— Exact, zise ofițerul, privindu-l parcă fără curiozitate.

— Este pregătit totul ?

— Așa cum ne-am înțeles. Regimentele pot interveni în orice moment.

— Și cel din Brașov și cel din Ploiești ? Băgați de seamă, răspundeți cu capul de orice greșeală.

— Garantez.

— Credeți că trupa are spiritul necesar unei asemenea acțiuni ?

— Să nu aveți nici o îndoială. Școala și educația profranceze au făcut din toată lumea un dușman tradițional al nemților. Cît îi privește pe soldați, ei nu pot uita umilirile de pe front, nu pot uita tratamentul de falsă superioritate...

— Biiine, domnule Cristescu, sîntem deci înțeleși. Data și ora începerii acțiunii vor fi comunicate conform codului stabilit. Trebuie rapiditate și hotărîre mai ales. După părerea mea moralul trupelor germane nu e destul de scăzut, așa încît ne putem aștepta la o rezistență dîrză...

— Asta am avut și noi în vedere cînd v-am propus punctele strategice ce trebuiesc ocupate...

Vorbeau fără să se uite la cel de-al treilea, la generalul Dănciulescu, care părea absent de la această convorbire, dar care în realitate o asculta cu cel mai mare interes, deși se prefăcea că se uită acum prin interstițiile obloanelor lăsate la strada pustie, umbrită de castani.

— Bun, am căzut de acord. Cît privește regimentele din București, ele mi se par sigure, nu-i așa ?

— Contați pe armată ! Numai că în privința grupului de șoc avem nevoie de oameni hotărîți și încă într-un loc principal. Priviți această hartă.

Ofițerul scoase un creion lung, bine ascuțit, și marcă cu roșu cîteva puncte.

— Aici sînt sediile regimentelor germane, aici Statul lor Major. Puse în alarmă, ele constituie un pericol deloc de neglijat. Cu efectivele pe care le au, cu buna instrucție de război ce o posedă și chiar cu armamentul lor superior pot zădărnici tentativa noastră, dacă nu sînt puse în inferioritate de la început. Ce spuneți, domnule general !

Dănciulescu nu voia să se amestece, mormăi ceva la început, apoi preciză :

— V-am rugat doar să mă socotiți un intermediar, cît privește strategia ea vă privește. La vîrsta mea, cum spunea un înțelept : dacă nu mai pot da exemple rele aș putea să vă ofer sfaturi bune, dar într-o astfel de treabă e mai bine să hotărîți singuri...

Îl lăsară să supravegheze mai departe strada liniștită.

— Și-atunci, ce-mi cereți ? tăie scurt inginerul.

— Să interveniți aici !

Puse creionul pe un punct al hărții și făcu o cruce deasupra.

— Este vorba despre un post de telecomandă, aflat pe șoseaua Clinceni, chiar lîngă aeroport. Grupului fixat de dumneavoastră i-ar reveni sarcina importantă de a scoate din luptă încă de la început acest comandament și de a face prizonier tot personalul aflat în dispozitiv.

Comșa înțelegea foarte bine pentru că nu era străin de treburile militarilor, dar voia precizări.

— Fii bun și explică-mi în detaliu despre ce este vorba...

— Acest post controlează toate regimentele germane aflate în Capitală și în afara ei. Un semnal de alarmă și

ne-am trezit cu ei pe străzi şi la bariere. Aruncarea în aer a micii uzine aflate în teritoriul comandamentului ar face inutilizabil postul...

— Şi aparatura radio ?

— Trebuie distrusă în acelaşi timp. Iată, aveţi aici harta amănunţită a postului de telecomandă, modul de funcţionare, sistemul de apărare. Vă previn că e foarte bine păzit şi că orice alarmare a personalului ar zădărnici totul. După cum ştiţi, jumătate din reuşită în asemenea cazuri o datorăm surprizei.

— Şi cum credeţi că putem pătrunde înăuntru ?

— E o chestiune care vă priveşte. Nu ajunge după părerea mea numai forţa. Ca să lucrăm cu militari este exclus. Am face cea mai mare imprudenţă posibilă. În caz de nereuşită putem da vina pe sabotorii cu care nemţii s-au mai întîlnit adesea. Înţelegeţi ? Trebuie să ne luăm toate măsurile.

— Înţeleg, acceptă inginerul. Asta-i tot ?

— Tot.

— Atunci eu am să plec primul. Dumneavoastră e bine să mai întîrziaţi cel puţin o jumătate de oră. În caz de deconspirare să ştiţi că nu v-am văzut niciodată.

— Nici eu pe dumneavoastră.

Îşi strînseră mîinile şi se despărţiră. Generalul Dănciulescu îl conduse pe Comşa pînă la uşă.

— Vă mulţumesc mult, îi spuse cu afecţiune oaspetele.

— Nu aveţi pentru ce, răspunse aproape distrat gazda. Crede-mă, domnule Comşa, am trecut prin clipe şi mai grele.

— O să ne aducem aminte cu multă recunoştinţă de dumneavoastră totdeauna...

— Vorbiţi ca şi cînd nu ne-am mai vedea niciodată. Cît priveşte recunoştinţa, ea e rară, domnule, şi cine se aşteaptă la aşa ceva înseamnă că e un copil. Există numai necesităţi. Eu simt că nu se poate altfel, dumneavoastră de asemenea. Se poate şi muri dintr-un lucru ca ăsta, dar cum să nu-l faci ? I-am urît toată viaţa pe nemţi, ce vină am ? Şi ura îşi are datoriile ei, te salut.

Peste un ceas, inginerul se afla într-un birou al Uzinei electrice Grozăveşti. Ceasornicul arăta 8,30. Telefonul sună prelung, cu o precizie matematică.

— Alo, se auzi o voce depărtată, cunoscută. Aş dori să vorbesc cu inginerul Comşa.

— Da, eu sînt, dragă, spune-mi ce face sora dumitale, s-a însănătoşit, e bine ?

— Ceva mai bine, mă duc la spital după masă s-o scot !

— Vrei să te iau cu maşina mea ?

— Dacă puteţi, ar fi foarte bine.

— Bun, atunci să trec pe la 4 să te duc la spital. E internată tot la Colţea ?

— Tot.

— Bun, ne-am înţeles, multă sănătate.

— Noroc...

În realitate, conform înţelegerii dintre ei, întîlnirea dintre inginer şi Dumitrana avu loc la 5 şi nu fu vorba de nici un spital şi de nici o soră. Celălalt îl aştepta lîngă un scuar. Comşa sosise cu o maşină decapotabilă de tip mai vechi, un Ford cam hodorogit, e drept, dar putînd să ia şi 80 de kilometri la oră cînd era nevoie. Dumitrana se urcă rapid, privind în urmă.

— Bună ziua, după cine te uiţi ?

— Am impresia, spuse celălalt, că de cîteva zile sînt filat...

— Nu ţi se pare ?

Inginerul privi prin oglinda retrovizoare după ce ambreie. În spatele lor, foarte departe, se vedea o maşină de piaţă, neagră, îndesată, leneşă pe care o lăsară în urmă.

— Încotro mergem ?

— Ştii aeroportul de la Clinceni ?

— Vag...

— Am o treabă foarte delicată pentru dumneata...

Conducea acum numai cu o mînă, cu cealaltă se căută în buzunar şi scoase de acolo o mică hartă însemnată cu puncte roşii, o copie a hărţii luate la plecare de la ofiţerul de stat-major.

— Uitaţi-vă la ea !

Dumitrana privi mica hartă cu atenţie.

— Se vede şoseaua spre Clinceni şi unde e însemnată o cruce, ceva ce o să privim împreună cînd ajungem acolo...

— Am înţeles.

— Ascunde-o bine şi la nevoie arde-o. Ar fi mai nimerit să memorezi toate detaliile. Pe dos sînt însemnate intrările, efectivul trupelor de pază şi sistemul de alarmare. În convorbirile noastre, acest punct pe care la o

dată foarte apropiată trebuie să-l ocupi cu grupul dumitale și să-l distrugi, pentru că e vorba de un post nemțesc de telecomandă, cel mai important din eșichierul ocupanților, îl vom numi ferma în vînzare. Îți convine ?

— Totdeauna ne înțelegem repede și fără multe explicații. Ce face taxiul ăla ? Nu întoarce capul, lasă-mă pe mine să văd...

Comșa își potrivi oglinda retrovizoare și mări viteza.

— Hai să le jucăm un renghiu, dacă sînt cu adevărat urmăritori. Ne oprim și ne prefacem că umblăm pe jos. În apropiere e un drum vicinal. Cum se depărtează îi lăsăm *bouche-bée*. Mașina mea numai aparent e rablă. I-am păstrat vechea caroserie, dar motorul i l-am schimbat.

Frînă ușor și trase la umbră exact după ce trecură de o cotitură. Din urmă se auzi curînd motorul furios al celeilalte mașini. Taxiul îi depășì. Înăuntru se aflau doi bărbați care îi văzură plimbîndu-se liniștiți pe cîmp ca și cînd n-ar fi observat că sînt urmăriți. Abia după o jumătate de kilometru șoferul celei de-a doua mașini frînă simulînd o pană de motor. Multă vreme după aceea agenții, care-l urmăreau într-adevăr pe Dumitrana de cîteva zile, așteptară zadarnic trecerea bătrînului Ford al inginerului Comșa. El se afla demult pe o șosea laterală, gonind spre aeroportul Clinceni.

Clădirea vizată părea din depărtare o fermă oarecare, așezată nu prea departe de șoseaua asfaltată. Era înconjurată de un gard înalt pe care ochii buni ai lui Dumitrana deslușiră de la acea distanță sîrma de înaltă tensiune a rețelei electrice de apărare. Să nu fi fost antena înaltă de radio și pomii plantați ostentativ în fața clădirii cu un singur etaj, n-ai fi bănuit nimic. Un drum bine pavat ducea pe sub o alee de tei spre prima poartă metalică ce se zărea de aici. Un mic post de observație supraveghea șoseaua principală. Acolo sub un acoperiș țuguiat, veghea o sentinelă, dar cu siguranță mai existau și altele.

Inginerul Comșa încetinise viteza mașinii și privea spre locul acela discret ales de comandamentul german.

— Cred că ești lămurit, ar fi bine să ne îndepărtăm cît mai repede. Sentinelele au desigur binocluri și nu e bine să dăm impresia că am ghicit ce se află aici.

Dumitrana își privi ceasul. Făcea socoteala timpului trecut de la urcarea lui în mașină și minutele scurse pînă la atingerea acestui punct.

— După părerea mea, ferma ar trebui atacată printr-un alt punct. Șoseaua e supravegheată...

— Nu numai șoseaua. Și celelalte împrejurimi. În jur sînt numai ogoare, pe acolo mi se pare chiar mai dificil.

— Ai dreptate. Totuși trebuie pătruns înăuntru, dar cum ?

— Să ne gîndim...

— Cîte zile mai sînt pînă atunci ?

— Maximum zece.

— Puțin.

— Am o idee...

Mașina luase iar viteză. Inginerul alese alt drum spre București.

— Ascult.

— Ce face Tomulete ? El e aviator, nu cunoaște pe nimeni de aici de la aeroport ? Nu se poate să n-aibă un prieten...

— Și eu cred la fel, să-l caut.

— Știi de unde să-l iei ?

— Da !

— Foarte bine, caută-l și spune-mi la ce te gîndești. N-avem prea mult timp. Un singur lucru mă îngrijorează : cum de ți-au dat de urmă ? Multă vreme ai stat liniștit, și-acum, iată-i ; ce-i drept sînt și proști, dar oricum, ar fi păcat să le cazi în palmă...

— Nici o grijă, domnule inginer. Toată viața mea cam asta am făcut, am căutat să scap de cei care mă căutau. Cu timpul te deprinzi și chiar simți că devii inutil cînd nu întîlnești puțină primejdie. Deocamdată, la noapte am să-mi schimb casa. Nevesti-mii, cu care și așa mă văd ca studenții, din an în paște, am să-i scriu o carte poștală.

— Există posibilitatea ca insurecția să fie declanșată și mai devreme. Eu nu fac decît să coordonez totul, dar, crede-mă, știu atîția oameni în primejdie încît nu mai dorm aproape deloc.

Ajunseră lîngă ecluză. Șoseaua era pustie în urma lor. Dumitrana coborî.

— Să ne vedem cu bine, spuse.

Nu aveau efuziuni unul față de celălalt, nu-și arătau o grijă reciprocă pentru că ea i-ar fi jignit pe amîndoi. Își spuneau pur și simplu, bărbățește, „la revedere" sau „să ne vedem cu bine" și cu asta totul se termina.

— Știi cum mă găsești, mai zise de la volan Comșa.

— În caz că am să pic, sistemul de alarmare va funcționa fără greș.

Vechea mașină țîșni brusc înainte și dispăru într-un nor de fum albastru, mirositor.

Rămas singur, Dumitrana o porni încet pe jos pe sub umbra copacilor spre bariera din față. „Numai de n-ar suna alarma, să pot ajunge mai repede la Tomulete." După un sfert de ceas găsi un taxi și coborî într-un subsol de lîngă Foișorul de foc. Sergentul-major, dezbrăcat pînă la brîu din pricina căldurii, juca șah cu mecanicul de calorifere, gazda lui.

— Bine că te găsesc, spuse sec. Mă speriasem. Toată săptămîna trecută te-am așteptat. Credeam că te-au înhățat.

— Da' de unde ? Am făcut turul de onoare și iată-mă !

— Mașina a ajuns la Tîrgu-Jiu ?

— Da.

— Totul e pregătit ?

— Da' cum ?

Dumitrana îl scrută un minut lung.

— Nu există nici un risc ?

— Nici unul.

— Deci, săptămîna viitoare...

— Cum vreți.

— Pînă atunci mai am o treabă cu tine. Îmbracă-te...

Ieșiră, deși era imprudent, pentru că patrulele controlau străzile, dar de față cu un al treilea nu puteau să vorbească. Dumitrana îi povesti pe scurt despre postul de telecomandă de la Clinceni.

— Cunoști aeroportul ?

— Cum să nu ?

— Nu te lauzi ?

— Ce vorbă-i asta ! Am lucrat acolo, am prieteni.

— Foarte bine. Știi și ce-i alături ?

— Cum să nu ? Comandatura nemțească...

— Asta-i tot ?

— Cel puțin așa spun friții !

— O să-ți povestesc totul mai tîrziu, dar te întreb direct : cum se poate pătrunde înăuntru ?

— Rămîne de văzut, dar atît de greu nu poate fi.

— Mi s-a spus că postul de telecomandă, pentru că e vorba de un post de telecomandă, este supravegheat.

— Normal !

— Nu cunoști pe cineva care e prieten cu nemții ?

— Mă lași să mă fac luntre și punte ?

— Te las.

— Bine, atunci, pe mîine, dar unde ?

— Vin eu să te caut.

— S-a făcut...

Se despărțiră și Dumitrana își spuse că mai avea un singur lucru de îndeplinit, să verifice dacă bănuiala lui ce începuse să prindă contur se adeverea : cine-i adusese în spinare iscoadele ? Cine era pus sub urmărire și din pricina cui intrase și el în raza urmăritorilor ? Începu cu Niculescu. Totdeauna cînd se întîlneau îi dădea un telefon la o chiriașă ce locuia în aceeași clădire. Pretindea că e un client și vecina îl chema rapid. Își spuneau cîteva cuvinte despre repararea unui aparat de radio, aflat într-o stare foarte rea și stabileau unde să vină studentul să-l ridice. Se întîlneau în două sau trei locuri din apropierea pieței Buzești, numite convențional altfel și schimbau cîteva cuvinte, după care fiecare își vedea de treabă. În ziua aceasta, existînd bănuiala că treburile erau mai încurcate și că se putea ca locuința lui Niculescu să fie supravegheată, îi spuse, tot după o veche înțelegere, că l-ar ruga pe reparatorul de radio să vină cu un taxi, pentru că aparatul său era foarte greu și trebuia transportat cu grijă. Întîlnirea fu fixată peste o oră, timp în care studentul, după o tehnică mai veche, avu vreme să se descotorosească într-adevăr de un trecător curios care-l urmărise încă de la ieșirea din casă.

Se așezaseră într-o grădină de restaurant de pe strada Virgiliu.

Studentului nu-i plăcu de la început mutra șefului său direct. Dumitrana comandă două halbe cu guler și un chelner moțăind pe picioare le și aduse. Era aproape de prînz (Doamne, cîte se petrecuseră în dimineața asta !), mușteie bîzîiau agresiv în jur, cei cîțiva clienți își vedeau de-ale lor. Era o căldură care topea tabla de pe acoperișuri

și îți venea s-o ștergi la gîrlă, undeva, departe de acest iad al verii.

— E ceva în neregulă ? pară de la început studentul.

— Ai făcut ce ți-am spus la telefon ?

— Da, taxiul m-a costat o groază de bani, dar a meritat. Am impresia că se ține cineva după mine...

— Deci aici e buba. Unde-i Mareș ?

Întrebarea îl găsise complet nepregătit pe Niculescu. Ar fi putut să spună simplu : Acasă, bineînțeles ! dar nu putu să mintă.

— Nu cumva face plimbări de sănătate ?

Ochii mînioși ai celuilalt îl hotărîră să nu mai ezite.

— Șefule, am impresia că eu am greșit. Acum o săptămînă s-a întîlnit în timpul unei alarme cu o veche cunoștință de la Piatra Olt...

— De unde știi ?

— Mi-a spus singur.

— Și ?

— A dormit de vreo cîteva ori la ea...

Se făcu o tăcere asurzitoare, mai grea și mai insuportabilă decît orice cuvînt greu sau răstit.

— Nu se poate, rosti grav, încet, apăsat Dumitrana. Omul ăsta nu poate face așa ceva... Acum nu-i acasă la tine ?

— Nu.

— De cînd lipsește ?

— De aseară. Mi-a spus că se întoarce pe la 12.

— Cine este femeia ?

— Un fel de artistă. Le cîntă nemților într-un restaurant cedat pentru ei la Șosea...

— E nebun, nebun de legat ! scrîșni fără să se mai poată opri.

— O să-i spun cînd s-o întoarce...

— Cînd să-i mai spui ? Tu nu te mai întorci acasă la tine, pentru că nu ești nebun să te lași prins ca un prostovan, numai pentru că lui i s-a făcut de femei... Începînd de astă-seară dormi cu Tomulete la adresa asta : îi scrise ceva pe o bucățică de hîrtie ruptă de pe masă, i-o arătă și făcu bucățele biletul. S-a înțeles ?

— Dacă e ordin ! Și cu Mareș ce facem ? Cum îl înștiințăm să nu mai vină în Buzești ?

Dumitrana se gîndi puțin și spuse :

— Dă un telefon chiar acum vecinei tale și spune-i că dacă se întoarce să te caute la vărul tău din Caracal. El știe ce înseamnă asta ?

— Cum nu ?

— Bine că am avut prevederea să fixăm un loc mai acătării. Roagă bineînțeles să-i atragă atenția să ia un taxi pentru că are de cărat un pikup; inventează ceva, la dracu, că-mi vine să-l'omor.

Cît' timp celălalt telefona, reconstitui totul. Vra să zică asta era femeia pe care o cunoscuse la Piatra Olt, știa cîte ceva despre toată încurcătura, dar mai ales el nu putuse să-i atragă atenția asupra primejdiilor unei asemenea prietenii; așa că totul era limpede : poliția venise, constatase cele întîmplate la depoul german; găsise vagonul devalizat, se interesase ce prieteni avusese în acel timp, constatase că mecanicul lor dispăruse, aflase de legătura lui cu această cîntăreață, pe care iadul i-o scosese nefericitului în cale, o urmărise la București și gata și întîmplarea cu alarma aeriană ! Își băgase naiba coada, era clar ca bună ziua, puteau să cadă de-acum cu toții în capcană și domnul ăsta, Mareș, să fluiere fericit că și-a găsit și el în sfîrșit un pat și o pernă pe care să se odihnească de vreo cîteva nopți. Ce încurcătură ! Ce încurcătură !

Bău cu lăcomie halba încălzită de-acum și ceru chelnerului ațipit care păzea moțăind ieșirea să-i facă plata. Niculescu tocmai se întorcea.

— S-a făcut, șefule ! Diseară la 7 va fi în mijlocul nostru.

— Nu i-o doresc, din inimă ți-o spun. Ce-au să-i audă urechile o să-l vindece pe veci de femei...

— Oricum, de un singur lucru îmi pare rău, că părăsesc cuibul. Mă obișnuisem acolo.

— Trebuia să ți se întîmple și ție o dată, noroc că nu s-a terminat altfel. Mergem ? Bea-ți berea și gata, n-am chef să-mi cadă careva în spinare din pricina amorezului nostru...

— Trebuie să înțelegi că multă vreme n-a prea avut timp de astfel de lucruri și, de fier să fii, tot o mai scrîntești.

— Te rog să nu-l aperi ! De rest, dacă vrea Dumnezeu, am să am eu grijă, cît despre papara pe care o merită cu prisosință, nu-l scapă nimeni. Ne vedem diseară, știi unde. Vă doresc, și ție și lui, mult noroc. În zile ca

astea îmi spun că libertatea cere uneori un preț chiar prea mare și te rog să mă crezi că nu-mi este frică deloc de ce o să mi se întîmple, indiferent de ce avem fiecare înainte. Nu, nu am spaimă de moarte sau de suferință, de moartea sau de suferința mea sau a altora, mi-e mai frică de ideea că am putea greși prosteşte, că am putea cădea din cauza unei greşeli din astea pe care le poți înțelege, dar nu le poți admite. Dacă pricepi ceva din cele ce ți-am spus, să-l certi tu mai bine, să nu mă lași pe mine să o fac. Am toate motivele să mă port cu el cît se poate de bine, dar cum să uit că e în joc libertatea și viața unor oameni care așteaptă atîtea de la noi ?

În clipa următoare Dumitrana îl părăsi. Mergea drept, iute, grăbit spre cine știe ce alt loc, în soarele dogoritor al zilei de august și umbra lui descrescu puțin cîte puțin, pierzîndu-se în umbra gardurilor și după cîteva clipe Niculescu nu-l mai văzu...

3

Ciripoi luase pe cont propriu afacerea Piatra Olt, cum scria cu litere mari, albastre pe dosar. O doză mare de dezinteres simțea la Mizdrache, dar tocmai asta îl încuraja. Ca orice subaltern care visează să ia locul șefului său cît se poate de curînd, își făcuse socoteala că acum era momentul cel mai potrivit. Citea și el ziarele și își dădea seama că situația frontului nu era strălucitoare, dar asta nu-l descurajă. Războiul merge cîteodată mai prost, cîteodată mai bine și cu un mărunt slujbaș la împărăție cine avea să aibă cîndva ceva ? Își făcuse datoria și atît. Arestase, bătuse. Îl interesa să se știe că e un om al datoriei, că el nu închide ochii cînd e vorba de slujbă, chit că această slujbă nu era cea mai curată de pe lume. Așa încît pusese copoii pe urma cîntăreței aceleia și a impresarului ei. Socoteala nu era prea încurcată. Odată intrată în supravegherea lui nu se putea să nu apară și omul cu care trăise, vrînd-nevrînd, mai exista și o întîmplare pe lumea asta și el ținea la credința că mai mult ți-aduce norocul decît mintea. Cu cîteva fotografii copiate de pe afișele ce fuseseră lipite pe zidurile tîrgului ăla împuțit, multiplicate și mărite, treaba merse mai repede decît se

așteptase. O găsiră într-un turneu pe la Piatra Near cu impresarul ei cu tot. Ciripoi avusese la început impuls ; ia să pună mîna pe ea și să mi-o strîngă ni cu ușa, să-i mărturisească unde se află omul căutat. D parcă tot mai învățase ceva de la Mizdrache. Mai bine aibă răbdare, că răbdarea nu costă bani. Știindu-se supr vegheată, femeia ar face poate o imprudență și totul s-da peste cap. Puse deci agenții pe urmele ei și timp o lună citi rapoartele lor plictisitoare ca articolele fond din „*Universul*". Nu se întîmpla nimic, omul căut nu apărea. Atunci făcu un lucru și mai inteligent. Soc tind că individul căutat, cum era și normal, nu se put ascunde decît într-un loc foarte aglomerat, care loc foar aglomerat era Bucureștiul, vru să-și ajute norocul într-o dimineață intră într-un local păduchios de lîn hotelul Tranzit, aflat în gura Gării de Nord, numit nu știe de ce Caledonia, coborî cele trei trepte de ciment străbătu un perete gros de fum, izbindu-se de hamali be de marinari în concediu și soldați în drum spre fro Patronul acestei bombe sordide, care aducea bani frumo din care și el își avea partea sub formă de cadouri scump trimise discret și la timp, unul Cernavodeanu, fost ti ficant, intrat de mulți ani în slujba poliției, îl întîmpină cu un surîs unsuros pe chip și cît te-ai șterge la ochi ad sese un păhărel bombat, cu mastică grecească, moartea Ciripoi.

— Să trăiți, cu ce să vă fiu agreabil ?

Vorbea respectuos, aplecat de șale, gata să intre par în dușumelele murdare, mereu spălate cu gazolină.

Ciripoi bău lichidul alb dintr-o înghițitură și se prefă că nu mai dorește un altul.

— Băiatule, am o daravelă cu tine, m-asculți ?

— Se poate ? Ochi și urechi.

— Mă, tu n-ai putea angaja aici în spelunca astă ta pe una de cîntă pă gură, una Marta Dușescu, ai au de ea ?

— Ce-i drept, nu !

— N-are a face ! De arătoasă e arătoasă. O s-o v tu. Ce-ți cer eu ție e să-mi trimiți un om de-al nostru c să facă pe impresarul și s-o vrăjească să vină încoace București, să ciripească la dezertorii ăștia de-i jec nești tu...

— Se poate, domn' şef, să spuneţi vorbe urîte despre un om onorabil ? îl certă cu simpatie patronul localului, turnînd încă o dată din sticla de mastică.

— Atunci ne-am înţeles ?

— Înţeles, numai ca să-mi spuneţi unde s-o găsesc ?

— Umblă pantaraura prin ţară. Acuşi o fi pe la Dorohoi, noi am dibuit-o la Piatra Neamţ. Are şi unul după ea, Romeo Iorgulescu, de bea şi untdelemnul din candelă. Cu el trebuie potrivită chestia, să nu simtă muierea că am pus geana pe ea, pricepi ?

— Se poa' domn' şef !

— Atunci trimite pe cineva, fă-i un contract, bagă-i în mînă nişte biştari şi ad-o la Bucureşti, că am eu o treabă importantă cu ea...

— Nu cumva vă place, că am marfă, slavă Domnului !

— Prost eşti, Cernavodene, la tine caut eu, mă, marfă dacă-mi trebuie ? E vîrîtă într-o afacere, mă, şi nu mai întreba că dracu te ia, ori nu mai mă ştii de frică ? Salut...

Peste o săptămînă, Ciripoi se înfiinţă iar în local, spre seară, şi o văzu pe Marta. Nu părea de 30 de ani, era obosită puţin, vocea şi-o cam pierduse, ce-i drept, dar avea pe vino-ncoa şi trebui să recunoască că lucrătorul Mareş, cum dracu îl chema, nu era prost. Ascultase de la o masă cîntecele femeii şi-l chemase pe patron, alături :

— Ei ?

— Domne, nu-i rea, domne ! Cîntă binişor. Vine lumea, gîrlă !

— Nu mai spune ! Ai dat lovitura...

— Să fiu al dracului dacă mint !

— Bine, să lăsăm prostiile, spune-mi cum stă cu morala, cu toate socotelile...

— Păi de încurcat cu hodorogul ăsta de impresar nu cred să mai fie încurcată. Ce-o fi fost între ei, îi priveşte ; acuşica, Romeo Iorgulescu al nostru, să mă scuzi, am impresia că e cam poponel, se uită la femei ca la glastra de flori, aşa că, Maica Domnului ! Fata şi-a închiriat o casă de la unii care s-au evacuat şi stă cuminte în banca ei...

— Sper că nu te-ai atins de ea, că te belesc !

— Se poate, domn' șef ? Am și eu o conștiință, nu trăiesc, domne, cu salariatele... Dacă vreți să pun o vorbuliță...

Ciripoi clipi vag.

— Deocamdată nu. Mă descurc eu cînd o trebui, dar așa, nu i-ai umblat și tu prin rufe, n-ai aflat ce-a făcut, cu cine s-a ținut, ce e în pipota ei, că te plătește Siguranța degeaba...

— Chestia e cam complicată. A avut un tată de-a murit, e femeie de familie, vorbește cu nemții din local, cum vorbesc eu cu dumneata...

— Ce spui ?

— Da, are pensionul la Sibiu. A fugit de-acasă. I-a plăcut viața, cam vagaboandă, dar, ce-i drept, de condiție !

— Ei, și ? N-a scos și ea vreun cuvîntel despre vreo dragoste-așa, vreun amor, că asta mă interesează, dacă nu se ține cu unul din Calea Ferată, care a lucrat pe la Piatra Olt, la Depou, da' te faci că plouă, nu-i vinzi chestia, o lași pe ea să verse, pricepi ?

— Pricep. Vrea să zică asta e ! Vrei să dai de plevușcă. Politic ?

— Gura ! Știi de-ce mă ocup, că doar nu verific condicuțe, sigur că e politic, da' nu așa, unu de-i grangur...

— Bine, domne Ciripoi, te servesc !

— Vezi ia-l și pe decavatul ăla de impresar, poate cu el e prieten, poate îi mai spune cîte ceva. Am nevoie de client, da' repede...

— S-a făcut...

Trecuseră iar vreo două-trei săptămîni dar Cernavodeanu nu aflase mare lucru. Femeia trăia retrasă, vorbea rău despre bărbați, pe impresar îl scotea pe brînci din casa ei cînd se obrăznicea. Clientul lui Ciripoi nu se arăta. Începuse chiar să-și facă socoteala că o bătaie ar fi mult mai bună decît politica asta în stil mare care aduce a maniera lui Mizdrache. Și pe cînd se tot gîndea cum să dea mai repede peste omul de la Piatra Olt, un noroc neașteptat îl puse pe o altă pistă. Într-o dimineață, prin iunie era, veni la el unul din filaj care lucra în Gara de Nord și-i spuse că are să-i „facă confidențe".

— Zi-i, mă băiatule, dezleagă-te la limbă ca la sfînta împărtășanie.

— În gară, pe peron, e unu Gică-hau-hau !

— Ăla de-i umblă mintea cu sorcova ?

— Ăla. Ce credeți că face ?

— Vinde ziare, ce dracu să facă ?

— Vinde *Signal*, domn' șef.

— Și ce-i cu asta ? Revistă nemțească, în regulă, cu ștampilă de la cenzură, ce-ai căpiat ?

— Ei, nu-i chiar așa, domn'șef. O să vedeți dumneavoastră. Ia veniți cu mine acușica în gară...

Se dusese, se așezase cu omul lui lîngă un stîlp și așteptase. În jurul unui tren care trebuia să plece era o îmbulzeală neobișnuită. La ferestre stăteau soldați înghesuiți unul într-altul, căutînd să-și mai vadă pînă la pornire încă o dată femeile care-i însoțiseră pînă aici. Prin geamurile sparte erau aruncate ramițe și puști, copiii strigau de ți se sfîșia inima căutîndu-și părinții care plecau, era o harababură de nu mai înțelegeai nimic. O alarmă mai trebuia și un bombardament ca la 4 aprilie și se duceau dracului cu toții. Pînă să dea șeful stației semnalul, apăru dinspre peroane Gică-hau-hau, strigînd cît îl țineau puterile :

— Ia cu comunicatul, ia cu comunicatul ! Luptele de pe front și de la Baia Centrală, ia cu comunicatul !

Vînzătorul de ziare se strecura prin mulțime și se vîra spre ferestrele soldaților.

— Na, camarade, revista *Țignal*, striga repede și iscusit, cu ilustrații, cu artiste din filme, cu *Führer*-ul ! De pomană v-o dau, că e număr vechi și nu se vinde, de bună ce e ! Caută-nuntru, camarade, și citește ! Ia cu comunicatul, ia cu comunicatul, ia cu moartea americanilor !

— Ei ? întrebă omul din serviciul de filaj, ce spuneți ?

— Ți-a dat și ție vreo revistă ?

— Mi-a dat.

— Și ce vrea el să citească soldații ăștia înăuntru ?

— Poftiți !

Îi întinse un bilețel alb pe care era scris cu litere mari de tipar : TRĂIASCĂ ROMÂNIA LIBERĂ ! ROMÂNI, LUPTAȚI ÎMPOTRIVA COTROPITORILOR NEMȚI !

— Vă place ?

— Zi d-ăștia îmi este domnu Gică ? Bravo, mă băiatule !

— Să-l umflu ?

— Ce-ai căpiat ? Lasă-l uşor, puişorule, ia-l din urmă, vezi de unde-şi procură marfa asta, ai răbdare, cînd e totul gata, cheamă-mă şi pe mine, că de-aici vine binele nostru, avansarea, pîinica albă pentru copilaşi, ori n-ai copilaşi ?

— Am, domn' şef !

— Să-ţi trăiască !

— Şi dumneavoastră...

Peste o săptămînă Ciripoi începuse să vorbească cu Mizdrache cam de sus, ca orice om care are impresia că stă pe o ladă cu aur. Inspectorul îl simtise şi-l chemase la el :

— Ciripoi, mă înşel eu, ori tu ai mirosit ceva, că ai început să te umfli ca un curcan. Ia agrăieşte !

— Vi se pare, domnule inspector, nu s-a întîmplat nimic, să fiu al dracului...

O înghiţise Mizdrache şi Ciripoi îşi văzuse de treabă. Trecuseră cîteva zile de la întîmplarea aceea şi vînzătorul de ziare tot mai striga pe peroanele Gării de Nord sub nasul copoilor :

— Ia cu comunicatul ! Ia cu al doilea prieten al lui Mussolini, ia revista *Ţignal*, camarade, cea mai bine informată din lume, ştie tot, vede tot, chiar şi ce nu e ! Ce te holbezi aşa, camarade ? Na revista c-o dau ieftin, nu ţi-o place, n-o citeşti, da-nuntru să te uiţi bine !

Nenorocitul nu ştia că fără să vrea îi adusese pe oamenii lui Ciripoi la tipografia Coresi a lui nenea Dobre-*nunţi-botezuri* care îşi vedea liniştit de lucru, crezînd că nimănui nu-i trecea prin cap că în sufertaşul unui copil, în loc de ciorbă se găseau manifestele pe care Împăratul Griviţei le dădea soldaţilor ce mergeau spre front, ascunse în revista *Signal*.

Filarea dură mai mult de o lună. Fu instalat un post fix într-o casă de vizavi de atelier şi un laborant scotea poze după poze, fotografiind chipurile celor care intrau în atelierul bătrînului. Cînd Ciripoi avu o colecţie întreagă, făcu trierea. Foarte mulţi dintre cei care intrau în tipografia Coresi erau clienţii obişnuiţi ai tipografiei : negustori de pe Griviţa, ori comis-voiajori ce-şi comandau cărţi de vizită. Rămaseră pe masă cinci suspecţi, între care, spre stupefacţia lui Ciripoi, şi unul care aducea cu cel căutat de către Mizdrache, omul de la Piatra Olt, dacă ar fi fost să se ia după portretul vorbit, făcut de cei interogaţi la

Depou. Gluma începea să se îngroaşe şi multă vreme nu mai putea să-i ascundă inspectorului toate acestea. Nici nu avea vreo raţiune, dar ardea de nerăbdare să-i pună în faţă întreaga reţea ! Cam în aceeaşi vreme, la cel de-al doilea post fix, un alt fotograf îi prezentă chipul aceluiaşi individ, ieşind din casa cîntăreţei. Mai mult decît atîta nici nu visase. Astfel că într-o dimineaţă pe la unsprezece trimise pe un sergent la tipografia Coresi, invitîndu-l pe tipograf la prefectura poliţiei în legătură cu o încurcătură la un Buletin de populaţie. Dobre-*nunţi-botezuri* nu mai ieşi de acolo şi în aceeaşi seară fu transportat cu o maşină la Siguranţa Statului, în clădirea din apropiere. Pe Gică-hau-hau îl umflară doi agenţi, chiar de pe peron, pe cînd nebunul striga încă :

— Ia cu comunicatul, ia *Ţignal,* ia revistă ilustrată cu cinci lei, ia cu lupta de la Sevastopol, că-i de anul trecut, ia cu Tigrul, ia cu tancul ! Ia cu arma secretă a *Führer*-ului, nu i-ar mai muri mulţi înainte !

După două zile de bătaie sănătoasă, Ciripoi făcu confruntarea între cei doi. De la tipograf nu reuşise să scoată nimic, răbda ca un catîr.

— Cu ăsta o să fie greu ! îi spuse ajutorului său, Teică, unul chelbos şi umil care fusese boxer în tinereţe şi ştia să lovească numai în ficaţi.

— Greu, domne, Ciripoi, a mai trecut el prin maşina noastră, rabdă şi tace.

— Şi ălălalt ?

— Nebunul cînd plînge, cînd cîntă. Zice că nu ştie nimic.

— Ia aduceţi-i pe rînd, că vine şi domnul inspector mai tîrziu, să vedem ce putem să scoatem de la ei...

Îi prezentase lui Mizdrache un raport amănunţit şi-l lăsase cu gura căscată. Încă acesta se mirase cît era el de-al dracului : „Mă, Ciripoi, tu te-ai emancipat, mă, ai devenit discret, n-ai scos o vorbuliţă. Şi zici că aşa stau lucrurile ?"

Împăratul Griviţei, numai vînătăi, fusese coborît cu ascensorul în biroul comisarului, care venise îmbrăcat într-un costum alb, atunci scos de la croitor, ca şi cînd ar fi picat la o chermeză, nu la o confruntare. Şi cum se aflau în continuarea unor convorbiri nu tocmai amicale, Ciripoi îl luă pe arestat subţire :

— Vra să zică tu nu știi nimic ? Nu ? Nici usturoi n-ai mîncat, nici gura nu-ți miroase !

— Dom' șef, să trăiți, habar n-am ! Mie *Țignal* îmi dă să vînd, *Țignal* vînd !

Ciripoi luase dintr-un dosar un manifest și-l fluturase pe deasupra biroului :

— Da' vreun manifest d-ăsta n-ai văzut tu, niciodată ?

— Să moară mama aia din groapă, care-a dat ortu popii din 34, dacă știu ceva...

— Mă, pe cine vrei tu, mă, să minți ?

— Domn' șef, se căina vînzătorul de ziare, ce nevoie am eu să m-amestec în politică ? Ce, îmi dă mie cineva să mănînc ?

— Asta-i, mă, Gică, nu-ți dă nimeni, mă ! Da' vreo carte de vizită nu ți-ai făcut niciodată ? Așa, vreo comandă, că te văd băiat luxos...

— Vă bateți joc de mine, domn' șef, și e păcat. Mănînc și eu o pîine amărîtă și vreți să mi-o luați și p-aia ! Spagă la comisari dau, este, domnu Teică ?

Agentul se făcu galben. Pe ușă tocmai intrase inspectorul.

— Cum, tu iei bacșiș de la un păduchios ca ăsta ? se miră cu o indignare care însemna moartea pentru fostul boxer. Ia să mi-l treci la Asigurări Sociale, Ciripoi. Aici sîntem la Siguranța Statului, cretinule, nu la secția curve.

Teică izbucni disperat de lîngă comisar :

— Nu se poate, domnule inspector, nu mă nenorociți ! Închideți și dumneavoastră o pleoapă, acolo, că am cinci copii, casă grea, unul acuși intră la facultate !

— Ia uită-te la el cum vorbește, să închid o pleoapă, exprimă-te frumos că ne-aude lumea și crede că a nimerit în altă parte, nu la o instituție serioasă. Continuați ! se adresă lui Ciripoi, fără să-l mai privească pe celălalt care suspina pe la ușă de-acum...

Subalternul lui Mizdrache luase o curea din cui și se apropiase de Gică.

— Ei, vorbești ? Că n-avem timp de pierdut ! Ia spune, de unde luai tu manifestele astea de le-am găsit noi în revista *Signal* ?

— Ce manifeste, domn' șef, să fiu al dracului dacă știu ceva !

— Gurrrra ! Nu mai face pe prostul că nu stai de vorbă cu cioflingarii tăi !

Îl și cîrpise peste față cu cureaua și acum se apropiase de el amenințător.

— Ce-aveți cu mine, domn' comisar, că pe dinainte nu v-am trecut ! De ce vă bateți joc de mine ? E un Dumnezeu în cer care le vede pe toate !

— Gică, dacă mai faci pe nebunu se supără domnul inspector și cînd s-o supăra el, dracu ne ia pe-amîndoi ! Mai bine spune ce strigi despre *Führer* în Gara de Nord cînd vinzi revista ?

— Epigrame, domn' șef, epigrame !

Îl lovi cu cureaua cît putea de tare.

— Cum, ticălosule, tu nu știi că sîntem aliați cu Marele Reich German ?

— Știu domn' șef, să mor că știu ! Da' dacă nu dau din clanță nu-mi cumpără nimeni ziarilii, că românu-i al dracului, trebuie să-l faci să rîdă și cînd îți dă 3 lei pe-o foaie spurcată...

Ciripoi vru să-i arate lui Mizdrache ce politică înaltă știe el să facă cu infractorii, așa că o luă mai dulce :

— Mă, Gică, uite, eu îți dau ție drumul, mă, că-mi place de tine, ai doxă, nu ești nici prost, nici nebun, dar să-mi spui tu, sincer, așa, ca de la om la om. Cunoști, mă, vreun comunist ?

— Eu ? Domn' șef ? Un comunist ? Păi ăia dacă vin mă pun la muncă și mie nu-mi place să muncesc, domn' șef, că sînt întreprindere particulară, capital canci, cîștig ce pică, trăiesc din dividenie...

Eforturile acestea îndelungate de bunăvoință îl sleiseră pe Ciripoi. Făcu un semn cuiva care aștepta la ușă :

— Adu-l.

În ușă se ivi Dobre-*nunți-botezuri* cu fața sfîșiată de lovituri.

— Da' pe dumnealui îl cunoști ?

Pe chipul vînzătorului de ziare nu tresări nici un mușchi. Se apropie de tipograf ca și cînd nu vedea bine.

— Ce să spun, l-ați cam umflatără cu vînătăile astea ! De...

„Mare actor !" își spuse în gînd cu sinceră admirație Mizdrache.

„Asta face toți banii, ia te uită la el, parcă-i prezbit".

— Nu te-am cunoscut eu pe dumneata la nunta lui Zdrenghe, în Banu-Manta ? se miră Împăratul Griviței cu gura pînă la urechi.

Cureaua lui Ciripoi sfîşie aerul şi-l lovi peste ochi.

— Destul ! Nu mai face pe idiotul că nu ţine cu mine. Nu mergi tu la tipografia Coresi de două ori pe săptămînă şi iei de la el manifeste comuniste ? Dobitocule, crezi că noi dormim ? Ia-l !

Agentul îl şi înşfăcase de umeri în timp ce vînzătorul de ziare tot mai striga cu o indignare parcă neprefăcută :

— Şi la urma urmelor, cine e dumnealui ? Nu-l cunosc, domn' şef ! Să moară mama, aia care a dat ortu popii în 34, dacă ştiu cine e ! Puneţi-mă la bătaie, schingiuiţi-mă, daţi-mi apa sfîntului Antonie s-o-nghit pe nemestecate, nu-l cunosc !

— Duceţi-l, se auzi de alături vocea poruncitoare a lui Mizdrache. Destul cu comedia ! Inspectorul se apropiase de tipograf şi-l măsură cu o curiozitate plină de milă.

— Ai putea să-mi fii tată, şi uite cum şi-au bătut joc de dumneata, te-au maltratat, mama lor de huidume ! Să nu mai văd asemenea procedee, că mă supăr, Ciripoi, s-aude ? Ce-i brutalitatea asta ? Domnule Dobre, eşti om serios, ai o tipografie, plăteşti dări la stat, trebuie s-ajuţi statul să-i descoperim pe infractorii care atentează la siguranţa lui, cred că o să ne înţelegem...

Luă de pe masa lui Ciripoi dosarul cu fotografiile făcute de oamenii comisarului. Scoase cu un gest rapid una şi i-o întinse :

— P-ăsta îl cunoşti ?

— Da, e un negustor de pe Griviţa.

— Foarte bine. Dar pe ăsta ?

— E domnul Herghelegiu de ţine un magazin prin Buzeşti, pe aproape...

— Bine, e foarte bine, dar pe ăsta ?

Era fotografia lui Mareş.

— Nu ştiu cine e !

— Ia gîndeşte-te olecuţă, ca să nu te-ajutăm noi pe urmă...

— Nu-l cunosc !

— E ultimul dumitale cuvînt ?

— Dacă nu-l cunosc, nu-l cunosc, asta e !

— Eşti om bătrîn, domnule Dobre, cum dracu oi putea să minţi aşa ! Uite aici o fotografie care-l înfăţişează ieşind din atelierul dumitale.

Dobre-*nunți-botezuri* privi fațada tipografiei și văzu instantaneul luat de omul Siguranței. „Joacă tare ăștia !" își zise.

— La mine intră și iese lume multă, de unde să-i iau pe toți ? O fi vreunul comis-voiajor, vreunul care face afaceri. Așa, după chip, parcă l-am mai văzut, dar cum îl cheamă, nu știu !

— Precis ?

— Precis.

— N-a lucrat el în Calea Ferată și-a făcut și niță pușcărie ?

— O fi făcut ! Parcă cine n-a făcut puțină pușcărie în zilele noastre ? Se poartă !

— Îmi place, ești descuiat ! Și nu a fost el angajat la Piatra Olt, la Depou, cu niște acte false pe care dumneata i le-ai tipărit ?

— Nu-mi amintesc !

Mizdrache începuse să se înfurie.

— Negi deci totul ?

— Neg, ce să fac !

Se gîndi fulgerător dacă ascunsese bine șpalturile buletinelor și clișeele adeverințelor de scutire de front și toate angaralele. Numai dracu putea să dea de ele, cît îl privea pe el, n-or să scoată un cuvînt, chit că-l pun la cazne !

— Biiine ! încheie celălalt cu o silă dezamăgită. Duceți-l jos și aveți grijă de el !

Tipograful știa ce însemnau cuvintele astea, dar plecă cu capul sus. O mai pățise și altă dată ! Să nu-i dea Dumnezeu omului cîte poate să îndure.

Cei doi rămaseră singuri în biroul luminat de soarele zilei de vară.

— Ce dracu au ăștia, domnule, de nu poți să scoți nimic de la ei ? se miră în gura mare Ciripoi.

— Cine știe ! Poate o convingere adîncă... spuse cu un imens regret inspectorul. Ei cred în ceva, Ciripoi, în ceva ce noi nu putem înțelege.

— În ce cred, domnule inspector ? În Dumnezeu nu, în rege, de ! În cuvîntul Mareșalului, asta-i obligatoriu ! Și mai departe ?

— Vorbim degeaba, Ciripoi. Nu-i mai bate, n-o să scoți nimic de la ei. Uite vagabondul ăla, Gică ! De ce crezi că-i ajută ? Că-i dau ceva ? Pe naiba-i dau ! Numai pro-

misiunea unei lumi viitoare ! Noi îi învățăm la școală pe copiii noștri că Dumnezeu veghează de sus cu dreptate, dar fiecare își face de cap, sperînd că pe lumea ailaltă o să fie iertat. Ei le spun amăriților, aici e traiul, fraților, pe pămînt, puneți mîna pe ce apucați, asta-i tot, restul vorbe goale ! Zi-mi mai bine ce facem cu cîntărețața aia și cu Făt-Frumosul ei ? Cînd îi arestăm ?

— Cînd porunciți.

— Parcă ar mai trebui puțină răbdare, poate se ivește crăpceanul de mi l-ai promis...

— Și eu spun la fel, domn' șef...

— Bine, mă băiatule, păi eu mă duc, că e cald și-aș face o baie și-aș bea ceva, că mi s-a făcut sete...

Ieși cu mersul lui leneș și-l lăsă singur pe celălalt. Ciripoi privi ușa ce se închisese și monologă ca prostul : „Ia te uită, domnule, vra să zică ăstora, comuniștilor, nici leafă nu le dă ! Cu o vorbuliță, acolo, i-a convins ! Și dacă, la urma urmelor, tocmai ei or să reușească ? Ce mă fac, că am viața înainte și-or să mă întrebe cam ce-am făcut ? E o întrebare, domnule. E o întrebare..."

4

Ziua de august se termina zăpușitor. Soarele pierise undeva dincolo de acoperișuri și pe bulevardele pustii rămăsese numai o lumină aurie, o miere roșcată plutind între coroanele copacilor arși. În grădinile părăsite florile se uscau, praful așternuse peste ele un lințoliu cenușiu. Treceau rar tramvaie și trecătorii așteptau cu înfrigurare noaptea. Bombardamentele încetaseră de cîteva săptămîni, dar amenințarea stăruia undeva în bănuiala comună a celor ce nu părăsiseră Bucureștiul. Mareș auzi zgomotul tîrșiit al unei mașini vechi pe caldarîm și, incredibil, fișiitul apei spulberate pe o stradă asfaltată.

— Asta-i bună ! stropește...

— Ca în vremurile bune, zise femeia și lăsă paharul ușor pe covorul gălbui.

Fuma absent privind tavanul înalt. Avea ochii strălucitori și părul ei platinat strălucea ușor în penumbra odăii cu obloanele lăsate. Era frumoasă, cu aerul ei trist, cu privirea aceea pierdută, cu sînii tineri abia acoperiți.

Mareş îi simţea uşorul parfum şi vru să nu se mai gîndească la nimic. Ce ciudate lucruri i se mai întîmplau şi lui de la o vreme ! Chinuitoarea aşteptare continua şi iată-l aici în vîla necunoscută, cu femeia asta alături, într-o după-amiază de vară, sfidînd prudenţele studentului.

— Dă-mi paharul, zise Marta.

— Nu bei prea mult ?

— A cîta oară mi-o spui ?

Se ridicase într-un cot. Avea un profil frumos, puţin tragic. Sub ochii daţi cu rimel se zăreau umbre violii. „Nopţile pierdute, gîndi bărbatul. Dar ea nu poate altfel", o ştia. Asta era viaţa ei, ceea ce o făcea să trăiască şi ceea ce o distrugea.

— La ce te gîndeşti ? îl întrebă.

— La tine.

— Ce drăguţ din partea ta...

Îşi bătea joc de el, dar nu cu răutate, ci cu o bunăvoinţă parcă şi mai rea.

— Mă gîndeam că dacă nu aş fi prins în nişte chestiuni atît de încurcate, ar trebui să umblu să-ţi găsesc ceva de lucru, să te scap de viaţa scîrboasă pe care o duci...

Marta sorbi uşor din vinul roşcat şi lăsă iar paharul pe covorul de lîngă pat.

— N-am mai discutat noi asta odată ?

— Parcă...

— Şi mie mi se pare... Ce curios. Nu ai impresia că uneori trăieşti a doua oară aceleaşi lucruri ?

Mareş o scuturâ de umerii albi şi fragili :

— Vorbesc foarte serios.

Femeia trase uşor din ţigara aprinsă şi aruncă fumul verde spre tavan.

— Ce-ţi spune ţie că viaţa pe care o duc e scîrboasă ? Ce-ai vrea să fac ?... Rîse scurt şi-l sărută pe gît: Iubeşte-mă puţin, să uităm de ziua de ieri şi de azi, de ziua de mîine, de toate lucrurile care ne înconjoară, de toţi prietenii care nu ne convin...

Mareş o îndepărtă şi o privi lung, o iubea, o ştia bine, deşi o gelozie nebună îl rodea, şi ea, această gelozie, îl înverşuna şi mai mult.

— Poate aş putea găsi altceva...

— Ce ciudat lucru, zîmbi trist femeia, aproape toți bărbații îmi vorbesc la fel. După ce stau o vreme cu mine îi apucă grija : dar ce faci, dragă, de ce nu te apuci de ceva serios ?

— Cine, impresarul ăla imbecil ?

— Nu, nu el. Și uite ce e : mai lasă-l pe nenorocit. Să știi că din partea lui nu e nici o primejdie. Iubește bărbații...

Mareș tăcu. Un sentiment turbure îl stăpînea. Cum puteau exista în același timp oameni ca Dumitrana, ca studentul lui, ca Ina și Tereza și acești indivizi murdari ca impresarul femeii de lîngă el ? Și ce căuta el în vila asta părăsită, lîngă o astfel de femeie, care pe deasupra îi mai și plăcea ? Ce neînțeles era totul...

— Și dacă ți-aș spune că se poate trăi și altfel...

— Știu, știu totul... Nu-mi mai spune nimic, și nu acum... Uite, simt că mor, de cîte ori vine seara și întunericul înaintează prin ferestre ca acum, acoperind lucrurile, simt că ceva se duce din mine. E ca și cum te-ar părăsi viața. Mi-e frică de noapte, de întunericul ei și trebuie să fug undeva la lumină, undeva unde e lume multă. Sărută-mă...

Aproape plîngea, era disperată, dar nu stăpînită de o disperare vulgară, cum sînt toate disperările femeilor, ci de ceva profund deznădăjduit și fără ieșire, ca o boală ce te macină încet și te distruge sigur ! Acest om, această femeie tînără și frumoasă va muri, gîndi bărbatul, ceva în ființa ei presimte și se apără. Sărutările pe care le cere sînt prețul pentru ceea ce va veni, lăcomia că nu va apuca zilele și nopțile dorite...

O sărută ușor pe gură de cîteva ori și o privi în întunericul ce se accentua.

— Să ridic obloanele ?

— Ridică-le.

De afară veni răcoarea copacilor prăfuiți, mirosind încă a ars.

— Ce zăduf !

Aruncase cearșaful de pe ea, era goală, cu un trup prelung, alb, bine alcătuit, puternic și plin de dorință.

Mareș ridică paharul și sorbi și el.

Femeia îl pîndea cu ochi bănuitori. Avea ceva devorator, ceva posesiv, toată ființa ei îl dorea și avea să-l prăbușească repede într-un neant dulce și prelung, dar

acum îl pîndea numai cu privirile ei triste, cu bănuiala că ceva se va întîmpla şi nu se vor mai vedea poate niciodată.

— Ai ceva aspru şi ascuns, spuse cu voce uşoară. Strivi ţigara în scrumiera alăturată. Se vede că ai suferit mult, nu da din cap, că nu, pentru că mă pricep la oameni. Şi-mi placi tocmai pentru că eşti aşa, cu toate că nu meriţi nimic, dar nimic, înţelegi ?... Ştiu ce vrei să zici (îi astupă gura cu palma umedă pentru că el se reîntorsese alături, era aproape, cu o privire dogoritoare, încărcată de dorinţi), ştiu, ştiu, nu spune nimic, sau spune-o mai tîrziu... sîntem atît de singuri, simţi cît sîntem de singuri ?

Afară se răcorea. Oraşul plutea într-o ceaţă albastră, fără lună, era mort, ascuns, prăbuşit parcă în pămînt. Zgomotele vătuite ale maşinilor camuflate, fîşîitul cauciucurilor pe asfalt aminteau că aici încă mai exista viaţă, că nu toate fiinţele îl părăsiseră.

— Dormi ? îl întrebă.

— Nu.

În întunericul odăii sclipea luminiţa ţigării.

— Dacă mă gîndesc noi nici nu ne cunoaştem bine, ştii ? zise iar femeia.

— Ce importanţă are asta ?

— Adevărat...

Nu era amărăciune în glasul ei, parcă s-ar fi mirat de ceva ce ar fi trebuit să fie foarte firesc.

— Ce ţi-ar conveni să fiu ? Un rentier uşuratic sau un patron de fabrică ?

— Nu ai aerul unui rentier, dar nici al unuia care a umblat numai cu trenurile. Ce faci cu adevărat ?

— Exact nici eu nu ştiu.

— Să te cred ?

Rîseră amîndoi în acelaşi timp.

— Spune-mi, o întrebă după aceea Mareş, la plecarea mea de la Piatra Olt nu s-a interesat cineva de mine ?

Femeia se gîndi puţin, ca şi cînd ar fi fost vorba de viaţa altcuiva, plecat de mult din alt loc.

— Ba cred că da. Au arestat o mulţime de oameni...

— Şi pe tine cum de nu te-au arestat ?

— Eu am plecat numaidecît ce-am fost abandonată. Rîse cu răutate, şi-l privi prin întuneric, insistent.

— Atunci de unde știi ce au făcut ei acolo ?

— Am mai trecut prin Piatra Olt și am tras tot la hotelul acela, ce vrei, sînt o sentimentală ! Am dormit cîteva nopți tot în odaia noastră în care rămăseseră amăritele alea de perdele pe care ți le adusesem. Portăreasa mi-a povestit tot...

Mareș se gîndea la ceva, o îngrijorare îl stăpîni dintr-o dată.

— Spune-mi, nu te-a întrebat vreodată cineva, ceva despre mine ?

— Nu...

— Și nici n-ai avut impresia că ești urmărită ?

— Nu, nu cred...

— Gîndește-te bine...

Femeia aprinse iar o țigară.

— Aș fi bănuit ceva...

Afară era o tăcere amenințătoare, neobișnuită.

— Așadar tot bănuiam eu cîte ceva.

— Femeile au prostul obicei de a umbla pe sub saltele.

— Nu e un obicei prost. Dar să știi că nu aș fi vorbit cu nimeni...

— Despre ce să vorbești ?

Marta îl întoarse spre ea. Bărbatul îi simțea răsuflarea.

— Sub perna ta nu am găsit nici *Viețile Sfinților*, nici *Sfînta Scriptură*...

— Citesc ce-mi cade în mînă. Nu am timp s-aleg.

Femeia îl sărută, oprindu-i iar potopul de proteste.

— Uite ce e, dacă nu-ți place să vorbești despre lucrurile astea, putem să uităm totul, nu-i așa ? Aș vrea numai să ai încredere în mine. Poți ?

— Cred că da...

— Atunci mai bea un pahar cu mine...

Mareș turnă din sticla prelungă pe care o găsi în întuneric.

— Noroc !

— Noroc !

Vinul licărea în lumina albăstruie ce intra prin fereastră. Avea un parfum subtil, umplea odaia cu secreția lui misterioasă și decantată.

— Îți mai este frică ?

— Acum nu.

— De ce ?

— Pentru că eşti cu mine, pentru că simt că mă iubeşti...

— Crezi că te iubesc ?

— De ce nu ? Nu-ţi plac ?

— Ba da.

— Atunci ?

— Atunci...

Bărbatul nu-i răspunse.

— Înţeleg. Femeia aceea...

— A, nu... Sentimentul pentru ea a pierit, s-a transformat în altceva.

— Crezi ? Eşti convins de asta ?

— De ce te bucuri atît ?

— Pentru că bărbaţii au un fel atît de caraghios de a nu uita...

Începu să plîngă pe neaşteptate.

— Ce ai ? o întrebă.

— Nimic, mă prostesc...

— Nu e prosteală, e altceva...

Era un sentiment imens de singurătate. El îşi dădea seama de asta.

— Aş vrea să te conving că măcar acum, în seara asta, te iubesc, deşi mi-e ruşine de mine şi de ceea ce simt...

— De ce ţi-e ruşine ?

Mareş nu-i răspunse.

— Pentru că sînt o femeie uşuratică ?

— Nici măcar asta nu eşti...

— Dar ce sînt ?

— Ceva şi mai rău...

— Ceva şi mai rău ?

— Da, o fiinţă fără scop, o femeie care nu ştie pentru ce trăieşte...

— Iar începe predica ?

— Nu-ţi ţin predici, vreau numai să te schimb şi simt că nu am să pot niciodată s-o fac...

— Nu mai încerca, totul e pierdut... Să lăsăm să treacă zilele. Poate mîine se va întîmpla ceva, ceva ce-o să ne schimbe viaţa la fiecare... Tu eşti puternic, tu ştii pentru ce trăieşti. S-ar putea ca eu să greşesc în ceea ce fac, dar mie atît îmi e dat...

Bărbatul se enervă dintr-o dată. Îşi dădea seama cît e de neajutorat. Ce putea să-i promită şi la urma urmelor

ce vroia de la ea ? De ce trebuie neapărat să-i schimbe pe ceilalți cînd ei nu doresc și nici nu pot s-o facă ?

— Marta, cred că ar trebui să am curajul să dispar, să nu te mai văd niciodată...

Cuvintele erau brutale, nepotrivite, dar Mareș simțise că nu poate să nu le rostească.

— Dacă tu vrei...

— Și ce ai să faci după asta ?

— Știu eu ?

Avea un glas pierdut, sosind parcă de dincolo de ființa ei.

— Probabil că o să beau, că o să cînt, cît mai am voce, și pe urmă...

— Pe urmă ?

— Ca în filmele proaste, cîteva somnifere sau gazul...

— Ce cuvinte, ce poveste caraghioasă...

— Nu e deloc caraghioasă...

— Ești convinsă de ceea ce spui ?

— Cum să nu ? Îți trebuie doar curaj, ca să închei socotelile cu lumea asta...

Mareș se ridică, coborî oblonul de la fereastră și aprinse lumina. Marta îl privea speriată. Pe chip avea o disperare fără margini. Se acoperi repede cu cearșaful.

— Ce faci ? îl întrebă.

— Vreau să te iau cu mine...

— Unde să mă iei ?

— Am o prietenă, vreau să i te încredințez...

După o clipă ea izbucni într-un rîs nestăpînit.

— Știi că ai haz ? Mă duci la un orfelinat ? rîse iar cu poftă, tăindu-i definitiv orice hotărîre. Dar uiți, scumpul meu, că peste un ceas trebuie să fiu la restaurant, să-mi fac meseria, să cînt...

Își privi ceasul de la mînă.

— Ce un ceas ? continuă, peste 35 de minute...

Sări din pat și începu să se îmbrace febril după ce făcuse un scurt duș alături.

Cînd termină să-și pieptene părul auriu revărsat peste umeri îl întrebă :

— Nu mergi cu mine ?

— Unde ?

— La restaurantul nemțesc !

Mareș era uluit.

— Știu, știu, nu face mutra asta. Ești urmărit, te caută poliția, dar ia gîndește-te, tocmai la nemți ești mai la adăpost. Așa ceva nu le trece prin cap. Haide, zău, vino cu mine...

Se apropiase de el, cu sînii aceia tineri, fierbinți, și tari sub rochia subțire de vară. Era numai flacără, numai o rătăcită și pieritoare ființă dornică să mai rămînă cîteva minute alături de el.

— ...o să stai la o masă și o să mă asculți, o să bei ceva. Lasă totul măcar pentru o seară... O merit, crede-mă...

— Nu-mi plac restaurantele și nu am timp de ele...

— Asta s-o spui prietenilor tăi. Haide...

Peste douăzeci de minute se aflau într-o grădină de la Șosea sub niște copaci bătrîni, luminați de dedesubt cu becuri albastre de camuflaj, în mijlocul unei mulțimi amestecate de civili și de ofițeri germani. „Asta e cea mai mare nebunie pe care poate s-o facă un ilegalist, gîndea Mareș, se vede treaba că sînt beat, că am băut prea mult astăzi". Marta îi arătă o masă în apropierea ringului de dans, o platformă de sticlă mată sub care lucea parcă o placă de mercur.

— Îți place ?

— Sînt un idiot.

— Nu te mai căina atît. Nu te cunoaște nimeni. O să te prezint cîtorva prieteni...

— Ca logodnicul tău ? rîse Mareș.

— O să te dau drept ceva și mai rău.

Bărbatului îi fu frică de un cuvînt pe care nu ar fi dorit cu nici un chip ca femeia să-l rostească și ea nu-l rosti. Înspre masă venise un bărbat rotofei, cu papion, îmbrăcat în smoking.

— Bună seara, spuse acesta, familiar, onctuos, privind spre necunoscut.

— Bună seara, domnul...

— Matei, spuse repede Mareș.

— Dumnealui e patronul meu...

Bărbatul se înclină neglijent, făcu un semn cu mîna peste umăr la un chelner care se apropie rapid.

— Ce beți ? Vin ? Vermut ? Ceva tare ?...

— Vin, spuse Marta pentru el...

— Bine... și ceva, o gustare... Ce lume și astă-seară...

Vorbea profesional cu Marta, cu aceeași neglijență și familiaritate care-l scotea din sărite pe Mareș.

— Nu mai ai loc de ei... A, uite, neamțul tău, spuse mai încet, dar nu atît de încet să nu fie auzit de toată lumea.

— Bună seara, domnișoară...

Lîngă masă se ivise un ofițer subțire, înalt, cu o privire stinsă, depărtată... Vorbea românește cu eforturi, dar aproape corect, căutîndu-și cuvintele...

Marta îi întinse mîna și el i-o sărută cu solemnitate.

— Îmi dai voie să-ți prezint pe prietenul meu ?

„Acum trebuie să mă țin bine, gîndi Mareș, să nu par stîngaci." Îi strînse mîna ofițerului și-i auzi distinct numele :

— Glaeser...

— Îmi pare bine...

Marta vorbea repede, precipitat cu el, ca să-l ajute să treacă peste momentul de surpriză.

— Tot nu mi-ai arătat florile dumitale... știi, Matei, i se adresă dintr-o dată lui Mareș, cu siguranță dumnealui e cultivator de flori, la Bintz, nu-i așa, parcă nu mă înșel...

— Exact... La Bintz, undeva lîngă Marea Nordului...

— Interesant, interesant, spuse patronul restaurantului, și în clipa următoare dispăru în întunericul din jur, chemat la treburile lui...

— Promisiunea rămîne promisiune. E o chestiune de zile. Comandantul nostru va pleca în curînd la Marele Stat-Major și-atunci, cum se spune la dumneavoastră, cînd pisiche nu-i acasă, roade-mulții joache pe mase. A fost bine ?

Era chiar simpatic ca orice om care pocește o limbă.

— Merge ! acceptă Marta, pentru cineva care se află numai de un an în România e chiar foarte bine.

— Îmi permiteți să mă retrag, făcu solemn și aproape corect locotenentul, pentru că locotenent era, cum văzu Mareș prin slaba lumină a grădinii. Omagiile mele, voim să vă auzim în seara asta, ca de obicei, dacă după aceea ne veți face cinstea să poftiți la masa noastră... Domnule... bătu scurt din cizme și se retrase.

Chelnerul adusese tacîmurile și turnase vinul în două pahare.

— Prietenii tăi ? întrebă Mareș arătînd discret grupul de ofițeri spre care mersese Glaeser.

— E cam mult spus. Niște cunoștințe, vin aici în fiecare seară și simt din cînd în cînd nevoia să fie curtenitori.

— Înțeleg, înțeleg, făcu amar bărbatul.

— Nu lua aerul ăsta că știi totul despre mine...

Lui Mareș îi venea să rîdă, gîndindu-se ce ridicol ar fi fost să i-o aducă Terezei pe Marta. O blondă platinată, prietenă cu niște nemți, alături de niște ilegaliști.

— De ce zîmbești ? îl întrebă femeia.

— Așa, mi-am adus aminte ca prostul de ceva... Noroc !

Ridică paharul și-i privi chipul tras și ochii aceia triști și frumoși.

— Ce spunea neamțul ăsta că e ? întrebă după aceea Mareș.

— Horticultor, dar eu cred că nu a venit în România ca să îngrijească de niște sere...

— Cu mutrele lor de profesori, de cantori, de contabili, conduc lagăre, omoară oameni...

— Nu vrei să vorbim despre ceva mai vesel ?

— Știi ce nu-mi place la femei ? o întrebă pe neașteptate. Că toate nu doresc decît să le spui lucruri drăguțe, ca și cum viața asta ar fi o prăjitură din care trebuie să ronțăim cu toții, tot timpul...

Marta rîdea în hohote. Cei de la mesele vecine îi priviră curioși.

— Astîmpără-te, zise Mareș...

— Asta mi-a plăcut, să știi. Ai umor cîteodată !

Își bătea joc de el sau numai i se părea ? Îi luă mîna.

— Sînt un idiot, o recunosc. Vreau ca toată lumea să mă ia în serios... N-am să-ți mai țin discursuri pentru că nu-și au rostul. Tu ești făcută pentru viața asta, cu puțin cîntec, cu lume în jur, cu puțină dragoste, cu tot ce se poate întîmpla azi și nu mîine...

— Nu, nu-i adevărat ! protestă ea.

— Ba da...

— Nu-i adevărat. Dar trebuie să trăiesc, nu înțelegi ? Și cum să trăiesc decît făcînd ceea ce știu ?

— Iartă-mă, sînt urîcios. Haide, ciocnește cu mine un pahar...

— Nu, nu acum. Acum trebuie să cînt...

Se ridică de la masă și pășì spre ringul luminat ca un acvariu. Avea un mers elastic, trupul prelung și cu forme frumoase transmitea acel magnetism secret de care nu-și dau seama niciodată bărbații, dar pe care-l simt totdeauna ca pe o chemare secretă, imperioasă și fără ieșire. Părul platinat scînteia în noaptea plină de o ciudată încărcătură de dorințì, de frică și pornire seminală. Pe urmă îi auzi vocea nu prea puternică, patetică, plină de o ciudată rezonanță amplificată de microfon. Cînta *J'attendrai,* melodia aceea plină de disperarea timpului, melodramatică, dar atît de ușor de mers la inimă, chit că Marta o interpreta puțin fals, chit că pianul tapat paralel cînta și el fals. În jur era o mulțime șoptitoare, o orchestră de doi bani cu ifose, îmbrăcată în smokinguri, erau acești nemți cu tîrfele Bucureștiului sau tîrfele lor de front, era și el, picat dintr-o lume cufundată, ieșită în afara legii, după o atît de absurdă hotărîre, de a o urma, de a vedea în ce viață e amestecată ființa aceasta la care ținea, oricît i-ar fi fost de greu să recunoască...

„Beau paharul ăsta și plec, dispar ! Am făcut o gugumănie cît mine de mare ! Mă vor certa, mă vor da afară din partid, dar ce pot să mai fac acum ?" dar, după ce bău, nu se ridică. Marta cînta altceva, un slow deșelat care-i plăcu mult, cum îi plăcea toată noaptea asta asudată, plină de fluturi ce roiau în jurul becurilor albastre și verzi, ascunse sub copaci, lumea spectrală ce-i era streină și avea să-i rămînă streină poate toată viața. Trăia o experiență ciudată, fără precedent și trebuia s-o ducă pînă la capăt... Ofițerii aplaudau, acum femeia cînta ceva în nemțește și ei scandau refrenul în cor și își bălăceau buzele lacome în cupele de șampanie. Undeva noaptea fierbinte, uscată, plină de șoapte și sărutări date pe furiș dincolo de boschetele frumos tunse de un grădinar dibaci îl tulbura. Departe era frontul cu morții lui, cu primejdia bombardamentelor. Frontul era poate și aici, deasupra lui, războiul trona și peste acest oraș, moartea putea coborî din cer într-un minut, numaidecît, dar deocamdată nu exista moarte, nu exista decît cîntecul ritmat al Martei care-i insufleța pe nemții cu figuri puhave, palizi în lumina verde și albastră de acvariu...

Totul se terminase, răsunau aplauze și se auzeau șoapte. Două femei grase vorbeau tare la o masă alăturată :

— O talanga-i mai trebuie la gît, încolo nu-i nimic de capul ei...

— Ce fițe ! Ce chestii !

Mareș rîse încet, singur. Marta vorbea cu cineva care o acostase în drum spre masa lor... Aprinse o țigară și așteptă. Nu dură mult dar timpul scurs îl duru, nu știa de ce.

— Cine era ?

— Un prieten. Omul care mi-a oferit angajamentul ăsta. E cam trecut, nu te speria, nu fi gelos...

Nu atingea treapta trivialității, dar nu era departe de ea.

— I-am vorbit despre tine. Era curios...

Ceva sună ca o alarmă secretă în ființa lui.

— Și ce i-ai spus ?

— Că pleci totdeauna prea repede și fără să-ți iei rămas bun.

— Asta e foarte neplăcut să recunoști.

— El m-a scos de la Caledonia, bomba aia unde am cîntat. E un tip distins. Nu cere nimic, îmi face numai o curte discretă, atît cît îi șade bine unui bărbat ca să nu fie bănuit de cine știe ce și să nu supere...

Mai voia să spună ceva și el nu o opri.

— A apărut imediat ce ai dispărut tu, lăsîndu-mă ca pe o caraghioasă la Piatra Olt, deși eu voiam sincer să termin cu viața pe care o duceam...

Îi făcea un reproș, era adevărat ? Nu află niciodată de atunci încolo.

— Totdeauna mi se întîmplă așa : cum mă despart de un bărbat, apare altul...

Spunea ceva dureros, voia să se răzbune, minței, el o știa bine.

— Noroc !

— Noroc !

Ciocniră.

— Nu mi-ai spus cum cînt.

— Destul de prost după părerea mea...

— Nu ești deloc drăguț...

De la masa ofițerilor nemți, Glaeser îi făcea semne cu mîna. Trei bărbați se ridicaseră în picioare și în poziție de drepți băură din cupele de șampanie în cinstea ei.

Marta ridică paharul și îl goli.

— Ce fac de fapt oamenii ăștia ?

— Nu știu nici eu prea bine. Lucrează la Clinceni, parcă așa-i zice. Au acolo un fel de comandament... Cînd scapă, vin aici și petrec. Drăguți, nu ? .

— Drăguți, acceptă bărbatul și în clipa aceea se hotărî s-o părăsească.

— Trebuie să cînt iar, spuse ea, mă aștepți, nu ? Nu te superi ?

— Nu, zise el cu un glas sugrumat de regret.

Îl sărută ușor pe obraz și se ridică.

„Ce caraghios trebuie să fiu ! gîndi Mareș, dacă i-aș povesti studentului ce mi s-a întîmplat ar rîde de mine de s-ar tăvăli..."

De pe ringul de sticlă încă neocupat de dansatori se auzi iar vocea femeii, pierdută parcă sub copacii bătrîni, cîntînd ceva, sfîșiind noaptea de august. Mareș se ridică fără să privească în urmă și ieși singur pe sub lămpile albastre spînzurînd pretutindeni, reci, absente ca într-un decor de teatru.

5

A doua zi dimineață se afla încă în casa Martei. O așteptase în curtea vilei pînă pe la 2. O adusese un taxi pînă în poartă. Era singură și plînsese cînd îl zărise sub copacii grelei grădini bătrînești.

— Ce a fost asta ? îl întrebase.

— Destul, nu mai spune nimic.

Plecase de la ea foarte devreme. Avea în buzunar un buletin de identitate — unul din acele blancuri folosite de partidul comunist în epoca aceea — pe numele de Sava Ion, de meserie vopsitor, cu domiciliul pe o stradă din marginea Bucureștiului, și-i spusese femeii că se va întoarce pînă seara.

Se despărțiră fără un cuvînt. Mareș o sărută scurt pe obraz, îi răvăși părul de pe frunte și închise repede ușa în spatele său. Bărbatul străbătu grădina neîngrijită, privi răsadurile amorțite de căldură, cu flori pălite, pămîntul albicios, fără sevă și fațada incertă a casei.

Era 7 de dimineață sau mai devreme. Soarele ardea foarte puternic. Undeva, spre centrul orașului, se aglomerau nori, o pîclă alburie la care privea cu speranță.

Se opri lîngă un gard, cîțiva metri mai departe, și se uită la frunzele trecute, carbonizate de arșiță, ale unui tei. Strada era pustie. Dincolo de un gard de lemn se auzea la radio vocea unui cîntăreț de tangouri. Trecu o birjă hodorogită. Grăbi pașii. „Poate ar fi fost mai bine să fi plecat înainte de 7", își spuse, dar studentul nu se scula atît de devreme.

Străbătu o stradă umbroasă, lungă și dreaptă. În locul acesta căzuseră foarte puține bombe. Curțile erau intacte. În geamuri sclipeau raze de soare și se auzeau voci înăbușite de femei. După un sfert de ceas ajunse în piața Sfîntul Gheorghe. Treceau rar tramvaie — numai cîte un singur vagon, pentru securitate — și cîte un taxi. Oamenii mergeau grăbiți, atenți la balcoanele de deasupra trotuarelor, cu o teamă instinctivă să nu fie striviți de vreun zid gata-gata să se prăbușească. Strada era plină de grămezi de cărămizi acoperite cu moloz, de stîlpi puternici de lemn care susțineau cîte o fațadă, de bile rotunde aruncate sub portalurile intrărilor incendiate.

Mareș se uită la cîteva vitrine jalnice, pline de praf, cu geamurile sparte pe jumătate și înlocuite cu bucăți de placaj și în cele din urmă se hotărî să intre într-o iaurgerie. Ceru un pahar de lapte și întrebă pe patroana birtului cît face, plătind pe loc. După ce bău privi afară. Cineva îl urmărea încă de la plecarea din casa Martei. Acum o știa bine.

Sorbise laptele cald, acru, cam cu dezgust, ridicîndu-se în cele din urmă și dînd bună ziua. Afară, pe trotuar, căută din ochi pe urmăritor, dar nu-l mai zări ! Pe lîngă el trecură cîțiva bărbați grăbiți. Se apropia un sergent și se hotărî dintr-o dată. Intră în gangul clădirii pe care o cunoștea demult și căută scara. Mai fusese aici de cîteva ori. Știa că imobilul avea cinci etaje și nu-i rămînea decît să urce pînă sus, la ultimul și de acolo. Dumnezeu cu mila. Scările erau murdare. Pe primul palier : o ușă deschisă. O femeie spăla dușumelele. Mirosea a leșie. Mareș urcă mai departe. Cobora un domn îmbrăcat în haine de doc, cu o servietă de piele la subțioară. Îi făcu loc. Amină cît putu să ajungă la platforma etajului al patrulea. Printr-un geam spart intra soarele numai cît să lumineze o bucată de perete. Rampa șubredă scîrțiia. Se opri de cîteva ori și începu să fluiere ușor un cîntec oarecare. De sus, de deasupra lui, se auzeau glasuri de femei.

Nu-i era frică, se gîndea numai că totul era pierdut pentru el dacă nu scapă de urmăritor.

Se auzea un plînset înăbuşit şi iar voci de femei.

Cînd ajunse în faţa uşii ultimului apartament de la etajul cinci văzu că e dată de perete şi că dincolo de prag ardeau cîteva lumînări. Se închină. O femeie îmbrăcată în negru îl întrebă curioasă.

— Îl căutaţi pe domnul Petrescu ?

— Nu. Dar ce s-a întîmplat ? Vestibulul era plin de rudele proaspătului răposat. Dinăuntru venea dogoarea lumînărilor aprinse.

— A murit ieri după prînz, mai spuse femeia.

— Ei, cum aşa, că bombardament n-a fost ?

— Inima. La 4 încă trăia, era vesel, a stat de vorbă cu noi, tocmai rîdea, spunea că dacă scapă de bombe o să trăiască o sută de ani.

Mareş nu o asculta. Privea dincolo de pragul vestibulului îngust. Mobila veche, bătrînească, fusese trasă într-o parte şi pe o masă, într-un coşciug, văzu faţa palidă a necunoscutului. Îşi mai făcu o cruce şi spuse încet :

— Dumnezeu să-l ierte !

Era atît de absurd, că-i venea să fugă în goană pe scări. Femeile — erau vreo patru — se uitau la el, de fapt îi părea bine că în încăperea în care se afla mortul nu se găsea nici un bărbat şi una îl întrebă, fără motiv, mai mult din amabilitate :

— Dar dumneata pe cine căutai ?

— Pe domnul Năstase Dumitru, inventă la iuţeală un nume, de la etajul 5...

— Domnul Năstase ? se miră altă femeie. Nu stă nici un Năstase aici, că eu cunosc pe toată lumea...

Mareş se uită la ele mirîndu-se ipocrit :

— Nu e aici numărul 78 ?

(Ştia bine că se afla la numărul 76.)

— Nu, ai greşit dumneata, vezi alături...

— Scuzaţi-mă.

Porni încet pe scări. În stradă se mai uită o dată la tăbliţa de email albastru, bătută în faţa intrării. Cel mai prost lucru era faptul că nu-l vedea pe urmăritor. Grăbi paşii, deşi nu ştia prea bine încotro trebuia s-o apuce. Căldura îi uscase gîtul. Se opri în faţa unei tarabe cu limonadă şi ceru un sirop. Bău lacom, cu înghiţituri mari, lichidul dulceag, nu prea rece.

„Merge al dracului, după lapte", gîndi şi în clipa aceea simţi că e privit cu insistenţă. Lăsă paharul pe marginile căruia mai rămăseseră urme de spumă şi porni liniştit pe trotuarul nu prea aglomerat. Omul care-l fixase nu era singur. Nu-l cunoştea. În fracţiunea aceea de secundă îşi aminti de toate chipurile celor care îl urmăriseră pînă atunci. Traversă strada lată, auzi un clopot de tramvai aproape de el şi în clipa următoare fu pe scara de lemn a unui vagon. Era obişnuit cu manevra aceasta. Privi de pe platforma îngustă chipurile urmăritorilor. Nu mai exista nici o îndoială, erau mai mulţi. Agenţii alergau după vagonul de tramvai. Le vedea feţele asudate. În spate se afla unul pirpiriu, care fluiera întors spre trotuar. Urmăritorii căutau o birjă sau un taxi. Strada avea porţiuni sparte de bombe. „Ah, de ce nu sună sirenele acum, se gîndi. O alarmă ar produce puţină înghesuială". Tramvaiul îşi încetinise mersul. Trebuia să coboare. Îl despărţeau cam două sute de metri de agenţi. Se lăsă uşor pe lîngă spatele vagonului galben şi în clipa următoare auzi un claxon. Ţîşni spre trotuar. Din spate, un glas bărbătesc înjura grosolan. Căută din ochi. O femeie se uită aiurită la el. O izbise cu cotul. „Nu vezi, boule !" spuse ea. Îi veni să rîdă. Se auzeau fluiere. Mulţimea privea nedumerită. Urmăritorii îl arătau cu mîna. Trebuia să intre repede undeva. Mai făcu cinci sau şase paşi şi găsi un gang. Era răcoare. Se auzea iar vocea cîntăreţului de tangouri. Găsi o rampă lucioasă de lemn. Se obişnuise cu întunericul. Urcă încet, pisiceşte. Dacă avea să-l întrebe cineva pe cine căuta, o să spună iar numele acelui Năstase de adineauri. Dar cum dracu nu-i văzuse ? Stătuseră, desigur, dincolo de geamul unei prăvălii de peste drum. Un filaj ca lumea aşa se face. Cu mai mulţi, cu semnale, cu pînde fixe. Trase cu urechea în jos. Glasuri. „Aici ! Aici a intrat !" Apoi un tropot grăbit. Se afla la etajul 3 al unei clădiri necunoscute şi nu ştia cît mai putea să urce. Se opri şi privi în sus. Încă două etaje. Mai urcă unul, reţinîndu-şi respiraţia. Găsi o uşă deschisă. Vru să bată, dar se răzgîndi. Dincolo de ea era o altă uşă. Închisă. În dreapta, un balcon cu grilajul metalic rupt la un bombardament, numai o platformă de ciment scrijelat de schije. Alături : cîteva ferestre acoperite cu placaj, oarbe. Noroc cu radioul care acoperea zgomotele de jos. Privi dincolo de extremitatea balconului ; gol

haotic între două blocuri cu fațadele cenușii, mîncate de ploi. Jos, la douăzeci de metri adîncime, o ladă de gunoi în care scurmau pisici : o salcie crescută anapoda încercînd să-și ridice crengile în sus, spre cer, în locul fără soare o sfoară de rufe, cîteva cămăși țepene și acoperișurile din jur, prea depărtate ca să poată sări. Se auzeau gîfîiturile urmăritorilor. Încă două secunde și era pierdut. Se lipi de zid și îi auzi. Lăsaseră, probabil, pe cineva jos. Erau numai doi. Mergeau, desigur, pînă la ultimul etaj și de acolo aveau să coboare în cîteva minute. Se uită la ferestrele deschise. Se afla lipit de una dintre ele cu spatele la palier. Din casă, o femeie alarmată de glasurile de pe scară ieși și întrebă speriată : „Cine este ?" În clipa următoare Mareș privi în interiorul unei camere întunecoase, mirosind a mîncare. Găsise ce-i trebuia. Într-o clipă fu înăuntru. Smulse de pe spătarul unui scaun o haină de vară, ușoară și albă, căutînd și perechea ei de pantaloni aruncată alături. „Am să-i înapoiez vreodată, gîndi, caz de forță majoră."

Ajuns iar pe balcon, zvîrli haina și se dezbrăcă. Își trase repede pantalonii și își puse haina ușoară de doc, încheind-o la un nasture. Se strecură pe lîngă ușa care dădea spre palier. Femeia care ieșise din odaia de lîngă el urcase cîteva trepte, întrebînd pe cineva ce se întîmplase. Se strecură ușor pe lîngă zid, în așa fel încît să nu fie văzut în spirala scării și coborî repede. Avea noroc că plecase de acasă încălțat cu niște sandale ușoare de pînză. Cînd ajunse deasupra intrării, la etajul 1, auzi vocea unui agent, întrebînd : „Ce dracu, nu l-au găsit ?" Pipăi instinctiv buzunarele hainei străine pe care o luase și găsi o brichetă și o hîrtie de 5 lei mototolită. Sus, ușile se închideau și se deschideau cu zgomot. Trebuia să coboare. În buzunarul de la piept al hainei dădu peste o pereche de ochelari. Și-i puse repede la ochi și coborî.

Lentilele lustruite îi așezară o ceață ușoară pe ochi. Cînd ajunse în fața ușii abia deslușì două chipuri de bărbați. Spuse repede :

— Vă cheamă șeful sus !

Unul din agenți se năpusti pe trepte. Fu urmat de al doilea, care avu o clipă de șovăială. Mareș nu putu să-i vadă ochii curioși care se fixaseră pe sandalele de vară. O clipă acesta bănui ceva. Haina curată, călcată bine, contrasta cu încălțămintea veche, plină de praf și cu că-

maşa lui cadrilată. Necunoscutul urcă puţin şi fluieră dintr-o dată, lovindu-şi fruntea cu palma :

— El era. Cheamă pe şef, ne-a dus !

Se făcu o larmă scurtă şi se auziră tropăituri.

Mareş îşi spuse : „Trebuie să fiu liniştit, să nu mă pripesc. Acum trebuie să dispar. Ah, unde să găsesc o stradă aglomerată ?“ Vru să traverseze, dar se răzgîndi. Nu-şi scoase ochelarii şi se hotărî să rămînă pe acelaşi trotuar, dar auzi în spate paşii urmăritorilor. Haina albă îl prefăcuse într-o ţintă vie. Mai merse repede cam zece paşi şi îşi smulse ochelarii. Vedea din nou ca lumea şi căută o intrare cu multe uşi. Se afla în faţa unei prăvălii. Intră, pentru că nu mai avea ce face. Străbătu magazinul. Căută o scară şi o găsi. Era înghesuială şi asta-i convenea. Urmăritorii se aflau acum la uşă. Cineva strigă tare :

— Staţi pe loc ! Pe unde este altă ieşire ?

Se produse o larmă scurtă şi mecanicul urcă patru sau cinci trepte. Se trezi faţă în faţă cu un bărbat gras şi chel, dezbrăcat de haină, numai în cămaşă, care-l întrebă :

— Pe cine căutaţi ?

— Sînt comisarul Năstase (îi veni să rîdă iar, dar se stăpîni şi făcu un gest vag spre rever). Spune-mi unde este ieşirea a doua :

— Pe aici, pe aici, făcu funcţionarul.

Mai urcă vreo cîteva trepte şi ajunse într-un coridor. Prăvălia avea numai un etaj şi asta era prost.

Privi curtea înghesuită. Cea de-a doua ieşire dădea spre un gang. Afară se vedea strada luminată de soare şi trecătorii grăbiţi. În spate era numai un zid înalt, de netrecut. Dacă îl aşteptau la uşa magazinului, era pierdut, pentru că gangul era orientat în aceeaşi direcţie. Se auziră glasuri aproape. Se hotărî. Trebuia să rişte.

6

Ziua asta avea s-o ţină minte toată viaţa, era într-o miercuri, rătăci prin Bucureşti, către periferii, acolo unde o urmărire era mai uşor de observat, şi abia tîrziu, cînd căzu seara şi se convinse că scăpase ca prin minune de agenţi, se urcă într-un tramvai care făcea linia de centură

și se dădu jos din el cu două stații înainte de locul unde se afla casa Terezei. Fusese singurul pasager al unui vagon dărăpănat. Străzile erau pustii, nu ardeau decît becurile triste, chioare, albastre de camuflaj și cînd ajunse în curtea gazdei tot mai ascultă ecourile străzii, să se convingă dacă nu se luase cineva după el.

— Cine e ? întrebă din casă Tereza, cu vocea nesigură.

— Eu, Mareș, dă-mi drumul înăuntru.

Femeia îi deschise cu precauție, îl recunoscu și-i făcu loc.

— Ce-i cu dumneata ?

Sub tavanul scund, văruit proaspăt, ardea o lampă cu lumina mică. În ferestre tot mai străluceau garoafele ei roșii, puse în vase albastre de tablă.

— Poți să mă adăpostești noaptea asta aici ?

— Da, dar umblă încet să nu-mi trezești fata. Ce s-a întîmplat ?

Mareș scutură din umeri cu un gest vechi :

— Mi-e teamă c-am greșit.

— Nu cumva ? întrebă femeia făcîndu-i patul cu gesturi mecanice.

— Nu avea nici o grijă.

— Și cum a fost ?

— E o poveste întreagă. Spune-mi, poți să-l găsești mîine dimineață pe Dumitrana și să-i spui să vină încoace ?

— O să încerc, dar dracu știe de unde o să-l iau că schimbă casele ca muierile rochiile.

A doua zi acesta sosi pe la prînz. Nu părea furios, se stăpînea, Mareș îl cunoștea. Tereza îi lăsase singuri. Fetița ei se juca pe afară cu un cerc. Nu se certară. Dumitrana îl privea abătut, sătul încă dinainte de cele ce avea și trebuia să-i spună. Își scoase tabacherea lui cu încheieturi coclite de aramă și bătu o țigară ieftină în cele două capete. Părul alb și tuns scurt lucea în lumina puternică de august ce intra biruitoare prin perdele.

— Ascult, zisese rece, cu o voce egală, fără nuanțe.

— Întîi și întîi, te rog să mă crezi că nu vreau să mă scuz pentru cele ce am făcut. O să răspund, dar asta e altceva...

— Așadar... îl îngînă celălalt, parcă absent, cu ochii săi reci, pustii, fără să-l privească.

— Aşadar, la Piatra Olt m-am încurcat cu o cîntăreaţă...

— Ştiu...

— Îmi pare bine că ştii totul...

Era duşmănos, rău, pornit, deşi bănuia că nu are nici un drept să fie aşa, dar parcă nu-l mai interesa nimic. Nu-i fusese frică, avea de o zi senzaţia unei remuşcări poate stupide pentru că era tardivă, dar o remuşcare violentă, născută din ideea că se purtase absolut ca un idiot şi că nu merita nici măcar iertarea sau scuza tovarăşilor lui.

— Aşadar... repetă celălalt inflexibil.

— Aşadar, m-am încurcat cu ea la Piatra Olt. În urmă cu vreo zece zile, în timpul unei alarme...

— După ce ai părăsit domiciliul fixat...

— După ce am părăsit domiciliul fixat... am întîlnit-o întîmplător într-un adăpost... Era cu o prietenă...

— Şi ?

— M-a invitat la ea acasă...

— Şi ?

— Şi-am rămas o noapte...

— Şi ?

— Şi pe urmă m-am întors...

— Deşi ştiai că la Piatra Olt poliţia o să-i ia urma pentru că era firesc să facă aşa...

Vorbea fără să ridice tonul şi de aceea era şi mai nesuferit, dar Mareş trebuia să-l rabde şi ştia că va răbda mult.

— Să admitem, continuă cu aceeaşi voce egală, că totul a mers cum trebuie, că ai scăpat de agentul care te urmărea, după cum mi-a spus Tereza, dar asta ajunge ? Şi dacă te prindeau ? Şi dacă nu dădeai de un ageamiu ?

— Erau mai mulţi...

— De nişte ageamii, poftim, dacă-ţi place aşa... De ce nu te gîndeşti şi la ceilalţi ? Dacă nu băgai de seamă şi-i duceai în circă pe urmăritori acasă la Niculescu unde vine şi Ina, vin şi eu, vin şi alţii ? Că o să stai dat la fund o vreme, e o pagubă foarte însemnată, regret, dar nu ştiu cum o să te folosesc, mai ales acum cînd e atîta nevoie de oameni, ştii cît sîntem de aproape de ziua pe care cu toţii o aşteptăm, şi ce-mi faci ?

Mai bine l-ar fi pălmuit, mai bine...

— O casă conspirativă pierdută, un om scos din circulație și toate astea pentru ce ? Pentru un fund de muierușcă...

Mareș nu mai putu să rabde. Se ridică în picioare și spuse cu toată furia de care era capabil :

— Nu tuturor le merge bine în privința asta ! Nu oricine poate să-și aranjeze viața așa cum vrea și cu cine vrea...

Se făcu o tăcere înfiorătoare. Nu se auzea decît un tren gîfîind pe o linie secundară, undeva pe aproape, dînd semnale repetate.

— Mă așteptam să aud într-o zi lucrurile astea de la dumneata. E firesc. Te înțeleg. Dar de dat socoteală pentru Ina, n-am să-ți dau socoteală niciodată. Asta este un lucru care ține de trecut și nu numai de voința noastră. Nu am avut niciodată senzația că ți-am luat femeia. Am aflat mai tîrziu totul și nici ea nu e atît de vinovată. Să nu facem o porcărie dintr-un lucru care se poate întîmpla și altora, să privim cu demnitate situația și dacă vom mai avea ceva să ne spunem, să ne spunem la timpul potrivit. Am venit aici ca să discutăm despre o muncă de partid.

— Aștept judecata tovarășilor și cu asta am terminat ! izbucni iar, pătimaș, celălalt.

Dumitrana nu se ridică de pe scaun, nu se arătă iritat, vocea lui era la fel de seacă și domoală, dar asta-i făcea și mai rău lui Mareș.

— N-am să termin deloc, n-am deloc chef să termin. Și ar fi bine să înțelegi că de aici înainte orice lucru asemănător mă va sili să iau măsuri și mai drastice.

— Dar pentru Dumnezeu, cum să te fac să înțelegi că dacă aș fi știut că femeia asta e urmărită nu m-aș fi dus la ea în vecii vecilor.

— O cunoșteai de la Piatra Olt și încă de acolo ar fi trebuit să-ți dai seama că poliția nu e atît de idioată încît să nu folosească orice mijloace ca să te găsească. Doar nu le-ai dus trandafiri în depoul acela, le-ai aruncat în aer atelierul de reparații, le-ai făcut pagube de sute de mii de lei, i-ai silit pe nemți să le frece ridichea celor de la Siguranță, ai devalizat un tren de arme ; ce, astea sînt fapte de sugaci sau ce dracu sînt ? Dumneata crezi că avem de-a face cu țînci, cu bîlbîiți, cu ce naiba ? Dispar arme de sub nasul Gestapoului, sar în aer loco-

motive și lor le pretinzi să stea liniștiți pe scaun, să viseze. Au făcut exact ceea ce era firesc să facă și fără puțin noroc eram dați peste cap.

Dumitrana tăcu. Țigara arsese singură între degetele lui scurte și boante, nu o fumase, curgea numai un scrum cenușiu din ea, pe masa Terezei.

— Uite ce, spuse celălalt, fără a avea aerul că regretă ceva, deși regreta totul, sîntem amîndoi bărbați, pune-mă să fac ceva nemaipomenit, dă-mi o muncă îngrozitoare, aruncă-mă în cea mai mare primejdie și cu asta să terminăm, primesc orice, numai să nu te mai aud...

— Ce ușor ar fi așa ! Dar eu răspund cu capul pentru fiecare comunist. Sîntem puțini, o știi bine, și nu-mi este indiferent dacă mîine îți frîngi gîtul, te rog să mă crezi.

— Și atunci ? O să-mi scoți ochii toată viața pentru că am dormit cîteva nopți în patul unei muieri ? La atîta am avut și eu dreptul !

Dumitrana îi luă încheietura mîinii și-i spuse cu o sinceritate dureroasă :

— Ba chiar la mai mult, nu mai striga atît, dar nu era vremea acum pentru așa ceva. Și ca s-o scurtăm : ascultă-mă ! Nu sînt un om chiar atît de rău : o să găsesc ceva și pentru dumneata de făcut, dar, pentru Cel de Sus !, cum ar spune babele, fără femei, măcar acum cînd sîntem atît de aproape de eliberare...

III

1

ÎNAINTE DE A SE FI SFÎRȘIT PRIMA JUMĂTATE a lunii august, Dumitrana încă figura pe lista de artificieri ai unei secții speciale a uzinelor Malaxa sub numele de Ionete Gheorghe. Angajarea se făcuse cu complicitatea unui tovarăș aflat aici de multă vreme, om de nădejde care admisese că actele noului salariat, de altfel bine falsificate, împreună cu dovezile de vechime și recomandările altor directori erau în regulă. În dimineața unei zile călduroase, omul acela îl întîmpinase în ușa halei de lucru, foarte agitat. Dumitrana îl vedea pentru prima oară atît de neliniștit.

— Ce s-a întîmplat, nene ? făcuse cu un calm aparent sub care se ascundea de fapt destulă grijă.

— E fierbere mare. Nemții au reclamat că din trei proiectile, numai unul face explozie, ca să nu mai vorbim despre decalibrări...

— Și ?

— Vor veni în anchetă.

— Cînd ?

— Azi.

Era prost, prost de tot, pentru că de dispărut fără să nască bănuieli nu putea să dispară de vreme ce intrase în incinta uzinei și rămînînd putea să piardă întîlnirea de la 12 pe care o avea cu inginerul Comșa. Trebuia să aștepte să vadă cum se vor desfășura lucrurile. Și cum nemții se sculau ca totdeauna de dimineață, pe la 8 și jumătate pe pavajul curții apăru o mașină din care coborîră trei ofițeri, roșii la sînge, gravi, bătînd din cizme,

nervoși, cercetînd furioși geamurile Direcției Generale. Se ivi un bărbat cu părul alb, roșcovan, adus puțin de spate, politicos și meticulos, vorbind încet, ceea ce îi enervă încă de la început pe noii-sosiți.

— Unde este domnul Malaxa ? întrebase agresiv șeful lor, un căpitan uscățiv, lung și discutînd cu gesturi rupte.

— În concediu, răspunse placid inginerul-șef al uzinelor într-o germană perfectă.

— Cum, domnul Malaxa mai pleacă în concediu în astfel de împrejurări ? se mirase ofițerul.

— De ce nu ? întrebă puțin ironic bărbatul cu părul alb. Este foarte ocupat tot timpul anului și în luna august lipsește de obicei.

— Și dumneavoastră cine sînteți ?

— Inginerul-șef al uzinei. Numele meu este Șerban.

Nu-și strînseseră mîinile, ofițerii nu mai aveau timp să fie politicoși.

— Cu ce vă pot fi de folos ?

— Să ne arătați secția în care se lucrează materialul pe care ni-l livrați.

Nu spusese bombe, ca și cînd acest cuvînt ar fi fost trivial și inginerul-șef aprecie decența oaspeților.

— Poftiți după mine.

Dumitrana privea de la un geam al halei toată această scenă.

— Ce-au făcut trepădușii lui Malaxa de azi de dimineață ? întrebase.

— Ne-au scos din ateliere ca să cerceteze bancurile.

— Și lăzile alea ?

Maistrul lucrase de unul singur, dovedind o inițiativă rapidă.

— Le-am pus pe coridor și le-am acoperit cu nisip. Dacă o să întrebe cineva vom spune că sînt ale pompierilor și au fost așezate acolo în vederea exercițiilor de apărare pasivă.

Inginerul urmat de ofițerii germani și de șefii de ateliere intrase în imensa hală afumată. Mergeau agitat. Cineva explica febril procesul de producție, adaptările făcute în vederea „livrării materialului" pentru regimentele de artilerie ale Marelui Reich. Căpitanul se oprise în fața carcerei de lemn.

— Ce este asta ? întrebase cu mîna în șold, puțin surprins de ceea ce vedea.

— O carceră pentru muncitori.

— A, iată ! Deci aveam dreptate, la dumneavoastră nu există disciplină.

— Este o măsură preventivă, de obicei n-o folosim.

— Foarte rău, remarcă interlocutorul.

Se sună sirena de apel și muncitorii se adunară într-o mișcare lentă, plictisită, ce nu scăpă noilor-sosiți. Erau mulți, negri, cu fețe încruntate. Știau ce avea să urmeze și nu le făcea nici o plăcere să audă iar discursul inginerului-șef. Agenții Siguranței îi mînau din urmă cu îndemnuri și înjurături scurte.

— Mișcă, măi camarade, că ne apucă prînzul, ori n-auziți apelul ?

— Haide, haide, mai repede că n-aveți oase în burtă.

Maiștrii mai bătrîni scuipau cu silă la picioarele lor și îi întrebau cu o falsă naivitate :

— Mă, țîcă, da' pe mămicuța aia a ta de ce n-o aduci, mă, aici să facă ordine ?

— Mai ai frați pe-acasă tot atît de deștepți ?

Într-un sfert de ceas hala fu aproape plină. Sosiseră și cei din alte secții, unii numai din curiozitate, alții gata să spună la înghesuială ce nu le convenea. Dumitrana privea mulțimea neagră, tăcută deocamdată, adunată sub geamurile negre de zgură ale acoperișului înalt. Inginerul-șef se urcase pe o mică platformă de fier și căuta cu privirea absentă peste grămada de oameni. În spate, țepeni, stăteau cei trei ofițeri germani, înmănușați, gravi, palizi, cu fețele bine bărbierite, parcă atunci lăsate din brici. Un interpret de ocazie traducea micul discurs al inginerului-șef care vorbea fără o prea mare convingere.

— Domnilor, din rapoartele sosite de la Marele Stat Major al Comandamentului german rezultă că în uzina noastră au loc sabotaje. Între noi, mai precis, în mijlocul dumneavoastră, lucrează bolșevici, oameni vînduți inamicului, adică acea categorie de indivizi care trădează înaltele interese ale țării. Am să vă arăt ce a livrat uzina noastră săptămîna trecută armatei. Gurguță, adu lada aia !

În fața platformei apăru un lucrător blond și spătos, împingînd un cărucior cu piese demontate. Ingi-

nerul-șef se aplecă, era încă suplu, și ridică o tijă metalică din care lăsă să cadă un pumn de nisip.

— Vă place ? întrebă puțin patetic, atît cît îi cerea rolul lui.

— Frumos lucrat ! șopti cineva din spatele lui Dumitrana.

Cuvintele oratorului de ocazie curgeau acum monoton, fără convingere :

— Vă aduc la cunoștință că orice tentativă de sabotaj va fi surprinsă de aici înainte și că vinovații vor fi înaintați Curții Marțiale. Dumneavoastră, deși civili, sînteți supuși legilor militare, care, așa cum știți, nu cruță cînd e vorba de trădare de patrie. Vreau să vă mai spun că deși v-am mărit salariile și sînteți scutiți de front. atitudinea dumneavoastră ne dă de gîndit. Se lucrează încet, fără dragoste de muncă...

— Adică cum vine asta ? întrebă cineva din fundul halei.

— Dragoste de muncă ? se miră altul, doar nu facem biscuiți, facem bombe !

Agenții se precipitară prin mulțime cu ochii aprinși, curioși să știe cine a vorbit :

— Care ești, mă, ăla ? întrebau în dreapta și-n stînga.

— Mutu de la Manutanță, făceau lucrătorii, dîndu-și coate.

— Mă, spune, mă, că pușcăria vă mănîncă ! Mama voastră de bolșevici și trădători...

Ofițerilor li se traducea cuvînt cu cuvînt ce se spunea și de o parte și de cealaltă. Căpitanul se precipită spre inginerul-șef și îi spuse marțial :

— Poftiți, uitați-vă ce spirit anarhic domnește în uzina dumneavoastră ! Iată de ce dușmanul se află la granițele țării și asta pentru că prin ceea ce faceți, mai bine zis prin ceea ce nu faceți, îl ajutați pe inamic. Dar vă previn că dacă nu aveți dumneavoastră, noi vom găsi destule lagăre și pușcării pentru ei !

Inginerul-șef se întorsese dezgustat spre ofițer și-i spusese rituos :

— Las-o dracului, domnule ! Nu-mi mai ține discursuri. Ce să le fac ? Sînt mulți și uniți.

Ofițerul, apucat subit de un elan oratoric, se precipită spre mica balustradă de fier a platformei și începu să vorbească, cerînd insistent traducătorului să-l tăl-

măcească în românește. Urmă o jumătate de oră de imprecații, de amenințări, de lăudăroșenie găunoasă despre forța recunoscută a armatei germane, fu invocată alianța sfîntă a României cu Marele Reich și totul se termină printr-o patetică și răstită promisiune de cîștigare a războiului datorită ultimelor arme secrete.

Mulțimea lucrătorilor asculta, nu în tăcere, dar nici protestînd, bărbații aceia plini de zgură și de unsori aveau pe chip ceva nesuferit, ironic, batjocoritor și asta nu mai putu suporta multă vreme nici falnicul ofițer al Wehrmachtului. Salută deci cu brațul ridicat, strigînd gutural :

— *Heil Hitler !* după care părăsi estrada improvizată cu o întoarcere pe călcîie demnă de invidiat.

Îl urmară precipitat ceilalți doi ofițeri, inginerul-șef, abia ținîndu-se după ei, și trepădușii, nădușiți toți, importanți, plini de ei, gesticulînd, amenințînd și promițînd o ordine exemplară în viitorul cel mai apropiat.

— Scăpărăm ușor ! spusese maistrul privindu-l pe Dumitrana.

— Nu mai au nici ei convingerea de la început ! remarcă celălalt. Au obosit. Mașina scîrțîie.

Avea alte lucruri mai importante de întrebat, așa că îi lăsară pe ceilalți să se înghesuie spre ieșirea halei și se retraseră într-un colț mai ferit.

— Nene Stănică, ia spune mai bine cum stai cu oamenii de aici ?

— Dacă aș zice bine aș minți... Binișor.

— Știu despre ce este vorba ?

— Pe ocolite. Vorbesc și eu în dodii, ei se mai prefac că nu pricep, oricum le place...

Maistrul avea și el de pus o întrebare.

— Mie una să-mi spui : cînd ?

— Nu mai e mult !

— Dar așa, cam cît ?

— Nene Stănică, cine știe multe moare. M-am dus. Ai grijă pe aici, dacă întreabă cineva de mine, să spui că am certificat medical : amigdalită cronică. M-am înțeles cu doctorul, știe ce să cînte dacă o să-l ia din scurt.

Peste o oră se afla în Cotroceni în fața casei generalului Dănciulescu. Sosise, conform înțelegerii, la un sfert de ceas după inginerul Comșa, care discuta cu gazda.

În odăi era cald, mirosea a piele încinsă și a tutun bun. Întîlnirea cu ceilalți trebuia să aibă loc abia peste un ceas. Generalul îi explica ceva lui Comșa, care-l asculta atent, era vorba despre cunoștințele lui din armată, pe urmă vorbiră despre șansa de a putea folosi această casă atît de liniștită.

— Te rog să mă crezi, zicea Dănciulescu, dacă nevastă-mea nu ar fi plecat la băi, cum face de obicei în luna asta, mi-era greu s-o conving să părăsească locuința pe o astfel de vipie...

— Evident, evident, aproba inginerul privind biblioteca cu cărți legate în piele de Cordova.

Dumitrana îi salutase, le strînsese mîinile la amîndoi și rămăsese lîngă fereastră privind grădina opărită de căldură din curte. Strada era pustie, lumea din acest cartier aristocratic al Bucureștiului se evacuase de mult de frica bombardamentelor. Comșa, înainte ca gazda să părăsească locuința, îl mai întrebă pe general, parcă să se asigure de un lucru mai vechi stabilit între ei :

— Și situația de la palat care mai e ?

— Bună. Regele e permeabil.

— Ce se înțelege prin această permeabilitate ?

— Că va face tot ce i se va cere.

— Domnule general, sînt convins că ajutorul dumneavoastră, ca în toate ocaziile, va fi substanțial...

— Îmi permiteți să mă retrag ? Cheile știți unde să le lăsați, voi reveni peste două ore...

Rămăseseră singuri.

— Ei ? făcu inginerul. Cum stăm ?

— Binișor, îl imită fără să vrea Dumitrana pe maistrul lui.

— Ești desigur curios să știi pentru ce te-am convocat ?

— Cu voia dumneavoastră poate o să aflu.

Dumitrana înțelegea ușor ce i se spunea, dar aici trebuiau mai multe amănunte.

— Iată despre ce este vorba. O să ne întîlnim cu cîțiva reprezentanți ai fostelor partide politice dizolvate de Antonescu. Trebuie ajuns la un acord, la o coordonare a acțiunilor.

— Contați pe oamenii aceștia ?

— Într-o insurecție și o neutralitate valorează ceva, darmite un acord ? !

— Înțeleg.

— În ce mă privește sînt la fel de sceptic ca și dumneata, dar am o indicație superioară. Trebuie să raportez ce mi se va spune astăzi.

— Și credeți că vor pune condiții ?

— Bineînțeles. Sînt redutabili, mai ales în materie de negocieri.

— Nu tot ei lucrează peste capul tuturor cu aliații ?...

Inginerul zîmbi ușor.

— Aliații, ca și noi, contează numai pe grupuri în stare să acționeze. De discutat se poate discuta la infinit. Unde vrei și unde nu vrei. Nu există atîtea guverne în exil ? Te asigur că în ce ne privește vom ști să hotărîm singuri. De altfel, important în tot ce avem de gînd să facem este tocmai această dovadă că putem să ne hotărîm singuri soarta viitoare.

Începuseră să sosească, în ordinea stabilită, la intervale de zece minute. Peste o jumătate de oră erau la masă, față în față : inginerul Comșa, Dumitrana, și trei bărbați necunoscuți : unul gras, mic, chel, agitat, vorbind ușor ardelenește, al doilea un domn cărunt, distant, îmbrăcat în alb, cu o graseiere accentuată, un adevărat om de cabinet, cum se spunea la vremea aceea. Al treilea, insignifiant, șters, mut, cu o falcă căzută, avea să vorbească foarte puțin. Lui Dumitrana nu-i plăcu nici unul dintre ei și le arătă de la început o antipatie nedisimulată.

— Sîntem toți ? întrebă omul în haine albe.

— Toți. Putem începe.

Chelul deschise focurile cu precizie :

— Domnilor, sper ca întîlnirea noastră să fie scurtă și eficace. Nu e nevoie să pledez prea mult cauza bine precizată a partidului meu. Noi n-am fost niciodată de acord cu politica aventuristă a guvernului Mareșalului Antonescu. Așa cum știți, președintele nostru i-a atras atenția în nenumărate rînduri domnului Mareșal asupra erorilor consecutive făcute de-a lungul timpului.

Vorbea cursiv, avea gesturi de avocat, „clănțău" îl califică rapid Dumitrana. Ar fi vrut să-i spună cîte ceva în legătură cu dezaprobările președintelui său față de politica Mareșalului Antonescu, dar se abținu. Inginerul Comșa îl privi rapid și-i zîmbi ușor, complice. „Lasă-l să trăncăne, spuneau ochii lui. Mai învață ce-i pe lumea asta, ce dracu !"

— ...partidul nostru, așa cum știți, a stat totdeauna în opoziție, evident, el nu-și face un merit din asta, pentru că în politică totul e să construiești, nu să te opui orbește, dar, recunoașteți și dumneavoastră, forțele dictatoriale au fost mai puternice. Așa cum știți, am avut politica falimentară a regelui Carol, am avut politica de forță a guvernului legionar, prigoana mai bine zis a acestui regim de mînă forte, și în sfîrșit dictatura Mareșalului... Acum cînd țara se află într-o primejdie, reală, accentuă bine acest cuvînt, reală, repet, cînd fiecare român...

— Domnule Rațiu, îl întrerupse inginerul, tocmai de aceea ne-am adunat, am vrea să stabilim unele lucruri, să cădem de acord cu ele și pe urmă totul va fi foarte bine...

— Vă atrag respectuos atenția că lucrurile despre care vorbiți sînt destul de periculoase...

— Dumneavoastră ați vrea să nu se întîmple nimic ? Să meargă totul pe roate ?

— Îmi permiteți o întrebare ? făcu de alături omul îmbrăcat în alb.

Se adresase inginerului, pe Dumitrana îl ignora voit. Nu-i plăcea mutra lui brutală, decisă.

— Da, făcu Comșa.

— Va fi o lovitură de stat sau o acțiune armată pur și simplu ?

— Nu știm precis nici noi, se scuză inginerul. Aceste amănunte vor fi stabilite de către cei însărcinați să le ducă la capăt.

— Atunci puteți să-mi spuneți măcar altceva ?

— Cu plăcere.

— Pe armată se poate conta ?

— Desigur.

— Știți, făcu domnul acela ticăit, omul de cabinet, în materie de lovituri de stat, de putschuri, totdeauna există un coeficient de risc. Noi nu ne putem permite nici măcar unu la sută dintr-un asemenea risc.

„Auzi-l cum vorbește ! făcu Dumitrana în gînd, ar vrea să vină la de-a gata, să nu existe, cum preciza cu atîta grijă, nici măcar coeficientul unu de risc în această afacere. Să nu care cumva, cine știe cine, cine știe cum să pună gheara pe acest domn prețios..."

Al treilea necunoscut, omul acela mohorît şi cu falca căzută, întrebă şi el :

— Regele e de acord ?

— Cu ce să fie de acord ? întrebă la rîndul lui Comşa.

— Cu răsturnarea situaţiei.

— Da.

— Atunci e foarte bine...

— Ajunşi aici aş mai avea eu de pus o întrebare, spuse moale Raţiu.

— Puneţi.

— S-a stabilit şi amănuntul important ca miniştrii, în frunte cu Mareşalul, să fie arestaţi ?

— Şi de ce nu ?

— Pentru că s-ar putea face un compromis. În general, în situaţia ce se va crea noi nu mai putem să le garantăm vieţile, dacă ei vor fi arestaţi...

Dumitrana interveni pentru prima oară, fără să ceară aprobarea inginerului, măcar din ochi.

— Adică dumneavoastră sînteţi îngrijoraţi de soarta miniştrilor şi a Mareşalului, nu de aceea a celor ce-şi riscă viaţa pentru eliberarea României ? Dar asta este caraghios, iertaţi-mă !

Comşa ridică palma lui albă şi-l opri.

— Domnii s-au gîndit la oamenii despre care vorbeşti din motive umanitare, nu-i aşa ?

— Sigur că da, concedă avocatul, retezînd scurt aerul. Vreau să vă amintesc că Mareşalul nu a mers cu măsurile prea departe...

— Cînd a fost vorba de partidul dumneavoastră, spuse moale inginerul, dar nu fără o intenţie batjocoritoare.

— Sigur că au existat şi cîteva exagerări, că au murit cîţiva nevinovaţi, dar nu vă spun un lucru nou cînd afirm că în politică e nevoie şi de cîteva jertfe...

— Pe care e bine să le facă totdeauna ceilalţi, sublinie Dumitrana din nou spre disperarea mută a lui Comşa.

— Domnul este ironic, remarcă bărbatul în alb.

Avea manşete scrobite şi butoni de aur, aerul lui preocupat îl scotea din fire pe Dumitrana, dar se stăpîni cît putu.

— Să spunem că aveţi acordul nostru politic, reluă avocatul Raţiu. Pe ce oameni putem conta ?

— Întîi pe partizanii dumneavoastră...

— Ooo ! făcu ardeleanul, este un lucru dificil să ştii care sînt partizanii unui partid care nu şi-a mai exercitat dreptul de a-şi aduna membrii atîta vreme. Sigur că ţara merge cu noi, cu democraţia, dar după cîte înţeleg se vor da lupte, trebuie întîi să fim siguri că oamenii dumneavoastră obişnuiţi cu o disciplină exercitată în ilegalitate vor fi primii care vor oferi un exemplu strălucit de abnegaţie...

— Oamenii noştri vor fi în stradă şi exact unde trebuie cînd va trebui şi chiar mai devreme ceva..., preciză calm Comşa.

— Nu sînteţi prea optimist ? se miră şi omul cu falca căzută de la locul său.

— Nu.

— Pe ce vă bizuiţi ?

— Pe forţa partidului nostru.

— Pe care noi o estimăm numai, dar nu o cunoaştem...

Vorbise iar Raţiu, gargarisind cuvintele ca un tenor. Omul în alb mai găsise ceva de adăugat. Îi venea greu să spună ce avea de spus, dar nu se putea altfel.

— Domnilor, o să înarmaţi muncitorii din fabrici ?

— Şi de ce nu ? se miră Dumitrana de la locul lui.

— Partidul nostru ar fi preferat ca acţiunea să fie executată numai de armată...

— De ce ? întrebă Comşa.

— Pentru că înarmînd muncitorii, după lovitura de stat, drepturile constituţionale nu vor mai fi respectate. Va fi anarhie şi ni se va impune o altă dictatură, poate, să mă iertaţi, mai odioasă decît aceea a Mareşalului...

Inginerul se stăpîni, dar nu se reţinu să afirme :

— Îmi pare foarte rău că aveţi o părere atît de rea despre politica viitoare a partidului nostru.

Dumitrana se amestecă şi el fără a mai cere permisiunea celuilalt.

— Adică cum aţi vrea dumneavoastră, domnule, să se facă insurecţia asta sau lovitura de stat cum îi spuneţi ? Fără participarea maselor, aşa ca la operetă ? Cu două puşti şi un pistol ? Aveţi haz ! Noi contăm pe armată, dar nu pe toată armata. Fără masele de muncitori orice încercare de a răsturna situaţia e sortită pieirii. Uitaţi că armata germană nu este o armată oarecare, că acestor domni trebuie să li se rupă şira spinării ?

Omul de cabinet zîmbi subțire, nesuferit.

— Și dumneavoastră, domnule, credeți că înarmînd partidul comunist noi mai avem garanția că democrația va fi respectată ?

— Vorbiți despre democrație în sensul în care o înțelegeți dumneavoastră, interveni Comșa, dar asta e o chestiune discutabilă... Important mi se pare să fim uniți, să realizăm ceea ce este esențial în momentul de față : unitatea națională, unirea tuturor forțelor patriotice. Orice disensiune, orice dezacord nu poate decît să păgubească, iată de ce sînt de părere să lăsăm grijile de mîine și să trecem la realități. Principalul obiectiv rămîne acela de a răsturna prin forță acest guvern și de a încheia pacea cu aliații. Omul care găzduiește întîlnirea noastră și care nu este de față m-a asigurat de sprijinul regelui. Am asigurări de la cîțiva generali că armata va fi cu noi. Contăm pe dragostea de țară a națiunii, pe forța ei morală...

Se făcu o lungă tăcere după care avocatul Rațiu mai puse cîteva întrebări :

— Regimentele din Brașov, Ploiești și Tîrgoviște, spuneați că sînt prevenite, mai există și altele ?

— Nu vă faceți nici o grijă. În toate garnizoanele avem oamenii noștri.

— Vreți să spuneți, se îngrozi omul cu manșetele scrobite, că armata e bolșevizată ?

— Nu e vorba de o bolșevizare, e vorba de o voință unică de a scăpa de nemți și de trădători...

— Și practic, cum se va desfășura acțiunea ?

— Comandanții așteaptă semnalul cuvenit prin radio. E vorba de un anume text, difuzat la o oră anumită.

— Bun, asta e bine, dar cam pe cîți oameni putem conta, așa, aproximativ ?

— Pe vreo 18 milioane, dacă am reținut bine cifra de la ultimul recensămînt, răspunse sec Comșa.

— Îmi permit să vă întreb din nou, făcu omul de cabinet, dacă nu cumva sînteți prea optimist ?

— Cunosc poporul român, domnule Pherechide, el gîndește înaintea noastră că trebuie să scăpăm de nemți...

Se părea că discuția ajunsese la un punct mort, dar nu era așa. Avocatul Rațiu mai avea ceva de spus.

— Domnule Comșa, din însărcinarea partidului pe care-l reprezint vreau să am confirmarea că va fi acceptată o condiție. O condiție politică...

— Vă ascult.

— Ei, bine, domnilor, să spunem că un act suprem cum este eliberarea țării de sub ocupația germană presupune concesii chiar din partea unui partid atît de puternic cum este al nostru. Fie, zic : sîntem de acord ca în timpul loviturii de stat, al insurecției, cum ziceți dumneavoastră, muncitorii să fie înarmați, dar după aceea ? Partidul nostru vrea garanția ca după răsturnarea lui Antonescu acești oameni să depună armele. Cine îmi garantează mie asta ? Puteți să-mi spuneți ?

Comșa tăcu cîteva clipe. Ceilalți îl priveau cu încordare.

— Răspunsul la întrebarea dumneavoastră nu pot să-l dau numai eu și chiar așa fiind vă întreb la rîndu meu : de ce se teme un partid ca al dumneavoastră, atît de puternic, cum ați spus singur, de înarmarea poporului ? Doar el nu face o politică, cel puțin așa susține propaganda dumneavoastră, opusă intereselor poporului ?

— Domnule, făcu solemn, ridicol, fără să-i pese de asta, Rațiu, istoria o să vă răspundă la această întrebare

Comșa izbucni în rîs :

— Cred că aveți dreptate, domnule ! după care adăugă : Și mai mi-aș permite o întrebare : dacă îmi dați voie, cu ce forțe propriu-zise va contribui partidul dumneavoastră atît de important la această lovitură de stat ? Credeți că un apel la simpatizanții dumneavoastră va aduce după el și angrenarea în luptă a unor luptători de mîna întîi ?

— Sînt convins că da ! făcu definitiv Rațiu.

— Și forțele partidului dumneavoastră sînt la fel de importante sau aveți modestia de a nu afirma atît de categoric ceva ce nu cunoașteți bine ? se adresă inginerul omului cu manșetele scrobite.

— Cred că vom avea o participare masivă și decisivă

— Cu toate că tineretul partidului dumneavoastră încorporează în mod tradițional numai oameni de peste 50 de ani ?

— Glumiți, domnule, este o răutate anecdotică în ceea ce spuneți !

— Ba ceva mai rău : o realitate. Or, recunoașteți și dumneavoastră că nu se dau lovituri de stat cu oameni de o asemenea vîrstă.

— Dar prestigiul acestui partid, domnule ? Prestigiul lui nu valorează cît o armată întreagă ? Sîntem recunoscuți de Anglia, de Franța, de America, de Marile Puteri, domnilor, și nu de azi, de ieri. Liderul partidului nostru își poate contempla părintele de marmoră în centrul orașului. El a făcut România Mare și dumneavoastră îmi cereți să scot soldați în stradă ? Îi vom avea, vă asigur, la ceasul potrivit, dar nu asta mi se pare important. Nouă ne-a revenit misiunea de a obține pe cale diplomatică ceea ce nimeni n-a reușit. Ducem de luni de zile la Ankara și la Cairo, prin oamenii noștri, tratative cu aliații. Iată ce înseamnă să-ți iubești țara, patria. Nu totdeauna pumnul decide, o minte lucidă poate face mai mult decît o armată...

Comșa îi reteză elanul oratoric :

— Domnule, cunoaștem toate aceste activități patriotice despre care, dacă nu mă înșel, știe chiar și domnul Ică Antonescu...

— Cred că am intrat pe un teren gingaș, zise repede avocatul. Noi ne vom face cu toții datoria, fiecare în felul lui.

— Mai sînt și alte întrebări ? reteză Comșa.

— Nu, făcu omul cu falca căzută după ce ascultă tăcerea celorlalți.

— Atunci nu trebuie decît să așteptați comunicarea mea. Ziua și ora exactă vă voi spune-o eu, personal.

— Și dacă survine ceva, vreo amînare ?

— Nu va fi nici o amînare, domnilor. Este inutil să vă reamintesc că orice indiscreție v-ar pune și pe dumneavoastră într-o primejdie de moarte.

Se ridicase în picioare și ceilalți făcură la fel. Într-o jumătate de oră, Dumitrana fu singur din nou cu inginerul.

— Ei ? Ce spui ?

— Complicați oameni...

— Nu sînt obișnuiți cu faptele. Ei vorbesc foarte mult și atît.

— Încă asta n-ar fi nimic, dar mi-e teamă că ne vor crea și încurcături...

— Avem mijloace să-i silim să ne urmeze.

— Nu mă gîndesc la zilele insurecției. Mă gîndesc la viitor.

— O, viitorul, viitorul cine-l cunoaște ? Nu sînt adversari, te rog să mă crezi, numai niște parteneri incomozi.

Trebuia să se despartă şi ei.

— Mai am o ultimă chestiune pentru dumneata, Dumitrana.

— Ascult.

— La Tîrgu-Jiu totul e pregătit. Mergi acolo şi scoate-l pe Fieraru din lagăr, răspunzi cu capul de viaţa lui...

— Numai pe el ?

— La început numai pe el. Pe urmă pe ceilalţi.

— Nu e o imprudenţă ? Dacă se află, vor lua măsuri, va fi greu.

— O evadare în masă nu e cu putinţă. Trebuie să avem răbdare !

— Maşina e gata.

— Atunci, mîine iei trenul, restul rezolvă cît mai repede.

— Contaţi pe mine. Plec eu întîi...

Şi ieşi.

2

Într-un asemenea tîrg mic, înţesat cu agenţi, cu funcţionari ai unor instituţii superioare, evacuate din Bucureşti din cauza bombardamentelor, prezenţa unor străini putea fi uşor remarcată. Tomulete pregătise terenul încă înainte cu o săptămînă, luase legătură cu cei din lagăr şi aflase şi nişte lucruri care-l puseseră pe gînduri. Cineva, vreun mahăr care lucra pentru nemţi, ceruse lista celor mai importanţi deţinuţi antifascişti. La autorităţile româneşti se simţea încă o rezistenţă faţă de curiozităţile şi doleanţele germane, dar cine putea garanta că într-o noapte locul de detenţiune nu va fi evacuat şi deţinuţii luaţi de către SS şi duşi cine ştie unde ? Sergentul-major telegrafiase la Bucureşti după un cod stabilit şi ordinul venise urgent. Cineva, şi anume Dumitrana, avea să sosească la Tîrgu-Jiu. Evadarea trebuia pregătită cu grijă pentru că orice rateu ducea la deconspirare. Tomulete locuia într-un pod, pe o stradă ce dădea în plin cîmp, o cocioabă aproape părăsită a unui paznic la depozitul de armament al lagărului. Al doilea om de legătură era un achizitor de lucruri făcute de deţinuţi, un om mahmur,

între două vîrste, șters și fără personalitate, numai bun pentru asemenea lucruri, pentru că nu atrăgea atenția și fusese lăsat să intre cînd voia în lagăr. În șapte zile, Tomulete se văzuse de două ori cu Fieraru care lucra la instalațiile electrice ale unui cămin în construcție. Paza era slabă și între cincizeci de lucrători de pe șantier, prezența încă a unuia, necunoscut, nu fusese depistată. Treaba se complica pentru că era vorba de scoaterea din lagăr a peste cincisprezece inși, bineînțeles în grupe mici, eșalonate. Dispariția dintr-o dată a unui număr atît de mare de deținuți era cu totul riscantă, așa încît încă înainte de a se vedea cu Dumitrana, Tomulete hotărî de unul singur că întîi trebuia dus undeva, la adăpost, Fieraru, pe urmă ceilalți. Un învățător din organizația regională de partid a Olteniei organizase casele conspirative în care puteau să fie adăpostiți, în etape, evadații, case aflate departe de șoselele principale, în locuri retrase, lîngă păduri, putînd fi iute evacuate în caz de nevoie. Mai rămînea ca desfășurarea acestei acțiuni să nu fie turburată de cine știe ce întîmplare neprevăzută. Dar despre astfel de lucruri, în general, nu se discută înainte de o evadare, așa încît și Fieraru și Tomulete trecuseră peste ele.

— Crezi că paznicii noștri nu bănuiesc încă nimic ? zisese omul acela slab, palid, cu o față măslinie și ochi negri, melancolici.

Nu avea aerul trist al unuia care se afla la capătul unei detențiuni îndelungate. Păstra în spiritul său o vioiciune mărită și de febrilitatea apropiatei evadări. Cînd vorbea nu-i tremurau mîinile, dar ele nu se astîmpărau, lucrau mecanic, pentru că și el și Tomulete, ca să nu fie surprinși în timpul convorbirii, lucrau într-adevăr la instalația electrică a acelei clădiri noi, cu seriozitate, cu aplicație, fără a avea aerul că fac altceva decît ceea ce făceau.

— Nu citesc ziarele ? întrebase Tomulete.

— Le citesc, dar aici tot propaganda lui Ică Antonescu e de vină că nu-i alarmează. Comunicatele de pe front sînt liniștitoare. Bătălii locale, mici incursiuni, așa nu mai neliniștește pe nimeni.

— E-adevărat.

— Pe urmă mai avem și noi grijă să le ridicăm moralul...

Fieraru zîmbea într-un fel al lui. Era moldovean, avea farmec şi o anumită moliciune a vorbei care mergea direct la inima celorlalţi.

— Nu înţeleg...

Era surprinzător să-l auzi pe un internat în lagăr spunînd că deţinuţii ridică moralul paznicilor lor, dar la data aceea nimiç nu mai trebuia să-ţi dea de gîndit, de fapt.

— Băieţii (spunea băieţii într-un fel posesiv, aşa cum i-ar fi avut în buzunar pe toţi şi ar fi dispus de libertatea şi fericirea lor), băieţii, repetă el, nu prea sînt duşi la biserică, iau şi bani din gros, nu se uită, mai doresc să se şi pună bine cu noi, degeaba crezi dumneata că nu citesc ziarele. Le citesc al dracului şi-şi dau seama că situaţia e rea, aşa că au mai muiat-o cu autoritatea, cu pedepsele. Comandanţii ne fac curte, săracii, bine au mai ajuns ! Dar nici să riscăm să credem că nişte dulăi ce sînt au devenit peste noapte mieluşei nu se cuvine. La primul ordin ne-ar curăţa fără prea multe discuţii...

— Din informaţiile noastre, adăugase Tomulete, reiese că nemţii se interesează de şefii mişcării antifasciste...

— Ei, aici e mult de făcut, rîse iar Fieraru, cu dinţii lui sănătoşi, cu faţa aceea oacheşe şi cu ochii săi migdalaţi. În ce ne priveşte pe noi, ierarhia în partid încă n-au aflat-o. Poate că nici nu există aşa ceva. E întîmplător că voi trebuie să mă scoateţi întîi pe mine de aici. Toţi tovarăşii noştri sînt oameni de nădejde şi va trebui să aveţi grijă de ei ca de ochii din cap...

Tomulete încă nu era lămurit cam în ce fel le ridicau deţinuţii moralul paznicilor lor. Curiozitatea îl mînca pe dinăuntru. Celălalt ghici şi îi întinse un fasung (se aflau pe o scară, sub un plafon mirosind încă proaspăt a var).

— O să rîzi de noi, dar i-am spurcat la şezători. Din două în două seri organizăm cîte o serbare cu cîntece, cu recitări, „să mai treacă timpul". Le place, mai petrec şi ei, le dăm bani de rachiu, închid ochii.

— O dulce fraternitate...

— Nici chiar aşa, dar te faci frate cu dracul pînă treci puntea. Fieraru se gîndise într-un minut la toţi şefii lui de puşcărie şi lagăre, la cei doisprezece ani grei de întuneric şi umilinţă. Totul trecuse, se ştersese sau, cine ştie, nu se ştersese din memorie.

— Cine vine de la Bucureşti ?

— Dumitrana.

— E un băiat bun, sper că nu se va arăta pe aici...

— Nu, nu aveţi nici o grijă.

— Şi ceilalţi ?

— Omul care vinde lucrurile făcute de deţinuţi şi paznicul de la depozitul de arme din incinta lagărului.

— Cînd o să aibă loc plecarea ?

— Imediat ce vine Dumitrana. Totul e pregătit. Avem o maşină pe care o voi conduce eu. Învăţătorul acela ne aşteaptă într-un punct fix, paznicul de la depozit vă va escorta şi scoate din lagăr. Nu vă revine decît să aveţi grijă de pază interioară.

— Tovarăşii sînt pregătiţi. Tot lagărul este pregătit. N-o să ne lăsăm măcelăriţi dacă le vine vreo idee. Sîntem o mie de deţinuţi, ne-am organizat pe detaşamente de luptă. Garda e uşor de dezarmat. Avem superioritatea numerică...

— Să sperăm că nu va fi nevoie.

A doua convorbire cu Fieraru avusese loc în curtea mînăstirii Tismana peste cîteva zile, în condiţii asemănătoare. Părea aproape incredibil să discute amîndoi lîngă arhondaric, tot prefăcîndu-se că lucrează cu sîrg, sub nasul jandarmilor şi paznicilor, mai numeroşi decît în oricare loc, dar ca adesea în viaţă locurile cele mai dificile sînt cele mai sigure.

— Ce-i cu lumea asta în jur ? întrebase Tomulete privind soldaţii de gardă, parcă sîntem la paradă...

— Aici a fost evacuat tezaurul Băncii Naţionale şi după cum ştii unde sînt bani mulţi se află şi nitică pază...

Iar rîdea cu ochii lui întunecaţi, ironici, calzi.

— Care e situaţia ? întrebase celălalt.

— Bună. În ce ne priveşte, noi sîntem gata.

— Aţi stabilit grupele ?

— Stabilit.

— Şi lipsurile la apelurile zilnice cum de nu vor fi observate ?

— Sînt foarte multe dispersări. Se lucrează la Cărbuneşti, aici şi în oraş. Numai o parte din cei ce ştiu o meserie se întorc seara în lagăr, alţii dorm la Tismana sau la Cărbuneşti, păziţi, bineînţeles. Aşa că putem să-i păcălim cîteva zile, dacă nu timp de o săptămînă.

— Asta e foarte bine.

Tomulete mai avea ceva de întrebat :

— Şi pe dumneavoastră de unde să vă luăm ?

— Ar fi fost bine să plecăm de aici, e multă gălăgie, lume amestecată, dar de mîine mă retrimit în lagăr. Cineva mai deştept s-a alarmat.

— Atunci să rămînă Tîrgu-Jiul.

— Unde o să ne întîlnim ?

— În spatele lagărului e un cîmp plin de porumb, am studiat totul. Dacă trecem cu bine şi de locul acesta, ajungem dincolo de parcul comunal, lîngă colcană. Acolo voi aştepta eu cu maşina, şi cu Dumitrana.

— Paznicul de la depozit e sigur ?

— Sigur. L-am verificat noi, de mult.

Totul părea stabilit în cele mai mici amănunte, dar Tomulete mai voia să se asigure de ceva.

— Şi dacă se dă alarma ?

Fieraru ascultă cîteva clipe clopotele mînăstirii care începuseră să sune insistent şi repetat pentru slujba de la prînz. După aceea spuse :

— Ceilalţi vor simula o nemulţumire generală, vor atrage atenţia gărzii spre ei...

— Să nu se termine prost...

— Nu are cum să se termine prost, e şi multă dezordine în lagăr. O să vezi că totul va merge şnur...

Avea o încredere de neclintit, surprinzătoare la un om pe care-l despărţeau atît de multe lucruri de libertate.

— Bine. Atunci mîine seară, după zece...

Dumitrana sosise a doua zi după amiază. Era îmbrăcat în haine militare, avea ca şi Tomulete acte bine ticluite, cu ştampilele unor regimente din Craiova, precum şi delegaţiile respective. Se întîlniseră în podul acela părăginit, la marginea oraşului şi ca să nu se arate nici unul dintre ei emoţionat vorbiseră mai întîi despre căldurile infernale din Bucureşti, despre mersul prost al trenurilor şi alte fleacuri. În cele din urmă, Dumitrana întrebase :

— Totul e gata ?

— Tot.

— Maşina unde e ?

— Sub noi...

— Cu paznicul ai vorbit ?

— Vorbit.

— La ce oră este întîlnirea ?

— La zece și un sfert, dacă se întîmplă ceva el o să-l ducă pe Fieraru la depozit. Pînă în zori trebuie să plecăm de acolo, cu orice mijloace...

— Crezi că s-ar putea întîmpla ceva ?

— După părerea mea, nu.

— Mașina e pusă la punct ?

— Ultima oară era...

— Bine, atunci să așteptăm...

Privit din afară, lagărul avea un aspect de gospodărie bine întemeiată. Șanțurile de canalizare erau îngrijite, punțile din fața barăcilor date cu var, geamurile sticleau de curățenie. Răsărise și o lună de august, rotundă, luminoasă, numai bună de înjurat într-o astfel de împrejurare. Se sunase stingerea, ca de obicei la 9,30, și peste cîmpul albastru din jur cădea o lumină veche, aurie, moale, și blîndă. Sentinelele fluierau a pagubă în post. Era o noapte de umblat hai-hui cu muierile, pe undeva, dincolo de sîrmele ghimpate. Luminile se stinseseră ca de obicei în dormitoarele încinse, dar după aerisirea obligatorie se trăseseră iar obloanele de camuflaj și începuseră discuțiile de seară sau jocurile de șah cu piese din pîine întărită, la lumina lanternelor, strecurate cu grijă sub pături. Plantoanele se otărîseră niței ca să capete ce aveau de căpătat și părăsiseră încăperile nădușite de căldură.

În ușa barăcii nr. 3 se ivîse exact la 9,35 armurierul lagărului și strigase cu un glas plictisit :

— Fieraru, la comandant !

De pe priciuri apăruseră chipuri curioase. Cei mai mulți știau despre ce era vorba, dar nu toți, pentru că trebuia să ai în socoteală și eventualii spioni ai lagărului.

— Acum, după ce s-a dat stingerea ?

Fieraru părea nemulțumit, ba mai spuse și ceva verde, pe românește, pentru că abia aștepta să se culce întrucît lucrase toată ziua la o bina din oraș și ar fi vrut să doarmă bine cîteva ceasuri înainte de a auzi iar goarna sunînd deșteptarea.

— Du-te, domne, ți-o fi venit vreun pachet ! zisese careva.

— Sau vrea comandantul să fie atent cu dumneata...

Răsunaseră rîsete înfundate, complice.

— Vreo acadea, acolo, vreo invitație la vreun bal...

Fieraru se îmbrăcase fără grabă, cu atenție, ca și cînd ar fi avut cu adevărat o întîlnire importantă. Le făcu un semn știut numai de cei mai apropiați și îl urmă pe paznicul depozitului de arme.

Afară se mai răcorise, bătea un vînticel neașteptat.

— Ce lună ! făcuse deținutul. Îmi vine să cînt, cum îi zice la cîntecul ăla : Bagă, Doamne, luna în nori...

Îi mai ardea de glumă, călca sigur, fără grabă în urma soldatului, trăgînd cu coada ochiului în stînga și-n dreapta. Pe potecile pietruite nu era nimeni. La poartă, sentinelele fluierau să-și sperie somnul.

Se pierdură amîndoi în umbra barăcilor și apucară spre cîmpul din spatele lagărului. De-abia acum începură să se enerveze. Luna lumina ca ziua iarba din jurul gardului de sîrmă ghimpată. Paznicul înjură gospodărește și pe urmă îi făcu semn lui Fieraru să se lase în șanțul alăturat. Mirosea a praf și a pămînt uscat. Cîntau greierii în draci și sentinelele de la cele două colțuri ale împrejmuirii strigau unul la celălalt :

— Numărul unu e biine !

— Numărul doi e biiiiiine !

Trebuiau să aștepte și așteptară. Timpul trecea greu, apăsător.

— Mai stau și ei ce mai stau și pun capu-n piept, șopti soldatul.

De undeva, de deasupra parcului comunal se arătă un nor mare, negru ca un balon captiv...

— Hai cu tata ! făcea paznicul parcă suflînd spre el ca să-i grăbească mersul lent.

Trecu un sfert de ceas greu, fără noimă.

„Tovarășii așteaptă și noi pierdem vremea în șanțul ăsta ! gîndea Fieraru. Uite, luna asta nu era în program." Încă nu se enervase, dar nici nu mai avea mult.

— Cît să fie ceasul ? întrebă în cele din urmă.

— Unsprezece fără un sfert, spuse celălalt privindu-și ceasul de la mînă.

— O să pierdem mașina.

— Așteaptă ei, că doar nu întîrziem la o petrecere...

Vorbeau încet, abia deslușit. În sfîrșit norul acoperi luna. Cîmpul uscat, plin de bălării deveni negru.

— O să mai nimerești ?

— Ba bine că nu ! Pe șanț.

Se tîrîră cam o sută de metri şi ajunseră la gardul de sîrmă ghimpată.

— Pe aici, făcu soldatul. L-am slăbit eu azi-dimineaţă cu o foarfecă.

Trecură uşor, fără vreun incident. Mai trebuia ajuns în cîmpul de porumb şi restul era un fleac.

— Să aşteptăm puţin, hotărî paznicul.

Iar trecură trei minute grele. Din gheretele sentinelelor nu se mai auzeau fluierături.

— Au pus-o şi ei de mămăligă, şopti soldatul. Haide.

Trecură încet poteca de lut care-i despărţea de lanul de porumb, ca într-o plimbare. Erau dincolo.

— Gata ? Asta a fost tot ?

— Stai că mai e ceva. Să găsim hainele.

— Ce haine ?

— Că n-om merge aşa prin parc...

— Ai dreptate...

Uitase cum e îmbrăcat şi-i veni să rîdă. Nu avea încă sentimentul eliberării, nu simţea bucuria aceea fără margini a evadării. Paznicul se întoarse cu o grămadă de haine militare.

Luna lumina iar intens împrejurimile. Norul acela lung şi umflat ca un balon captiv trecuse de ea, călătorea pe marea liniştită a cerului de august.

Fieraru îşi schimba hainele şi îşi încheia centironul. Nu se grăbea, dar avea o precizie în mişcări care îl uimi pe soldat.

— Haidem, gata.

— Actele sînt în buzunarul de la piept.

Celălalt le pipăi cu mîna.

— E-n regulă.

Străbătură lanul de porumb, înainte soldatul cu grămada de haine a deţinutului, grămadă ce trebuia arsă de către altcineva, un om al lui, şi Fieraru în urmă, păşind gînditor peste glodurile tari de pămînt. Se simţea răcoarea parcului şi în lumina lunii văzură fusul de aur al coloanei lui Brâncuşi ridicîndu-se spre cerul de vară ca un fum...

Coloana arunca o umbră neagră şi lungă pe iarbă. Soldatul nu zări maşina şi se nelinişti. Ar fi trebuit să fie în apropiere, sub copacii întunecaţi ai parcului. Căutară un sfert de ceas zadarnic. Maşina nu venise.

— Crezi că li s-a întîmplat ceva ? întrebă Fieraru, fără grijă în aparenţă, dar tulburat pentru că simţea că ceva zădărniceşte toată această muncă migăloasă a celorlalţi.

— Naiba s-o ia de maşină ! Ar fi trebuit să fie aici.

— Am întîrziat şi noi şi poate n-au mai aşteptat. Poate s-a ivit cineva, vreun control şi au şters-o.

— Trebuie să mergem la depozit. Acolo e al doilea punct de întîlnire.

— Mergem, nu e bine să stăm în drum...

Porniră grăbit spre depozitul de arme care se afla undeva în stînga parcului, nu prea departe de intrarea în lagăr.

— Mai e cineva acolo, acum ?

— Nu, nimeni. Nu e păzit.

— Asta-i bună ! se miră Fieraru. Dar siguri mai sînt pe ei domnii ăştia !

— Numai eu am cheia. Oricum, mîine dimineaţă nu e bine să fim găsiţi de vreun control.

— Şi-atunci cu ce plecăm ?

— Cu o ocazie...

— Dar pierdem gazdele, legăturile...

Parcă nu mai avea umor. Totul se încurca şi asta nu-i plăcea deloc.

— Îi găsim noi, nu aveţi nici o grijă. Vor veni oricum...

Depozitul nu era prea departe. Pe drum se întîlniră cu un ofiţer din garda lagărului, cam băut, care cînta de mama focului de unul singur.

— Care eşti, mă, la ora asta ? întrebase cu chef de vorbă spre disperarea soldatului.

— Eu, Pripasu, dom'locotenent.

— Şi cu cine eşti, mă ?

— Cu un camarad, ne ducem şi noi la un basamac...

— Duceţi-vă, mă, pînă nu închide... şi-o luase în legea lui la vale, cîntînd la lună.

Intrară într-o curte îngustă, neîngrijită. Soldatul scoase cheia şi descuie o uşă grea de lemn de stejar. Înăuntru mirosea a unsoare de armă şi în lumina unui bec chior Fieraru zări vreo douăzeci de puşti aşezate într-un rastel.

— Măcar sîntem înarmaţi ! spuse uşor, cu glas iritat totuşi.

— Păi să aşteptăm, maica mă-sii ! făcu paznicul şi-i întinse o ţigară.

Noaptea se scurgea încet, părea fără sfîrşit. Nu-i ardea nici unuia de dormit. Pe la două şi jumătate li se păru că aud motorul maşinii, dar nu era ea, treceau nişte camioane pe o şosea lăturalnică. În lagăr nu mişca nimic, ceea ce însemna că nu se dăduse alarma. Era chinuitoare numai aşteptarea asta absurdă, la doi paşi de locul de detenţiune cînd totul mersese atît de bine...

Cerul se albea încet, răcoarea zorilor pătrundea prin micul geam al depozitului. Fieraru îşi cercetase noile acte, memorase datele de pe livretul militar şi plictisindu-se începuse să numere în gînd cartuşierele agăţate într-un cui. Erau 49, nici una mai puţin. Cînd termină de numărat pentru a treia oară auzi deslușit un păcănit de motor. Veneau în sfîrşit ! Se ridicară în acelaşi timp. Fieraru îi strînse mîna lui Dumitrana şi îi privi uniforma uşor mototolită. Nu se întîlniseră de atîta vreme ! Ar fi trebuit să se îmbrăţişeze, dar se abţinură.

— Bine că vă văd !

— Şi noi ! Ce-am păţit, ce-am păţit !

Tomulete se căina ca o femeie :

— Cauciucurile astea nenorocite ne-au făcut festa. Am scos maşina din ascunziş, totul era în regulă, numai că din cauza căldurii camerele s-au dezlipit la petice şi ţin-te ! Pînă nu am găsit altele nu a fost chip să ne urnim. Tot oraşul l-am colindat, mama ei de viaţă...

— Mergem ? întrebă simplu, la capătul răbdării, Fieraru.

— Cum nu ? Gata !

Pe soldat îl lăsară la depozit. Îşi strînseră grăbiţi mîinile şi-i spuseră unde trebuiau să se găsească în Bucureşti peste cinci sau şase zile, după ce va fi terminat şi cu ceilalţi.

Maşina porni spre bariera oraşului în viteză. Într-o casă din satul apropiat aştepta învăţătorul care se ocupase de locuinţele de etape. Peste două ceasuri ajunseră într-un cătun părăginit şi traseră la o casă aflată în marginea cea mai retrasă. Îi întîmpină un ţăran cu obrazul roşu, guraliv, gata să spună snoave pe care nu le mai ascultă nimeni pentru că erau doboriţi de oboseală. Abia cînd se aşeză cu capul pe perna tare de paie, privind icoanele din perete, Fieraru avu sentimentul libertăţii. Era ceva amestecat, făcut din amintirea ultimului pat omenesc în care dormise şi o lene ce-i punea plumb sub gene.

Vechi amintiri ale puşcăriilor prin care trecuse, gîndul la cei rămaşi între gardurile de sîrmă ghimpată, imaginea celor două fete pe care le lăsase mici, acasă, totul într-o învălmăşeală fără sfîrşit, după care urmă somnul, un somn adînc, fără vise...

3

— Dora, astîmpără-te, Dora, nu fi nebună, dă-mi telefonul. E şeful meu sau ministrul, dă-mi telefonul, n-auzi ?

Femeia se lupta cu el, nu voia să-i lase pîlnia de ebonită, dorea să-l excite, se răsturna de-a lungul patului, numai într-un furou alb care mai mult o dezvelea decît o acoperea. Ca de dincolo de un zid se auzea impacientat o voce :

— Alo, Alo... ce se întîmplă acolo ? Alo, Alo...

Dora avea nişte picioare superbe, lungi, musculoase. Purta ciorapi deşi era vară şi prin fereastra apartamentului lui Mizdrache intra căldura zilei toride de august.

— Nu te las să vorbeşti, m-auzi ? gîfîia ea, smulgîndu-şi şi mai mult furoul, cu o tehnică veche, calculată.

„Ce sîni, domnule, şi ce întărîtată e ! Îl dau dracului de şef şi de ministru şi cine-o mai fi !, gîndea inspectorul, dacă mă cheamă la el, ce fac cu nebuna ? E ca o iapă în călduri !" Şi iar se îndîrji şi o rugă şoptit, persuasiv, umilindu-se cu voluptate :

— Dora, lasă telefonul, n-auzi ? Mă nenorocești, Dora !

Femeia ajunsese la marginea cealaltă a patului, îl privea cu ochii aceia prelungi de pisică, îl simţea al ei, mort de dorinţă şi nu lăsa telefonul din mînă.

— Nu ! Acum te vreau, aşa, îl dai dracului de ministru, acum te vreau !

Gîfîia, astupase pîlnia ascultătorului cu palma. Avea unghiile roşii parcă ar fi băgat mîna în sînge, îşi muşca buzele cărnoase şi îşi arăta dinţii umeziţi, mătasea ciorapului i se întinse pe coapse, plesnea. O jartieră prelungită de panglică neagră, moartea lui, ceda încet, încet.

— Dora, n-auzi, mă nenorocești ? Dă telefonul...

— Ia-l dacă poţi !

Rîdea provocator cu gura ei ca o crimă, cu dinţii aceia perfecţi. Asudase, pe frunte se scurgea uşor o dîră aproape invizibilă de pudră. Mirosea puternic a parfum, un parfum greu ca mirosul crinilor vara, ceva care te scotea din sărite. Şi soarele ăsta care ardea prin perdelele lăsate, care pătrundea prin obloanele ce dădeau spre stradă, şi izul de benzină arsă, de asfalt încins, şi părul ei lung şi dezordonat, şi acele lungi picioare, şi sînii ieşind din cămăşuţa de mătase, zvîcnind de sînge şi de poftă, şi gîfîitul acela scurt şi tulburător de lîngă el care îl chema şi-l făcea să-şi piardă minţile...

— Alo, alo, făcea vocea, de ce nu răspunzi, ce se întîmplă ?

Nu era ministru, era Mastacan, era Balaurul, Buldogul, Şeful, Dracul, Mama Dracului, Hoitul...

— Dora, telefonul, pentru Dumnezeu !

„Încă o secundă şi îi crăp capul !“ Obrazul i se roşise. Se întinse după ea, o ajunse, dar telefonul era acum undeva sub trupul puternic, trebuie că ebonita se încălzea la căldura cărnii ei superbe, albe şi tremurătoare.

— Dora, Dora...

— Ia-l, ia-l dacă poţi !

Îl ascunsese atît de bine că trebuia s-o răstoarne şi era puternică şi o simţea toată sub el, un metal încins, arzînd, scoţîndu-l din minţi.

— Dora, te omor, te omor...

Reuşise să găsească telefonul, fierbinte într-adevăr din pricina căldurii trupului ei, dar nu reuşea să-i slăbească forţa degetelor ce se încleştau cu disperare de ebonită.

— Alo, alo, făcea vocea pierdută de dincolo de casele din jur, sosind pe o sîrmă subţire, parcă de la o distanţă foarte mare.

— Da, zise în cele din urmă, reuşind să i-l smulgă brutal. Eu sînt, Mizdrache...

— Dar ce dracu se-ntîmplă la tine ? Am sunat, a ridicat cineva şi de cinci minute fac apel...

Gîfîia, trebuia să se stăpînească şi abia reuşea.

— E o nepoţică a mea la mine, ea se joacă. Vă rog să mă scuzaţi...

— O nepoţică, ai ? Cîţi anişori ? 18, 20, 23 ?

— Nu, are patru ani şi îmi face farse...

Dora era toată sub el, aruncase portjartierul și își scosese ciorapii. Gura ei crispată nu scotea nici un sunet, în odaie era o liniște de moarte, se stăpînea formidabil, numai el încă mai respira greu.

— Ce ai ? Gîfîi ? făcea fals îngrijorat celălalt de la capătul firului. De ce nu te duci la un medic ? Nu-mi place, suferi de astm...

— N-am nimic, știți bine, sînt sănătos ca un cal. Am făcut micuța mea gimnastică...

— Micuța ta gimnastică, ai haz, rîdea gros Mastacan și-l auzi cum scuipă vîrful unui trabuc. Și, mă rog, ce fel de gimnastică faci ? Ridici haltere, ai sac, pucingbol sau cum îi zice, sari coarda ?

Rîdea, slavă Domnului, nu era supărat, avusese o noapte ușoară, poate îi dădea o veste bună, că de cînd nu mai auzise o veste bună !

Dora îl dezbrăcase și pe el pe jumătate, îi simțea gura fierbinte pe piept, pe brațe. Abia urmărea spusele șefului.

— Uite de ce te-am chemat, e groasă. După masă, pe la 6 să fii la Snagov, la vila ministrului. Știi unde este ?

— Știu.

— Nici un minut întîrziere...

— Se poate ?

— Trebuie să discutăm serios. Avem probleme mari...

„Atunci de ce dracu e atît de bine dispus dacă avem probleme mari ?"

— Ne-am înțeles ?

— Ne-am înțeles.

— La 6 fix.

— La 6 fix !

— Și mai bate-ți nepoțica aia și n-o mai lăsa la telefon că era s-o înjur și e păcat să stricăm urechile copiilor cu vorbe urîte...

— Nu-i nimic, o urechez eu !

Nu mai putea, ar fi strigat, ar fi lovit-o pe Dora cu telefonul în cap pentru că-l mușca cu dinții ei sălbatici.

— Am onoarea !

— La revedere !

Încă o secundă și totul ar fi fost pierdut. Aruncă telefonul cu cotul și se ocupă de femeie, cu furie, cu deznădejde și cu o plăcere necunoscută încă...

•

Sosise punctual, la 6 fix. Mastacan era acolo. Desigur, vorbiseră ei înainte un ceas împreună, acum lui nu aveau să-i lase decît rămășițele. Ministrul poliției secrete era un bărbat pirpiriu, slab, îngrijit, vorbind cu voce joasă, abia puteai să-l auzi. Mizdrache se mai întîlnise de cîteva ori cu el și de tot atîtea ori i se făcuse frică. Era un om informat, avea spioni pretutindeni, specula cele mai mici neînțelegeri dintre subalternii lui, ba chiar încuraja aceste neînțelegeri, tocmai ca să-i aibă pe toți în mînă, să-i manevreze cum vrea.

Mizdrache salută cu pălăria de pai de orez și se apropie de larga terasă care dădea spre lac. Căldura era încă zăpușitoare, apa verde și stătută mirosea a canal și a pește. Dincolo, pe malul îndepărtat se zăreau cîteva siluete de pescari, solitari în ruga lor nemișcată din fața undiței.

— Bine-ai venit ! Ia un loc.

Le strînse mîinile și se așeză într-un fotoliu de trestie. Apăru o subretă și aduse un pahar lung cu picior în care se afla o băutură albă, rece, cu gheață înăuntru. Mastacan într-un costum de alpaca părea slăbit și pe față avea o expresie rătăcită, ochii nu se mai puteau fixa într-un punct. Era evident că de cînd îi telefonase lui și pînă acum mai aflase lucruri proaspete și încă nu din cele mai agreabile.

— Ce-i nou ? făcu ministrul cu glasul lui mic, pedant, parcă tot timpul menajat de primejdia unei alterări necunoscute.

— Nimic, poate știți dumneavoastră ceva. La noi în sector avem o afacere grasă, dar nu am ajuns la capăt, mai tîrziu, așa cum am promis șefului, vă voi aduce ceva *di granda*... Am siguranța că sîntem pe un drum bun, foarte bun. Va fi afacerea vieții mele...

Se făcu o clipă de tăcere. Se auzeau numai peștii cum sar din apă în soarele de sfîrșit de zi.

— Cred că nu va mai fi nici o afacere a vieții dumitale. Știrile sînt foarte proaste.

Ministrul își aranjă cravata de mătase de culoarea mustarului. Avea un gît de om bătrîn, subțire, negricios, plin de pielițe. Mizdrache îi observă finețea degetelor, mînă de pianist, gîndi.

— Ce să cred ?

Mastacan pufăia furios din veșnica lui țigară de foi.

— O să ne facem bagajele ! Mareşalul e...

— Ce s-a mai întîmplat ?

— S-a întîmplat că un grup mare de comunişti a evadat din lagărul de la Tîrgu-Jiu...

— Cînd ?

— Acum cîteva zile...

— Şi paza, jandarmeria ce a făcut ?

Mastacan scuipă trabucul şi se întoarse spre ministru :

— Eu v-am spus că Piki Vasiliu ăsta e un căcat !

— Crezi că e numai incapacitatea la mijloc ? se miră pitigăiat excelenţa.

— Ştiu şi eu !

— Adică să existe trădători pînă şi în aparatul de represiune ? se miră sincer Mizdrache.

— De ce nu ? tăie ministrul. Nu mai mă mir de nimic. Doar ştiţi şi dumneavoastră că Ică duce tratative cu aliaţii peste capul Mareşalului. De ce n-ar face şi Piki cele necesare pentru ziua de mîine...

Situaţia nu era disperată, era catastrofală, dacă pînă şi ministrul spunea lucrurile acestea. Ar fi trebuit şi el să se gîndească mai bine la ziua de mîine. E drept că socoteli îşi făcuse, ba chiar îi dăduse sfaturi lui Mastacan, dar ne aflam abia dincolo de jumătatea lui august şi el credea că clipa asta disperată o să aibă loc abia prin noiembrie, dacă nu mai tîrziu...

— Şi cum a fost ? Dacă-mi permiteţi...

— Păi vouă nu v-au venit rapoartele ?

— Nu.

— E drept că şi eu am aflat abia pe la unsprezece. Nu se laudă nimeni cu astfel de lucruri ! Asta e !

Nu-i spuseseră cum au evadat comuniştii aceia şi Mizdrache murea de curiozitate.

Mastacan simţea asta şi-l mai fierse puţin, discutînd despre bombardamente, despre situaţia războiului din apus unde aliaţii, după uşoare insuccese, înaintau spre inima Franţei. În cele din urmă se întoarse spre el şi adăugă obosit :

— Au complici peste tot. Să nu te miri că şi şeful lagărului e omul lor !

— Atîta de departe merg !

— Merg, nu merg, iată-i afară, liberi...

Ministrul sorbea din paharul lui şi se uita la ei cu atenţie.

— Voi nu credeți că ăsta e un semn ? întrebă în cele din urmă cu același glas, umil parcă.

— Ce fel de semn ?

— Că evenimentele se precipită !

— Ce fel de evenimente ? se miră Mastacan trădîndu-și încă o dată imensa-i prostie.

Ministrul îl ciocăni cu degetul pe frunte :

— Multă materie cenușie îți mai trebuie, dragul meu. Dar rușii sînt la 300 de km de București. Crezi că e o distanță atît de mare ?

— Eu aș zice să vă gîndiți bine la ce-aveți de făcut ! Nu e atît de simplu...

— Eu știu ce am de făcut, spuse sigur Mastacan.

„Știi tu, dar știu și eu ! îl îngînă în gînd Mizdrache, și nu-mi scapi, canalie !"

Ar fi trebuit să plece, dar mai aveau încă de sporovăit și nu putea să-i lase, l-ar fi crezut fricos și laș. Le mai spuse cîteva anecdote, că era bun la de-alde astea, bău trei pahare de uzo cu gheață, acum se lămurise ce-i oferise ministrul, și spre seară, cînd începea să se întunece, îi lăsă. Automobilul său negru opri în fața Siguranței. Luă liftul și intră direct în biroul lui Ciripoi. Acesta vorbea cu cineva la telefon.

— Nu-mi pasă, spunea aproape strigînd. Vă mut pe toți în provincie, fir-ar mama voastră a dracului de adventiști, că polițiști nu sînteți și nici n-o să fiți !

Trînti telefonul și salută automat :

— Să trăiți, scuzați de cuvinte, dar am niște mameluci, nu subalterni. Cretini, ăsta-i cuvîntul, cretini. Știți afacerea Piatra Olt. Totul mergea pe roate ca la bal, cînd clanc ! Un tîmpit mi l-a alarmat pe Matei ăla, mecanicul. Fără ordin s-a pus pe capul lui. Mușteriul s-a prins și a făcut roiul. Ia-l de unde nu-i ! Pe dobitoc l-am trimis la Uioara, dar noi ce ne facem ? Tipografia e în supraveghere. De zece zile nu mai trece nimeni, numai clienți obișnuiți. Înseamnă că s-a dat alarma. Casa studentului e goală ca o colivie, băieții s-au tras la cutie. Și eram atît de aproape ! Doamne, îl mănînc pe boul ăla ! Că toți așa fac, se grăbesc ca fata la măritat și pe urmă o dăm în bară...

— Cu cei doi ce-ai mai făcut ?

— Nimic. I-am rupt în bătăi ; nu scot nimic mai mult de la ei. Ăla, Gică hau-hau a făcut crize de isterie,

mi-a măturat salonul, tăvălindu-se, și bătrînul nu scoate o vorbuliță. I-am separat, i-am chinuit. Nimic. Mai am pe cîntăreața aia, stau pe capul ei, mă fac că plouă, dar și asta bănuiește ceva. Nu mai trece fantele ăla pe la ea, că doar n-o fi prost. N-am auzit încă de Romeo și Julieta la comuniști...

Mizdrache asculta atent, cu plictis. Nici nu știa de ce venise la Ciripoi, ba știa, avea o idee. Oricum, ăstuia nu i-o vindea.

— Să-l trimiți pe tipograf la mine, zisese moale.

— Bine, cum doriți. Și cu ălălalt ce să facem ?

— Om vedea noi.

Îl lăsă nedumerit. Ciripoi se aștepta la o izbucnire a inspectorului la auzul veștilor proaste, dar se vede treaba că venea de undeva unde auzise lucruri și mai proaste.

4

— Ne-ai dat de furcă, începuse prudent Mizdrache, jucîndu-se cu broasca lui de metal verde.

— Cu voia dumneavoastră, replicase Dobre-*nunți-botezuri*, calm.

— Uite ce e ! Procedeul folosit de cretinii ăștia ai mei de colaboratori nu-mi place, dar trebuie să mă înțelegi. Aici e Siguranța Statului, nu un salon de dans.

— Înțeleg, surîse bătrînul hitru. Ce pot să mai fac eu acum ? Dădu din umeri și continuă : Doar n-o să-mi cereți scuze ?

— Ba chiar așa fac... O țigară ?

Scoase tabachera lui de aur, subțire, plată, elegantă. Dobre refuză :

— Nu, mulțumesc.

— Nu fumezi ?

— Ba da, dar nu e cazul.

— Cum vrei...

Se enervase, dar nu o arătă.

— De ce m-ați chemat ?

— Pentru că vreau să-ți ușurez situația.

— Ei, cum, doar sînteți convins de vinovăția mea...

— Omul se mai gîndește, mai cugetă.

— Aha... Şi cum o să-mi uşuraţi situaţia ?

— O să vă trimit, întîi pe dumneata şi pe urmă pe celălalt, în alte locuri decît aici, la Prefectură, de pildă...

— Cu hoţii laolaltă ?

— N-are importanţă. Siguranţa nu e un loc prea plăcut. Deşi, aşa cum spuneai, sînt convins de vinovăţia dumitale, vreau să te fac scăpat.

— De ce ?

— E bine pentru toată lumea în asemenea vremuri tulburi...

Tipograful zîmbea chinuitor pentru celălalt.

— Ştiu la ce te gîndeşti, dar nu mi-e frică de ziua de mîine... E vorba numai de o faptă bună...

— Aşa : tam-nesam ?

— Aşa tam-nesam...

— Interesant...

— Deci pleci chiar acum, la Prefectură. Celuilalt îi dau drumul peste cîteva zile. E bine ?

— E bine. Dacă credeţi dumneavoastră. Mie mi-era indiferent. Puşcăria tot puşcărie este, oriunde ai face-o...

— M-am gîndit că eşti om bătrîn, că oi avea familie, că cine mai ştie.

— De...

Chemase un agent, îi şoptise ceva şi se ridicase.

— La revedere, domnule Dobre, şi să ţii minte că în Siguranţa Statului mai există oameni...

— M-am convins, pe pielea mea, răspunse tipograful şi părăsise încăperea.

— Ăsta-i costumul dumitale ? îl întrebase agentul.

— Ăsta.

— Nu-i tocmai călcat...

— Şi eu cred la fel, dar ce putem face ?

— Urmează-mă.

Dobre avea o faţă vînătă, muncită, nu părea înfăţişarea fericirii pe pămînt.

Străbătură coridoarele cenuşii, urcară cîteva trepte, ajunseră la un ascensor înghesuit şi în cele din urmă bătrînul se văzu în stradă. Era cald, într-o zi de august a anului 1944, în Bucureştiul jumătate părăsit, dar tot aglomerat şi murdar. Agentul opri un taxi.

— Unde mergem ? întrebă şoferul înspăimîntat de prezenţa celor doi şi mai ales de apropierea clădirii pe care o cunoştea.

— La Prefectură.

— Și cine plătește ?

— Mă-ta plătește. Aici e Siguranța Statului, nu Centrul de Cercetări Agricole și nu mai întreba atîta. Mișcă...

Prin geamul deschis al mașinii intra vîntul fierbinte. Dobre privi trotuarele sparte de bombardamente, mulțimea nepăsătoare a trecătorilor și își făcu socotelile. Credea că n-o să mai iasă viu din clădirea aia sinistră. Dar se vede treaba că lucrurile mergeau prost de tot dacă pînă și unul ca individul ăsta, Mizdrache, de la Siguranță, se gîndea la cele ce i se puteau întîmpla a doua zi.

Ajunseseră. Fu poftit să coboare. Se iviră cîțiva sergenți, omul de lîngă el arătă o legitimație, dădu cîteva explicații și fu împins în curtea pavată cu piatră cubică a Prefecturii. Era înghesuială, dar nimeni nu-l privea. Dubele poliției zăceau părăsite sub ziduri. De sus se auzea prin ferestrele larg deschise țăcănitul mașinilor de scris. Ar mai fi stat afară. Trase adînc în piept o gură de aer. Cine știe ce avea să mai urmeze.

Urmă un gang, cîteva scări, apoi alt lift care-i transportă spre subsolurile întunecoase. Fierul scîrțiia de neuns ce era, mirosul greu de mucezeală se simțea de departe. Undeva zidurile asudaseră de urină, ceva grețos se instalase în pereții aceștia atît de vechi. Fu luat în primire de un gardian, bifat într-un registru și împins într-o odaie întunecoasă, luminată de un bec chior. Locul era plin de o mulțime amestecată de hoți și vagabonzi, acea atît de cunoscută lume a decavaților pe care o cunoștea bine. Își făcu loc și se așeză într-un colț.

„Iată-mă și lîngă crema pușcăriilor." Alături se auzeau cîteva voci întărîtate de joc :

— Lasă șpaclu, dă-le curat !

— Să moară prințu Bibescu dacă nu le-am lăsat bine !

— De...

Doi cerșetori sforăiau. Mirosea cumplit a trupuri asudate. După cîteva minute numai, începu să-l mănînce pielea și își dădu seama că îl atacaseră păduchii. Se apropie un chip nedeslușit, cu doi ochi arzători într-un obraz neras, murdar. O gură știrbă, o claie de păr neîngrijit și o mînă întinsă. Tipograful auzi un glas parșiv, jumătate serios, jumătate glumeț :

— Ce pățișI, neică ?

Dobre nu-i răspunse.

— Ţi-a zidit muzicuţa, ai ? Vrei să-ţi cardesc pă mórse ?

Umbra se rezemă mai bine de peretele mucegăit.

— N-ai o ţigară ? Ori ţi-au luatără gardienii dijma ?

Noul-venit îşi pipăi buzunarele, aducîndu-şi aminte că în haină lăsaseră tabachera (cît îl bătuseră îl rugaseră să se dezbrace). O deschise şi văzu că e plină. Aruncă necunoscutului ceea ce găsise în buzunar şi spuse cu asprime :

— Ia-ţi cît îţi trebuie şi lasă-mi şi mie.

— Nici o grijă ! Nu mă-nfig în pomana dumitale.

Se aprinse un chibrit. Dobre văzu chipul slăbit de tuberculoză şi aşteptă să i se înapoieze ţigările. Mirosul de tutun îi aduse şi pe alţii mai aproape.

— Şi mie una...

— Un fum, se rugă altul.

— Chiştocul să mi-l laşi mie, spuse a treia voce.

— E voie ? întrebă umil umbra.

— Dă-le ! zise tipograful.

— Na-vă, băftoşilor ! A venit Nababu !...

Se auzi o încăierare scurtă, cîteva înjurături şi după aceea o lovitură în uşă. Era gardianul care le cerea să facă linişte. Viermuiala borfaşilor se potoli. Umbra se apropie.

— Ai prăduit ceva ? întrebă.

Dobre nu-i răspunse. Nu avea chef să stea de vorbă cu hoţii.

— Ori ai trosnit vreo bancă ?

Tipograful tăcu mai departe. Se obişnuise cu întunericul şi vedea bine chipul palid, cu ochii înfundaţi în orbite al celuilalt.

— Eşti mîndru, ai ?

Glasul avea în el ceva duşmănos.

— N-am furat nimic, spuse în cele din urmă, rar, cu silă.

— Atunci ? Te văd barosan, ai lăsat vreo minoră cu burta mare ?

— Uite ce, n-am chef de vorbă ! Sînt obosit.

Umbra mai trase o dată cu lăcomie din ţigara spre sfîrşite.

— La cine-i tabachera ? întrebă tare Dobre, să-mi daţi şi mie o ţigară.

Se auzi zgomotul unui obiect metalic căzînd pe cimentul acoperit cu rogojini.

— Dacă era de argint, n-o mai vedeai, zise o voce batjocoritoare.

Cel ce vorbise lăsă să treacă o vreme și după aceea adăugă cu regret :

— Îmi pare rău că nu mă bagi în seamă. Lală ! se prezentă. Lală-Diabolicul...

Avea o voce spartă și ceea ce spunea era atît de caraghios, încît bătrînul nu mai rezistă și izbucni în rîs.

— Așa te vreau, nenică, spuse după aceea. Sînt de profesie liber. Frizer în particular. Dacă vrei, mîine de dimineață te bărbieresc, îți fac fața ca hîrtia. Cinci lei și considerația ! Atît iau. Eu l-am ras și pe domnul Brătianu, ăl bătrîn.

Dobre auzi zornăitul unor foarfeci și în întunericul vag sclipi lama unui brici.

— Cum de te lasă cu astea aici ? îl întrebă.

— Plătesc chirie, parcă dumneata nu știi, că nu s-ar zice că acuma vii pentru prima oară la pensionu...

Cerșetorii care dormiseră pînă atunci se treziseră și mormăiau alături.

— Ce vreți, mă, ce vreți ! se certă Lală cu ei.

— Dă-te mai încolo !

— Vorbește frumos ! Ori n-ai știință de carte ?

— Cară-te. N-avem timp să te dăm la viermi.

Frizerul se mișcă într-o parte.

— Uite, de-aia îmi plac mie oameni ca dumneata. Sînt subțiri, domnule, să-ți scoți pălăria. Pe cînd cu pleava asta...

Nu mai vorbea ca înainte în graiul păsăresc al pungașilor. Cerșetorii se întoarseră pe spate fără să le pese de vorbele vagabondului.

— Te fac mîine de dimineață un cap ? întrebă cu o speranță profesională în glas. Era simpatic. Sînt cinstit. Nu cerșesc ca puturoșii ăștia. Îmi cîștig pîinea muncind. Cînd ți-oi spune eu dumitale, ai să rămîi mască...

Dobre simțea că-i trece oboseala.

— Păcat că n-am mai găsit nici o țigară !

— De. dacă ești umanitarist ! Le-ai dat la flămînzii ăștia și ei, drept răsplată...

— Lasă-i, Lală. De ce-ți zice Lală și încă Diabolicul ?

Vagabondul își ascunse foarfecele și briciul în sîn.

— Îți spun, dacă-mi dai cinci lei.

— Parcă era vorba că-ți cîștigi banii în mod cinstit...

— Păi ce, asta nu-i cinstit ? Cînd ți-oi parigorisi eu prin cîte am trecut, ai să te cruceşti. O să mă doară gura povestindu-ți. Uite, de-aia iau chirie. Nici pe gratis nu pot s-o fac.

Tipograful se scotoci în buzunarul din care scosese tabachera. Nu mai găsi nimic.

— S-au topit ? întrebă alarmat vagabondul.

— Da.

— Te-au găbjit paradîții ăștia.

Se întoarse către grămada de borfași din jur :

— Mă, care-ai băgat laba în buzunarele mahărului ?

Cîțiva îl înjurară în gura mare.

— Aveai mult ? întrebă Lală.

— Nu prea. Dar de ce întrebi ?

— Pentru că dacă erau mulți, mai bine ți-i luam eu...

— Știi să...

— Oho !

— Tot nu mi-ai spus, de ce îți zice Lală-Diabolicul ?

Vagabondul se foi puțin pe loc și pe urmă izbucni cu disperare :

— Cum, domnule, vrei să-ți spun pe daiboj ?

— Dacă vrei...

Cerșetorii se întoarseră spre frizer și începură să-l batjocorească :

— Ia spune, ofticosule, de ce-ți zice Diabolicul ?

Clănțănitul zarurilor de barbut nu se mai auzea.

— Zi, mă, n-auzi ?

— Nu spun !

— Mă, dă boala-n tine !

— Nu vă spun. Taxa-ntîi. Taxa și considerația !

Cîțiva îl înghesuiră în zid, încercînd să-l lovească. Frizerul începu să urle ca din gură de șarpe.

— Nu dați, că strig la pază !

Pocniră cîteva lovituri înfundate și se auzi glasul lui Dobre :

— Lăsați omul în pace !

— Da' tu cine ești ?

— Bă, gloabă bătrînă, băă !

Tipograful se ridică în picioare. La lumina slabă a becului electric, îl văzură și nu mai crîcniră.

— Vino aci lîngă mine, îi zise frizerul. Şi voi, vedeţi-vă de treabă, dacă nu vi s-a urît cu binele...

Uşa se deschise şi înăuntru mai fură aduşi încă cinci bărbaţi culeşi de pe drumuri.

— Înghesuială mare în noaptea asta ! spuse cineva.

— Las' că sună ea, magaoaia, acuşi-acuşi !

— Poate cade o pleaşcă şi pe puşcăria asta, să scăpăm şi noi la Domnul nostru Isus Cristos, mîntuitorul neamului omenesc !

— Puşchea-ţi pe limbă, afurisitule !

Frizerul sta rezemat de zidul umed.

— Uite, aşa îmi mănîncă mie zilele ăştia. Eu, care l-am tuns şi pe domnul Brătianu ăl bătrîn...

— Cîţi ani ai ?

— Să tot fie patruzeci şi cinci pe muche. Ce mai atelier aveam la Roman, pe strada mare. Frizerie de lux, a-ntîia, patru lucrători, două coafeze, nevasta la casă. Canari, oglinzi veneţiene, scaune de piele ca la dentist, uite-aşa se învîrteau...

Făcu un gest nevăzut prin aer.

— Şi ?

— Curvele m-au mîncat.

— Nu mai spune !

— Ce ştii dumneata ? ! Cine mai era ca Lală ! Tunsesem Brăila. Galaţii. Îl cunoşti dumneata pe colonelul Frascatti ? Nu-l cunoşti. Eu îl bărbieream. Venea dimineaţa de la poker, cocă. Pînă să-l rad eu, îl rădeau ăia la cărţi. O avere şi jumătate a păpat ! Ce om ! Fără doi poli nu se ridica de pe scaun. Eu îl sculam din afaniseală. Puţin spirt, un coniac şi se ducea la regiment ca nou născut ! Ţi-era mai mare dragul. M-asculţi ?

— Te-ascult.

— Boier. Avea o cucoană, să mă scuzi dumneata, cam parşivă. Se ţinea şi cu generalul, şi cu un locotenent mai mic. Eu ştiam, dar nu puteam să vorbesc. Frizerii e mai bine să-şi taie limba decît să ciripească. Am strîns bănişori, m-am însurat, am deschis atelier. Ce vremuri !... Ce baluri ! A mers cît a mers. Am dat de alta. M-a întors. Mi-a mîncat şi atelierul şi sculele. Cu astea am rămas.

Scoase foarfecele şi briciul, lovindu-le ca să le audă cîinchetul.

— Îi plăcea muzica de operă. Şi mie îmi place. Ce vrei să-ţi cînt ? Traviata, Tosca, Aida, Carmen ? Laa, la, lala, lalala...

Cerşetorii îl înjurară iar, dar el nu se sinchisi.

— A mers un an, am băgat-o pe nevastă-mea în pămînt. După aia, cînd nu mai avea Lală bănişori, curva şi-a găsit pe altul...

— Şi ?

— Am prins-o şi i-am tăiat gîtul ! Ca la un pui de găină. Am stat închis zece ani. Mi-au dat drumul, dar nu mai sînt om. Am căzut la darul beţiei. Îmi tremură mîna. Frizeria e artă delicată. Nu merge aşa. Nu mă primeşte nimeni, nicăieri — şi atunci fac cîte o găinărie, mă prind, mă ţin sergenţii aici, în prevenţie. Ăsta-i atelierul meu. Mă cunosc toţi ca pe un cal breaz ! Cu cinci lei un cap, îmi ţin zilele. Unde-i mai bine ? Mîncărică, mîncărică. De căldurică să nu mai vorbesc ! Iarnă, vară, Lală îşi face meseria. La puşcărie e nevoie şi de un frizer. Mă pun pe goană, îmi zic că m-am împuţit, eu ies afară, stau trei zile, iar fac ceva şi mă întorc. Ce-mi trebuie mie libertate ? Aici e libertatea mea. Să nu mă scoată nimeni din binele meu că fac crimă ! Am omorît o muiere, mai tai un gît de om. Asta-i : cinstea şi consideraţia. Să-mi dai cinci lei cînd oi avea, că ţi-am vorbit frumos. Şi-acum mă culc puţin. Am obosit. Am clientelă mare : unii merg la instrucţie, alţii la tribunal. Nu se face să ieşi în instanţă, aşa, cu obrazul ca peria... Trebuie să ştii cum să ciupeşti un an, doi mai puţin. Altfel se uită şi judecătorii la tine cînd te văd dichisit. Şi obrazul subţire, cu cheltuială se ţine, mă-nţelegi ?

— Te-nţeleg. Să ştii că banii ţi-i dau neapărat, măcar să scap eu de-aici...

— Dacă nu-ţi place, n-ai decît. Dar de spus, tot nu mi-ai spus ce-ai făcut ?

— Lasă, culcă-te.

Lală se strînse covrig ca un cîine lîngă el, ascunzîndu-şi mai întîi instrumentele de tuns şi de bărbierit.

Se făcuse linişte. Nu se mai auzea decît alunecarea pe asfalt a unor vehicule, undeva în stradă, şi rar cîte un claxon. Căldura devenise sufocantă. „Ăştia nu dorm noaptea, îşi spuse Dobre, pentru că e mai răcoare".

Rar, icnea scurt, sugrumat, cîte cineva. Timpul trecea greu. Vru să aţipească, fără să reuşească. Oboseala de la început se transforma într-o enervare surdă.

Trecură cîteva ceasuri. Somnul bestial al celor din jur nu se isprăvise. Lîngă el, gemea Lală. Visa, desigur, că e bătut. Se zvîrcolea ca un epileptic şi mîrîia : „Nu, nu !“ Tipograful îl scutură de umeri ca să-l trezească. Frizerul deschise puţin ochii şi după aceea adormi imediat.

Ar fi trebuit să aţipească şi el puţin, dar nu reuşea.

Pe cine prinseseră şi pe cine voia să mai prindă ? Iar se speriaseră ? Oare suflase Gică vreo vorbă ? Dar ce ştie la urma urmelor Gică ? Nimic !

Lală începuse din nou să geamă. Spunea cuvinte rupte, se zvîrcolea şi tot trupul îi era zguduit de spaime. Poate îl băteau în fiecare zi.

Aerul se răcea. Dincolo de plasa de sîrmă care astupa becul lumina scădea. Filamentul părea şi mai palid, o pată galbenă, aruncată sub tavanul lustruit de vechime. Dobre privi zidurile murdare, acoperite cu iscălituri strîmbe. Nu lipseau cuvintele porcoase. Sute de nenorociţi îşi caligrafiaseră numele, ca şi cînd s-ar fi temut că n-or să mai vadă lumina zilei, nume caraghioase, nume de oameni cumsecade, nume vestite de borfaşi, pe care le găseai prin ziare. Pe unii dintre ei îi recunoscu în slaba lumină, acum cînd se obişnuise de mult cu semiîntunericul acesta trist. Erau murdari, nebărbieriţi, plini de păduchi. Înţelese de ce îl ţineau aici. Voiau să-l umilească. Un adversar politic nu se lasă în mijlocul scursorii omeneşti care-l înconjura. Îi veni să rîdă. Nu, nu era asta ! Pur şi simplu li se făcuse frică.

Lîngă fereastra îngustă care dădea spre un luminator orientat către stradă, abia strecurînd puţin aer de afară, un aer închis de căldura de peste zi, un aer fierbinte ca un şuvoi de abur, treceau oameni ce nu se grăbeau, tîrîndu-şi paşii. Poate nişte tineri, poate femei. Aci nu se simţea decît căldura sufocantă a începutului de noapte. Sub becul strîns în plasa de sîrmă ruginită de mult, fumul făcea vîrcolaci, cercuri de fum verde, iute destrămate, pierind undeva sub plafonul jos.

Uşa subsolului se deschise şi înăuntru fură împinşi patru bărbaţi. Aproape nu mai era loc. Se auziră strigătele celor călcaţi în picioare, se iscă o ceartă scurtă şi urmă o bătaie de cîteva minute între noii-sosiţi şi cei

de lîngă uşă. Intră şi un gardian care începu să lovească în dreapta şi-n stînga şi pe urmă se făcu linişte. Frizerul se trezi, căscă lung şi se ridică în coate.

— Bună seara, umanitaristule ! spuse leneş, căutîndu-şi cu gest învăţat de mult sculele ascunse în sîn.

„Nu e agent, gîndi în clipa aceea Dobre. E un biet nenorocit care trăieşte aici ca o larvă..."

Borfaşii se trezeau pe rînd simţind răcoarea uşoară a nopţii de afară luînd locul zăpuşelii de peste zi. Lală scuipă pe zidul vopsit cu albastru, se scuturâ bine de somn, îşi culese paiele lipite de haine şi se ridică în picioare. Subsolul se însufleţi dintr-o dată. Începură partidele de barbut şi jocul de cărţi. Pe cimentul gol, acolo unde rogojinele erau date deoparte, se auzeau piesele de doi lei rostogolindu-se cu un clinchet metalic. Se aprinseră primele ţigări.

— Care ai venit cu ultimul transport ? întrebă cineva din apropiere.

— Eu, eu, eu... spuseră cîteva glasuri.

— Fă raportul.

Se auzeau şoapte şi rîsete scurte.

Tipograful văzu chipul tăiat al unui hoţ gras, cu o gură leneşă, buhăit în obraz, unul dintre acele chipuri pe care nu le mai uiţi. Borfaşul purta un fular zdrenţuit în jurul gîtului şi o cămaşă destul de curată, galbenă, cu mîneci scurte. Acesta îl privi în treacăt pe Dobre, spuse ceva, ceilalţi rîseră şi totul se topi în larma puşcăriei.

Alături, Lală îşi zăngănea instrumentele, strigînd mulţimii care nu-l asculta :

— Care treci mîine la instrucţie ? Care mergi la tribunal, care vrei să te fac un cap ? Vin' la tuns ! Cinci lei, cinci lei. Repede, că mîine dimineaţă dorm, n-am timp, cinci lei un cap. Tunsu, tunsu, bărbieritu', cinci lei, cinci lei...

Se apropiară cîţiva, călcînd peste mîinile şi picioarele celor dimprejur. Erau somnoroşi, cu ochii cîrpiţi, cu părul plin de paie. Frizerul se întoarse spre bătrîn şi-i spuse :

— Uite ce-a ajuns Lală să tundă, priveşte la ei ! Îmi stric bunătate de foarfeci în chicile lor !

Primul muşteriu fu aşezat turceşte, cu picioarele strînse unul lîngă altul, şi în curînd se auzi clănţănitul instrumentului vechi şi neascuţit. Ceilalţi aşteptară tăcuţi, ală-

turi, privind curioși la mîinile frizerului care scosese, nu se știe de unde, și un pieptene de os, fără dinți, murdar și năclăit.

Somnul îl învinsese puțin cîte puțin și pe Dobre. După cîteva minute, nu mai auzi larma din jur. Nu se trezi decît a doua zi, destul de tîrziu, cînd o mînă îl zgudui de umeri :

— Hei, umanitaristule, scoal'.

Timpul trecu greu după aceea, apăsător, cu ceasuri nesfîrșite. Ce se întîmpla cu ceilalți ? Ce făceau ? Cît mai voiau să-l țină aici ? Gînduri chinuitoare, stupide, fără început și fără sfîrșit. Adormi de cîteva ori în răgazuri scurte. Se trezi asudat, gîfîind. Visase urît. Pielea îi ardea de mîncărime. Începea o altă noapte. Afară se auzea vîntul. Prin geamul mic, acoperit cu sîrmă, străluciră cîteva fulgere. Stătea să plouă. Se auzeau bubuituri înfundate și un val de răcoare năpădi subsolul. Trecu însă, și peste oraș căzu o noapte liniștită de august. Oamenii gîfîiau, înjurau pentru că nici măcar nu burase. Dinspre stradă, rafalele vîntului aduseseră miros de ars și de moloz.

— Sună ea acuș-acuș, magaoaia ! strigă cineva de lîngă scară. Să-i văd pe gardieni cum fug și ne lasă aici încuiați și poate cade o bombă, poate cade o bombă...

Un bătrîn bărbos, un milog necunoscut, cu o voce profundă de popă lipovean, cîntă din Isaiia :

— „Eu voi merge înaintea ta și căile cele de munte le voi netezi ; sfărîma-voi porțile cele de aramă și zăvoarele cele de fier le voi rupe. Și-ți voi da ție visterii ascunse, bogății îngropate în pămînt ca să știi că eu sînt Domnul Dumnezeul lui Israil, cel care te-a chemat pe munte..."

Vocea era frumoasă, umplea toată încăperea aceasta și răzbătea pînă afară. Gardienii loviră de cîteva ori în ușă și apoi tăcură. Dobre simțea că i se rup tîmplele de enervare. Dar dacă îl predau nemților, și se prefăceau numai că-l lasă scăpat ? Însemna că totul era pierdut. Pierdut ?

Avea puțină febră. Lipsa de somn, asta era, și discuția atît de dubioasă cu inspectorul...

— „Eu întocmesc lumina și plămădesc întunericul ; eu sînt acela care urzește pacea și aduce restriștea. Eu sînt Domnul care face toate acestea", cînta mai departe milogul.

„Ah, să tacă ! Să tacă ! Mama voastră !“ striga în gînd Dobre, scos dintr-o dată din sărite.

— „Picurați rouă de sus, voi ceruri, și nourii să reverse ploaia dreptății. Pămîntul să-și deschidă sînul ca să înflorească mîntuirea și dragostea să-și resfire mlădițele“.

— Cîntă-i lui Antonescu prohodul ! înjură în sfîrșit tipograful.

În stradă se auzea acum o larmă înăbușită și voci omenești. „Ce dracu se mai întîmplă ? Trebuie să fie trecut de zece, își spuse. I-a apucat strechea pe toți în seara asta. Căldura...“

IV

1

INEI ÎI VENEA FOARTE GREU SĂ VORBEASCĂ despre legătura lui Mareş cu femeia aceea necunoscută, şi studentul care bănuia ceva nu o încuraja deloc, ba, ceva şi mai mult, se prefăcea că nu înţelege nimic.

— Iartă-mă că te tot întreb, dar cînd a început să lipsească de acasă nu i-ai atras atenţia că face ceva care ar putea pune în primejdie şi pe alţii ?

— Mie unul nu mi se părea că lucrurile stau chiar aşa, şi la drept vorbind mi-a şi plăcut femeia.

— Deci ai văzut-o ?

Curiozitatea ei întrecuse orice prudenţă.

— Da... Întîmplător.

— Şi ?

— Arăta destul de bine. Pentru un refugiat, cum îi spuneam eu lui Mareş, se prezenta destul de bine...

Ina tăcu.

— Mai vrei să ştii ceva ?

Sinceritatea lui o durea.

— Nu. Nu mai vreau să ştiu nimic.

Femeia îşi strînse cu un gest uitat părul şi mai privi o dată ceasul de la mînă.

— Unde spui că-l găsesc ?

— Pe Călăraşi la nr. 324. Ne-am separat. După ce m-a pus pe drumuri nu şi-a cerut nici măcar scuze. Mi-este dor de el, păcătosul, te rog să mă crezi, în locul său aş fi făcut la fel...

— Şatenă, brunetă ?

— Blondă.

— Aha... Frumoasă ?

— Ihîm...
— Artistă, spuneai, parcă...
— Nu spuneam nimic...

Tăcură. În refugiul caloriferistului de pe bulevardul Pache era foarte cald. Aerisirea se făcea greu. Cu Niculescu nu mai avea nimic de discutat, cu el trebuia să vorbească la cererea lui Dumitrana care se întorsese de la Tîrgu-Jiu de cîteva zile și se apucase de treabă cu o febrilitate de posedat.

— Am să-l caut, cum dau de el ?

— E o curte cam părăginită, dar are avantajul că nu sînt chiriași. Proprietarul e o veche gazdă de-a noastră. Mareș nu poate ieși decît seara și numai însoțit. Dispozițiile sînt stricte.

— Știu. Trebuie să-l văd însă.

Pînă se întuneca mai era vreme. Ceva încă o reținea.

— Și a rămas de multe ori la ea noaptea ?

— De cîteva ori.

— Crezi că o iubește ?

— Cine știe ? E tăcut, nu vorbește mormolocul...

— Am plecat...

În ușă studentul o mai strigă de la locul lui îngust, cît un cuib de pasăre.

— Ina, mi se pare mie, ori e ceva putred în Danemarca ?

— Nu e nimic putred în Danemarca, dar absolut nimic...

Ieși, se plimbă multă vreme, nu absent, fără scop, ca să nu atragă atenția cuiva, ci cu un fel de înverșunare ce se simțea în mersul energic cu care străbătu cîteva parcuri pustii pînă ce căzu seara. Găsi fără greutate adresa în fundul unei curți acoperite de bălării. Proprietarul casei parcă ar fi murit sau ar fi plecat undeva în provincie de frica bombardamentelor. Bătu într-o ușă scorojită și-i auzi glasul.

— Eu sînt, Ina.

Mareș îi deschise. Era mai palid și mai slab, își lăsase o mustață care-i acoperea gura.

— Bună seara.

— Bună seara.

Nu avea nimic străin pe chip. O privea ca totdeauna cu un fel de înduioșare în ochi, cu un fel de protecție subînțeleasă.

— Ce-i cu tine ?

— M-a trimis Dumitrana.

Aproape niciodată nu spunea *bărbatul meu* cînd vorbea cu el.

— Vrei să intri ?

— N-ai dori să te plimbi puțin ? Știu că nu ai voie să ieși decît însoțit și numai seara.

Mareș răspunse repede :

— Cred că e mai bine așa. M-am săturat de atîta stat în casă. O, nu se mai termină odată cu toate astea, simt că putrezesc.

Încuie și străbătură împreună curtea neîngrijită.

— Ce bîrlog ! îl căină femeia.

— E comod. Nu vine nimeni. Vecini nu am, în dreapta și-n stînga s-a bombardat, în spate e un cîmp.

O luă de braț, cu o familiaritate veche, fără să ezite. Era zăpușitor, de undeva venea un miros de gunoaie arse, greu, iute, pătrunzător.

— Eu te țin de vorbă și nu te întreb de ce te-a trimis... băr... Dumitrana.

— Pentru un lucru foarte important. Insurecția începe peste trei zile. Pînă atunci trebuie să ne ajuți într-o chestiune.

— În ce chestiune ?

Mareș era mirat și nițel intrigat de cele ce auzea.

— Este vorba despre femeia aceea de la Piatra-Olt, prietena ta...

— Marta ?

— Da.

Nu mai înțelegea nimic.

— Dar parcă Dumitrana era indignat că...

— Asta e o altă chestiune. Avem nevoie de ea.

Mecanicului îi venea să rîdă, dar se stăpîni și mai intrigat.

— Știe nemțește ?

— Da.

— Cîntă la o grădină de vară a Corpului german ?

— Da.

— Are prieteni printre ofițerii care lucrează la un post de telecomandă de lîngă Clinceni ?

— Parcă așa am auzit-o spunînd.

— E foarte bine.

— Dar de unde Dumnezeu știe Dumitrana toate lucrurile astea ? Că doar nu e scamator...

— Nu e scamator, dar trebuie să le știe.

Erau singuri pe strada pustie. Treceau rar tramvaie goale și la cîte o răspîntie se zărea dîra albastră a becurilor de camuflaj.

— Tu, personal, nu e indicat s-o vezi, dar scrie-i un bilet în care i-l recomanzi pe Niculescu. Restul va face el...

— Asta e cel mai ușor lucru. Tot nu înțeleg însă cum ne poate ajuta o străină ?

— O să înțelegi numaidecît. Grupului nostru îi revine sarcina de a scoate din uz postul de telecomandă de lîngă Clinceni. Va fi prima acțiune, sau una dintre primele ale insurecției. O dată dați peste cap aici, le vom tăia comunicațiile cu grupele germane care păzesc Bucureștii.

— Și dacă vor da alarma totuși ?

— Asta e, că nu trebuie să mai dea nimeni alarma...

— Și femeia ce trebuie să facă ?

— Să-l ajute pe student să pătrundă înăuntru.

Mareș se opri și o întoarse spre el.

— Ina, dar e un post militar, e greu să crezi că acolo poate intra oricine. Și mai ales o femeie...

— Vezi, de aici nu mai știu nici eu nimic, spuse încet Ina. Cei care-ți încredințează ducerea la capăt a unei misiuni nu-ți dau și soluțiile. Noi trebuie numai să încercăm. Hai să ne oprim la un debit de tutun și să cerem puțină hîrtie pe care tu să-i scrii cîteva rînduri femeii aceleia...

Nu vorbea cu vreo pornire sau cu vreo urmă de reproș în glas, dar lui i se păru că trebuie să-i dea o explicație.

— Știi, Ina, la Piatra Olt prietenia unei femei care vine chiar din necunoscut îți face bine...

— Nu trebuie să-mi spui nimic.

— Nu vreau să mă scuz...

— Nu ți-o cere nimeni...

— Hai să intrăm, iată un debit.

Intrară într-o mică dugheană de lemn și cerură un plic și o hîrtie pe care bărbatul așternu cîteva rînduri.

— Poftim.

— I-ai mai scris vreodată ?

Ina îl fixa necruțător în lumina palidă a unui bec, acoperit cu țiplă verde.

— Nu, niciodată.

Ieşiră din mica prăvălie ce mirosea puternic a tutun şi a hîrtie veche, arsă de soare. Afară parcă se mai răcorise.

— Atunci cum o să ştie că rîndurile sînt chiar de la tine ?

— I-am amintit de ziua cînd am plecat pentru ultima oară de la ea şi am făcut-o atentă că e urmărită.

Vorbeau amîndoi despre un lucru care-l privea poate numai pe el, dar tot atît de important şi pentru femeie.

— Şi crezi că o să primească să lucreze cu Niculescu ?

— Cred că da.

— I-ai scris şi despre ce este vorba ?

— Nu, dar ea bănuieşte că fac ceva primejdios.

— Îşi poate pierde viaţa într-o astfel de încurcătură.

— Se plictiseşte prea mult de ceea ce face ca să ţină la viaţă.

— Nu s-ar zice că o iubeşti. Vorbeşti într-un fel îngrozitor.

— Nu-i adevărat. Din moment însă ce-mi cereţi mie s-o folosim, eu de ce să mă mai gîndesc la altceva ? S-ar părea că nu există nici o soluţie. .

— Timpul e scurt.

— Foarte scurt.

Tăcură iar.

— Ne întoarcem ?

— Da. Nici tu n-ar trebui să întîrzii pe străzi.

— Mă gîndeam, mai spuse Mareş, că există totuşi şi posibilitatea ca într-un termen atît de scurt Niculescu şi cu Marta să nu reuşească să pătrundă în comandamentul nemţesc...

— Pentru împrejurarea asta, Dumitrana vorbea de forţă. O grupă de luptă condusă de Tomulete va ataca postul de telecomandă. El are prieteni pe aerodromul de la Clinceni care se află la doi paşi de nemţi. Dar asta ar fi mai periculos...

— Nu ne rămîne decît să încercăm, după cîte mi se pare...

— Şi eu cred la fel...

Venise momentul să se despartă. Ina îi întinse mîna, simplu.

— La revedere...

— Nu, stai puţin. Simt că-mi porţi pică pentru ceva...

Femeia nu spuse nici da, nici nu. Privea numai peste el în întunericul fierbinte al serii de august.

— Te înșeli. Tu nu ai făcut decît să cauți să scapi puțin de singurătate. Știu cît de rău te simți cînd ești singur. Am trăit mulți ani singură, pînă cînd n-am mai avut curaj... Taci, nu spune nimic... Cred c-ar fi fost mai bine ca noi doi să nu ne fi revăzut niciodată...

Vorbea încet, aproape în șoaptă.

— De ce să nu ne fi revăzut?

— Pentru ca să nu mai fim siliți să vorbim cum vorbim...

Nu se mișca din loc, privea mai departe peste umerii lui, căutînd ceva în trecut sau în prezentul acesta atît de dureros.

— Ina, cel mai bun lucru pe care-l avem de făcut e să încercăm încă o dată să uităm totul, dar absolut totul...

— E atît de ușor de spus...

— Tu măcar ești fericită și eu nici nu încerc să te fac să-ți pară rău pentru asta...

Ar fi trebuit de mult să se despartă, dar o sete de a suferi îi ținea unul în fața celuilalt.

— Știi ce, zise ea iar și mai încet, înainte de a afla că trăiești cu femeia asta nu mă gîndeam niciodată la tine decît ca la un om pe care l-am jignit mult și cu care trebuie să mă port nespus de cu grijă. Pe urmă totul s-a schimbat, s-a otrăvit, a devenit rău și urît...

— De ce?

— Știu și eu?

— Te gîndești la un om pe care nu-l cunoști și te simți insultată, nu-i așa? Ți-a luat locul nu o doamnă de bună condiție, nu o femeie onorabilă, ci o oarecare artistă care a trăit cu impresarul ei și cu cine mai știe... Nu oricine însă își poate alege cum vrea și cînd vrea prietenul, soțul, iubitul...

Era mînios, aproape striga și simțea cum o urăște din toată inima.

— Te rog, spuse încet și înduioșată femeia. Te rog...

Mareș tăcu o secundă lungă și monotonă, speriat mai mult că a jignit-o.

— Măcar e frumoasă? mai întrebă, învinsă, Ina.

— Nu știu. Nu-mi dau seama.

— ...O iubești?

Întrebarea o costa destul, dar nu putea să nu-l întrebe. Mareș ezită și faptul acesta o întristă și mai mult.

— Poate sînt nebună, spuse. Eu am făcut ce-am vrut, eu te-am părăsit pe tine şi-ţi mai şi cer socoteală pentru că ai o femeie. Nu, hotărît lucru, sînt nebună. Dar nu puteam altfel, nu puteam să nu te întreb dacă o iubeşti sau nu. Oricine ar fi această femeie, dacă ţii la ea îmi ajunge. Şi-acum dă-mi mîna. Nu te voi mai întreba niciodată nimic. Mi-este greu să cred că vom mai putea fi prieteni vreodată. Ce ciudat lucru. Ne desparte tocmai vechea noastră prietenie. La revedere...

Se depărtă şi dispăru cu mersul ei vechi, uşor, dansat, pierdută în întunericul fierbinte al nopţii.

2

În după-amiaza zilei de 22 august, Comşa se întîlni din nou cu Dumitrana într-o casă conspirativă de pe strada Armenească. Părea calm, deşi ochiul atent al celuilalt înregistră o oarecare crispare a gurii şi o abia observată tremurare a mîinilor. Inginerul îi arătă o hartă a Bucureştilor, cu punctele de control, cu locurile unde nemţii aveau grupele de intervenţie, toate intrate în supravegherea unor regimente româneşti care de mai multă vreme, sub pretextul că fac manevre pentru descongestionarea capitalei în cazul unui atac neprevăzut, recunoşteau itinerarele şi locurile de acces. Un cerc roşu arăta aerodromul Clinceni şi postul de telecomandă de alături.

— A rămas pe mîine seară. Dacă se întîmplă ceva neprevăzut o să te anunţ, dar trebuie să nu se întîmple...

— Am înţeles.

— Oamenii tăi au lucrat cum trebuie ?

— Aproape...

— Ce înţelegi prin aproape ?

— Mai există şi întîmplarea, neprevăzutul. Oricum, vii sau morţi, noi vom fi acolo, înăuntru. Tomulete are o grupă de 14 inşi, terenul e cunoscut. Deocamdată încercăm cu o formulă mai uşoară. Aţi adus minele ?

— Da, sînt aici.

Inginerul ridică de pe un scaun o servietă. Scotoci în ea şi scoase două obiecte metalice, prevăzute cu ceasuri.

— Ştii cum se mînuiesc...

— Da, sînt de un tip ceva mai nou, dar funcționează după un principiu cunoscut. Le-am folosit și în Spania...

— Cine o să le mînuiască ?

— Niculescu.

— Cunoaște tehnica ?

— A lucrat în radiolocații, nu e o problemă pentru el.

— Atunci să le stăpînești sănătos, spuse surîzînd Comșa. Dacă nu funcționează una, ai și o rezervă.

După un scurt răgaz de gîndire, inginerul mai întrebă o dată :

— Și dacă Niculescu nu reușește să pătrundă înăuntru ?

— Vom ataca postul. Totul e prevăzut. Din mica vilă a nemților nu va mai rămîne nimic, vă asigur.

— Cred că în socoteală sînt cuprinși și curierii și restul de oameni. Șoseaua trebuie supravegheată. Primul lucru pe care trebuie să-l faceți este să le tăiați legăturile telefonice.

— Am prevăzut totul...

— Atunci sfaturi nu mai am de ce să-ți dau. Dumnezeu să ne ajute ! glumi iar inginerul și-i întinse mîna. După ce terminați știți unde să vă întoarceți la București, mai adăugă.

— Da.

— Semnalul prin radio îl cunoașteți ?

— Da.

— Dacă e ceva neprevăzut, știți cum se anulează totul ?

— Da.

— Cred că nu se va întîmpla nimic. Regele se grăbește, a început să-i fie frică.

Părea simplu ca într-un prost roman polițist, dar exista acel grăunte de imponderabil la care amîndoi refuzau să se gîndească în momentul acesta.

— La revedere, zise Dumitrana, și îi mai întinse o dată mîna.

— Noroc !

Dumitrana o trimisese, cu o seară înainte, pe Tereza la restaurantul german cu biletul lui Mareș. Era mai lesnicios așa. Trebuia să presupună că Siguranța nu re-

nunţase la supravegherea cîntăreţei aceleia şi că apariţia lui Niculescu, chiar în forma discretă în care ei o pregătiseră în mijlocul acestor ofiţeri petrecăreţi, va fi remarcată.

Bătrîna lor gazdă, tocmai în vederea acestei acţiuni, fusese plantată ca femeie de serviciu la garderoba restaurantului de către un om al partidului care avea relaţii în toate locurile unde era necesară prezenţa cuiva. În vremuri ca acestea cînd Bucureştii duceau lipsă de mînă de lucru apariţia unei astfel de persoane nu intriga pe nimeni, aşa încît întîlnirea Martei cu Tereza avu loc în condiţiile cele mai fireşti.

Din scurtele convorbiri ale celorlalte femei de serviciu şi din cunoscuta lor indiscreţie, Tereza aflase cauza plictisului cîntăreţei, destul de prost dispusă de la o vreme. Avusese un iubit pe care-l întîlnise după multă vreme, îl revăzuse de cîteva ori şi după aceea, pe neaşteptate, el îşi pusese iar coada pe spinare şi nu se mai arătase. „Ale vieţii valuri", făceau bucătăresele, cîntînd vorbele parcă cu satisfacţie şi văzîndu-şi de treabă, dar mai erau picoliţele, mai erau ajutoarele chelnerilor care nu mai tăceau : „Da' ce credea, că un om serios poate să rămînă toată viaţa cu ea ?" „De ce nu se mai uită în oglindă, nu mai e chiar o fată mare !" şi aşa mai departe, toate vorbele şi frazele stupide, răutăcioase, rele, ce le spun femeile unele despre celelalte.

Era într-una din acele seri fierbinţi de august cînd Glaeser insista să cheme fetele de aici, în frunte cu Marta, să petreacă o seară la ei, în comandatură, unde aveau şi locuinţe, pentru ca să nu fie văzuţi de către ceilalţi militari din garnizoană. Locul era retras, departe de Bucureşti. Nimeni nu dădea vreo importanţă serviciului lor, aşa încît călcarea regulamentului militar nu avea să fie băgată în seamă. Zilele şi mai ales nopţile treceau şi ofiţerul acela nu obţinea consimţămîntul femeii blonde, cîntăreaţa asta ostenită, consumată parcă de o mare decepţie, care-i plăcea atît de mult. Se apropia întoarcerea şefului lor, von Horn, şi atunci nu rămînea decît găsirea altui loc, a unui hotel, în care însă ar fi atras tuturor atenţia, fapt ce nu-i convenea deloc, întrucît toată lumea ştia că în Germania avea o nevastă, copii şi oricît ar fi fost de elastică moralitatea germană pe vreme de război şi înainte de război, afişarea cu o artistă în

locuri publice, chiar departe de patrie nu-i convenea în nici un chip.

Marta abia scăpase și în seara aceea de insistențele lui și bea cu Ana Maria, o amică, și ea cîntăreață, angajată de patronul restaurantului cu două luni în urmă. Era destul de tîrziu, celelalte femei plecaseră, se răcorea și cerul parcă se limpezise spre răsărit. În grădină bătea un vînt de dimineață. Luminile se stingeau. Într-un boschet retras se mai auzeau cîntece nemțești și rîsete de femeie, o mașină ambreia afară, gata de plecare, chelnerii moțăiau pe carnetele de socoteli și mai gustau cu gesturi ostenite din coniacul adus de către picolițele de serviciu.

— Eu plec cu ăștia, spusese Ana Maria.

— Lasă-i dracului în pace.

— Nu te gîndi la nimic. Ajung mai repede acasă, sînt ruptă de oboseală...

— Mie nu mi-e somn deloc.

— Nu mai bea atît...

— Sînt obișnuită...

Fuma și arunca scrumul pe pietrișul grădinii.

— Ce mai vrea Glaeser ?

— Parcă tu nu știi... Îmi spune că semăn cu nevastă-sa...

— Și de dorul ei, ar sta cu tine...

— Bărbații !

— De la celălalt, nici o veste ?

— Nimic.

— Strașnic cavaler. Îți spune că vine miercuri și se duce...

— Are treabă, sînt sigură, face ceva care-mi scapă, ceva primejdios...

— Nu te mai înfierbînta așa, toți mint că au treburi importante, cine știe cu care femeie stă acum și nu-i pasă de tine...

De afară se auzea un claxon insistent.

— Du-te, te cheamă, și fii cuminte...

Ana Maria rîse silnic.

— N-am ajuns încă atît de rău să mă culc cu nemții...

Plecă fluturîndu-și lungile plete negre care-i acopereau umerii. Nici nu o întrebase pe Marta ce are de gînd să facă. Probabil, ca în fiecare seară, o să apară și Romeo Iorgulescu, beat criță și o s-o suie în mașina lui decapo-

tabilă, conducînd-o pînă acasă. Acest decavat simpatic și alcoolic era pavăza ei cea mai bună.

Marta făcuse semn unui chelner :

— Încă un vermut, dacă vrei...

— Nu-i prea mult ?

Femeia zîmbise și spuse cu o voce silnică :

— Lasă că știu cînd să mă opresc...

Chelnerul adusese un pahar, plin cu un lichid negru și parfumat în care plutea un bulgăre de gheață. Marta așteptase puțin și apucase sonda transparentă, ridicînd-o la buze...

— Nu mai bea, domnișoară, spuse o voce de femeie din spate.

— Dar dumneata cine mai ești ? întrebase nedumerită cîntăreața privind chipul deschis al Terezei care-i zîmbea cu o bunăvoință neascunsă.

— O prietenă a lui Matei...

— Îl cunoști ? Știi unde se află acum ?

— Da.

— Nu mă minți ?

— Ai o scrisoare de la el. Te roagă ceva. Citește.

Tereza privise în jur. Nu mai era nimeni. Probabil că agentul pus s-o supravegheze pe cîntăreață se îmbătase ca de obicei. Era unul Teică, un chelbos, pe care cu ochiul sigur al celor ce fuseseră multă vreme urmăriți îl înregistrase numaidecît. Marta citea lacom rîndurile puține așternute în grabă de mecanic pe hîrtia ordinară a unui plic.

— E adevărat ? Se ascunde ?

— Da.

— Și vrea să-l ajut ?

— După cum vezi. Dă-mi scrisoarea.

I-o luă și o arse cu un chibrit.

— Și crezi că sînt și eu urmărită ?

— N-ai băgat de seamă ?

— Nu sînt obișnuită cu lucrurile astea.

— O să te obișnuiești. E unul mic, îndesat, cu chelie, stă mereu pe lîngă masa dumitale...

— Da, parcă-mi aduc aminte. Și ce vrea ?

— Vrea să știe ce vom face noi tocmai sub nasul lui... dacă dumneata primești...

— Primesc.

— Orice ?

— Orice.

— Nu va fi tocmai o glumă.

— Știu, am bănuit totdeauna. Nici la Piatra Olt n-a fost o glumă.

— Bine. Să-ți spun despre ce este vorba ?

— Da.

— Nu vrei să mergem puțin pe jos ? Te conduc pînă în apropierea casei, dar să n-o iei pe drumul dumitale obișnuit.

— De obicei mă conduce impresarul cu mașina.

— Atunci bine. Haidem...

Nu zăriră pe nimeni. Tereza bănuia că agentul acela dormea cine știe pe unde, prăbușit în alcool. Mai rămînea postul fix de la locuința acestei femei, dar ea va termina ce avea de spus în cîteva minute și o s-o lase singură, sfătuind-o să ia un taxi.

Străzile erau pustii, trecuse de mult de miezul nopții.

— Trebuie să vorbesc cu dumneata deschis, spusese Tereza. Matei ar fi venit singur să te roage să-l ajuți, dar nu vrea să-i pună în primejdie pe alții. Nici măcar pe dumneata... Înțelegi ?

— Da.

— Probabil că te întrebi ce trebuie să faci ?

— Chiar așa...

— Nu știu cum să-ți vorbesc. Sînt o femeie simplă, am suferit foarte mult, nu e timpul să-ți povestesc viața mea, poate o să ne împrietenim și-atunci o să afli tot. Am avut un bărbat care a murit. Am rămas cu un copil pe care a trebuit să-l cresc, Dumnezeu știe cum. Dar asta nu e atît de greu. Mai greu e că a fost nevoie ca multă vreme să fac ceva foarte primejdios, cu riscul de a lăsa acest copil pe drumuri.

Trebuie să înțelegi că în viața fiecăruia vine o vreme cînd e necesar să întreprindă ceva, ceva pentru toți ceilalți...

Martei îi plăceau cuvintele acestei femei necunoscute, presimțea că intră în ceva neprevăzut, că viața ei se putea schimba dintr-o dată definitiv. Nu avusese niciodată dorința să-și modifice modul de a trăi, dar zădărnicia acelei vieți o simțise de multe ori, în dimineți de iarnă cînd fusese părăsită în hoteluri de mîna a doua sau în gări pustii, pline de zăpadă, cînd mereu rătăcitul și inofensivul ei impresar (care o iubea în felul lui) iar o abandona și

iar revenea, cu geloziile lui, cu mereu inutila şi neprobata sa dragoste. Poate acum, cu ajutorul acestei femei şi al lui Matei, totul putea lua alt curs, deşi resemnarea îi stăpînea sufletul.

— E ceva periculos ? întrebase.

— Destul de periculos.

— Nu mi-e frică de moarte.

— Nici mie nu-mi este, dar noi nu-ţi cerem să mori, ci să trăieşti. Şi dacă se poate altfel...

— O, şi dumneata îmi spui asta ? Abia m-ai cunoscut. N-am putut să aleg altă viaţă. De ce e atît de greu să pricepi că dacă m-ar fi ajutat cineva să aleg aş fi ales altceva...

Îi venea să plîngă pentru că undeva, dincolo de cuvintele femeii aceleia, simţea un dispreţ abia ascuns, nu atît pentru fiinţa ei, cît pentru profesiunea aceea nenorocită de cîntăreaţă.

— Nu e vreme să lungim vorba acum. Mie trebuie să-mi spui numai atît, că primeşti.

— Am mai spus-o doar.

— Atunci sîntem înţelese. Dar n-o să-ţi pară rău, nu ai să regreţi ?

— Nu, nici o clipă.

— O faci pentru Matei ?

Marta surîse trist. Lumina palidă a zorilor îi împrumuta feţei frumoase, puţin consumate, o iradiere ciudată.

— Nu, pentru mine o fac. Încerc să scap de trecut. Nu ştiu dacă am să reuşesc.

— Atunci iată despre ce este vorba...

3

Pentru Ciripoi, afacerea vieţii lui luase un contur precis. Un telefon primit la ora opt seara de la Teică, care nu era chiar atît de beat totdeauna cît lăsa să se vadă, îl scosese din amorţeală.

— Alo, făcea agentul cu o voce imposibilă, abia deslușită. Am noutăţi.

— Zi, ce dracu mai aştepţi ?

— Aseară domnişoara a ieşit cu o garderobieră, una bătrînă, angajată de curînd.

— Ei, şi ?

— Pînă aici ar mai merge cum ar mai merge, dar asta l-a adus pe un chelner astă-seară, unul care tare mai seamănă cu studentul nostru, omul din Buzeşti...

— Ce spui, Teică ? Ori te-ai îmbătat iar devreme ?

— Nu mai e mult, domn Ciripoi, pînă să devin alcoolic, cad la beţie cronică dacă mai stau mult aici...

— Sosesc şi eu îndată.

Trîntise telefonul şi năvălise peste Mizdrache care tocmai se pregătea să iasă.

— Domnule inspector, astă-seară se lasă cu bal la castel...

— Ce spui, mă ? se mirase acela cu indiferenţa lui care-l scotea din sărite.

— Am totul în labă. Acuş apare şi plătica cea mare...

— Optimist mai eşti, mă Ciripoi !

De unde să ştie nenorocitul ce defetist devenise ! Îl lăsă să vorbească.

— Au apărut iar băieţii aceia. Ce-i drept, nu Dumitrana, nu Mareş, al treilea, Niculescu, studentul...

Era interesant. Inspectorul deveni atent.

— Trebuie să fie şi ceilalţi pe aproape. Dumneavoastră nu vă spune nimic faptul că au plasat-o pe cîntăreaţă chiar la nemţi ?

Era bine gîndit. Trebuia s-o lase dracului pe Dora. avea să-l aştepte ea pînă cînd va fi nevoie. Era devreme. opt şi cinci, pînă pe la zece o să se lămurească. Nu putea să-l scape din mînă pe Ciripoi, care, cu graba lui, o să facă cine ştie ce prostie.

— Merg cu tine.

Maşina aştepta jos.

— Astă-seară o umflăm pe boarfă, cu toată banda ei de bolşevici, spunea încîntat de sine Ciripoi.

— Ce spui, mă Ciripoi ? Iar ? O umflăm, o batem, o punem să spună. Nu mai ţine, mă, trebuie doxă, răbdare...

— Domnule inspector, cu răbdarea cîtă am avut, am avut, acum o iau pe cont propriu, mie astă seară, mama să fie, nu-mi mai scapă nimeni...

— Ia te uită ! se miră celălalt. N-avea informaţiile lui, nu ştia nimic, cazul acesta îl interesa mai mult ca pe un medic care a descoperit ceva neaşteptat după o cercetare interminabilă. Restaurantul era aproape, ajunseră curînd. Îi întîmpină Teică, slugos, numai lacrimi şi bunăvoinţă.

Se ridicase de la masa lui și nu mai isprăvea cu plecăciunile.

— Ce-i cu ăsta, Ciripoi ? întrebă indignat Mizdrache, n-ai terminat cu el ? Nu l-ai dat la Asigurările Sociale ?

— Are copii mari, domnule inspector, nu pot să-l nenorocesc...

— Stai jos, cretinule, că ne vede toată lumea, scrîșni Mizdrache printre dinți. Cine paștele mă-tii te-a angajat, mă, pe tine în poliție ?

— Statul, domn' inspector, Statul...

— Să-l retrogradezi, Ciripoi, că nu știe să fie discret, e ca o gîlmă de prost. Nici un ageamiu nu face în serviciu ce face ăsta... Na un pol și du-te după țigări, dar nu te mai întoarce tu cu ele, trimite o picoliță și ascunde-te cînd mă vezi...

Agentul se făcu nevăzut. Pe mica estradă de sticlă apăruse orchestra și își începuse programul.

— Unde-i domnișoara noastră ? întrebă inspectorul.

— Apare îndată și ea, făcu Ciripoi, ca și cînd i-ar fi pregătit el însuși cu minuțiozitate spectacolul care avea să urmeze.

— Patronul știe cine sînt ?

— Se poate ?

— Adu-l aici, pentru că vreau să schimb vreo două vorbe cu el...

Ciripoi se întoarse într-un minut cu un bărbat gras, asudat, îmbrăcat în smoking, care se așeză pe un colț de scaun.

— Ți s-a spus cine sînt ?

— Da, să trăiți !

— Nu vînd prescure la Mitropolie. Un cuvînt și taraba dumitale zboară în aer și te trezești și-n pușcărie cît ai zice pește. Surîzi puțin că se uită lumea la noi, așa, să nu creadă clienții dumitale că a venit bau-bau...

Patronul restaurantului surîdea ca și cînd ar fi înghițit un tacîm cu cuțit cu tot. Pe estradă își făcuse apariția Marta într-o rochie lungă, argintie, parcă de fosfor, sclipind în lumina puțină a nopții.

— Ești mulțumit de femeia asta ?

— Da. Cîntă și în nemțește și ofițerii se omoară după ea.

— Ai mai dezbrăcat-o, ai mai pus-o să-și arate ce are sub fustă ?

— De, pare serioasă, nu se încurcă cu clienții.

— Ce învîrtește știi ?

— Nu știu, de unde să știu ? Domnul Ciripoi m-a pus s-o angajez, am crezut că e în serviciul dumneavoastră. Poliția obișnuiește lucruri din astea... A venit cu prăbușitul ăla care cîntă la pian, unu Romeo Iorgulescu, și el în slujba lui domn' Ciripoi, care cică o iubește mult, dar ea nici nu se uită la el...

— Te cred și eu, miroase a mort, nu-l vezi, mai are la un colț și se duce, veșnica lui pomenire...

— Cum vreți dumneavoastră, acceptă patronul, ștergîndu-și fruntea nădușită cu o batistă.

— Are haz, constată cu familiaritate Mizdrache în urechea lui Ciripoi, pe urmă i se adresă iar, nu autoritar, nu cu reproș, ci cu o curiozitate amicală pe care celălalt nu o bagă de seamă pentru că prea se înspăimîntă : Știai că Marta asta a dumitale e urmărită de Siguranța Generală a Statului ?

— De unde să știu, nenorocitul de mine ? S-o concediez ?

— Atîta ar mai trebui ! Dimpotrivă. Ochii în patru, vreau să știu ce face, cu cine se întîlnește și dacă se poate și ce are în capul ăla frumos, s-a înțeles ?

— Înțeles.

— Ești liber.

Patronul se ridică ușurat și părăsi scaunul. Marta terminase primul cîntec. Mizdrache aplauda tare, spre mirarea lui Ciripoi.

— Cînd e gata, îl aduci și pe impresar aici.

Nu înțelegea ce vrea să facă inspectorul, dar trebuia să aștepte. Pianistul tapa ușor și fals sfîșietorul *J'attendrai.* Vocea femeii avea o disperare aproape sinceră, franceza ei nu era proastă, sau, în cel mai rău caz, bine memorată. Urmă o polcă nemțească și pe urmă *Torna picina mia.*

— Nu e rea, Ciripoi, zise în cele din urmă inspectorul sorbind din paharul cu șampanie pe care subalternul îl umpluse de cîteva ori la rînd.

— O să-i stric eu muzicuța ! se lăudase Ciripoi, grozăvindu-se.

— Fără crime împotriva umanității ! Unde sînt ceilalți despre care îmi vorbeai ?

— La intrare, lîngă barul cel mic, vedeți de aici o muiere bătrînă care pune în cui mantourile femeilor ?...

— Da, o văd... Asta a apărut în fişele noastre cumva, îţi aduci aminte de ea?

— Nu. Ea l-a adus pe student aici. Uitaţi-l, cară o tavă la masa de colo.

Mizdrache privi. Lumina puţină nu lăsă să i se vadă prea bine faţa.

— Tînăr băiat ! Cam stîngaci, se cunoaşte că n-a făcut meseria asta, dar dacă are vreme o s-o înveţe el...

— N-o să aibă, domnule inspector...

— Ciripoi, ăştia sînt oameni de mîna a doua, ştii bine. Mie şeful lor îmi trebuie.

— Şeful trebuie să fie pe aproape.

— Asta cred şi eu.

— Şi-atunci ? Răbdare, răb-da-re ! scandă.

Marta terminase de cîntat. Ciripoi îi făcu un semn discret lui Teică. Impresarul apăru după un minut. Avea o faţă fără expresie, ochii săi melancolici păreau gata să verse lacrimi.

— Bună seara, spuse.

— Bună seara, ia loc, îl invită Mizdrache cu un gest firesc.

— Cine sînteţi şi ce vreţi de la mine ? întrebă noul venit.

Îi era frică, se vedea bine, nici măcar nu înţelegea să se ascundă.

— Domnule, spuse încet inspectorul. Ai idee ce face exact prietena dumitale ?

— Ce să facă ? Cîntă...

— Numai atît ?

Impresarul căută ceva în memoria lui pierită în alcool.

— A săvîrşit ceva împotriva legilor ?

— Mai rău...

Îl speriase de tot, faţa lui albise, atît cît puteau ei să vadă în lumina becurilor de camuflaj.

— Vă dau cuvîntul meu de onoare că nu ştiu nimic. V-aş fi spus, doar sînt înţeles cu domnul Ciripoi, dar nu am observat nimic suspect...

— Nici că are un prieten ?

— Ce prieten ?

— Un cunoscut de la Piatra Olt ?

— O, asta e o poveste veche...

— Nu chiar atît de veche. S-au întîlnit şi probabil că se vor mai întîlni şi aici, la Bucureşti...

Era limpede că celălalt nu știa nimic. Trebuia numai adus la starea aceea de frică animalică atît de necesară încît să-l facă să spună tot cînd va fi nevoie.

— Știi cu ce se ocupă prietenul prietenei dumitale ?

— Nu știu, vă dau cuvîntul meu de onoare...

— Lasă fleacurile, ce cuvînt de onoare ? Nu face lux.

— Spuneți-mi numai despre ce este vorba...

— Amica dumitale are legături cu comuniștii...

— În cazul ăsta, eu...

— În cazul ăsta trebuie să-ți ții gura și să nu o alarmezi, pentru că o să ne faci mai mult rău decît o să ne ajuți și-atunci avem mijloace mai rele decît îți închipui să te silim să nu ne mai încurci din drumul nostru...

— Vă stau cu toate mijloacele mele la dispoziție...

— Bea. Ce bei ? Ciripoi, dă-i ceva să bea. Și nici un cuvînt, s-a înțeles ?

— Sfinx, domnule. Cu cine am onoarea ?

— Cu regele Ferdinand, ia te uită la el, bea și cară-te la locul dumitale și n-o scăpa din ochi, cum afli ceva te înființezi la noi, s-a înțeles ?

— Înțeles, să trăiți...

Inspectorul își scoase tabachera din buzunar. Ciripoi îi aprinse țigara cu bricheta lui, totdeauna gata să ia foc.

— Ți-a plăcut ?

— Plăcut, dar nu am înțeles de ce trebuia să-l îngroziți atît ?

— O să înțelegi mai tîrziu.

Ar fi vrut să plece, găsea că treaba lui se terminase. Ciripoi putea să întîrzie cît voia în grădina restaurantului, el avea treabă cu Dora, subalternul o să-i comunice mai tîrziu ce se mai întîmplase, că doar ăștia de aici nu-și aleseseră tocmai seara asta pentru activitățile lor încă de neînțeles pentru el. Dar în momentul acela îl reținu un incident care-l hotărî să mai întîrzie. Marta se îndrepta spre estradă însoțită de aplauzele unor ofițeri de la o masă învecinată. În clipa în care trecu pe lîngă un maior între două vîrste (era Glaeser, el nu avea de unde să știe) una dintre femeile care formau un sextet ce însoțea cîntecele ei îi puse piedică. Marta reuși să-și țină echilibrul și neturburată se opri lîngă grupul de muieri care rîdeau încremenite, luă de pe masă un sifon și începu să le stropească pe rochii, ca pe niște paparude. Cîntărețele strigau, vrură

s-o oprească, dar presiunea sifonului le ţinea la distanţă. Cînd termină această operaţie meticuloasă, maiorul lăsă paharul de şampanie din mînă şi îi sărută palma.

— Iată ce face o doamnă adevărată ! exclamă încîntat. Vermuth ? O ţigară ?

— Nu, trebuie să cînt, zise într-o germană lejeră femeia.

— Atunci aştept...

Femeile celelalte alergau prin grădină în căutarea unor rochii uscate.

Vocea răguşită puţin de tutun a Martei răsună curînd. Cînta un marş nemţesc la modă, acompaniată de toate glasurile bărbăteşti dimprejur.

— Asta joacă tare ! exclamă fără să vrea Mizdrache.

Îi plăcea, ar fi vrut să stea de vorbă puţin cu ea, dar nu în localul sinistru al Siguranţei Statului. Nu e Anny Ondra (fusese idealul lui de femeie), dar merge ! Unde mai pui că nu semăna cu Dora şi bărbaţilor ocupaţi le trebuie un gen nou totdeauna.

— Dacă nu mă lăsaţi pe mine, domnule inspector, să v-o jughinesc puţin, să scot totul din ea, cum iese la suprafaţă untdelemnul...

— Cum deschizi gura, cum îţi iese porumbelul, constată a cîta oară Mizdrache cu dispreţ. Mai bine mai toarnă puţină şampanie, pentru că încep să mă distrez, Ciripoi...

Ceea ce subalternul său şi făcu, nu cu graba de altă dată, dar cel puţin mulţumit că inspectorul mai avea răbdare să întîrzie.

4

Nu era tîrziu, abia nouă fără un sfert. Programul Martei se afla la început, dar ea trebuia să-i hotărască pe nemţi să părăsească grădina şi să ajungă în Comandament şi încă nu singură. Bărbatul acela tînăr, tăcut, politicos, puţin miop, cu ochelarii lui de om studios, se mişca prin grădină cărînd neostenit tăvile cu mîncăruri. Stîngăcia îi mai trecuse, dar unui ochi atent nu-i scăpa că nu mai servise niciodată în vreun restaurant sau o făcuse cu multă vreme înainte. Răsunau aplauze puternice,

nu se putea spune că dizeuza nu are succes la nemţoteii ei, pentru că ştia să-şi aleagă cîntecele. Terminase tocmai o melodie cîntată de Zarah Leander în ultimul film creat pentru propaganda germană şi ei o ovaţionau. Şampania curgea în valuri. Patronul se mişca de colo-colo, cu o falsă absenţă a feţei.

Marta se îndreptă spre masa lui Glaeser, hotărîtă, fără să arate o grabă prea mare. Maiorul o aştepta în picioare. Îi sărută iar mîna privindu-i cu poftă decolteul. Nu-l văzuse niciodată beat, dar grizat da. Astă seară se grăbea, răbdarea lui era aproape de sfîrşit. „O să-mi dea un ultimatum", gîndi cu ironie, în felul lor milităros, sentimental.

— Un Chesterfield ?

— De ce nu ? se miră Marta.

Era cald, încă nu se răcorise. Frunzişul boschetelor nu se mişca. „De n-ar suna alarma, să strice totul !" gîndi femeia. Privi spre locul unde aştepta necunoscuta aceea bătrînă, apoi spre chelnerul cel tînăr. „Aştia deci sînt comuniştii, ce curios, aveau mutre cumsecade !"

Glaeser o aspira cu nările lui fine. Parfumul nu era o grozăvie, dar la începutul unei nopţi de august, după o lungă insistenţă, se putea admite orice.

— Bună ţigară, zise femeia, aruncînd fumul verde în sus.

— Luăm ce-i bun şi chiar ce nu-i bun de la popoarele cu care ne batem...

— Frumoasă filozofie...

— Nu ?...

— Ce face comandantul dumneavoastră, tot plecat ?

— Peste trei zile soseşte şi încă nu ne-ai onorat. Ţi-aş fi arătat caii lui. Spuneai că-ţi plac caii...

Marta rîse şi ridică paharul cu vermut lîngă obraz (maiorul ştia că-i place vermutul şi comandase de la magazie un Martini veritabil).

— *Prosit !* Asta-i momeală. Nu pentru ca să-mi arăţi caii mă chemi acolo.

Îi pierise aerul disperat din alte seri, acum părea numai puţin melancolică.

— Ia-o cum vrei, dar invitaţia rămîne invitaţie...

Femeia sorbi uşor din pahar.

— Poate, dacă mă îmbăt astă-seară o să-i dau curs...

Ochii bărbatului se aprinseră în întuneric.

— Mi se pare că Dumnezeu nu e atît de nemilos cu mine... Să-ţi mai torn.

— Încă nu.

Îl privea atent, ca şi cînd ar fi vrut să se convingă că el merita ceea ce dorea atît de mult. Nu era urît, nici bătrîn. Obrazul bine bărbierit, cu o cicatrice abia ascunsă, părea împietrit de dorinţă.

— Şi cu războiul vostru drăgălaş ce mai e ?

— În Franţa încă ne mai batem binişor, zise Glaeser. Abia acum o să am şi eu treabă mai multă. Stau în România aproape de doi ani şi vegetez. Cel puţin dacă începe retragerea o să pot să-mi fac meseria...

— Nu înţeleg...

— Nimic mai simplu.

Scoase cîteva fotografii din portvizitul de piele neagră. I le întinse şi le lumină cu lanterna care se găsea pe fiecare masă la îndemîna clienţilor cînd trebuiau să controleze nota de plată.

— Iată aici un cartier din Varşovia. Prima imagine : cum arăta înaintea punerii minelor şi în imaginea doi : cum arăta după aceea... E o operă, recunoaşte...

Femeia privi fotografiile. Pe primul carton era o fotografie aeriană a unui cartier din Varşovia, înainte de război, o îngrămădire de case mici despărţite de străzi înguste şi uliţe. După aceea, altcineva, probabil, fotografiase o grămadă de ruine, ca şi cînd peste cartierul acela ar fi trecut un mamut uriaş, cu tălpi de fier.

— Ghetoul din Varşovia, spuse cu o precizie seacă Glaeser. O apăsare de buton şi totul a devenit ruină : sinagogi, şcoli, case...

— Deci nu cu avioanele s-au făcut toate astea ?

Maiorul rîse cu o mîndrie reţinută.

— Da' de unde ! Nu sînt pilot, doar ţi-am spus. Sînt inginer.

Marta nu avea sentimentul tragic al distrugerii. Războiul exista undeva, existase tot timpul, suportase bombardamentele din Bucureşti, văzuse trenuri întregi de soldaţi, auzise uneori împuşcături, în gara aceea mică asistase la uriaşul incendiu al depoului german, dar nu avea imaginea exactă a războiului şi a primejdiei, cum nu o au niciodată femeile, în afara cazului că merg pe

front, unde se comportă, curios, mult mai curajos decît bărbaţii.

— Şi după război ce-o să faci ? Cine o să mai aibă nevoie de dumneata şi de meseria dumitale ?

— Totdeauna trebuie dărîmat ceva în lumea asta. Iată un orăşel din Iugoslavia. Aici stătea ascunsă o divizie de partizani. N-a mai rămas nimic din el.

— Şi locuitorii ?

— Pe unii i-a împuşcat SS-ul şi pe alţii i-a deportat. Marta bău cu sete din paharul cu vermut.

— Mai toarnă-mi...

— *Prosit.*

— *Prosit !*

— Şi cum, dumneata vorbeşti cu linişte despre toate astea ?

Glaeser simţea beţia uşoară a şampaniei, acea euforie ce nu putea fi stăpînită, care te purta parcă într-o lume eterică, fără forme şi oprelişti.

— Femeile cred că războiul e o joacă. El este o ocupaţie bărbătească ca oricare alta şi are o vechime de mii de ani. Poporul nostru îl cultivă ca pe un sport care-l fereşte de îmbătrînire...

— Interesant...

— Un ordin şi locul pe care stai sare în aer. Totul : restaurantul acesta, străzile, noi...

— Glumeşti...

— Nu glumesc deloc. Nu-ţi destăinui un secret militar dacă-ţi spun că dacă nu o să fiţi cuminţi, vine doctorul Glaeser cu trupa lui şi face ordine.

— Vorbeşte-mi mai bine despre caii comandantului. Te lauzi că eşti horticultor şi în loc să-mi povesteşti despre *flori*, îmi arăţi ruine şi oraşe distruse...

— Am şi flori. La cantonament e foarte frumos.

— Mi-ai mai spus.

— Nu vrei să le vezi ?

— Noaptea florile se văd destul de greu... ca şi caii...

— Noaptea trece foarte repede...

— Ai dreptate.

— Şi-atunci ?

— Să mă mai gîndesc...

— Pentru cai, pentru flori !

Se ridicase în picioare și bău cupa de șampanie cu acea solemnitate ridicolă a tuturor nemților în care se amesteca acum și un pic de sentimentalism desuet.

— Îmi aduc aminte de ferma mea de lîngă Bintz...

Uitase că-i povestise lucrurile astea.

— Știi unde-i Bintzul ?

— Undeva în nordul Germaniei, lîngă Marea Baltică...

— Uite că știi ! se miră cu o drăgălășenie bețivă și îi mîngîie părul.

Bău iar, înflăcărat.

— E un loc ciudat, cu arbori și lacuri. Plouă cam mult, dar mie îmi place. M-am cam îmbătat, ce zici ?

— Da' de unde, te ții bine.

— Nu vrei să mergem ?

— Unde să mergem ?

— La cantonament. Iau și fetele astea, îmi strîng prietenii la o comandă. Sînt cel mai mare în grad.

Marta privi fețele lucioase și vesele din jur ale celorlalți. Femeile se întorseseră la masă în alte rochii. Se uită pe furiș la ceas. Era vremea să primească.

— Și cu programul ce fac ? Mă dă afară patronul dacă dispar...

— Îl plătesc. Cît face ?

Scosese portvizitul și căuta banii.

— Lasă asta. Dacă vorbești cu el e altceva. Deși nu sînt obișnuită cu astfel de invitații...

— Știu, mi-ai mai spus. Pot să cred deci că ai primit ?

Se ridicase de la masă și zbura spre stăpînul restaurantului. Marta privi garderoba prost luminată. Femeia era acolo. Pe lîngă ea trecu bărbatul cel tînăr cu ochelari. Se priviră o secundă și femeia plecă ușor capul. Niculescu înțelese. Mai rămînea să spună ultimele cuvinte, așa cum se înțelesese cu Tereza. Glaeser se întorcea triumfător.

— S-a făcut !

Sorbi un ultim pahar de șampanie și comandă celorlalți :

— Drepți !

Ofițerii înțepeniră în picioare.

— Urmați-mă !

Marta își strîngea lucrurile de pe masă.

— Ia și o ladă de șampanie, spuse. Am chef să mă îmbăt în noaptea asta.

— O ladă ? Două !

Glaeser făcu un semn. Niculescu se apropie. Totul era bine pus la punct.

— Băiete, două lăzi de şampanie !

Se aflau lîngă poarta grădinii. Maşinile ambreiau, şoferii îi zăriseră. Ofiţerii cîntau în jurul femeilor. Două ţigănci îi urmau cu coşurile de flori, acum golite. Banii fură zvîrliţi peste umăr tot de Glaeser.

În poartă aştepta Niculescu cu lăzile de şampanie. Una într-o mînă, alta în cealaltă.

— Urcă şi dumneata şi nu uita tirbuşonul. M-am săturat să fiu servit de ordonanţe.

Niculescu urcă lăzile în portbagajul unui automobil şi îşi făcu loc lîngă şoferul lui Glaeser care-l privea intrigat.

— Pornim ?

— Pornim, spuse şoferul şi apăsă pe accelerator.

5

Dumitrana găsise că planul iniţial de a pătrunde în postul de telecomandă de la Clinceni al nemţilor era cam primitiv.

— Prea contăm pe nişte lucruri probabile, îi spusese lui Tomulete.

Ca un om care făcuse războiul, ştia că acţiunile cele mai sigure sînt acelea care epuizează toate probabilităţile, aşa încît modificase planul iniţial de acţiune.

— Cunoşti vila ? îl întrebase pe aviator.

— Da, a aparţinut avocatului Costinescu, pînă au luat-o nemţii.

— Ştii pe unde se pătrunde înăuntru ?

— Locul e bine păzit. Tot teritoriul este înconjurat cu sîrmă prin care trece un curent de înaltă tensiune. Ca să nu bată la ochi au lăsat să se înţeleagă că au acolo o fermă hipo, pentru creşterea cailor de rasă destinaţi să fie trimişi în Germania...

Pe Dumitrana nu-l interesa istoria acestui loc, ci modul în care s-ar putea pătrunde acolo, fără pierderi de vieţi omeneşti. Iniţial se gîndise să dea femeii aceleia pe care nu

o cunoştea sau studentului cele două mine, dar asta ar fi însemnat 50% că le aruncă pe fereastră. Cîntăreaţa nu ştia să mînuiască astfel de mecanisme şi ca s-o instruieşti, urmărită fiind, era cel puţin o imprudenţă. Dacă le-ar fi încredinţat studentului exista riscul ca el să nu ajungă în Comandatură sau să fie prins. Cel mai sigur lucru era ca altcineva, la momentul potrivit, să pătrundă pe teritoriul postului de telecomandă şi acel altcineva nu putea fi decît Tomulete sau un om de-al lui, aflat pe aerodromul alăturat. Evident că lucrurile se complicau, dar erau cel puţin mai sigure.

Îl întrebă pe sergentul-major dacă planul lui nu era încurcat.

— Crezi că se poate face ceva ?

— Depinde de ce vrem.

— Adică ?

— Adică : dacă-i alarmăm sau nu de la început şi angajăm lupta, ceea ce nu-i chiar o joacă, ţinînd seama că sînt înarmaţi şi destui.

— Atunci ?

— Atunci să facem jumătate din ceea ce ar trebui...

Dumitrana îl privise insistent aşteptînd şi soluţia.

— Îmi trebuie un scurtcircuit, pur şi simplu, trei minute de întuneric, timp în care curentul să nu funcţioneze în sîrmele acelea. Oricum eu voi încerca să strecor pe cineva, pe cineva care să pătrundă dincolo de gardul de sîrmă ghimpată...

— Vreau să ştiu un singur lucru, despre ce este vorba exact ! Tu trebuie să cunoşti cum arată aparatura postului...

— Ceva foarte simplu. Un tablou de comenzi electrice. Dacă se aplică mina, totul sare în aer şi postul e scos din circulaţie pe un timp mai îndelungat sau mai scurt, în funcţie de stricăciunile produse.

— Avem nevoie de cîteva ceasuri numai.

— E perfect.

— Atunci să-ţi dau ţie minele ?

— E cel mai sigur...

O dată stabilite toate acestea, lui Niculescu nu-i revenea decît să producă acel scurtcircuit de cîteva minute, o treabă poate simplă în aparenţă, dar imperios necesară. Dumitrana îi explică despre ce este vorba şi studentului,

fiind un om care nu era străin de chestiunile tehnice, nu-i trebui mult ca să priceapă. Rămînea numai ca întîmplarea să-l ajute pe Niculescu să poată intra pe teritoriul comandamentului și ea îl ajutase...

Plecarea studentului și a cîntăreței îi surprinse pe Mizdrache și pe Ciripoi.

— Ei, drăcie ! se bătuse peste frunte ultimul. Ce-i facem, șefule ? Se pare că ăștia joacă mai tare decît credeam noi...

Inspectorul era aproape excitat de cele ce se întîmplaseră. Simțea că se apropie de o afacere pe care o avusese de multă vreme în mînă, dar al cărei sfîrșit nu-l cunoștea. Dora lui putea să mai aștepte, putea să-i facă scene după aceea, ce mai contau toate astea ? Se ridică de la masă și se îndreptă spre ieșirea grădinii. Șoferul Costea aștepta în Buickul lui negru.

— Gata, pornim ! făcuse febril Mizdrache. Ia-te după automobilul ăla...

Nemții încărcaseră trei limuzine, cu femei, cu chelneri, cu șleahta lor veselă, pornită pe chef.

— Să vezi distracție, zisese Ciripoi, frecîndu-și palmele.

— Ai luat măsuri ? întrebase inspectorul.

— Cum, nu ? Teică ce păzește ? A umplut telefonul de scuipat pînă acum. Toată lumea în alarmă !...

— Știu unde să vină ?

— Se poate, șefule ? Ce noi paștem gîștele ? Toată lumea bună la Clinceni. Cum ies copilele din treabă, cum le poftim la interogatoriu, că în garnizoana nemțească nu avem dreptul să lucrăm... Știți chestia cu extrateritorialitatea...

Mizdrache îl privi jumătate ironic, jumătate admirativ, nelăsînd să-i scape vreun zîmbet :

— Ce pronunție !

— Face fiecare ce poate, domnule inspector ! subliniase Ciripoi cu o falsă modestie meritele sale, abia atunci observate.

— E departe ? mai întrebase celălalt, privindu-și cadranul fosforescent al ceasului.

— 25 de minute...

Era destul de devreme. Nici nouă și-un sfert.

— Ai grijă să nu se prindă nemții că ne ținem de coada lor, îi spuse șoferului.

Costea dădu din cap, mut, după obiceiul lui.

— Ce-ți mai fac copiii ? mai întrebă amabil inspectorul.

— Bine, mulțumesc, îi voi trimite la țară cu nevastă-mea, să scape de bombardamente...

Șoseaua lucea în lumina lunii. Motorul bîzîia plăcut. Cel puțin în noaptea asta o să aibă în sfîrșit și el ce raporta lui Mastacan și ministrului. Nu știa pînă unde vor merge și ce anume aveau de gînd oamenii pe care-i urmărea, dar puțină admirație pentru îndrăzneala lor tot ascundea în sufletul lui.

— Frumoasă noapte ! spuse Mizdrache.

— În loc să stăm undeva la umbră, unde se așază orice om, se căină subalternul, noi, pe drumuri, domnule inspector !

— Datoria, Ciripoi, datoria !

Porumbul foșnea în întunericul albăstrui. Luna lăsa dîre în apa unui rîu anemic. Trecură un pod metalic. Mașinile nemților alergau înaintea lor.

— La drept vorbind ce caută ăștia în comandatura nemților ? întrebă iar inspectorul ca și cînd ar fi vorbit cu el însuși.

— Cine știe, domnule inspector !

— Ai idee ce se ascunde acolo ?

— Păi după informațiile mele, că m-am informat, cică aici ar fi un post de dirijare a trupelor de intervenție.

— Ce spui ! exclamă Mizdrache.

Tăcu cîteva clipe, îngrijorat, cîntărind totul cu grijă.

— Ciripoi, e lată rău, Ciripoi, spuse în cele din urmă cu glas scăzut...

— De ce să fie lată, domnule inspector ? se miră celălalt. Ce mare scofală că nemții ăștia au cărat cu ei muieri în comandament. Nu moare nimeni dintr-asta !

— O să vezi tu !

— Ce să văd ?

Nu voia să-i spună, nu avea nici un rost să-i mărturisească ceea ce gîndea. Dacă bănuielile lui erau întemeiate, dacă zvonurile și informațiile pe care le deținea de mai multă vreme erau adevărate, el ar fi trebuit de multă vreme să nu se mai afle aici, în Buickul său, lîngă prostul ăsta de Ciripoi ci în coasta lui Mastacan și a ministrului său. Dar curiozitatea îl învingea, poate se înșela,

poate pînă atunci, după calculele lui făcute de atîtea ori, mai era vreme. Faptele nu erau încă destul de coapte, nu avuseseră cînd să se coacă. Exagera, frica îl făcea să-şi piardă minţile. Şi unde decît aici putea să-şi dea seama mai bine în ce stadiu se afla „afacerea" asta, a lui şi-a lui Ciripoi, şi-a Siguranţei generale, afacere ce se desfăşura peste capul lor, în necunoştinţa lor de cauză.

Ajunseseră. Se zăreau avioanele mici de vînătoare de pe aerodrom şi păduricea care înconjura fosta vilă a lui Costinescu. Pe o pajişte luminată de lună se mişcau zece sau cincisprezece cai. Era surpriza lui Glaeser care telefonase la comandatură să fie scoşi afară armăsarii lui von Horn din grajduri şi lăsaţi liberi.

— Unde oprim ? întrebase şoferul Costea.

— Cam aici. Avem privelişte...

Se aflau la 300 de metri de spatele postului de telecomandă. Clădirea se distingea clar în bătaia lunii. Geamurile camuflate nu lăsau afară nici o rază de lumină. În colţurile imensei curţi, înconjurate cu sîrmă ghimpată, se zăreau gheretele sentinelelor.

— Trage mai la o parte, spuse Mizdrache.

Costea coborî de pe şosea în umbra unor copaci.

— Aşa e bine ?

— E bine.

Ciripoi îşi freca genunchii amorţiţi.

— Şi noi ce facem, domnule inspector ?

— Aşteptăm, Ciripoi, aşteptăm. O să vezi ce n-ai văzut...

— Credeţi ?

— Mă, tu ori eşti norocos, ori eşti prost. Habar n-ai în ce chestii ai intrat...

— Ce vorbiţi ! se miră celălalt, nu fără un respect neascuns faţă de importanţa sa proprie.

Sextetul „Melodia", cum le recomanda patronul restaurantului pe femeile acelea cu glasuri cam dure, făcea o gălăgie infernală în maşinile deschise. Sentinelele fură salutate cu braţele ridicate şi cînd un soldat mai încăpăţînat îl somă pe şoferul primei maşini să oprească, pentru control, o lungană, aprinsă, cu decolteul răvăşit de pe drum se ridică cu o sticlă în mînă şi-l stropi cu prietenie :

— Neamțule. lasă-ne, neamțule-năuntru ; se ruga caraghios cu chipiul ofițerului de lîngă ea pe frunte, salutînd ca la paradă.

Sentinela nu pricepu la început ce se întîmplă și se priponi furios înaintea mașinii și cel de la volan opri.

— Cine sînteți ?

— Maiorul Glaeser cu suita, spuse cineva.

Șoferul parlamenta cu garda (mai apăruse o sentinelă). Se dădu jos un căpitan solemn, clătinîndu-se pe picioare. Urmă un schimb violent de cuvinte în germană pe care Marta îl auzi de la locul ei :.

— Aici nu-i bordel, e comandatură, am să raportez mîine.

— Maiorul Glaeser ne-a adus.

— Nu-i nimic. Am să raportez comandantului cînd se întoarce...

Glaeser se înfurie și deschise portiera.

— Ce este ? întrebă furios.

Apăru un locotenent care salută rece, țeapăn.

— Domnule maior, regulamentele nu permit...

— Regulamentele spun să asculți de comandanții dumitale. Stînga-împrejur !

Din mașina maiorului, Niculescu privea toate acestea, fără să clipească, cu o falsă lipsă de atenție. Lîngă el rîdeau două femei înghesuite de un locotenent beat, atunci coborîte din mașina aflată în mijlocul micului convoi.

Bariera se ridică greoi, un lemn tărcat alb și negru, la capătul căruia se afla un felinar orb. Mirosea a fîn cosit, se auzeau greierii de dincolo de cîmp.

— Și-acolo ce e ? întrebă Marta pe Glaeser care se întorsese enervat.

— Aerodromul Clinceni.

Nu erau despărțiți decît de un gard de sîrmă ghimpată bine împletită. Mașina trecu ușor peste glodurile drumului neasfaltat. Din față, sextetul despărțit din motive de strategie rutieră saluta glorios sentinelele :

— Bună, băieți ! Intrăm în Marele Reich !

— Salve, blondule, ce te zgîiești așa ?

Rîsetele deșucheate ale femeilor răsunau sughițat în noaptea liniștită de august.

— *Nettes Mädl !* exclamau între ei cei doi soldați de la bariera de intrare.

— *Hübsches Mädl !*

— *Bisschen müde...*

— *Kannst mich gern haben !*

Marta surîse în întuneric. Spera că nu era vorba despre ea, pe ea n-o zăriseră, stătea rezemată de canapeaua de piele a limuzinei şi privea obrazul împietrit al lui Glaeser. Încă nu-i era frică. Vedea spatele necunoscutului tînăr, recomandat de către Tereza, şi i se părea că trăieşte cea mai interesantă aventură a vieţii ei. De cînd visase aşa ceva ! Vermutul o ameţise puţin, noaptea era parfumată, avea o otravă în ea, ceva misterios, nedesluşit.

— Ce s-a întîmplat ? De ce nu ne dă voie ? întrebă.

— Regulamentele, mereu regulamentele armatei germane !

Maiorul era necăjit. Îşi scoase dintr-un buzunar mănuşile de vară şi le izbea de vipuşca pantalonului.

— E rău că am venit aici ?

— Da' de unde ! Dacă n-ar fi turnătorii ăştia care există pretutindeni, s-ar putea trăi mai liniştit...

Maşina stopă în faţa unei clădiri albe, cu un singur etaj.

— Coborîm, spuse simplu Glaeser.

Femeile celelalte chicoteau înghiontite de ofiţerii lor.

— O să vă ocupăm, nemţişorilor ! striga una dintre ele, cu o voce agresivă, groasă, de bărbat. Basul sextetului „Melodia".

— Năvăliţi, fetelor. Avanti ! Pe ei şi-acasă !

— Acuş. Şampania, şampania, unde-i şampania că mi s-a făcut sete !

Glasurile se amestecau, rîsetele acoperiră ţîrîitul insistent al greierilor.

— Dumneata nu le semeni ! constată în germană cu glas uşor Glaeser, eşti cu adevărat o doamnă... .

— Crezi ?

Marta se întoarse spre bărbatul între două vîrste care devenea sentimental ca un adolescent.

— Nu am dreptate ?

Femeia nu-i răspunse. Nu intrase înăuntru după ceilalţi. Privea pajiştea luminată de lună.

— Ăştia sînt caii comandantului ?

— Da.

Siluetele lor negre se mişcau uşor în lumina argintie.

— Sînt frumoşi, foarte frumoşi.

— O surpriză pentru dumneata...

— Eşti foarte drăguţ...

— Mă scuzi un moment, spuse bărbatul şi dispăru în clădirea cu un etaj. După cîteva clipe îi auzi glasul de sus, printr-o fereastră deschisă, întrebînd pe cineva :

— Ceva nou ?

— Nimic.

— Nici Atena ?

— Nici.

— Situaţia în aer ?

— Nu s-a comunicat nimic. Foggia încă nu dă nici un semn. În spaţiul iugoslav e linişte...

— Bine, dacă e ceva mă cauţi, sînt jos...

Glaeser se întoarse,

— La dispoziţia dumitale.

Îi luă mîna şi i-o sărută uşor cu vîrful buzelor.

— Îţi place ?

— E o noapte minunată...

— Ai dreptate. Ce linişte măreaţă...

— Comandantul dumitale o să te pedepsească dacă află că ai adus femei aici...

— E obişnuit.

— Vrei să spui că au mai venit şi altele ?

Bărbatul nu-i răspunse numaidecît. Nu putea să mintă. N-avea nici un rost să facă pe supărata.

— Numai cînd e plecat, altfel regulamentele sînt foarte drastice. Nu vrei să ne plimbăm puţin ?

Din odăile în care nu intrase încă se auzeau strigătele şi rîsetele femeilor. Pocniră cîteva dopuri.

— Îţi place ? o întrebă el, luîndu-i cotul dezgolit cu palma înfierbîntată.

— Da.

— Vila a aparţinut unui bogătaş de-al dumneavoastră, care a pus-o la dispoziţia comandaturii. E un prieten al Germaniei. În Franţa, unui asemenea om, ceilalţi i-ar spune colaboraţionist...

— Care ceilalţi ?

— Eşti naivă sau chiar nu ştii nimic ?

— Nu mă ocup de politică. Cînt, atît...

Glaeser o privea insistent :

— Bine faci... Iată caii...

Animalele se mişcau uşor în iarba albastră.

— Sînt cai de rasă, de ce i-aţi lăsat liberi noaptea ?

— Ca să-i vezi dumneata...
— Îţi mulţumesc.
— Ştii să călăreşti ?
— Am călărit în copilărie.
— Ţi-e frică de ei ? Nu vrei să aduc un soldat cu o şa ?
— Nu, mulţumesc...
— Păcat. Nu ştiu de ce, dar mi-ar fi plăcut să te văd pe un cal din ăsta...

Devenea iar sentimental. Probabil că seara asta îi amintea de Bintz, de ferma lui, de nevastă-sa şi voia să reconstituie ceva pierdut în trecut, ceva la care ţinea foarte mult.

— Şi florile ? întrebă Marta.
— Urmează-mă.

Îi luase mîna şi o conducea prin iarbă. Puţin mai departe era un gard de sîrmă. În lumina lunii văzu straturile horticole, bine aliniate, cu o meticulozitate cu adevărat nemţească.

— Acum pregătim florile de toamnă. Încă nu se văd, stau în pămînt şi aşteaptă...
— Cum se împacă toate astea cu meseria dumitale ? întrebă femeia.
— Nu înţeleg ! se miră maiorul.
— Cum poţi să priveşti florile şi caii şi să distrugi case şi oameni ?
— Războiul e un lucru deosebit, măreţ, spuse el încet.

Pînă atunci nu simţise nimic în legătură cu acest om, îi era indiferent, nu ştia de unde venise şi ce ar putea să pretindă de la el, dar în clipa aceea un sentiment tulbure de ură se ivi undeva în fiinţa ei. Nu era revoltă, nu era nimic. Nu văzuse decît nişte fotografii, nu auzise decît nişte cuvinte. Omul era politicos, poate bine crescut, faptul că voia să se culce cu ea în seara aceea făcea parte din pornirile atît de obişnuite ale bărbaţilor singuri, gata să-şi dovedească lor şi mai ales femeilor că pot să cucerească, să aibă, să stăpînească. Dar ceva nu era în regulă, ceva era chinuitor să ştii : că oamenii aceştia pot să ucidă şi după aceea să vorbească despre soţia lor, despre copiii lor, despre caii lor, despre ferma lor de undeva din Germania, despre florile de toamnă care dormeau încă în pămînt.

— La ce te gîndeşti ? întrebă bărbatul.

Nu-i răspunse.

— Ne întoarcem ? Nu vrei să bem ceva ? Te-am indispus ?

Întreba prea multe lucruri dintr-o dată. Era mai mult decît atent, ca orice curtezan ce voia să termine mai repede cu toată comedia cuceririi.

— Nu, nu m-ai indispus, să ne întoarcem...

Se apropie de un cal şi-i luă gîtul musculos cu braţul, lipindu-şi capul blond de coama lui.

— Nu ţi-e frică ?

— De ce să-mi fie frică ? Caii sînt animalele cele mai deştepte pe care le-am cunoscut... Păcat că nu am o bucăţică de zahăr...

Prin ferestrele deschise se auzeau chicotele femeilor. Afară izbucneau cîteva raze de lumină.

— Şi cu camuflajul ce-i facem ?

— Nu-i nici o primejdie. Cînd va fi cazul vom fi înştiinţaţi. Avem un sistem de a afla totul încă înainte de a începe să fie periculos.

Maiorul era mîndru de cele ce spunea, ca orice militar german.

— Într-adevăr ?

— Într-adevăr, o asigură bărbatul. Nu vrei să stăm afară pe terasă ?

— Ba da...

— Unde-o fi chelnerul ?

Asta şi dorea Marta, să îl mai vadă pe prietenul lui Matei, să simtă că nu e singură. Nu i se spusese nimic pînă acum, nici nu ştia în ce fel o să-l ajute pe tînărul cu ochelari, dar el va găsi desigur momentul să-i spună ce avea de făcut. Nu se puteau înţelege dinainte asupra unor lucruri ce abia acum începeau să capete o înfăţişare concretă.

Glaeser îl strigă din uşă :

— Hei, domnule...

Niculescu se ivi repede în smokingul lui purtat cu stîngăcie.

— Şampanie ! porunci maiorul.

— Aici ?

Marta înţelese că nu trebuia să mai întîrzie mult pe terasă. Niculescu o privea insistent.

— Da, aici...

Se întoarse după un minut, destupă o sticlă și turnă în două cupe. Era stîngaci, poate emoționat. Glaeser îl observa amuzat.

— Nu s-ar zice că ești vechi în meseria asta ! constată.

— Lucrez numai în timpul liber...

— Aha...

— Sînt student.

— Student ?

— Da, student în teologie...

— *Das ist interessant !* Ce spui, Marta ?

Femeia sorbi din paharul de șampanie și dădu din umeri.

— Bărbații trebuie să facă toate meseriile, să studieze, să fie chelneri...

Glaeser bău cu sete și-i mai făcu un semn :

— Încă !

Niculescu îi turnă, privind-o pe Marta.

— Nu bei un pahar cu noi ?

— Sînt în serviciu, nu, mulțumesc. *Danke schön*...

— Ia te uită, vorbești germana ! glumi maiorul.

— Nu prea, o rup puțin... În schimb dumneavoastră vă descurcați foarte bine românește.

— Ce complimente, ce complimente... Mi-ești simpatic. Nu-i simpatic ? o întrebă pe neașteptate pe Marta.

— Ba, da, acceptă ea mecanic, contrariată de prietenia subită a lui Glaeser pentru Niculescu.

— Și eu am fost student, mărturisi după ce bău și al doilea pahar de șampanie. La Tübingen. Ai auzit de Tübingen ?

— Cum să nu ?

— Ce oraș ! Acum l-or fi făcut praf americanii cu bombele lor ! Mai toarnă-mi dacă vrei un pahar...

Studentul răsturnă ce mai rămăsese în sticla lunguiață.

— Bună șampanie, constată Glaeser. Numai în Franța se mai găsește așa ceva...

— Mi-este frig, s-a făcut răcoare ! zise încet Marta, frecîndu-și cu palmele umerii dezgoliți.

— Să intrăm înăuntru. Tot nu mai e șampanie !

— Păcat, îmi plăcea aici, pajiștea asta, caii nemișcați în lumina lunii.

— Dumneata ar trebui să fii o femeie germană. Numai ele vorbesc atît de frumos despre cai...

Marta rîse uşor şi se ridică. Dincolo de uşă, într-o încăpere salon de şase metri pe patru, petrecerea era în toi. Unul dintre ofiţeri cînta la un pian mare, negru. Nu ardeau becurile de sus, ci trei sau patru lumînări găsite cine ştie unde. Interiorul avea o oarecare intimitate, deşi hainele şi şepcile militarilor, aruncate pretutindeni, o distrugeau. În pereţi ardeau culorile unor tablouri de Petraşcu pe care nemţii îl ignorau şi nici nu-l înţelegeau ca pictor, obişnuiţi cu plastica lor monumentală, exactă, lipsită de gust. Covoarele roase de cizmele locatarilor obosiseră, dar tot mai aveau în desenele lor o descompunere subtilă, orientală. Lambriurile luceau stins, lustruite cu grijă. Sus, sub tavan, clincăia în bătaia curentului, abia auzit, o lampă de cristal de Murano cu cîteva cupe transparente de culoarea perei pergamute. O masă de stejar masiv, plină de fructe şi resturi de mîncare, aducea imaginea brutală a unei sufragerii obişnuite în privirile noilor sosiţi. Sticlele de şampanie arătau ca nişte popice arginti în reflexul lemnului acoperit cu un macat mînăstiresc. Femeile cu coapsele dezgolite îşi potriviră rochiile, simulînd o decenţă pe care nu o mai aveau. Ofiţerii îşi îndreptară hainele.

— Nu vă jenaţi, spuse moale Glaeser. Sîntem între noi... Ernst ! Ce dracu faci cu pianul ăla ?

Se ridică un zdrahon blond, cu obrazul ca morcovul şi bătu din călcîie.

— Ce să cînt ?

— Ce vrei !

Sextetul „Melodia" începu din nou să chicotească, împărţindu-şi atenţiile pe fotoliile din jur.

— Poftim, stai ! îi arătă maiorul un loc lîngă el.

Ridică sfeşnicul de argint în care mai ardea o lumînare arsă pe jumătate şi-i întinse o ţigară.

— Mulţumesc.

Îi aprinse, îşi aprinse şi lui una şi ascultă pianul. Lumînările nu făceau fum, aerul era stricat numai de parfumul prost al femeilor acelora.

— Mi-ai făcut o mare plăcere că ai primit să vii aici, spuse Glaeser pe neaşteptate şi îi luă palma în mîna lui înfierbîntată.

„Cînd lumînarea se va stinge va deveni şi mai îndrăzneţ", se gîndi. Privi după tînărul chelner. „Dar pînă atunci cine ştie ce se mai poate întîmpla." Încă nu-i

era frică. Încă nu se gîndea exact la ceea ce avea să urmeze. Şi în definitiv ce avea să urmeze ? Oamenii aceia o foloseau ca pe o nadă sau ce naiba voiau ? Şi ce căuta ea în toată afacerea asta, cînd ceea ce ar fi dorit cel mai mult era să fie lîngă Matei, lîngă bărbatul acela cu obrazul chinuit, cu ochii săi înghețați, privind-o parcă de dincolo de o sticlă, care-i plăcuse în mod atît de neașteptat.

Femeile de alături o fixau pe rînd cu neruşinare şi, între două rîsete şi chicoteli cu ofiţerii lor, o bîrfeau în gura mare :

— Uită-te, mironosiţa ! La restaurant făcea pe sfînta. S-o vedem astă seară, că doar maiorul ăsta n-a adus-o să înveţe alfabetul...

— Ei îi sărută mîna, nouă nu ! De, ea e o doamnă ! Noi, nişte ştoalfe !

— Nu spui nimic ? o întrebă Glaeser din nou.

— Ce să spun ?

— Pari tristă, ai nu ştiu ce durere pe chip. Iubeşti pe cineva ? Să ştii că un om de onoare ştie să respecte toate astea...

— Prea mult vorbim de onoare şi n-o avem ! exclamă ea înfuriată fără motiv.

Îl jignise. Glaeser îi lăsă mîna.

— Scuză-mă, n-am vrut să spun ceva neplăcut. Toarnă-mi un pahar, astă seară vreau să mă îmbăt !

Niculescu clipi mărunt din ochii lui ascunşi de lentilele ochelarilor.

„Îmi cere să-l îmbăt, o să ţi-l îmbăt !" hotărî. Asta era treaba ei, pentru asta o chemaseră.

— Nu mă mai pipăiţi atît ! striga una din femei, homosexualii dracului !

Bine crescut, Glaeser se făcea că nu înţelegea ceea ce auzea. Marta goli paharul. Maiorul ceru şi el cu un gest mut. Niculescu îi umplu de două ori cupa.

— Ah, să se întoarcă von Horn acum, să vadă ce-a ajuns comandamentul lui ! zise după o scurtă tăcere, amuzîndu-se secret Glaeser.

— Ei şi ce se întîmplă, ce-i aşa o mare crimă că aţi adus femei aici ? întrebă Marta, toţi soldaţii din lume fac la fel.

— Nu ştii unde te afli !

— Că n-o fi la Cartierul General al Führerului !

— Ai haz ! constată maiorul.

— Abia acum ai băgat de seamă ? Unde zici că ne aflăm ?

— Un semnal și Bucureștiul vostru ar fi făcut praf !

— Doar sîntem aliați !

— E adevărat, dar cine știe ce se mai poate întîmpla...

Femeia arătă iar paharul său gol :

— Uite ce e, să nu-mi vorbești despre secretele dumitale militare că nu mă interesează... Ți-am spus doar că astă seară vreau să mă îmbăt...

Glaeser se întristă văzînd cu ochii.

— Vrei să uiți ceva ?

— Și dacă ar fi așa ?

— Un bărbat ?

— Un bărbat...

— O decepție ?

— O decepție !

Totul era mai adevărat decît credea el și pe măsură ce bea o ciudă nestăvilită o cuprindea.

— Nepătruns rămîne sufletul femeii ! psalmodia maiorul frecîndu-i cotul cu palma lui feminină, delicată. Spune-mi, cum ai ajuns să cînți ?

O mai întrebase la restaurant lucrul acesta, dar se vede treaba că fusese atît de beat încît uitase.

— Mă plictisea familia. Mi-a plăcut să umblu, să hoinăresc.

— *Was heisst* hoinăresc ?

— Lasă nu mai știi atîtea !

— Mă rog... Înțeleg. Tot tineretul Europei a visat să călătorească. Ai fost undeva în străinătate ?

— Nu, dar aș fi vrut. Sînt fiica unui militar scăpătat care nu avea bani pentru așa ceva...

— Se mai poate repara, constată sigur bărbatul, depinde numai de dumneata...

— Crezi ? E cam tîrziu pentru mine.

— De ce ? Niciodată nu e prea tîrziu...

Bău iar cu sete și-i făcu semn lui Niculescu care se ocupa acum de ceilalți. Acesta se apropie. Părea mulțumit de ceea ce făcea femeia.

— Uite, îți fac o propunere, zise Glaeser, încet, ca și cînd i-ar fi fost teamă că va fi auzit și de altcineva. Arăți destul de bine. Dacă ai ști franceza, germana o vorbești destul de bine...

„Acum îmi propune să mă fac spioană, glumi cu ea însăşi Marta. În ce chestie am intrat..."

— Dar asta se repară, nu-i aşa ? continuă maiorul.

— Cunosc puţin şi franceza !

— Cu atît mai bine !

În clipa aceea se ivi un subofiţer :

— Atena, domnule maior !

Glaeser se sculă, scuzîndu-se :

— Nu lipsesc mult.

Niculescu îi turna atent cu spatele la ceilalţi.

— Stai lîngă el, îi spuse. Să nu te sperii dacă se face întuneric. Linişteşte-l şi dacă auzi o explozie în zăpăceala care o să urmeze, caută să dispari spre poarta prin care am intrat. O să te aştepte cineva să te scoată de aici. De rest am eu grijă. Ai înţeles ?

— Înţeles.

— Şi dă-i să bea cît poate să ducă...

Se depărtă şi Marta rămase singură. Luminările se stinseau pe rînd. Prin colţurile salonului se făcea întuneric. Doar pianistul nu-şi părăsea locul. Ernst cînta Bach.

Glaeser se întoarse. Uitase o uşă deschisă şi pe podelele acoperite cu covoare de Buhara rămăsese o dîră galbenă de lumină.

— Ce era ?

— Situaţia aeriană...

— Cum stăm ?

— Destul de bine. Drăguţii de americani ne lasă în pace astă seară.

— E încă devreme. Mai au timp...

— Ai dreptate. Să bem... Hei, studenţaşule, apropie-te...

În socotelile maiorului sosise momentul atacului. Goli paharul şi îi apucă umerii dezgoliţi.

— Nu o să ne plictisim astă-seară ? întrebă.

— Cine ştie !

Era insistent. O sărută pe gît şi sub ureche după toate regulamentele asaltatorului ordinar.

— Nu pari prea fericită cu mine...

Avea un glas de actor ratat, credea că va suplini lipsa lui de farmec cu tragismul glasului.

— Ce-ar spune soţia dumitale dacă ar afla ce faci pe aici ?

— Nu poate să-mi pretindă să rămîn un sfînt atîta vreme. N-am văzut-o de doi ani. Nu e omenesc, nu ? România e plină de femei frumoase ca dumneata.

Erau singuri. Perechile celelalte dispăruseră. Nu se mai auzeau chicotelile femeilor, numai pianul acela cînta stingher în marea încăpere pustie. Lumînarea se stinse și doar dîra de lumină galbenă se tîra pe covoarele de culoarea sîngelui.

— Bach, spuse iar actorul ratat din maior. Asta era un german straşnic ! Îţi place ?

— Da, seamănă bine cu ceva religios ce n-a murit încă în mine.

Lui Glaeser îi plăcură cuvintele femeii.

— Bach şi războiul ăsta ! Poţi să înţelegi ceva ? Unde va ajunge Germania noastră ? se întrebă el puţin tragic, puţin caraghios. Vom alege arta sau armele ? M-am cam îmbătat, nu găseşti ? Iartă-mă !

În clipa aceea lumina se stinse. Glaeser nu băgă de seamă, dar femeia simţi că se întîmplase ceea ce oamenii care o trimiseseră aici voiseră. Un sentiment uşor, euforic de mîndrie o cuprinse. Era pentru prima oară cînd simţea că a făcut ceva neobişnuit, ceva de care avea să-şi amintească cu plăcere toată viaţa. Pianul cînta în continuare, trist, marcat, ceva ce curgea grav şi umplea de tristeţe salonul vilei, parcă un marş funebru, profund, răsunînd de dincolo de timp. Trecură un minut, două sau trei... lungi minute în care simţi braţul lui Glaeser pe umeri şi pe urmă pecetea buzelor lui pe pielea gîtului, coborînd şovăitor. Îi era pentru prima oară ruşine de ea, nu că ar fi fost cu adevărat altceva decît o nenorocită de femeie silită să primească curtea bărbaţilor, ci pentru că era conştientă că trebuia să facă asta, cu orice preţ, cu oricîtă repulsie simţea faţă de streinul acela politicos totuşi pînă atunci.

În uşă se ivi un bărbat :

— Domnule maior, cineva a produs un scurtcircuit şi nu mai avem lumină...

— Ce spui ? se miră Glaeser, ridicîndu-se. În încăpere era într-adevăr întuneric dacă nu ţineai seama de ţîrea lunii de afară care poleia ferestrele. Romantic, nu ? o întrebă pe femeia de lîngă el.

— Romantic, acceptă ea şi abia atunci i se făcu frică.

— De ce nu se repară ? întrebă maiorul, ce aşteptaţi ordine de la mine ?

Soldatul se întoarse grăbit, urmat de Glaeser care avea acum un mers şovăitor.

— Mă-ntorc imediat, mai spuse peste umăr, să mă aştepţi aici. Hei, Ernst, tu cîntă mai departe, Bach îi place domnişoarei noastre... Ce spui de asta ? Asemenea femei ne trebuie...

6

După cum conveniseră, inginerul Comşa se întîlni pentru ultima oară cu generalul Dănciulescu într-o mică cofetărie din strada Lipscani. Înăuntru nu se afla nimeni, în afara unei vînzătoare care le aşeză pe masă două prăjituri rîncede şi două pahare cu apă care ar fi trebuit să fie rece şi nu era pentru că gheaţă şi răcitor şi frigider pe-o astfel de vreme de război la Bucureşti, adică într-un oraş evacuat pe jumătate, nu se găseau să fi dat cu tunul.

Se priviseră în tăcere cîtăva vreme, atît cît femeia îşi mai făcuse de lucru în jurul lor, pe urmă inginerul întrebase simplu :

— Totul merge aşa cum am stabilit ?

— Exact aşa.

Ofiţerul era îmbrăcat într-un costum uşor de vară. Alături, pe un scăunel, îşi lăsase pălăria de paie. Avea mîini îngrijite de femeie, o faţă senină de adolescent, nimic milităros. O batistă albă de olandă se revărsa deasupra buzunarului de la piept. Parcă ar fi plecat la o petrecere. Mirosea uşor a lavandă.

— A rămas cum am vorbit ?

— Exact.

— Şi băiatului nu-i e frică ?

„Băiatul" era regele.

— Nu, deocamdată nu...

— Cred că ar trebui să ai grijă de el.

— O să fiu mereu pe aproape. Operaţia e dificilă, dar nu imposibilă.

Inginerul îşi aduse aminte de soţia lui care părea autoritară, de casa aceea plină de cîini ce răspundeau la

nume de generali iluştri şi de toată suita lor de convorbiri. Dănciulescu trăda o modestie care-l prindea, nu le făcuse niciodată dificultăţi. Mergea în această „operaţie dificilă", cum îi spunea el, ca un amator. Poate că ar fi trebuit să-i reamintească unele amănunte. Treaba nu era simplă decît în aparenţe. Dacă Mareşalul avea trupe credincioase încă ? Dacă ceva n-o să meargă cum trebuie ? Riscurile erau mari, dar nimeni nu se gîndea să dea înapoi.

La rîndul lui, generalul avea de întrebat ceva :

— Şi oamenii dumneavoastră ?

— Sînt peste drum. La restaurantul Cina.

Comşa privise în jur. Femeia care-i servise se strecurase afară, la aer.

— Cum am stabilit, dacă ceva nu este în regulă se vor trage obloanele camerei aghiotantului.

— Bine.

Generalul îşi privi ceasul.

— În cinci minute trebuie să fiu acolo. Suveranul mă aşteaptă.

— O maşină ?

— Nu e nevoie !

— Să nu aveţi absolut nici o grijă. Piaţa din faţa palatului mişună de oamenii noştri.

— La revedere, domnule.

— Noroc.

Îşi strînseră mîinile şi Dănciulescu îşi luă din mers pălăria de paie. Era suplu, avea un mers tinerese, vechile lui exerciţii de echitaţie se simţeau încă.

„Ţine regim", gîndi fără să vrea celălalt, şi porni încet pe Lipscani în jos, privind în urma lui. Nu-l urmărea nimeni. După cinci minute se afla într-un lift care-l urcă într-o mică mansardă de pe strada Nicolae Golescu. Bătu convenţional în mica uşă şi-i deschise un bărbat negricios, nu înalt, nu scund, cu o musculatură potrivită care se dădea drept arhitect.

— Gata ?

— Gata.

— Ce facem ?

— Aşteptăm.

Era simplu de tot. Celălalt încuie uşa şi privi telefonul. Încă nu sunase nimeni. Lîngă o măsuţă se aflau două carabine. Inginerul Comşa luă binoclul pus la îndemînă

și privi peste casele care străjuiau imensa piață de asfalt. În dreapta se distingea silueta masivă a Atheneului. Cercetă cu atenție ferestrele rotunde ale podului. Erau deschise. Prin deschizătura îngustă se zăreau chipurile palide ale celor din unitatea de comandă : doi sau trei. La etajul ultim al hotelului Athénée Palace alte trei ferestre deschise. Inginerul știa cine ocupa încă de două zile acele odăi de lux. În stînga, arcul Bibliotecii Centrale era luminat de soare. Podul acestei clădiri era și el ocupat încă din după masa zilei de ieri. Pe trotuare o echipă de gunoieri curăța cu rîvnă rigolele. Cîntau și fluierau cu suflet. În braseria Atheneului se instalaseră cîțiva inși, obișnuiți ai localului care cerură cafele, refuzînd vinul și berea.

Inginerul Comșa își privi ceasul. Curtea palatului părea pustie. Garda patrula somnolent și monoton pe dalele de piatră ale curții, niște zdrahoni din Mehedinți, aleși de rege pe sprînceană. Telefonul țîrîi scurt. Comșa ridică receptorul.

— Alo !

— Da...

— Poți veni pe la noi ? A sosit primul musafir.

— Bine, mulțumesc...

Închise.

Urmară încă două apeluri de control, apoi se făcu liniște...

Regele prin generalul Sănătescu îi chemase pe Mareșal și pe Ică la palat. Autoritatea Maiestății Sale era în creștere pe măsură ce situația frontului se înrăutățea. Nu mai exista situația de la începutul războiului cînd Antonescu și guvernul lui îl tratau de sus. Singurul care își mai permitea să-și arate în continuare disprețul pentru suveran era Mareșalul. La ora fixată, primul venit fu Mihai Antonescu, care urcă gîfîind scările acoperite cu un covor roșu. Fusese mirat de ora neobișnuită, dar cum ordinele nu se discutau se urcase în automobil, lăsîndu-și prietenii să joace bridge în salonul cel mare, rugînd-o pe nevastă-sa să se ocupe de oaspeți pînă se va întoarce. Nu știa ce voia regele, dar ca de obicei acesta probabil că va căuta să-și impună o autoritate pierdută, lucru pe care el l-ar fi acceptat dacă ședințele nu s-ar fi desfășurat în prezența Mareșalului.

„Cine știe ce dracu mai era pe front, ce propuneri au mai făcut anglo-americanii ăia." Recapitulă situația exactă a zilei. Nu se întîmplase nimic de dimineață pînă acum. Rapoartele erau liniștitoare. Ică, cum i se spunea, era îmbrăcat, după obiceiul său, într-un costum închis, cu o cravată fină de mătase la gît, cu nelipsita batistă bine apretată, lîngă rever.

— Sînt primul ?

— Ca de obicei, îi răspunsese Sănătescu.

— Ce se mai aude ?

— Nimic important...

— Cum nimic important, domnule, dacă ne cheamă regele la ora asta trebuie să se fi întîmplat ceva...

Îl stăpînea de mai multă vreme o panică abia ascunsă. Se învîrtea în jurul generalului, îi era cald.

Vorbeau de acum în șoaptă ca și cînd ar fi avut să-și împărtășească ultimele secrete. Un valet intrase și le adusese băuturi reci, oranjade și apă minerală, sifon și apă cu gheață, pentru că Mareșalul nu suporta alcoolul și nici nu se cuvenea să se bea înaintea unor astfel de reuniuni.

Intră și Mareșalul într-o uniformă simplă de vară, deschisă, privind în jur, nervos, rece, cu ochii lui care te înghețau.

— Unde-i regele ? întrebase ca și cînd ar fi fost vorba despre valetul care le adusese tava de argint plină cu sticle și pahare.

— Vine îndată, spusese generalul Sănătescu.

— De ce întîrzie ? întrebă cu o autoritate poate puțin prea accentuată.

Nu se așeză nici el ca să nu fie silit să se ridice la apariția suveranului. Undeva bîzîia un ventilator, storurile erau trase, în mica încăpere nu era destul aer, dar atmosfera părea suportabilă. Mareșalul îi privi pe rînd, măsurîndu-i numai o secundă, ca pe niște cai. Totdeauna făcea așa, parcă ar fi vrut să citească pe chipurile lor dacă-i mai erau credincioși sau nu.

— Și regele, de ce întîrzie regele ? se impacientă Mareșalul, dînd ocol mesei.

În micul cabinet domnea acum o tăcere grea, apăsătoare.

În sfîrșit, ușa se deschise și apăru regele. Era înalt, masiv, cu fața lui de copil mofluz, cu ochii apătoși,

aproape frumos. Părea calm, pe chip Mihai Antonescu, cel mai inteligent dintre ei, nu citi nimic. Nu le dădu mîna, se așeză numai în capul mesei, cu palmele așternute ferm pe suprafața ei lucioasă.

Așteptau ca Maiestatea Sa să se așeze, dar el nu făcu nici o mișcare. Ocupau fiecare un loc în dreptul scaunelor date la o parte.

— Domnule Mareșal, frontul merge prost, rosti regele cuvîntul acesta convențional, fără nici un conținut acum pentru el, și am să vă comunic un lucru foarte important...

Ceea ce urmă se desfășură confuz. Regele îl întrebase pe Mareșal ceva despre situația frontului. Acesta îi răspunsese că acest lucru îl privea numai pe el. Regele intrase într-o cameră alăturată și se întorsese încruntat, declarîndu-i că e arestat. Apăruseră un subofițer și Sănătescu. Plutonierul îl luase de braț pe Mareșal și-l împinsese într-o altă încăpere, unde se afla un dulap uriaș.

— Maiestate, protestez ! se auzi și glasul pițigăiat al lui Mihai Antonescu.

— Asta e trădare ! spuse Mareșalul, lămurit în sfîrșit. O să plătiți, la zid ! Și tu ? se întoarse Antonescu spre Sănătescu.

Celălalt nu răspunse. Îi supraveghea de departe. Plutonierul le arătă ușa înaltă a unei debara. Cei doi intrară pe rînd. Arhiva de timbre a suveranului era luminată de un bec palid. Pe laturi se aflau două bănci înguste.

Ușa dulapului se închise brusc.

— Maiestate, a fost mai simplu decît mă așteptam, zise Sănătescu, odată intrat în cabinetul regelui.

— Cred că de-acum începe primejdia.

Suveranul avea o față albă ca hîrtia. Nu-i fusese prea ușor. Subconștient se temea de Mareșal. Ani de zile acesta îl insultase cu insolența lui, cu hotărîrile de unul singur și cu acel absolutism ce și l-ar fi dorit pentru el numai. Cînd Sănătescu îi făcuse propunerea de a-l scăpa de Antonescu, în urmă cu cîteva luni, ceruse cîtva timp de gîndire. Se sfătuise cu oamenii lui și amînase puțin operațiunea. Voia să aibă certitudinea că nu va păți nimic. Îl ajuta și situația generală a războiului, altfel nu s-ar fi

încumetat să-l înfrunte deschis pe Mareşal care era un om hotărît, gata la orice. Regele îl întrebase pe ce forţă se bazează şi generalul îi raportase minuţios totul.

— Crezi că armata nu-l mai vrea pe Antonescu ?

— De mult. El a înlocuit pe cei mai buni militari. A scos din cadrele active pe Iacobici, pe generalul Ştefleа, oameni de bază. Pe urmă războiul acesta pe care l-a purtat dincolo de graniţele firești ale ţării l-a făcut cu totul nepopular. Nemţii s-au comportat în mod inadmisibil pe front. Vă asigur că totul se va desfăşura conform planurilor...

Lucrurile merseseră foarte bine pînă la un punct. Pe urmă regele ceruse accelerarea operaţiunii. Sănătescu comunicase omului său de legătură Comşa ce se întîmplase.

Sănătescu îl sfătui pe rege :

— Dumneavoastră trebuie să părăsiţi palatul. Pot urma represiuni, nemţii nu vor primi bine vestea aceasta. Duceţi-vă undeva, la Săvîrşin, la Bran, în sfîrşit într-un loc sigur. Şi chiar acum. Lăsaţi totul în seama noastră...

— Ai oameni destui ?

— Altfel s-ar putea ?

— Bine, atunci ocupă-te dumneata de toate lucrurile. La revedere.

Regele îi strînse mîna cu un gest flasc şi dispăru în încăperile sale. Generalul puse mîna pe telefon. Ştia că inginerul aştepta un semnal. Se afla undeva peste drum, nu-şi dădea seama în ce casă. Făcu numărul învăţat pe dinafară şi auzi o voce străină :

— Alo, cu inginerul Comşa, dacă se poate...

— Da, numaidecît...

Urmă o pauză scurtă, acoperită de fîşiitul firelor ce se întretăiau undeva în văzduh.

— Alo !

Era vocea lui. Părea emoţionat.

— Lucrarea e gata, poţi veni. Peste cît timp ?

— Un sfert de ceas...

— Bine, te aştept...

Generalul se îndreptă spre fereastră. Conform ordinelor, un valet îi poftea acum pe şoferii celor capturaţi undeva, în subsolul palatului, ca să le dea de mîncare. Nu trebuia să scape nici unul pentru că ar fi putut să ducă

vorba cine știe unde. Aceștia, nebănuind nimic, îl urmară pe rînd pe servitor ! Fură poftiți în fața unei mese pline. Nici unul dintre ei nu auzi cînd cheia fu răsucită de două ori în broască, în urma lor.

Telefonul aflat într-o mică încăpere a aerodromului Clinceni încă nu sunase. Tăcea înspăimîntător. Tomulete privea aparatul cu o îngrijorare care nu scăpa celorlalți. Erau patru ofițeri de aviație, adunați în jurul unei mese primitive, scrijelate și pline de numere.

— Nimic ?

— Nimic ! dăduse Tomulete din umeri.

Priviră prin fereastra deschisă, dincolo de gardul înconjurat cu sîrmă ghimpată.

— Oamenii sînt la post !

— Cîți ? întrebă sergentul-major ?

— 14.

— Ajung ?

— Da.

— Nemții ce efectiv au ?

— 18 soldați și patru subofițeri. Restul, granguri.

— La luptă deschisă n-o să fie ușor, sînt mai mulți.

— Contăm pe surpriză... Să sperăm că totul o să meargă bine.

— Și telefonul ăsta care nu mai sună o dată !... Ca să nu se mai gîndească la nimic, Tomulete mai întrebă : Băieții voștri ce fac ?

— Așteaptă lîngă gard.

— Au luat minele ?

— Luat...

— O să vedem cînd se face scurtcircuitul ?

— Da. Au lăsat ferestrele deschise.

— Bine, mormăi sergentul-major.

În momentul acela sună telefonul.

— Alo ! făcu Tomulete gîfîit. Cine e ?

Auzi cifrele codului și se întoarse spre ceilalți, făcîndu-le semn cu ochiul : „În sfîrșit !".

— Cum e la voi ? întreba inginerul Comșa cu o voce venită de departe, stinsă, abia deslușită.

— Bine, bine, repetă Tomulete. La București s-a încheiat afacerea ?

Celălalt nu auzise bine, îl rugă să repete întrebarea și, cînd pricepu despre ce e vorba, confirmă :

— Da, s-a încheiat. Terminați și voi și veniți încoace. Să nu cumva să vă întoarceți cu mîna goală.

Sergentul-major știa ce înseamnă asta.

— Nu ne întoarcem.

— Dați telefon cînd s-a isprăvit, e important.

Știa de ce e important. De ceea ce făceau ei aici depindea darea semnalului prin radio și începerea ocupării posturilor stabilite dinainte. Comșa închisese telefonul. Tomulete se ridică.

— Nu ne rămîne decît să intrăm peste nemți. De aici (arătă vila comandaturii germane) nu iese nimeni!

7

Niculescu crezu că sosise momentul să facă acel lucru pentru care fusese trimis aici. Ofițerii erau cherchelițți. Femeile se tăvăleau pe iarbă undeva cu prietenii lor, unii întreprinzători, nici nu erau așa mulți, urcaseră în locuințele de sus, de la etaj, sub ochii sentinelelor ce se simțeau frustrate în drepturile lor bărbătești din cauza stupidei datorii ostășești.

— Poftă bună! spuneau camarazilor cu o invidie greu de ascuns.

— Bucățica asta să mi-o recomanzi și mie cînd ies în permisie, Hans.

— Să te ștergi pe bot, nu-i de nasul tău...

Vorbele se pierduseră și nu se mai auzea acum decît pianul acela melancolic. Studentul intră în mica bucătărie în care se strîngeau sticlele consumate și resturile de conserve puse pe banchetele salonului de primire. Cărînd șampania și așezînd-o în lăzile cu gheață putuse să facă o mică recunoaștere. Sala postului de telecomandă se afla alături într-o încăpere separată. Un bec roșu, acoperit cu o pălărie de tablă, semnaliza că e interzis să intri acolo. O sentinelă înarmată păzea pragul. Din coridorul care se termina cu o ușă nu se putea ieși decît prin mica bucătărie. Mai mult ca sigur ușa aceea era condamnată. Nu-i rămînea decît să găsească o priză prin apropiere, să introducă tirbușonul pe care-l avea în mînă și să producă întreruperea curentului. Întrebarea rămînea dacă nu cumva sîrmele de înaltă tensiune nu erau alimentate de

la o altă sursă. Asta-i privea pe ceilalți. El avea să vadă dacă becul cel roșu se va stinge sau nu. Atît. Dacă erau cu adevărat soldați, cum se lăudase Tomulete, nu aveau decît să se strecoare pe sub gardul acela sau să taie pur și simplu sîrma. Și mai sigur ar fi fost să-i fi lăsat și lui o mină și să încerce din două părți să arunce în aer postul.

Nu mai era vreme. Scoase tirbușonul de metal și îl vîrî în priza cea mai apropiată. Într-o secundă toată clădirea căzu într-un întuneric desăvîrșit. Așa cum ar fi trebuit să bănuiască, fosta vilă a lui Costinescu era alimentată de o uzină proprie și nu exista decît o singură sursă de alimentare cu electricitate.

Trebuia să fie calm, să nu-i alarmeze încă. După ce oamenii lui Tomulete vor ajunge lîngă postul de telecomandă și-l vor arunca în aer el putea să se retragă. Mai era și femeia asta, nu putea s-o lase singură în harababura care urma. Trebuia să-i acopere retragerea. Mai simplu ar fi fost s-o sfătuiască să stea liniștită pentru că pe ea nu aveau de ce s-o bănuiască.

Ieși din bucătărie și își aduse aminte că și-a uitat tirbușonul în priză. Se întoarse, vru să tragă mînerul de lemn afară dar nu reuși să-l scoată. Se auzeau pași bîjbîind. Cineva aprinse o lanternă și căută tabloul de comandă unde se aflau capacele de email alb. Înjura nemțește și desfăcea meticulos pe rînd fiecare izolator în parte. În trei minute se făcu iar lumină. Niculescu nu se arătă. Îl lăsă să plece și pe urmă reintră în salon.

Glaeser vorbea ceva cu ofițerul de serviciu și acesta dispăru grăbit în clădire.

„Cu siguranță că au început să bănuiască ceva și caută !" își spuse Niculescu.

— Aici erai, studențașule ? îl întrebă, măsurîndu-l pentru prima oară cu o curiozitate intensă.

— Un pahar de șampanie ? întrebă Niculescu mecanic.

— Mai este ?

— Încă o ladă, intactă !

— Ad-o aici !

Îi întoarse spatele și-și spuse că era momentul cel mai potrivit s-o șteargă. Și cu femeia aceea ce era să facă ? S-o lase ? Se întoarse cu două sticle reci. Marta era palidă, stătea încremenită și aștepta explozia. Glaeser putea să observe încordarea asta. Le turnă la amîndoi.

Şampania făcea spume albe, se revărsa peste buza paharelor.

— *Prosit !* spuse încet, drăgăstos, maiorul, convins că se afla mai aproape decît oricînd de împlinirea dorinţelor sale.

— *Prosit !* răspunse femeia şi bău şampania dintr-o răsuflare.

— Bravo ! Bravo ! aplaudă Glaeser.

Pe uşă intră ofiţerul de serviciu. Niculescu abia atunci îşi dădu seama că pianul nu mai cînta. Ernst dispăruse şi el undeva, în clădirea comandaturii. Numără în gînd. De la gardul înconjurat cu sîrmă ghimpată şi pînă la clădirea postului de telecomandă puteau fi 300 de metri. Făcuţi pe burtă, ca să nu fie văzuţi de sentinele, oamenii lui Tomulete trebuie să fi ajuns lîngă clădire. „Acum dezarmează garda !" calculă. Montarea minei şi declanşarea ei pentru un om care se pricepe nu putea să-i ia mai mult de alte două minute. Retragerea şi adăpostirea încă două. Cam mult.

— Am găsit ceva, spuse ofiţerul de serviciu, locotenentul care făcuse controlul automobilelor la poartă.

Glaeser se ridică. Marta păli şi mai tare, privind spre cei doi. Salonul era luminat acum ca ziua. Ofiţerul de serviciu ridicase încă de la intrarea în această încăpere întrerupătoarele cu un singur deget, agresiv, interogator, cu o privire brutală, fixă, măsurîndu-i pe cei doi străini cu o bănuială deschisă.

— Un tirbuşon...

Glaeser privi lemnul rupt de culoare verde şi ridică privirile spre Niculescu.

— Studenţaşule, ia apropie-te !

Pe pian se mai afla o sticlă de şampanie încă nedesfăcută. O luă şi i-o întinse :

— Nu vrei să-mi deschizi ?

Marta se apropie de cei trei bărbaţi. Nu-i mai era frică.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic, spuse Glaeser cu o voce îngheţată.

Maiorul dusese mîna la şold şi scoase revolverul.

Niculescu privi la cei doi nemţi şi se crezu pierdut. Nu se aflase niciodată într-o primejdie atît de adevărată, dacă nu punea la socoteală întoarcerea de la Brăila în noaptea aceea a bombardamentului.

Se prefăcu că scotoceşte în buzunarele smokingului.

— Să te ajut ? întrebă ironic Glaeser.

Se apropiase de el şi-l scotocea în buzunare. Ofiţerul de serviciu scosese şi el revolverul. Niculescu se stăpîni cît putu. Nu-i rămînea decît să aştepte explozia. Strînse din umeri.

— Nu-i ăsta ?...

Glaeşer i-l vîrî sub ochi ca pe un obiect de valoare.

— Nu, nu cred, negă studentul.

Maiorul ridică revolverul.

— Cum ai pătruns aici ?

— Dumneavoastră m-aţi chemat...

Glaeser se gîndi puţin. Aşa era.

— De cînd eşti angajat la restaurantul german ? Nu te-am mai văzut, deşi merg foarte des pe acolo... Îl cunoşti ? o întrebă pe neaşteptate pe Marta.

— Da, spuse ea cu destulă convingere.

— Ai acte ?

— Da, zise simplu studentul.

Dădu să le caute în buzunarul de la piept. Nu era înarmat, dar cîştiga timp. Bineînţeles că nu avea nici un fel de acte. Nu plecai în bîrlogul nemţilor cu acte la tine, chit că şi alea erau falsificate.

— Lasă, căutăm noi, ia vezi... i-l lăsase celuilalt.

Ofiţerul îl percheziţiona din nou meticulos.

— Nimic ! zise dezamăgit.

„De ce dracu nu se mai aude o dată mina aia explodînd ?" gîndea febril studentul. Încă un minut şi ăştia mă pun la zid. Pe urmă tot el se contrazise : „Nu, or să mă schingiuiască, vor să afle ce caut aici !" Şi, deodată, înţelese că ceea ce va urma însemna de fapt confirmarea că el nu se afla întîmplător aici.

— Ei ? zise din ce în ce mai iritat Glaeser, poţi să-mi spui de ce ai ars siguranţele ?

Uitase de Marta. Nu o mai privea. Se enerva tot mai rău pentru că îşi dădea seama că la întoarcerea lui von Horn, locotenentul avea să raporteze toate întîmplările acestea şi lui nu-i mai rămînea decît o mutare onorabilă, dacă o mai putea obţine cu ajutorul relaţiilor mai vechi, şi ele ineficace la ora asta din cauza situaţiei militare dezastruoase a armatei germane. Putea fi o simplă întîmplare, dar lucrurile erau evidente. Cineva introdusese într-o priză tirbuşonul metalic şi se produsese un scurtcircuit. Ar fi dorit din toată inima să fie vorba de o glumă a

vreunei femei bete, una dintre ființele acelea nesuferite care petreceau acum cu camarazii săi, dar îl întrebase pe locotenent unde găsise tirbușonul și el îi spusese că în priza de lîngă bucătărie. Nu era încă o probă, dar iată că băiatul ăsta cu ochelari, care îi fusese simpatic încă de la început, nu era în stare să se dezvinovățească. Nu se gîndea să-l împuște, dar trebuia amenințat, trebuia să afle în ce scop se introdusese, ce-i drept fără să insiste, în comandament și mai ales ce urmărea.

— Ei ? întrebă iar, fără violență.

În momentul acela o explozie zgudui clădirea din temelii. Se prăbușiră cu toții pe podele. Slavă Domnului ! Ofițerul de serviciu își apucase brațul și urla de durere. Glaeser încerca să se țină pe picioare. Marta, clătinîndu-se de parcă i-ar fi căzut tavanul pe cap, apucase brațul studentului și tremura ușor.

— Nu-ți fie frică, acum, după mine. Poți să alergi ?

Un perete se prăbușise lîngă ei pe podele. Undeva ardea. Fumul se tîra prin ușa deschisă. Se auzi sirena de alarmă și trăsniră primele împușcături. Trecură pragul și apucară pe pajiștea pe care caii uitați ai comandantului tot mai stăteau neclintiți în lumina lunii. În urma lor femeile care compuneau sextetul „Melodia" se tînguiau vulgar, strigîndu-se pe nume.

— Mai repede, mai repede ! grăbea Niculescu.

Marta alerga cît putea, dar se împiedica de rochia lungă de seară pe care degeaba căuta s-o salte peste genunchi cu mîinile. Era croită pe corp și părea un înveliș de plumb. Se auzeau gloanțele gărzii germane șuierînd încrucișat pe deasupra capetelor lor.

— Jos, lasă-te jos, mai apucă să-i spună, dar ea alerga înaintea lui fără să-l mai audă. Se îndrepta spre copacii de lîngă poarta de intrare.

— Jos, la pămînt ! mai strigă o dată studentul cît putu de tare, dar ea fugi încă pînă ceva o culcă la pămînt fulgerător și precis.

Niculescu se tîrî cît putu de repede într-acolo. Îl vînau și pe el, dar asta nu mai avea nici o importanță. Îi părea rău că totul se încheia atît de prost. Mai bine l-ar fi ucis pe el. Ce vină avea nenorocita asta și mai ales ce căuta ea aici ? Totul era absurd, idiot, fără noimă. Femeia se prăbușise cu fața la cer. Era frumoasă, cu o față liniștită, fără vreo urmă de panică. Murise fără un cuvînt, fără

să strige, rostogolindu-se ușor pe iarba bogată din jur. Nu o întoarse, o lăsă așa, parcă dormind lîngă nucii bătrîni ai vilei. Or să vină după aceea s-o ridice, acum începuse lupta și el trebuia să-i ajute pe ceilalți. Privi în urmă. Un acoperiș ardea. Mica încăpere avea ferestrele smulse și pe prag se zărea cadavrul unei sentinele. Oamenii lui Tomulete căutau ieșirea către aerodromul Clinceni, atacau dinspre clădire spre poartă, în mod curios. Trecură de ea și barară drumul lateral care ducea la șoseaua națională. De aici, din această curte, nu mai putea ieși nimeni viu. Se strecură tîrîș pînă lîngă șanțul înconjurător. Căută locul unde fusese tăiată sîrma ghimpată cu cleștele în timpul scurtcircuitului și cînd îl găsi ieși afară, fără să fie văzut de nimeni. În curte, garda postului de telecomandă abia se grupa. Jumătate din soldați fuseseră împușcați. După un sfert de ceas, neputînd să aprecieze ce se întîmplă de fapt, cei rămași în viață se predară în frunte cu maiorul Glaeser, rănit grav și el.

Inginerul Comșa ridică receptorul.

— Alo !

— Aici Clinceni. Operația s-a terminat.

— Bine. Veniți încoace ?

— În cel mai scurt timp posibil.

Vru să pună receptorul în furcă, dar își aduse aminte de ceva.

— Și jucăriile ? mai întrebă.

— Distruse la sol, 14 aparate !

Tomulete călcase limbajul convențional și spusese totul. Cu un sfert de ceas înainte, cele 14 aparate de vînătoare ale corpului german de la Clinceni, făcut și el prizonier, fuseseră incendiate cu benzină. Dacă ar fi avut destui piloți, sergentul-major le-ar fi dus undeva, dar exista riscul ca ele să rămînă intacte, așa încît folosise formula cea mai îndrăzneață.

— Bine, acceptă Comșa. Nu am ordine în privința lor, dar dacă le-ai scos din circulație, pagubă-n ciuperci !

Închise și în clipa aceea își dădu seama că nu întrebase dacă avuseseră pierderi. Acum insurecția se declanșase. Privi orașul liniștit aflat la picioarele lor. Nimeni nu bănuia încă nimic. Oamenii din podul Atheneului și cei din hotel nu-și părăsiseră încă posturile. Trebuia dat numai semnalul pentru provincie. Dumitrana se afla cu

un grup într-o casă din preajma clădirii Radiodifuziunii, aşteptînd telefonul lui. Făcu numărul.

— Alo, răspunse celălalt prompt.

— Gata ? Au venit oamenii ?

— Da.

— Ocupaţi clădirea şi într-un sfert de ceas daţi comunicatul. Nu uita semnalul convenţional. Militarii din provincie aşteaptă. Noroc !

Asta fusese totul. Se întoarse spre gazda lui.

— Domnule arhitect, reprezentaţia a luat sfîrşit ! Cobor, dacă mai întreabă cineva de mine îi spui că am treabă astă seară. În marea mea grijă pentru Mareşalul-Conducător şi onoratul său guvern trebuie să umblu să găsesc o locuinţă pentru ei. Nu pot să-i las pe drumuri. De rest, ai grijă dumneata. Ştim fiecare ce avem de făcut. Şi mai ales nu uita, ţine radioul deschis...

8

Buickul negru al lui Mizdrache alerga nebuneşte spre Bucureşti, urmat de alte două automobile ale Siguranţei. Inspectorul se aşezase lîngă şofer şi-l silea să accelereze :

— Mai repede, Costeo, mai repede !

— Fac ce pot, zise acesta, maşina trage şi ea cît trage, ori vreţi să ne răsturnăm ?

Ciripoi stătea prostit pe canapelele din spate.

— Auzi dumneata, în ce dîrdoră eram şi noi dormeam... Să intre peste nemţi, să le arunce vila în aer. Nu, că sînt nebuni. Şi militarii ăia erau cu ei. Păi dacă nici pe armată nu mai poţi conta, atunci ce ne mai rămîne?

— Ştreangul, Ciripoi, ştreangul !

Simţea ca niciodată nevoia să vorbească altfel cu Ciripoi.

I se părea că maşina merge prea încet, că şoferul Costea, care se purtase totdeauna politicos şi atent cu el îl privea ironic. Era sigur, totul se terminase, nu mai exista nici o ieşire. Ceea ce credea că se va petrece abia peste două, trei luni avusese loc.

— Ce ne facem, Ciripoi ? îl întrebă peste umăr.

— Nu murim noi, domnule inspector, zise celălalt cufundat în gîndurile proprii. Mare e Dumnezeu !

— Pînă la Dumnezeu mai e, cum o să ne descurcăm cu ăştia care vin, să-mi spui tu...

— Domnule inspector, în Ţara Românească, cunoaşteţi vorba : vin ai noştri, pleacă ai noştri. De poliţie, de specialişti va fi totdeauna nevoie. Ce credeţi dumneavoastră că, hai să zicem vin comuniştii, adică ei nu au nevoie de poliţie ? Ei lasă totul pe mîna oamenilor : faceţi, fraţilor, cum ştiţi, noi nu ne băgăm, nu ne amestecăm ! Ehei...

Bună filozofie avea Ciripoi ! Aşa trebuie gîndit. Dar puteai să gîndeşti ca acest inconştient ? Lui, ce-i păsa ? El era un subaltern oarecare. Executase şi atît. Dar în cazul său nu o să existe milă. Pe el şi pe Mastacan, pe ministrul lor nu aveau să-i ierte nimeni. Ei se identificaseră cu tot ce se făcuse rău în numele respectării legii.

Pe urmă se ivi iar o speranţă vagă, neprecisă : dar dacă tot ce văzuse nu fusese decît un fleac, un schimb de focuri între un grup de militari români şi cîţiva nemţi beţi ? Fapte dintr-astea se mai întîmplaseră, nu era exclus să fi asistat la un incident fără importanţă, poate la Bucureşti toate mergeau cum trebuie. Nu era exclus ca lucrurile să se întoarcă peste noapte, nici nemţii nu se puteau lăsa cu una cu două şi-atunci ?

Se apropiau de Bucureşti. Era 10 şi jumătate. Oraşul părea iluminat. Îl lăsaseră sub o pătură de întuneric, o aşezare scufundată în marea beznă a nopţii şi-acum îl găsea iradiind de mii de lumini. Se apropiau de bariere. O lume neobişnuită împiedica drumul vehiculului.

— Opreşte, Costeo ! Ia opreşte puţin...

Şoferul încetini. Ciripoi scoase capul afară pe geam şi întrebă pe primul trecător :

— Ce s-a întîmplat ? Ce-i cu lumea asta ?

— România a ieşit din război ! S-a încheiat armistiţiu !

Grupuri de oameni se adunau cu repeziciune. Aparatele de radio aşezate pe pervazele ferestrelor caselor de mahala difuzau în continuare comunicatul citit abia cu zece minute mai înainte de vocea unui spicher emoţionat :

„Cetăţeni şi cetăţene !

Începînd cu această zi România a ieşit din alianţa ei cu Germania ! Războiul cu Uniunea Sovietică, Regatul Unit al Angliei şi Statele Unite ale Americii a încetat."

— Mînă, Costeo ! porunci mahmur Mizdrache.

Ciripoi îl privi năucit pe inspector și de-abia atunci i se făcu frică și lui. Totul era adevărat. Ei nu asistaseră decît la primul act al acestui nou război dus împotriva lui Hitler și a forțelor lui.

— Ei, îți place ? întrebă inspectorul.

Prin geamurile deschise ale mașinii care înainta greu prin mulțimea dezlănțuită de bucurie se auzeau alte frînturi din comunicat.

Ciripoi amuțise și el. Privea la oamenii necunoscuți, suiți pe acoperișuri sau dansînd în mijlocul pieților. Acum postul de radio transmitea o muzică săltăreață care-l enerva de moarte pe Mizdrache.

— Nu se poate merge mai repede ? întrebă inspectorul.

Șoferul dădu din umeri :

— Vreți să ne linșeze ?

— Ai dreptate. Ține-o așa atunci...

— De ce s-or bucura atîta că vin rușii, bolșevicii peste ei, dracu o să-i ia ! se miră Ciripoi cu glasul lui de zile proaste.

Un sentiment de solidaritate cu șeful său creștea în sufletul său de subaltern.

— Și dumneavoastră, știm că e un ceas greu pentru țară, și pentru noi amîndoi, să mă iertați, domnule inspector. Am greșit, v-am mai pîrît, v-am mai spionat, dar în fond tot cu dumneavoastră țineam, că dumneavoastră m-ați făcut om. Am lucrat atîta vreme împreună și am lucrat frumos, nu pot să spun altfel... Treceți peste micile mele greșeli...

— Lasă, mă Ciripoi, făcu celălalt cu lehamite. Nu e cazul să ne punem cenușă în cap. (Îi era rușine că-i aude șoferul, deși acum nimic nu mai avea importanță.) Noi nu ne-am făcut decît datoria. Fiecare trebuie în viață să-și facă datoria, înțelegi ?

Nu-i plăcea deloc genul lacrimogen, se credea un tip tare, acum ar fi vrut să spună și el ceva de la inimă la inimă, dar merita să-l vadă ăștia doi, așa, prăbușit, dărîmat, o zdreanță, nu altceva ? Își reprimă slăbiciunea și spuse, încercînd să glumească :

— Mai bine haide acasă să tragem un somn ca lumea și mîine om vedea ce-om mai avea de făcut...

— Mîine ne mai prezentăm la serviciu ? se miră cu gura pînă la urechi Ciripoi.

— Dar, cum ?

Mizdrache nu credea nici un cuvînt din cele ce spunea, dar nu putea decît să mintă. Ajunseseră în centrul orașului. Bulevardele erau pline de o mulțime nebună care dansa și se îmbrățișa. Se făcuse unsprezece și nimeni n-avea de gînd să se culce. Ardea de nerăbdare să urce în apartamentul său și să deschidă aparatul de radio, să asculte ca lumea știrile de pretutindeni, să se orienteze.

— Unde să te las, Ciripoi ?

— Păi acasă, domnule inspector, pentru că pe la prăvălia noastră nu e tocmai plăcut să treci. Dacă găsim niscai mușterii acolo ?

— Nu-mi pasă. Eu mîine la 11 voi fi la birou. N-am cui să dau socoteală. Mi-am făcut datoria. Și tu să spui la fel, și mai ales s-o crezi din toată inima.

Cuvintele astea îl îmbărbătară pe subaltern. Nici nu-i trecu prin cap că celălalt mințea. Costea ocolea străzile centrale și-i duse pe amîndoi spre Parcul Domeniilor unde locuia ajutorul lui Mizdrache. Pe aici străzile erau ceva mai liniștite. Prin curți ardeau becuri mari și se auzeau patefoane.

„Aștia-s nebuni, dacă le vine nemților vreo idee, praf ne fac Bucureștii !"

Cînd ajunseră în fața unei curți umbrite de copaci mari, Costea opri. Ciripoi coborî urmat de inspector.

— La revedere, și ține-te tare, băiatule ! Îl bătu pe umeri cu o amiciție ce nu o trădase niciodată. Și nu uita că noi doi am făcut servicii mari patriei, nu trebuie să ne fie rușine de asta...

Știa că nu o să-l mai vadă niciodată, nu avea nici un sentiment, dar se despărțea de un trecut plin de fapte murdare, poate, dar trecutul lui, oricum.

— Pe mîine, Ciripoi, zise cu lipsa lui obișnuită de afectivitate ca să nu dea celuilalt ceva de bănuit.

— Pe mîine, domnule inspector...

Mizdrache se urcă lîngă șofer.

— Unde mergem, domnule inspector ?

— Păi trecem o clipă pe-acasă pe la mine să luăm ceva și pe urmă o întindem la Căciulați, la vilă, la domnul Mastacan. Știi unde este ?

— Cum, nu ?

— Ai benzină ?

— Iau.

— Nu ești obosit ?

— Se poate ?

— Ești om de ispravă, mă Costeo, totdeauna te-am știut așa ! Om de ispravă. Nu lași omul la nevoie. Dar, ia spune-mi, tu nu te bucuri că începe era voastră, or să vină comuniștii, ei or să vă dea posturi bune.

— Eu nu fac politică, domnule inspector, zise moale Costea fără să-l privească. Îmi văd de-ale mele...

— Foarte bine, băiatule, foarte bine. Să nu faci că n-ajungi nicăieri cu politica, uită-te la mine. Ce folos că m-am expus, că mi-am făcut datoria, acum trebuie să caut altceva, să văd ce-mi mai rămîne. Poți să înțelegi ?

Celălalt nu-i răspunse. Era atent la drum, claxona insistent, abia răzbătînd prin mulțimea veselă și inconștientă care dansa pe caldarîmul plin de manifeste și de ediții speciale. Orașul avea acum o rumoare particulară, noaptea călduroasă de vară exulta ea însăși de o frenezie misterioasă. Dinspre lacuri venea un miros de nămol, posesiv, greu, incert.

Ajunseră.

— Mă aștepți jos ?

— După un sfert de ceas. Iau benzină de la un depozit și dau un telefon la un vecin să-i spună nevestii că mai întîrzii în noaptea asta și mă întorc.

— Foarte bine. Atunci am și eu timp să fac un duș, să mă schimb, că au fiert hainele pe mine... Cît facem pînă la Căciulați ?

— O oră jumate dacă șoseaua nu e aglomerată.

— Atunci nu întîrzii ?

— Se poate ?

Mașina se urni ușor de lîngă trotuar. Rămase sub ferestrele blocului. Asfaltul încă era încins, radia o căldură prăfoasă, uscată. Prin ferestrele deschise lumina curgea nerușinat.

„Neonul mai lipsește ! Că încolo sîntem lulea. Or să vadă ei pe dracul !"

Urcă cu liftul, vru să vîre cheia în broască, ușa era deschisă. Îl întîmpină Dora, palidă, îmbrăcată, atunci sosise de cine știe unde.

— Ai venit ? Mă speriasem, credeam că te-au arestat. Te-am așteptat pînă acum o oră, pe urmă mi s-a făcut frică și am fugit. Am alergat pe străzi și m-am întors. Nu puteam să te las în astfel de împrejurări singur...

Asta-i mai lipsea ! O îmbrăţişă preocupat, simulînd o mare oboseală.

— Toată ziua am alergat, nu mai ştiu nici cum mă cheamă. Dora, trebuie să dispari... Nu e bine să fii găsită la mine...

— Nu-mi pasă. Crezi că te caută ?

— Nu ştiu încă nimic. Le-am făcut mult rău ăstora, din stradă, auzi-i cum petrec. Nu vor avea milă de mine...

— Ştiu, dar nu pot să te las !

Îi venea să-i dea cîteva palme. Ah, această milă a femeii care voia să arate ce devotată era ! Timpul trecea şi el nu avea nici o secundă de pierdut.

— Draga mea, te rog să te duci unde vezi cu ochii şi să mă laşi. Mă voi descurca şi singur. Cînd o să cred eu că a trecut primejdia o să te caut. De ce te complici atît ?

Se lipise de el. Îi simţea sînii puternici şi trupul acela încordat, numai muşchi şi pielea, incomparabila ei piele, în care în fiecare milimetru se găsea un sex, lacom, posesiv, dornic de explozie.

— Înţelegi ce-ţi spun ?

— Nu pot.

O depărtă şi o privi ca pe un obiect curios :

— Nu, că eşti nebună ! Nebună de-adevăratelea... Gata, fără scene. Valencia ! Te caut eu cînd o fi bine...

O sărută superficial pe fruntea asudată şi-i făcu un vînt uşor cu palma pusă exact în acel loc dulce şi moale pe care adormise de multe ori după orele lor de dragoste.

Femeia nu se urnea.

— Nu plec.

— De ce ?

— Pentru că ştiu că vrei să scapi de mine...

— Dora, nu e timp pentru nici o explicaţie...

Radioul era deschis, îl deschisese ea înainte de sosirea lui. Se repeta comunicatul şi inspectorul simţi că e apucat de o criză. Îl închise furios, aproape rupîndu-i butonul.

Începu să-şi strîngă puţinele lucruri din dulap, trîntindu-le într-un geamantan încăpător, două costume de vară, cîteva cămăşi, cravatele lui scumpe, ciorapi, batiste. Banii şi cele cîteva bijuterii strînse pentru zile negre stăteau ascunse într-un loc secret, nu putea umbla acolo, trebuia s-o dea afară pe femeie şi pe urmă să deschidă.

— Asta seamănă cu o retragere definitivă, spuse Dora, privindu-l cum împacheta.

— Da de unde ! Mă scufund două săptămîni, citesc ziarele, văd cum stăm şi reapar la momentul potrivit...

— Mă minţi !

— Nu te mint deloc.

O sărută iar din mers prefăcîndu-se că mai caută ceva : prosoapele aflate în baie. Intră dincolo şi îşi văzu obrazul nebărbierit. Nu putea pleca la drum în halul ăsta. Se dezbrăcă şi începu să se bărbierească tacticos, ca şi cînd ar fi avut timp pînă a doua zi. Dora îl privea din uşa lăcuită. Nu spunea nimic. În ochi i se aduna o ură feroce care creştea ca o apă. Bărbatul o cunoştea, ştia ce urmează. Îşi spălă obrazul cu spirt şi pe urmă îşi schimbă cămaşa. Pentru un duş nu mai era timp.

— Chiar pleci ? mai întrebă o dată femeia.

— Chiar plec.

— Şi nu mă iei cu tine ?

— Nu e bine, Dora, înţelege...

— De ce nu e bine ? Pentru că vrei să fugi peste graniţă cu avionul lui Mastacan ? Crezi că nu ştiu..

Se lăudase ca un idiot la vreo beţie în doi, şi-acum ce mai putea să spună ?

— Nu e adevărat...

— Ba e adevărat, pleci şi mă laşi ! Laşule !

Se repezise la briciul lui abia spălat de săpun şi vru să-l înşface.

Bărbatul o cîrpi violent peste obraz de două ori şi-i făcu vînt în cada goală. Putea să-şi spargă capul dar avu noroc. Scăpă briciul şi începu să plîngă agăţată de duşul mobil din care mai se scurgeau cîteva picături de apă. În afara băii de faianţă, albă rămăseseră spînzurînd splendidele ei picioare, încălţate în pantofi cu tocuri, lovind nervos metalul exterior.

Încuie grăbit uşa şi-şi strînse geamantanul după ce cu o cheiţă descuie rapid sertarul secret în care se afla cutia cu banii şi bijuteriile puse deoparte.

Femeia se ridicase din cadă şi lovea puternic în uşă.

— Am să te denunţ, te am la mînă, ştiu tot ! Ies de aici şi spun tot.

Nu o mai ascultă. Trecuse sfertul de ceas. Numai de nu ar alarma vecinii nebuna asta ! Pe urmă se linişti singur : nu mai avea nici o importanţă nimic. Aici nu

se mai întorcea niciodată şi pe Dora, de asemenea, nu avea s-o mai vadă. Coborî. Maşina îl aştepta. Un minut, în lift îi trecu prin minte că Costea n-o să se mai întoarcă şi c-o să-l lase pe trotuar. Dar el era la volan, tăcut, placid, cu ochii aceia inteligenţi care-l măsurau fără curiozitate. Cînd îl văzu, deschise portiera, îi luă valiza şi o puse în spate.

— Asta-i tot ? întrebă.

— Da, asta-i tot.

Mizdrache mai privi o dată clădirea cu mai multe etaje. De sus se mai auzea încă prin fereastra băii vocea disperată a femeii.

— Vă face scene, domnule inspector, zise Costea, vă iubeşte, ce vreţi !

— Dă-i drumul, că n-avem vreme.

Se urcă lîngă şofer şi răbdă iar mulţimea care umplea străzile.

— Nu mai au somn. Proştii cred că l-au apucat pe Dumnezeu de picior...

După o jumătate de oră se aflau la drum întins, în afara Bucureştiului. Oraşul rămăsese în urmă. Mizdrache mai privi o dată coroana lui de lumini. „Inconştienţii, îi căină. Mîine or să vină nemţii cu Stukasurile şi-or să-i facă praf, treaba lor !"

Tăcea crunt, fără să vadă nimic înaintea lui. Buickul sforăia egal.

— Ai telefonat la ai tăi, le-ai spus că mai întîrzii ?

— Da. L-am rugat pe vecinul meu, e un negustor mai pricopsit, să le spună că sosesc mai tîrziu...

— Te mai întorci în seara asta ?

— Da, e vreme...

Fericită natură şi omul ăsta ! Se gîndea cu groază că Mastacan auzise la radio vestea armistiţiului şi că plecase. Acum, noaptea ? se întreba de unul singur. Aeroportul său personal, aflat pe un mare islaz, nu avea pistă de decolare, nu avea faruri de iluminare, era imposibil să decolezi,noaptea de pe un astfel de imaş, fără semnalizări, fără posibilităţi de orientare, cît era noaptea luminată de lună şi cît ar fi un aparat uşor de sport.

— Nu putem merge ceva mai repede ?

— Cum vreţi dumneavoastră, dar mi-este frică să nu ne lase maşina în pană pe undeva...

— Riscăm...

Costea acceleră. Mizdrache abia acum își dădu seama cît de frică îi era. Ministrul lui avusese dreptate cîndva. Era un mare rahat, asta era ! Crezuse toată viața că va ajunge întruchiparea unei mari figuri a poliției secrete și iată-l acum, fugind, lăsînd totul în urmă, pe neașteptate, luat prin surprindere. Avusese puțin talent, studiase Dreptul, făcuse o carieră de funcționar superior mulțumitoare, pe urmă intrase în politică și, pe neașteptate, la izbucnirea războiului, cînd se ivise criză de oameni cu personalitate capabili de orice i se făcuse propunerea să intre în Siguranța Statului. Primise. Îl ispiteau banii și viața cu mult mai interesantă decît aceea de pînă atunci. Lui Mastacan îi plăcuse de la început, fără rezerve. Se înțeleseseră perfect, se mai certau, era firesc într-o asemenea meserie. Avusese mici succese la început, dar adevărata lui afacere, afacerea vieții, cum o numea Ciripoi, care fusese de fapt ? Oamenii aceia împotriva cărora luptase erau mai puternici decît ei. Ceea ce îl îngrozise pe parcursul anchetelor era faptul că simțea că ei nu sînt singuri. Ciripoi îi prinsese pe vînzătorul acela de ziare și pe nenorocitul de tipograf, îi schingiuise și ce scosese de la ei ? Nimic. Ce făceau ei acolo, la Siguranță, de fapt, contribuiau să preschimbe pe comuniști în niște eroi, asta făceau, pentru că toată lumea îi simpatiza și mergea cu ei. Și, la drept vorbind, ce societate apărau ei de fapt ? O societate condusă de cîteva familii intolerante care nu înțelegeau să împartă cu nimeni puterea și beneficiile. Lor, acestor oameni cărora le îndeplineau cele mai murdare servicii, ce le rămîneau decît niște rămășițe ? Cîteva femei deșucheate, cîteva șantaje, niște salarii mai mari, poate puțină stimă la funcționarii inferiori, dar asta ajungea ?

Nu era mai practic să se întoarcă la București, să o caute pe Dora dacă va fi reușit să iasă din baie și să aștepte ce avea să se întîmple ? Poate mai există undeva o șansă și el nu o cunoștea...

— Mai e mult ?

— Ajungem, răspunse Costea.

— Bine...

Mașina mergea egal, rulînd cu 80 de km la oră pe asfalt. Trecură printr-un fel de tîrg, luminat și el ca în timp de pace. Toată țara înnebunise. Nu-i era somn, deși oboseala îl măcina.

Ce şansă ? reluă raţionamentul mut. Nu mai exista nici o şansă decît aceasta de a fugi cu avionul lui Mastacan. Unde să fugă ? Cine ştie ? În Spania, în America de Sud... Dar cu ce bani ? Caseta lui nu conţinea mare lucru. Nu era sărac lipit pămîntului, dar nici o existenţă de nabab nu putea să ducă. Şi pe urmă nu ştia el ce-i exilul şi schimbarea unei ţări ? Nu ştia el ce însemna să vii din altă ţară, strein, metec... Speranţa rămînea numai în geniul financiar al lui Mastacan, poate că el avusese grijă să depună ceva, pe undeva. O să-l şantajeze, o să scoată untul din el, nu o să scape uşor, nenorocitul ! Drum înapoi nu mai exista...

La unu şi un sfert ajunseră la Căciulaţi. Costea cunoştea drumul. Mai fuseseră anul trecut aici, tot el îl adusese, acum îşi amintea. Înaintau pe un drum prost de ţară. Ferma lui Mastacan era ascunsă după o perdea de salcîmi. Cînd se apropiară zăriră lumini. Nu dormea nimeni. Însemna că aflaseră. Ce era îmbucurător era faptul că încă nu plecaseră aşa cum bănuise. Costea claxonă prelung, se apropie o femeie, le deschise şi inspectorul întrebă nerăbdător :

— Conaşul e acasă ?

— Da, a venit de ieri.

— Ce face ?

— Joacă table cu domnul Miroiu...

Miroiu era aviatorul. Vrea să zică nu păreau tulburaţi de veştile teribile de la radio, sau nu le aflaseră încă ? Maşina opri în dreptul scărilor cerdacului. Mastacan, mare, gras, numai într-o cămaşă albă, cu trabucul în gură le făcea semne de bun-venit.

— Ce-i cu tine, Mizdrache, la ora asta ?

Idiotul, ca de obicei, dormea pe el, nu ştia nimic. Îl căutase de dimineaţă la birou, i se spusese că e plecat, ştia că nu mai poate răbda căldura Bucureştilor, nu ceruse numărul de aici. Acum, inspectorul şef cobora cu braţele deschise.

— Bine-ai venit !

Era sastisit de prezenţa pilotului cu care jucase toată ziua table. În sfîrşit vedea un om care-i aducea veşti importante.

— Domnule inspector-şef, n-aţi auzit nimic ?

— Ce s-aud ?

— N-aveţi radio aici ?

— Ba da, dar îl țin mai mult închis, mă plictisește...
— Ia deschideți-l !
— Dar ce s-a întîmplat ?
— Deschideți-l, pentru Dumnezeu !
Mastacan rupse vîrful trabucului și-l scuipă.
— Miroiule, deschide porcăria aia de radio ! Și-acum vorbește !
Mizdrache îi spuse pe nerăsuflate cele ce se întîmplaseră în seara aceea.
— Vorbești serios ? se sperie de-a binelea celălalt.
— Vorbesc foarte serios.
Urcară treptele de lemn ale cerdacului și-l găsiră pe Miroiu căutînd postul. Aparatul pîrîia, în sfîrșit se auzi glasul spicherului repetînd emfatic comunicatul.
— „România a ieșit din război și a semnat armistițiul cu Națiunile Unite. În întreaga țară domnește liniștea. Cetățeni și cetățene, ascultați în continuare comunicatul Marelui Stat Major al Armatei..."
— E adevărat, deci !
Mastacan se așeză pe scaun și uită să-și mai aprindă trabucul.
— Și-acum ce facem ?
— Fugim...
— Cum ? se miră surprins inspectorul-șef.
— Cu Miroiu.
— Știai ?
— Da.
Mastacan se ridică în picioare și-l luă de braț ducîndu-l mai departe.
— Avionul nu are decît două locuri, așa că, mă înțelegi, frate să-mi fii...
Lucrurile se complicau. El nu știa să piloteze și fără șeful său era ca și mort. În alte împrejurări i-ar fi spus de la obraz că nu-l interesează nimic : trebuia să plece, în noaptea asta sau cel mai tîrziu mîine în zori. Cele ce auzea îi răsturnau toate planurile. Poate că Mastacan, idiot cum era, habar nu avea de capacitatea avionului. Îi întoarse spatele inspectorului-șef și se adresă direct pilotului :
— Miroiule, lasă radioul ăla și zi-mi cîți inși poți să iei în avionul tău ?
Pilotul privea cînd la șeful său, cînd la celălalt. Nu știa ce să răspundă.

— Spune-i, făcu cu bunăvoință Mastacan, pe mine nu mă crede.

— Două persoane.

— Și dacă mă sui și eu ce-o să fie ?

— Nu se poate, ne prăbușim. Aparatul e vechi, o rablă. Totul e să trecem granița cît mai e vreme...

— Se poate să plecăm chiar acum ?

Miroiu părea sigur pe el.

— S-ar putea.

— Poți să ridici aparatul în aer pe întuneric ?

— Da, am mai făcut-o.

— Și cu orientarea cum stai...

— Bine. Dacă trecem peste Iugoslavia sîntem salvați. În Italia sînt ca acasă.

— Cît îți trebuie ?

— Cîteva ceasuri bune.

— Ai benzină de rezervă ?

— De mult. Totul e pregătit.

— Și zici că numai pentru două persoane e loc ?

— Da.

— Atunci, haide !

Avea în mînă revolverul lui, un Colt. Lui Mastacan îi făcu semn să se așeze. Pleca oricum. Înapoi nu mai exista nimic.

— Nici o mișcare ! Haide, Miroiule...

Pilotul se ridică. Țeava revolverului se ridica amenințător.

Uitase ce era mai important. Îi ceru inspectorului-șef arma. Era în casă în haina lăsată pe spătarul unui scaun. Îl chemă pe Costea care sta nemișcat în mașină.

— Costeo ! Ia arma domnului Mastacan și nu-l scăpa din vedere pînă plecăm...

Șoferul urcă scările. Nu se grăbea, părea că ascultă orbește de Mizdrache.

— Vă distrug pe amîndoi, zicea cu voce răgușită și neconvinsă inspectorul-șef. O să vedeți voi pe dracu !

Celălalt se întoarse. Aducea haina cu totul.

— Pune-o în mașină și ține-l la respect pînă auzi motorul.

— Cum, plecați ? se miră Costea. Și eu ce să fac aici ?

— Tu te întorci la București cînd vrei, noaptea asta, cum ai spus. Nu ai telefonat vecinului că vii înapoi ?

— Așa e !

Mizdrache era încîntat de memoria lui. Totul părea să se aranjeze cum nu se putea mai bine.

Miroiu ezita încă.

— Şi-acum, gata, unde e hangarul ?

— Urmaţi-mă, zise pilotul.

— Ai grijă de el, Costeo ! mai spuse Mizdrache peste umăr. N-o să te uit... La revedere, mă, şi să ştii că am să mă gîndesc la tine ca la un frate...

Hangarul, o magazie de cereale părăsită, adăpostea un mic avion cu două aripi, tip 1936, marcă franceză, altădată aparat de performanţă, acum numai un tip învechit de aeroplan de curse interne. Pilotul aprinsese lumina şi scotea prelata. Totul părea pregătit cu grijă de multă vreme, omul se mişca cu îndemînare.

— Încotro e locul de decolare ?

Miroiu arătă izlazul bătut de lună din vecinătate.

— O să reuşim ?

— De ce nu ? După douăzeci de metri ne ridicăm de la pămînt. Lăsaţi drăcia aia de revolver şi urcaţi-vă !

Mai era ceva. Mizdrache îşi uitase geamantanul cu lucruri.

— Un moment, mă întorc. Am uitat esenţialul.

Se gîndea cu groază că n-o să-l mai găsească la întoarcere, că pilotul o să decoleze singur. Urîtă treabă ! Făcu cîţiva paşi de-a-ndăratelea şi strigă la Costea :

— Costeo, adu geamantanul ăla din maşină...

— Un moment... spuse şoferul.

Mizdrache îl spraveghea pe pilot. Acesta învîrtea cu energie elicea care începu să se rotească.

— Vă aştept, spuse ironic pilotul.

Costea sosea din spate cu geamantanul.

— L-ai adus ? întrebă Mizdrache.

— E la picioarele dumneavoastră.

Inspectorul se întoarse. Costea ţinea revolverul lui Mastacan în mînă :

— Nici o mişcare, inspectore. Jos arma !

Mizdrache vru să tragă piedica, dar celălalt fu mai repede. Era aproape de el, mai aproape decît ar fi bănuit. Îl lovi scurt în încheietura dreptei şi aşeză piciorul peste Coltul căzut.

— Ce-ai înnebunit ?

— Miroiule, gata, vino încoace ! zise şoferul fără să ridice tonul. Ai grijă de Mastacan să nu facă vreo prostie.

Pilotul avea și el un pistol în mînă. Inspectorul-șef nu mai înțelegea nimic. Paralizase pe cerdac, privind la oamenii de jos.

— Ce-i comedia asta ? întreba prostit.

— Nu-i nici o comedie, domnule Mastacan. Vă rog să vă urcați în mașină, nu înainte de a-mi da mîinile să vi le leg...

— Dar cum îți permiți ? Cine sînteți voi, mă ? se răsti el deznădăjduit, cu o ultimă energie. Cine sînteți, mă ?

Pilotul îl legase fedeleș pe Mizdrache și-l împinsese pe pernele Buickului, la spate. Pe Mastacan îl imobilizase dibaci într-o secundă.

— Pe ăsta, că-i mai gloabă, lasă-l în față, zise Costea, n-o să miște.

— L-am ambalat ca pe un colet, pînă la București nici nu tușește. Pornim ?

— Pornim, pînă nu se alarmează slugile...

— Și cu avionul ce facem ?

— Vin băieții după el, într-un ceas sînt aici...

Costea încălzea motorul. Mizdrache își revenise. Cu cinismul lui obișnuit îi întrebă pe cei doi :

— Comuniști ?

— Din 1936, spuse șoferul.

— În serviciul Siguranței...

— În serviciul Partidului...

Acum începea să înțeleagă. Mutul ăsta aflase totul de la ei. Așa putuse să evadeze Dumitrana de sub focul plutonului de execuție, așa aflaseră adresa lui Focșa. Doamne, ce simplu era totul ! Nu putea decît să-i admire ! Mașina pornise.

— Să mergem mai repede sau nu vă mai grăbiți ? întrebă Costea.

— Cum vrei dumneata, mi-este indiferent, și după aceea simți că-l învinge un somn căruia nu putea să i se împotrivească...

9

La ora trei dimineața Comșa tot mai telefona din postul său de comandă instalat în fostul palat al Lupeascăi de pe Aleea Alexandru, pînă acum cîteva ceasuri locuința personală a baronului von Kiflinger. Cadavrele fostului amba-

sador al Germaniei și cel al secretarei sale, învelite în două cearșafuri de olandă albă fuseseră scoase în grădină și de-acolo un camion militar le duseseră într-un loc necunoscut. O echipă a gărzilor muncitorești evacua arhiva personală a înaltului personaj, de la hîrtiile mototolite în coșul de gunoaie și pînă la dosarele rînduite meticulos în rafturi. Trei sudorî se sileau să spargă casa de bani, seiful secret al fostului ambasador. Tereza în fruntea unei echipe de femei curăța cu apă fiartă podelele de sîngele scurs prin covoare. Prin ferestrele deschise intra aerul acelei dimineți ce nu sosise încă, dar se anunța la fel de călduroasă ca ziua precedentă.

— De ce s-o fi împușcat, dragă ? făcea o femeie tînără, cam cumătră, pusă pe vorbă lungă.

— O fi avut și el necazuri ! glumi o alta, nădușită, grasă, îmbrăcată într-o rochie de stambă, numai flori.

— Asta-i sînge spurcat, spunea cu obidă o muncitoare de la S.T.B., nedormită, molfuză, pornită, frecînd parchetul ca și cînd ar fi bătut pe cineva.

Tereza tăcea și-și vedea de treabă. Scotociseră toate odăile, și nu erau puține. Lucrurile rămăseseră intacte. Într-un cămin se găsise un maldăr de cenușă. Killinger nu apucase să ardă totul, dar lucrurile mai importante se pare că da. Nu mai era nimic de făcut, trebuiau să se mulțumească cu ce se găsise.

În curte domnea o vraiște nemaipomenită. Aleea Alexandru era plină de camioane militare, de motociclete și de curieri. Sus, la etaj, inginerul făcea verificarea posturilor fixe.

— Alo, Radiodifuziunea, la telefon Comșa, cu cine vorbesc ?

Se dădea codul și pe urmă el întreba iar :

— Cum e la voi ? Liniște ? Bine.

Pe urmă făcea alt număr :

— Alo ! Poșta, la telefon Comșa, care e situația ? Bună ? Nimic de semnalat ? Bine...

— Alo ! Telefoanele ? Aici Comșa, e bine ? Întăriți gărzile și schimbați-le din trei în trei ore... Vă trimit încă un grup, așteptați...

— Alo ! C.F.R.-ul, C.F.R.-ul ? Ce faceți, fraților, dormiți pe voi ? Care e situația ? Nimic de semnalat ? Ați pregătit grupurile de antiaeriană ? Nuuu ? Dar ce mai așteptați ? Credeți că o să fie moale ? Ori bănuiți că s-a

terminat războiul ? N-aţi auzit de cuvîntul armistiţiu ? Armistiţiul e ceva care nu durează, să ştiţi de la mine !

Cînd termină şi cu celelalte centre se întoarse spre Sănătescu. Acesta studia tăcut o hartă mare a Bucureştiului, plină de cruciuliţe şi cerculeţe roşii.

— Cum stăm ?

— Ce se vede, spuse generalul de-acum în uniformă militară.

Comşa mai puse cîteva întrebări şi în concluzie îl întrebă pe omul din faţa lui :

— Credeţi că o să ne descurcăm ?

— Sînt toate şansele. Dacă lichidăm punctele astea, Capitala e curăţată de nemţi. Ne putem aştepta la un atac din exterior numai.

— Şi regimentele din provincie ?

— Au plecat spre Bucureşti de aseară, de la lansarea semnalului.

— Unităţile din Capitală ?

— Nu s-a înregistrat nici o defecţiune. Am trimis la Băneasa şcolile de subofiţeri de jandarmi.

Inginerul deschise aparatul de radio. Era încă devreme. Nu se auzeau decît cîntece îndepărtate, frînte de paraziţii din atmosferă.

Unii petrec, spuse cu un glas neutru. Buletinele de ştiri o să le auzim abia mai tîrziu.

— S-au întors cei de la Clinceni ?

— Încă nu. Pe drum au angajat o luptă cu o mică grupă de nemţi. Am trimis întăriri.

— Au lucrat foarte frumos acolo. Ca militar pot să ţi-o spun cu inima deschisă.

Generalul îl privea pe inginer cu atenţie. Acesta nu spunea nimic.

— Să-i feliciţi pe băieţi cînd s-or întoarce.

— Bineînţeles.

— Cine-i cu ei ?

— Un subofiţer de aviaţie, Tomulete.

— Dezgheţat băiat ! Nemţii din Bucureşti abia acum au aflat ce se întîmplă. Pe cei din Vatra Luminoasă, soldaţii mei i-au luat în pijamale. Dacă n-ar fi grupul ăsta de lîngă Casa de Depuneri, am fi mult mai liniştiţi.

— Sînt mulţi ?

— Destui și hotărîți. Dumneata îi cunoști ca și mine. Ferească Dumnezeu să-i apuce cheful s-o facă pe eroii, că-i ține !

Tăcură. Se auzeau apelurile telefonice din celelalte camere. Telefoniștii răspundeau din ce în ce mai enervați. Unii cereau informații, alții așteptau comenzile, dar totul trebuia coordonat, nu era timp de pălăvrăgeală. Acum ieșea la suprafață ființa infantilă a oamenilor abia angrenați într-o astfel de acțiune de anvergură.

Fața adevărată a războiului nu se arătase încă și ei, cei mai în vîrstă, cei deprinși cu asemenea lucruri, nu se lăsau înșelați de aparențe, dar ce să le faci acelor copii mari care ardeau să tragă cu pușca ? Răbdarea nu era un sfătuitor bun pentru ei.

Apăru într-o motocicletă cu ataș Dumitrana cu Ina. Veneau de la Radiodifuziune. Femeia era istovită de nesomn, abia se mai ținea pe picioare.

— Ce-i cu voi ? întrebă inginerul.

— Gata, am lăsat gărzile acolo, ce-am de făcut ?

— Poate ar trebui să dormi puțin.

— Nu e vreme. Ina, ție ți-e somn ?

— Da de unde ! minți ea.

Și să fi vrut să dormi nu puteai în harababura asta, în zgomotele repetate de puști izbite de caldarîm, de apeluri radio și telefonice, în huruitul frînelor și motocicletelor. Tereza o văzuse și se apropiase de ea :

— De ce nu te întinzi puțin ? Dincolo e un pat foarte bun. A dormit, ce-i drept, o putoare în el, amanta ăstuia, a lui Killinger, dar cred că n-o să te supere...

Dispărură amîndouă pentru un sfert de ceas. Mai tîrziu apăru și Mareș, îmbrăcat într-o scurtă de piele, plin de praf, zguduit și el pînă atunci de mersul pe o motocicletă. Fusese trimis încă de la miezul nopții să facă controlul barierelor. În București nu intra și nu ieșea de la ora aceea nimeni fără o autorizație specială. Drumurile erau supravegheate de armată și de gărzile muncitorești. Nu se semnalase decît un scurt schimb de focuri la intrarea dinspre Giurgiu unde o mică unitate de antiaeriană germană încercase să forțeze drumul. Scurta bătălie se soldase cu cîțiva morți și nemții fuseseră respinși. Mecanicul îi dădu pe scurt raportul lui Dumitrana, care la rîndul lui îl informă pe inginer. Cercul era complet, Capitala se găsea

ferm în mîna armatei și a forțelor insurecționale. Nu se semnalau opoziții serioase, practic nu mai rămăseseră de lichidat decît grupurile germane de la Școala de Război, de sus, din Cotroceni, și cel instalat în clădirea de lîngă Operă, unde se părea că se organizase o rezistență mai serioasă.

Cînd terminase să spună ce avea de spus, Mareș îl întrebase pe Dumitrana :

— Și ceilalți unde sînt ?

— Tomulete cu Niculescu vin încoace dinspre Clinceni. Încă se mai bat pe șosea cu un grup german.

— Nu știu ce mai e cu nenea Dobre-*nunți-botezuri*.

Dumitrana îl căutase în beciurile Siguranței încă în urmă cu două ceasuri, dar nu-l găsise. Încăperile sinistre erau evacuate de mult. În clădirea cu cîteva etaje nu erau decît patru gardieni care fuseseră luați pe sus, interogați, dar de la care nu reușiseră să scoată mai nimic, întrucît de toate afacerile instituției lor se ocupau „alții, mai îmbrăcați", cum se exprimaseră ei cu destul umor. Dumitrana se întreba unde puteau să dea de bătrîn ? Nici lui și nici lui Mareș nu le trecu măcar o dată prin minte că tipograful fusese eliberat cu totul întîmplător, în urmă cu un ceas numai, din beciurile Prefecturii de către o grupă de muncitori.

10

Lucrurile se petrecuseră pe la orele trei. Zarva în beciurile puturoase ale casei lui Gavrilă Marinescu, cum i se mai zicea încă, începuse pe la unsprezece, cînd un gardian coborîse scările și le strigase tuturor :

— Gata, frățioare, scăpați și voi, că vă dă drumul ! A căzut guvernul !

Lală tocmai *făcea un cap* și cînd auzise vestea rămăsese cu briciul în aer.

— Nu se poate !

— S-a zis cu Mareșalul, l-au dat cu cracii-n sus !

— Ce spui, domne ?

Borfașii se bulucisră la gratii :

— Gata, coconilor, gata, prepeliților, se scrie o amnistie și scăpăm ! Nu se poate să nu ne dea drumul...

— Şi cine-a venit ? întrebau alţii mai curioşi.

— Cine să vină ? Comuniştii, liberalii, ţărăniştii, cine mai îi ştie !

— Aştia ne fac oameni !

— Asta s-o crezi tu, nu au ei nevoie de manglitori, aici putrezim !

Apăruseră biştarii, gardianul îşi înfundase buzunarele cu sute şi abia prididea să ţină seama de la cine ia.

— Uite, scrisoarea asta.

— Mie mi-aduci un ziar !

— Îl chemi pe domnul Lichiardopol de la Finanţe, cu el am treabă. Să mă puie pe listă...

Lală părea cel mai nenorocit dintre ei. Se duceau muşteriii lui, se golea puşcăria şi el pe cine mai tundea ?

Pungaşii se buluceau spre gratiile ce îi despărţeau de locul gardienilor. De afară nu mai sosea nimeni. De sus se auzeau zgomotele oraşului în sărbătoare. Nimic nu era mai trist decît să stai aici, închis, în căldura asta, în păduchii ăştia şi să auzi cum dincolo, deasupra, pe trotuare o lume liberă veselă umbla de colo pînă colo.

— Vrem libertate ! începură să strige cîţiva, la început în bătaie de joc, pentru că nu credeau în ceea ce spuneau, pe urmă din ce în ce mai convinşi că vor fi auziţi de către cineva de sus şi că vor fi scoşi de aici.

Urletele se înmulţiră, era o isterie colectivă, de neoprit. Aproape cincizeci de inşi, cîţi încăpeau în beciul sordid, strigau cît îi ţineau puterile. Paza coborî în goană să facă ordine. Fuseseră aduse furtunurile cu apă de incendiu şi gardienii începură să-i stropească. Era greu însă să-i potoleşti.

— Li-ber-ta-te ! Li-ber-ta-te ! strigau în cor, uzi pînă la piele, cu zdrenţele lor murdare, lipite pe corpurile slăbănoage.

— Mă, aveţi răbdare ! se rugau de ei gardienii. Acuşi se semnează amnistia. Noi fără ordine nu putem să vă dăm drumul.

Borfaşii erau întărîtaţi, se îndemnau unii pe alţii, fără răgaz :

— Nu vă lăsaţi, fraţilor, dacă facem caterincă nu ne rabdă ei, aud ăi de sus, aude poporul şi ne eliberează !

— Li-ber-ta-te ! Li-ber-ta-te ! strigau ca apucaţii.

Prefectura părea că ia foc de atîta vuiet. Coborîră și funcționarii, parlamentară cu ei, nu era chip să-i facă să înțeleagă ceva.

În mulțimea aceasta tulburentă un singur om aștepta cu resemnare. Era tipograful. Stătea cu Lală, rezemați de zidul umed al beciului și priveau la ceilalți.

— Dumneata nu vrei să ieși de aici ? îl întrebase Dobre pe nebun.

— De ce să ies ? Pe cine mai tund ?

— Te angajezi undeva, îți deschizi un atelier...

— Nu am bani de chirie, nu am scule, mîna îmi tremură, s-a dus Lală. Aici e binele meu.

Pe tipograf îl cuprinse o milă imensă de omul de lîngă el. Zarva celorlalți nu se potoli decît după miezul nopții cînd borfașii își dădură seama că nu era nimic de făcut. Adormiră pe rînd și-i lăsară în pace.

— Și dumneata ce-o să faci cînd o să ieși de aici ? întrebă Lală la rîndul său într-un tîrziu.

Tipograful nu știa ce să-i răspundă. Încă nu avea sentimentul eliberării. Mai îl dureau rănile căpătate la interogatoriu, se găsea într-o apatie periculoasă, nu mai rezista la vîrsta lui nici bucuriilor. „Mă duc la atelier și dorm o săptămînă", își promisese. De fapt abia aștepta să-i vadă pe ceilalți, să afle ce se mai întîmplase *afară* de cînd îl prinseseră, dar pînă nu se vedea în stradă, nu putea să fie sigur pe nimic. Pe la unu ațipi și nu se trezi decît la zgomotul unor bocanci apăsați care coborau treptele. Dincolo de gratii apăru gardianul-șef însoțit de patru muncitori, cu banderole pe brațul stîng. Aceștia aveau fețele ostenite de nesomn și priveau la fiecare cu atenție.

— Ai vreun politic pe aici ? întrebă unul.

Gardianul-șef dădu din umeri.

— De unde dracu, numai marfă a întîia ! Marditori, hoți de buzunare...

Borfașii se treziră.

— A venit cu liberarea ! strigă unul tare și toți se ridicară în capul oaselor.

— Care ești, domnule ? Care ești ?

Se bulucira lîngă gratii, rugîndu-se în cor :

— Scoteți-ne de aici, fraților, n-am făcut nimic, justiția e de vină !

Dobre-*nunți-botezuri* își făcu loc printre ei :

— Cine sînteți ? întrebă cînd ajunse în fața celorlalți.
— Un grup de la Herdan.
— Ce căutați ?
— Politici...
— Eu sînt politic.
Hoții începură să rîdă în hohote.
— Ia te uită la boșorogul ăsta. Dacă tu ești politic, atunci noi ce sîntem ?
— Și mă rog ce-ai făcut ? L-ai băgat în mă-sa pe Mussolini sau te-ai luat de soacra lui Mihăiță ?
— Politicii stau la Malmaison, la lux, aici e păduchernița națională !
— Te-ai uitat azi-dimineață în oglindă să te vezi dacă ai mutră de politic ?
— Ce, vrei să scapi de otelul nostru, clasa întîia, cu confort, apă curentă și păduchi cît lintea ?
— Gurrrra ! strigă unul din grupul de la Herdan. Se făcu tăcere ca într-o biserică.
— Cum te cheamă ?
— Dobre. Sînt tipograf.
— Și cum ai ajuns aici ?
— M-au trimis de la Siguranță, nu știu de ce...
— O să vedem noi, deschide-i !
Gardianul-șef luă cheile și deszăvorî. Borfașii se bulucira dînd să iasă.
— Nu mișcă nimeni ! amenință șeful grupului arătînd armele celor din spatele său. Cînd v-o veni rîndul, că n-o să umplem Bucureștii cu pungași !
Dobre ieși afară.
— Complimente Mareșalului de la noi ! strigau hoții din spate.
— Să aibă grijă de el să n-ajungă ca noi !
— Huo ! Huo !
— Li-ber-ta-te ! Li-ber-ta-te !
Erau niște copii mari, asta erau. Tipograful urcă cu liftul pînă sus, oamenii care-l însoțeau găsiră registrul în care fusese notată intrarea lui și data, precum și locul de unde venea. Nu mințise. Îi strînseră mîna.
— Vrei să te ducem undeva ? întrebase șeful lor, muncitorul acela negricios, cu o față lată, bine bărbierită, deși era atît de devreme.
— Nu, mă descurc și singur. Mai aveam un tovarăș. Cel care m-a trimis aici spunea că o să-l aducă încoace.

— Să cercetăm.

Gardianul deschise din nou registrul.

— Cum îl cheamă ?

— Gică-hau-hau...

Muncitorii de la Herdan îl cunoșteau.

— Nebunul de vindea *Signal* la gară ? L-au prins și pe el ?

— Da, l-au bătut de l-au smintit.

Gardianul-șef căută în toate hîrțoagele. Nu-l găsi. Cine știe prin ce beci zăcea nemorocitul ! Era vremea să plece. Ajuns în curtea prefecturii, Dobre-*nunți-botezuri* respiră adînc. Era într-adevăr liber, toate se încheiaseră cu bine în ce-l privea. Dar ceilalți ? Unde erau ceilalți ? Trebuia să-i găsească cît se putea de repede. Ieși și văzu strada plină de afișe și resturi de ziare : foile edițiilor speciale de seară. Citi proclamația noului guvern de coaliție, atent, nelăsînd să scape nici un cuvînt. Se luminase bine de ziuă. Apăruseră măturătorii cu tîrnurile lor. Își vedeau de treabă ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat. Tipografia „Coresi" nu era departe. Douăzeci de minute de mers pe jos. Trecu o stropitoare care udă asfaltul încă rece. Bătrînul se opri o clipă locului. Oasele încă îl mai dureau, dar asta nu mai avea nici o importanță acum...

11

La cinci dimineața grupul lui Tomulete ajunsese la bariera Bucureștilor. Mai pierduseră cinci oameni, dar reușiseră să se desprindă de încercuirea neașteptată a nemților, o companie rătăcită pe șoseaua Alexandriei, care, alarmată de evenimentele nopții, se angajase într-o luptă oarbă și fără șansă. După un schimb de focuri care durase mai mult de o oră, camioanele militare ale grupului aviatic Clinceni se desprinseseră și porniseră spre Capitală. Sergentul-major înjura de mama focului pentru că se așteptă la orice, mai puțin la încrucișarea asta neașteptată de amabilități. La linia ferată din fața barierei armata ocupase poziții de luptă, se săpaseră tranșee și se zăreau de departe piramidele de saci de nisip. Apărură căștile verzi de război și începu controlul. Un post telefonic mobil

care ținea legătura cu Comandamentul General al Capitalei întreba de zor :

— Alo, Cocorule ! Alo, Cocorule ! Aici Tulnicul, Tulnicul, n-auzi, ce dracu ! Avem niște camioane cu militari venind dinspre Alexandria. Ce facem, că n-au acte ?

— Păi de unde să aibă acte ? întrebă o voce iritată. Vedeți și voi ce e cu ei...

— Nu ne luăm răspunderea !

— Pe dracu ! Sînt români sau nu ?

— Sînt.

— Militari ?

— Militari și civili.

— Atunci lăsați-i să treacă. I-ai numărat ?

— Da.

— Cifra.

— Șase. Plus cinci morți între care și o femeie.

— Cu cine s-au bătut ?

— Cu un grup german care se refugia spre Alexandria.

— Atunci de ce-i mai ții pe loc ?

— Unde să vină ?

— La comandament, în Aleea Alexandru.

— Bine, să trăiți !

Le dăduseră drumul. Tomulete tot mai înjura, nu se știe pe cine.

— Așa-i la război, camarade ! făcuse filozofic cel ce comanda pîlcul de ostași de la barieră.

— Ce război, mă, ce război ? se răți la el un aviator, o să vedeți voi numaidecît ce-i ăla război...

Pe platforma unui camion stătea cu o mutră prostită Niculescu. Lepădase de mult haina smokingului. Păstrase numai pantalonii negri cu lampasuri, făcuți ferfeniță acum. Cămașa albă, fără plastron, era mînjită de iarbă, verde toată, ruptă în coate și sub subsuori. Scăpase și de data asta și amuțise privind trupurile învelite în foi de cort ale celor pe care-i știuse vii pînă acum cîteva ceasuri. Să nu fi fost trupul femeii parcă s-ar mai fi împăcat cu cele ce se întîmplaseră sub ochii lui, dar așa se simțea responsabil de moartea Martei, nu știa nici el bine de ce. O disperare ce nu putea fi înfrîntă îl stăpînea. Nu auzise nici cearta lui Tomulete cu cei de la barieră, nici înjurăturile aviatorilor, se trezise pur și simplu în curtea Comandamentului, în mijlocul unei mulțimi agitate de civili și

militari care dădeau sau primeau comenzi. Totul urla aici, prin ferestre se auzea ţăcănitul maşinilor de scris, telefoanele sunau încontinuu, voci bărbăteşti se răsteau cuiva din eter, se insultau oameni necunoscuţi, li se spunea cu ură că sînt idioţi, nătîngi, că vor răspunde cu capul, pe urmă vocile se domoleau, deveneau rugătoare :

— Pricepe, domnule, tovarăşe, cum dracu vrei să-ţi spun, că nu e timp de pierdut şi că trebuie să faci cum îţi ordonăm.

Niculescu coborî. Îi amorţiseră genunchii. Ceilalţi îl părăsiseră. Tomulete dădea raportul cuiva sus, într-o odaie plină de militari şi de civili, între care se aflau Comşa şi Dumitrana. Povestise totul fără multe cuvinte, sec, ostenit, regretînd că dintr-o întîmplare nenorocită mai pierduse cinci oameni în afara celor lăsaţi la aerodrom. Era uşor rănit la braţ, Tereza şi cu Ina îl pansau, după ce-i smulseseră cu forţa mîneca hainei militare şi mai apoi cămaşa kaki, năclăită de sînge.

— Auzi dumneata să mi se întîmple mie una ca asta ! se căina la infinit, acum după ce nu-l mai asculta nimeni.

Jos, în curte, Mareş tocmai ieşea pe uşa masivă a clădirii. Se pregătea să încalece pe un BMW masiv, rablagit, rechiziţionat cine ştie de unde, cînd îl zări pe student cu mutra lui aiurită ce nu putea fi confundată cu a nimănui.

— Hei, făcu mecanicul, ce-i cu tine, studentule ! Te-a hipnotizat careva ?

— Mareş !

Se îmbrăţişară.

Vru să mai spună ceva, dar deodată îşi dădu seama că pe targa pe care cîţiva muncitori coborau cadavrele celor din autocamion se afla trupul Martei. Păli, îi luă repede braţul şi vru să-l îndepărteze. Celălalt simţi că ceva nu e în regulă şi se opri :

— Ce-i cu dumneata ?

— Nimic, dă-mi o ţigară...

În curte apărură şi Ina cu Tereza. Aveau fiecare în mînă cîte o lădiţă de tablă cu cîte o cruce roşie pe ea.

— V-aţi găsit în sfîrşit ? întrebă Ina, roşind uşor, aşa cum păţea de cîte ori se reîntîlnea cu Mareş.

— După cum vezi...

Niculescu binecuvînta venirea femeilor acestora. Din spate se auzi o voce neplăcută :

— Faceți loc să ducem targa asta !

De sub foaia de cort se iviseră cîteva șuvițe de păr blond, atît de artificiale, atît de fără viață că-ți venea să urli.

— O femeie ? Moartă ? întrebă Tereza.

O recunoscuse fără să ridice învelișul aspru. Strînse pumnii ca să nu spună ceva, dar era prea tîrziu. Mareș o văzuse și el pe Marta.

Împietrise la doi metri de targa care trecea pe lîngă el ducînd acel trup înghețat pentru totdeauna. Ina privi și ea chipul acum dezvelit al femeii moarte. O clipă numai, o secundă ucigătoare, lungă, ghicind totul fără să întrebe ceva. Tereza izbucni fără să mai poată să se oprească în plîns. O apucară de umeri și studentul și Ina.

— Taci, pentru Dumnezeu, taci !

Bătrîna nu putea să se oprească. Rupea cu unghiile cămașa studentului.

— Eu sînt vinovată ! Nu trebuia, nu trebuia !

Îl uitaseră pe mecanic care nu se mișca din loc. Targa fusese urcată într-un autobuz galben, alături de altele, și ele purtînd cîte un cadavru.

— Unde-i duc ? întrebă acesta încet, abia auzit.

— Cine știe ? dădu din umeri un sanitar.

Mareș auzi atunci sughițurile Terezei și îi văzu fața scăldată în lacrimi. Ina nu îndrăznea să se uite la el. Plîngea și ea, în tăcere. Gura i se strînsese într-un rictus dureros.

Furios, orb de mînie, se întoarse spre ele și urlă cît putu de tare :

— Să tăceți ! Să nu vă mai aud ! Cine plînge aici ? Și de ce plînge ?

Nu-i răspunse nimeni.

V

1

— RADIO DONAU DĂ MAI DEPARTE SITUAȚIA atmosferică pentru Balcani. Dorm, săracii...

Se întorseseră iar în casa studentului din Buzești pînă la noi ordine.

Niculescu îl privi pe Mareș. Acesta moțăi ușor.

— M-auzi ?

— Te aud.

— Londra salută ieșirea noastră din război și ne dă sfaturi medicale. Au umor. Moscova o s-o auzim peste jumătate de ceas.

Căută puțin pe scala aparatului de radio, ascultă cîteva posturi, prinse frînturi de marșuri, vreo cîteva valsuri și lăsă deschis la întîmplare, undeva, la Sofia sau Bratislava, unde se auzea un pian cîntînd ritmic.

— Ora de gimnastică, rîse amar studentul. Ce spui ? Oamenii mai fac și acum gimnastică după muzică. Era și timpul ! Hei, Mareș, trezește-te...

Mecanicul tresări. Se ridică în picioare. Era frînt de oboseală, dar nu asta îl făcea atît de posomorît. Niculescu trăncănea întruna ca să-l scoată din apatie :

— Crezi că nemții n-or s-o șteargă cu coada între picioare ?

Mareș se apropie de fereastră și respiră aerul rece al dimineții.

— Tot naiv ai rămas ! În locul lor, ai da Balcanii, așa, pe tavă ?

— Bineînțeles că nu !

— Atunci ?

— O să ne batem. De-abia aştept. Am de mult o treabă cu tipii ăştia !

Mecanicul îl privi.

— Cu instrucţia militară pe care o ai, bătălia e ca şi pierdută. Vezi mai bine ce spune la radio...

Niculescu se trînti pe pat, protestînd zgomotos :

— Ba, te rog, te rog. Dacă vrei să afli : cei mai buni militari au fost tot civilii. Şi la urma urmei, ce tot te lauzi atît ? Doar n-ai avut cînd să-ţi însuşeşti frumoasa meserie a armelor...

— Destul cu vorba, o să sculăm toată casa. Vezi mai bine ce se mai aude.

— Nu se aude nimic, omule. Mapamondul abia face ochi. Bună dimineaţa, doamnelor şi domnilor ! Postul nostru de radio vă doreşte o zi fericită şi spor la lucru. Comunicatele Marelor State Majore : pe frontul de est : nimic nou, unde eşti Eric Maria Remarque ?... Ba, nu, pardon : România, doamnelor şi domnilor, a încheiat armistiţiu cu Naţiunile Unite, bravo, bravo, bravo...

Celălalt nu-l asculta. Studentul simţi cît de falsă îi era veselia.

Mareş căuta un post. Limba aparatului de radio se plimba în gol.

— Degeaba. Nu te uiţi la ceas ? E devreme. Chiar în război se doarme.

— Ai noştri cînd deschid emisiunea ?

— Peste cinci minute.

Mecanicul renunţă.

— Ce spui ce dimineaţă frumoasă ? Toată viaţa m-am sculat devreme, numai astăzi, nu ştiu ce am, aş tot dormi...

Niculescu se ridică într-un cot.

— Să-ţi dau nişte Pervitin. Îţi trece somnul cum ţi l-aş lua eu cu mîna.

— Nu-i nevoie.

Îşi privi ceasul de la mînă.

— Dumitrana va fi aici numaidecît cu radiotelegrafistul. N-a dormit nici el toată noaptea.

— Tu mi-ai spus ce-ai făcut noaptea asta ?

— Am controlat barierele, am căutat-o pe maică-mea...

— Şi ?

— Trăieşte. A scăpat de bombardamente. Pe urmă am umblat pe străzi, am privit mulţimea care petrecea. M-am oprit în Piaţa Palatului, am jucat cu nişte oameni

necunoscuți, aș fi vrut să le spun tuturor că sînt comunist, că mă bucur că pot să le-o mărturisesc fără frică...

— Dar n-ai făcut-o, nu-i așa ?

— Aveam treabă. Pe urmă m-am întors în Aleea Alexandru. Asta-i tot.

Mareș se apropiase de fereastră și privea strada veche și cunoscută acum.

— Cît timp a trecut de cînd am fugit de aici ?

— Nu e atît de mult. Nici douăzeci de zile.

— Așa e ! nu vrei să mai încerci la radioul ăsta ?

Studentul se ridică și căută postul Donau. Vorbeau. Îi făcu semn cu ochiul celuilalt :

— Aștia dorm mai departe : auzi. În spațiul aerian al Balcanilor este liniște, nu se semnalează incursiuni inamice. Te cred și eu ! Bravo, mă tată, ține-o tot așa ! Spune-mi, șefule, crezi că o dată cu chestia asta s-a dus dracului tot frontul ?

Mareș căută ziarele din ultimele zile.

— Stai să vedem care-i situația exactă... Desfăcu cele două pagini ale unei gazete de dimineață și citi toate titlurile.

— Așa, va să zică : sinuciderea din strada Blănari. Juventus a achiziționat un centru înaintaș tînăr de la o echipă din provincie, falimentele nu ne interesează... Situația pe frontul de est : calm, calm, așa scrie. Încolo, ce mai vrei ? Retragere pe poziții „dinainte stabilite". Nimic. Nimic despre mișcările de rezistență...

— Cred că o vor șterge și din Grecia. Au un singur avantaj, își scurtează fronturile. Spune-mi, Mareș, crezi că noi o să stăm cu mîinile în sîn ?

Mecanicul dădu hotărît din cap :

— Ar fi de necrezut, tu ai putea să rabzi să nu te bați puțin ?

— Păi nu ți-am mai spus că am o socoteală cu ei...

Rîse silnic și căută Bucureștiul după ce-și privi ceasul. Spicherul tocmai se adresa ascultătorilor :

— Doamnelor și domnilor, dragi tovarăși, bună dimineața...

— Asta e pentru noi, zise Mareș. E prima oară cînd în România se spune la radio cuvîntul tovarăș. Studentule, nu crezi că s-a întîmplat ceva care a dat toate lucrurile peste cap ?

Fu repetat comunicatul din seara trecută şi se citiră telegramele comandanţilor de unităţi din provincie.

— Merge bine. Armata n-a suferit nici o defecţiune. Va fi mai uşor decît mă aşteptam. Iată ce înseamnă să duci o politică împotriva tuturor. Mareşalul a crezut că ordinele lui sînt suficiente pentru ca să dobîndeşti şi credinţa oamenilor.

Jos claxonă o maşină. Mareş privi afară. Un Jeep verde cu capota desfăcută se oprise chiar în faţa gangului. Din el coborîră Ina, Tomulete şi Dumitrana. După cîteva clipe le auziră paşii pe scări. Niculescu deschise larg uşa şi-i primi cu chiote, îmbrăţişîndu-i pe rînd.

Dumitrana se apropie de Mareş şi-l strînse în braţe :

— Iată-ne iar laolaltă ! La comandament n-am avut timp să fac asta ! Ina, ce spui ce noroc am avut cu toţii ?

Femeia se apropie de Mareş şi-l privi puţin, o clipă, cu puţină durere şi prietenie şi după aceea îşi lipi buzele de obrazul lui neras.

— Ce face maică-ta, a scăpat ?

Mecanicul nu-i răspunse numaidecît.

— A scăpat, zise încet, după o vreme.

Odaia se umplu de zgomot de voci amestecate de rîsete şi de strigătele studentului. Tomulete scoase un pachet de ţigări şi le întinse pe rînd fiecăruia. Vorbeau, toţi deodată, aproape fără să se asculte unul pe altul. Ina se aşeză lîngă Dumitrana şi îl chemă şi pe Mareş, alături :

— Stai aici, lîngă mine. Ah, ce bine este să trăieşti, să ştii că s-a terminat cu toate porcăriile...

Mecanicul rămase în picioare lîngă fereastră.

— Ce credeţi că era să păţească bărbatul meu, spuse femeia precipitat.

Povesti ceva fără cap şi coadă, repede, cum nu vorbea niciodată. Mecanicul îşi dădea seama că voia să-l scoată din gîndurile lui negre.

Niculescu o întrerupse după o vreme :

— Spuneţi-mi mai bine care e situaţia la ora asta ?

— Să vă spună Dumitrana. El vine de la C.C.

Toţi îl priviră.

— S-au limpezit toate lucrurile, copii... Sigur e faptul că guvernul e arestat.

— Cum, cu Mareşal cu tot ?

— Toată şleahta.

— Şi armata ? întrebă Mareş.

— Armata abia aşteaptă să le tragă o chelfăneală nemţilor. Peste două ceasuri voi şti totul.

Niculescu îşi lovi fruntea cu palma :

— Deci dumneata lucrai pe linie de C.C., halal să-ţi fie, Niculescule, se certă singur, cu toate astea mai vorbeşti ca şi cînd ai avea zdrenţe la gură. Scuzaţi, tovarăşe !

Dumitrana îl potoli cu un gest :

— Lasă prostiile şi spune-mi : poţi să ajuţi la instalarea unui post de radio ?

— Oarecum...

— Ce-i aia, oarecum ? Ne trebuie urgent un post de radio pentru coordonare...

— Se face, se face. Doar ştii ce meserie am. Dar unde ţi-e omul ?

— Vine numaidecît. I-am lăsat adresa.

— Cu toate celea...

— Cu toate celea. Acum să te văd, lăudărosule care luai bani proştilor ca să le repari cutiile lor de conserve...

— Ei, mare-i Dumnezeu !

— Trebuie să împărţim armele, spunea Dumitrana. Depozitele noastre sînt deschise de azi-noapte. S-a tipărit apelul Frontului Patriotic în vederea creării gărzilor cetăţeneşti. Unde credeţi că am putea instala un sediu ?

Studentul îl privi mirat.

— Cum, o să dăm oricui bunătate de pistoale, luate numai eu ştiu cum ?

— Nu oricui, îl potoli Dumitrana.

Sergentul-major Tomulete se căuta cu mîna validă în buzunarele uniformei şi scoase un ziar proaspăt tipărit, cu cerneală neuscată :

— Poftiţi !

Era un exemplar al ziarului *România Liberă*, o foaie de hîrtie, acoperită cu litere negre pe o faţă şi pe cealaltă. Citiră pe rînd cu înfrigurare textul apelului Frontului Patriotic.

— Pe nenea Dobre l-aţi găsit ? întrebă Mareş pe Ina.

— Da. S-a întors la tipografia lui acum o jumătate de oră. L-am lăsat să doarmă.

Dumitrana se ridică.

— Iată cîteva delegaţii pentru voi. Deocamdată avem Jeep-ul ăsta. Puteţi rechiziţiona orice maşină, în afară de

autocamioanele armatei. S-a înțeles ? Vi-i las aici pe Tomulete care se va ocupa de instruirea celor care vor să intre în gărzile patriotice. În momentul acesta, oamenii lipesc pe garduri apelul. Pînă diseară trebuie să înarmăm pe toți cei ce se vor prezenta. Nemții au trupe în jurul Bucureștiului și se bănuie că ne vor ataca...

De jos se auzeau vocile primilor trecători.

— Cîte arme avem ? întrebă Mareș.

— Nu prea multe, dar cred că vom obține și cîteva depozite militare. Pînă atunci, unde se poate face un centru de distribuire ?

— Aici, zise Niculescu repede. Îl evacuăm pe dentist. Jos e liber pentru că madama aia care ghicea e plecată, dispersată. Va să zică : sus, la cucurigu rămîne biroul de coordonare, la etajul I, la Weiner, instalăm Marele nostru Stat Major și jos : magazia de armament...

Dumitrana îl privi pe Tomulete :

— Ce spui ?

— Nu cred să fie loc. Ne trebuie ceva mai mare, o casă cu curte, pentru instruire, să ne putem mișca...

— Altceva ?

— Cine o să se ocupe cu cazarea și cu hrana gărzilor ?

— Ce faaace ? sări ars studentul. Ce hrană ?

Sergentul-major îi făcu semn să tacă.

— Ne trebuie un dormitor comun și o bucătărie. Vor fi oameni destui. Din momentul acesta devin soldați și trebuie să ducă o viață de soldați. E nevoie de o clădire încăpătoare. Și cît am văzut eu venind încoace, pe aici au cam tras domnii americani cu bombe.

Niculescu se gîndi puțin și spuse :

— Stați că știu eu ceva... În spate, a rămas neatinsă Baia Comunală. Ar fi foarte bună pentru dormitoare. Unde mai pui că are și dușuri și o curte foarte largă. Așa, pe Griviția se mai găsește și clădirea unui regiment, dar cît am înțeles nu trebuie să ne amestecăm în treburile armatei. Soldații au fost evacuați după primele bombardamente, poate au mai lăsat ceva în magaziile lor. Mă gîndesc la cîteva mitraliere...

Dumitrana îl întrerupse :

— Ce mitraliere, tunuri antitanc ne trebuie, dar de afacerea asta are cine să se ocupe : e vorba unde se află baia... ?

— Aproape de Buzești, pe Griviția...

— E-n regulă ! Acolo ne așezăm. De altfel o să mai primim cîțiva instructori...

De jos se auzi claxonul.

— Pe noi ne cheamă, spuse Ina.

Mareș părea absent la toate acestea.

Dumitrana se apropie de ușă.

— Trebuie adunat totul la un loc, oameni, arme. Tomulete, știi ce ai de făcut. Mergi cu el — îl arătă pe Niculescu — pui imediat plantoane și aștepți ordinele mele. Mareș, răspunzi de tot. Sergentul se va ocupa de instruire. Îți convine ?

— Ce-i aia să-mi convină ? Aștept ordinele.

— Atunci rămîi aici pînă vine omul cu aparatura și după aceea mergeți acolo, care-i adresa ?

— Griviția 345, imediat după colț, în fața unei biserici,o să găsească șoferul...

— Noroc...

Dumitrana ieși, urmat de Ina. Peste două secunde se auzi de jos motorul Jeep-ului.

— Ce-o să fie pe dentist cînd o auzi pe cine a avut deasupra capului ! se bucură Niculescu.

Îl pofti pe Tomulete să stea pe pat :

— Ia loc. Nu vrei să dormi puțin ? Oi fi obosit... întrebă după aceea.

— Acum nu, mi-a trecut somnul.

— Totuși, stai colea întins. Noi o să ne mai distrăm puțin cu aparatul ăsta de radio. Somn ușor...

După cîteva minute numai, Tomulete sforăia.

— Ostenit, săracul, zise studentul privindu-l cu atenție pe mecanic. Dacă-ai știi ce ne-am distrat azi-noapte cu toții...

— Lasă asta, protestă Mareș, ca și cînd l-ar fi lovit drept în față cu ceva. Caută radio Donau și vezi dacă au aflat.

— Aș ! Deocamdată surpriza e generală. Europa doarme și noi...

— Vezi ce spune Moscova...

— Închide... ptiu, Dumnezeu' mamii ei de afacere ! Am uitat că sîntem liberi ! Ce spui ? Cum se formează deprinderile ! Deschide fereastra, să se audă adevărul afară. Am să sparg toate geamurile !

Se auzi semnalul cunoscut al Moscovei și în curînd vocea crainicului de la emisiunea în limba română. Studentul vorbea singur :

— Ah, batiușca, de cîte ori te-am ascultat cu sufletul la gură ! Hai, zi-i mai repede, așa, felicită-ne pentru ce-am făcut, spune-ne : Bravo !

— Vreau să-l aud pe el, nu pe tine, îl opri Mareș.

— Ce, eu nu vorbesc frumos ?

— Ba da, dar taci, pentru numele lui Dumnezeu, o dată...

Comandamentul sovietic anunța ruperea frontului de la Iași și deruta generală a trupelor germane. Se dădeau lupte locale în vest și aveau loc bombardamente intense în Germania.

— Deocamdată e proaspăt totul ! Stai să mai auzi ! Așa, frățiorilor ! Mai repede, încoa, să scăpăm de ciuma brună, așa : Focșani, Iași, Iţcani, Valea Largă...

— Merge, merge strașnic, băieți.

Jos claxonă un automobil. Mareș se duse la fereastră și spuse :

— Mi se pare că a sosit omul cu postul de radio. Să mai urce ?

— Nu, cobor eu imediat, fă-i semn să aștepte. Tu ce faci ?

— Stau aici pînă te întorci. Ia un ordin de rechiziție cu tine. Dacă te întreabă cineva cine ești, spune-i că se află în fața generalului Niculescu, comandantul forțelor patriotice din sectorul Griviţa. Ai o armă ?

— Am avut. Am uitat-o azi-noapte pe undeva.

Studentul deschise ușa dinspre balcon și se întoarse după cîteva secunde cu un Parabellum și cu trei încărcătoare pline de cartușe.

— Ține-le ! Mi le-a adus barza azi-dimineață.

Mecanicul îl privi :

— Bravo, comunist ilegalist ! Du-l pe omul nostru și întoarce-te !

— Și cu el ce facem ?

Îl arătă pe Tomulete.

— Îl sculăm. Nu-i timp de dormit.

— Atunci am șters-o.

— Să nu uiți să-i dai salutări din partea mea administratorului !

— Cred că nu găsesc pe nimeni. Au fugit toți ca șoarecii de pe Griviția noastră. Numai aici, doi eroi...

— Haide, cară-te, vorbă lungă...

Se înserase. Oamenii erau obosiți și cîte unul atîpea cu capul pe masă. În curtea pătrată, înconjurată de ziduri, se stingea lumina soarelui. Pe pietrele pavajului, știrbite la bombardamente, alergau cîțiva necunoscuți. Tomulete, ajutat de doi plutonieri, arăta într-un colț cum se face o piramidă de puști. În față, la intrare, alți doi instructori, cu capele soldățești pe cap, comandau unei grupe de zece inși :

— La dreap-ta ! La stîn-ga ! Nu e bine, camarade ! Mai vioi, mai vioi, haide încă o dată...

Sub un zid, un sublocotenent spunea tare unui bărbat în vîrstă, cu părul alb :

— Nu așa, ține bine grenada că sări în aer cu ea. Nu mai sîntem în războiul cu turcii. Ce crezi dumneata că ai în mînă un buchet de flori ?

De deasupra, de la etajul al doilea se auzea țăcănitul unei mașini de scris. Ecoul curții înconjurate de clădiri amplifica zgomotul metalic. Mareș fuma și căuta să-și alunge toropeala care-l cuprinsese. Mișcarea continuă a grupurilor de oameni din jur îi alunga puțin oboseala. Se auzeau giffituri, unii dintre voluntari se mișcau greoi, dar pe chipul lor se citea veselia.

În fața intrării filfîiau două drapele. Unul roșu ca sîngele, pe care cineva cususe o seceră și un ciocan din hîrtie și un drapel tricolor nou, din pînză. Peste drum, în biserica din fața gangului, se aprinseseră lumînări și se auzea, în răstimpuri, glasul unui preot. Pe treptele încă fierbinți de soarele de peste zi stăteau vreo zece băieți care se jucaseră pînă atunci de-a soldații, trăgînd cu ochiul la cele ce se petreceau în curtea fostei băi comunale. Băieții aveau pe cap coifuri de ziare și săbii de lemn, la brîu. Cîțiva strînseseră bolovani și construiau o baricadă. Un șofer coborî dintr-un camion încărcat cu arme și îi certă, vreme de cinci minute, pentru că baraseră drumul. Căpetenia copiilor, un puști cu ochi albaștri, pistruiat, dădu ordin să se desfacă parapetul de piatră.

Clădirea avea un telefon instalat în capătul cel mai îndepărtat de stradă, un telefon care suna în gol. Ca să ajungi la el trebuia să străbați un coridor. Mareș încercase

de cîteva ori să răspundă, dar se plictisise în cele din urmă. Glasuri necunoscute întrebau de administrator sau dacă baia mai funcționa. Cel mai bun lucru pe care îl avea de făcut era să-l smulgă din locul lui și să-i taie firul, dar nu o făcu. Așa că aștepta enervat pînă cînd apelul se termină. Deasupra ferestrei se vedea cerul palid în lumina aurie a amurgului. De jos răsunau în continuare comenzile. Mecanicul privea la Niculescu. Acesta scria obril într-un registru, așteptînd să audă ce-i spun oamenii din fața mesei la care lucra, vreo zece necunoscuți, stînd în rînd cîte unul. Studentul — cu obrazul ceva mai palid ca de obicei — ridică ochii de cîteva ori și-i făcu un semn vag cu mîna.

În odaia largă, numai cu o bancă mare pe care mai rămăseseră cîțiva bărbați nebărbieriți, se aprinsese un bec cu o pălărie albă de email. Sub ei se auzeau dușurile. Nu funcționau prea bine. Apa zbucnea ca și cînd cineva ar fi strănutat, se oprea din cînd în cînd și urmau înjurături bărbătești. Prin ușa deschisă din spatele lui Niculescu se auzeau piuiturile postului de radio. Dușumelele jucau sub pașii grăbiți ai curierilor care intrau și ieșeau. Marcș se apropie de masă :

— N-ai obosit ?

— Da' de unde ! Stai niței că am treabă. Care ești la rînd, frățioare ?

Bărbații din fața studentului făcură loc unui om gras nădușit de tot.

— Cum te numești ?

— Pirsucă Ștefan...

— Ce meserie ai ?

— Măcelar...

Niculescu se uită bine la el. Era îmbrăcat într-o cămașă albă, udă la subsuori și cu niște pantaloni lustruiți.

— Ce te-a găsit să vii la noi să-ți dăm o pușcă ?

Omul se posomorî și întrebă greoi :

— De ce mă mai întrebați ?

— Nu-i chiar așa, omule. Ce, crezi că te ducem la vreun botez ?

Cei din spate începură să rîdă, dîndu-și coate.

— Păi dacă n-aveți nevoie de mine, plec și singur, zise și vru să se depărteze.

— Stai, măi frate.

Niculescu îi arătă rastelul improvizat de lîngă perete :

— Ia-ţi o puşcă, poftim, să nu zici că sîntem băieţi răi. Ia-o şi coboară în curte, aşteaptă să se adune încă nouă inşi şi, cînd sînteţi o grupă, prezentaţi-vă la instructor...

Măcelarul se depărtă de masă şi stătu cîteva minute în faţa şirului de arme, înainte de a alege.

— Cine e la rînd ? întrebă studentul, repede că n-avem timp.

Urma un tînăr buzat şi blond cu părul creţ, îmbrăcat numai într-un pulover.

— Cum te cheamă ? îl întrebă Mareş.

— Marinache Gheorghe.

— De meserie ?

— Dulgher.

— Cîţi ani ai ?

— Douăzeci şi cinci.

— Ai fost pe front ?

— Am fost.

— Şi de ce vrei să te baţi cu nemţii ?

Tînărul tăcu, privi la cei din jur şi dădu din umeri.

— Aşa...

— Ei, aşa ! crezi că sîntem la cinematograf ? O să se tragă cu gloanţe adevărate...

— Ştiu...

— De ce nu te-au mai luat pe front ?

— Am fost rănit. Abia am ieşit din spital.

— Şi nu vrei un concediu ?

— O să mai am eu concediu...

— Ia o puşcă. Altul... strigă Niculescu.

Mareş îl lăsă. Se apropie de fereastră. Se întunecase bine. Curtea era plină de oameni. Copiii din stradă reluaseră bătălia lor. Se auzeau glasuri subţiri : Buum ! Buum ! Te-am omorît, Ionele, cazi, cazi, n-auzi, pa-pac, pac... Din cînd în cînd, atunci cînd se făcea o secundă de linişte, răzbătea vocea preotului din biserică. Uşile erau deschise şi prin deschizătura neagră acum a gangului se vedeau luminile mici ale lumînărilor aprinse. Mirosea a tămîie şi ceară topită. Se stîrnise puţin vînt. Afară, pe trotuarul sfîrtecat, cădeau frunze uscate demult din crengile atinse de bombardamente, de schije. Piuiturile postului de radio acopereau după aceea şi vocile copiilor

și glasul preotului. Pe caldarîmul curții băteau pantofii și ghetele voluntarilor.

— Ține arma bine, camarade, comanda sublocotenentul, așa, că nu mușcă. Asta nu-i mătură, e pușcă !

Aveau și militarii umorul lor. Mecanicului nu-i ardea de nimic, nici de dormit n-ar fi putut să doarmă.

Într-un colț al curții, cîteva femei pregăteau masa de seară în trei cazane, deasupra cărora se ridica un abur alb. Pe pietre fusese aprins focul. Jos, la parter, niște tîmplari băteau cu ciocanele. Se ridicau paturi suprapuse. Sosi un camion cu pături. Doi muncitori de la Malaxa, cu care Tomulete lucra de dimineață, descărcau și-l întrebau pe acesta :

— Ne dai un bon, tovarășe ?

Sergentul se supărase :

— Aici merge pe încredere, că n-o să le vindem. Aduceți mai bine niște cearșafuri...

Stătuse vîntul. Pînza drapelelor de la intrare abia se mai mișca. Mecanicul ar fi stat pe un scaun, dar îi fu rușine. Îl aștepta pe Dumitrana și el nu mai venea. Radiofonistul comunica de jos telegramele : Brașovul, bine. Garnizoana Făgăraș, bine. Nemții se adună undeva în zona Ploiești. Comunică mai departe. Alo, telegrafule, telegrafule, nu dormi acolo, trimite mai departe. Da, da Ploiești...

Niculescu striga la cineva.

— Nu te-nghesui, că nu-i pomană.

— Merge și fără instrucție, zise omul pirpiriu din fața lui, un bărbat uscat, cu șalele căzute, parcă ar fi fost tăiat de la mijloc.

— Cum îți zice, curajosule ?

— Stan Gîdea, să trăiți !

— Fără să trăiți. Zi-mi tovarășe...

— Dacă vrei dumneata...

— Ce meserie ai ?

— Șofer.

— Ai venit cu mașina ?

— Nu, să trăiți !

— Lasă dracului pe să trăiți ! Unde ți-e mașina ?

— Rechiziționată.

— Aha. Și ce cauți ?

— Păi poate v-ajut cu ceva.

— Să-ți dăm o pușcă ?

— Ce să fac cu ea ?

— De ce-ai venit, omule, aici ?

— Păi să v-ajut. În război e nevoie și de șoferi...

— Ai dreptate, spuse Mareș de la fereastră. Stai pe bancă pînă vine-o mașină. Altul. Cine urmează ?

Niculescu se uită la cel din fața lui. Bărbatul nu mai așteptă să fie întrebat cum îl cheamă.

— Ionescu Petre.

— Ești cam trecut.

Omul, îmbrăcat într-o haină de doc, pătată la rever, avea o privire deschisă, aproape copilărească, deși părul îi era albit pe la tîmple. Dădu din umeri :

— Nu-i nimic !

— Bine, alege pușca !... Cîți mai sînt la rînd ?

— Încă vreo zece, spuse cineva.

— Ai obosit ? îl întrebă Mareș pe student. Mai lasă-mă și pe mine.

— Da de unde ! protestă acesta. Românu' are șapte vieți în pieptu-i de aramă !

De pe scări se auzi un glas, strigînd pe nas :

— Speciala, speciala, au intrat nemții-n Berlin !

Niculescu ciuli urechile și cînd se încredință că se înșelase îi spuse mecanicului :

— Aș fi jurat că-i Gică-hau-hau, dar el săracul a făcut aripioare. Nu știe nimeni pe unde se află. Cine e la rînd ?

— Eu.

— Cum te cheamă ?

— Guță Grigore. Dați-mi și mie un Zî-Bî...

— Ce meserie ai ?

— Cazangiu.

— Pe front ai fost ?

— În primul război. Acum am fost mobilizat pe loc.

Mareș îi privi mîinile muncite, negre și late. Omul avea o figură întunecată, cu o gură obosită și priviri șterse.

— Ia o pușcă. Altul la rînd.

Glasul de adineauri care striga „Speciala" se auzi foarte aproape. Pe scări urcau cîțiva oameni.

— Spune-i să tacă, hei dumneata de lîngă ușă !

— Speciala, au intrat nemții-n Berlin !

Pe ușă năvăliră patru tineri, numai în cămăși. Tăcură deodată văzînd chipul întunecat al lui Niculescu.

— Dumneavoastră ? întrebă Mareș.

— Am venit să ne dați arme...

Mecanicul îi privi. Erau muncitori, se vedea bine.

— De unde sînteți ?

— De la Herdan...

Studentul uită de ceilalți și se ridică în picioare :

— La timp ați sosit. Tot n-aveam noi pîine. Ia ascultă. Care-i mai mare între voi ?

Se înghesui un șchiop în față, cu o gură roșie de fată, cărnoasă și mare.

— Eu.

— Te numesc comandantul aprovizionării. Armata ai făcut-o ?

— Nu.

— Nu-i nimic, o faci din mers. Ascultă comanda la mine : pînă la noapte te duci cu grupa ta (îi arătă pe ceilalți) și îmi coaceți patru sute de pîini, dacă nu mai multe...

— Și patronul ? Ce-o să zică ? Cine-i plătește făina ?

— Gura ! Uite ordin de rechiziție aici. Cum te cheamă ?

— Pîrlea Dumitru...

— Așa... spui patronului că moara se află la dispoziția forțelor patriotice. S-a înțeles ?

— Înțeles...

Tînărul era dezamăgit.

— Păi noi venisem să...

— Lasă tu chestiile astea. Or să se bată alții mai ai dracului. Voi misiunea asta o aveți : să ne faceți pîine...

— Dacă nu ne dă făină jupînul ?

— Asta i-ar mai trebui. Unde-i moara ? În spatele Regiei, nu-i așa ?

— Chiar așa.

— Într-un ceas sînt acolo.

Mareș îl întrerupse.

— Nici un ceas, plec eu cu ei chiar acum. Băieți, după mine !

Tinerii se uitară unul la altul și-l urmară, fără un cuvînt. În curte mecanicul îl întrebă pe Tomulete dacă nu care cumva un camion pornea spre oraș.

— În trei minute mă duc cu ăștia de la Malaxa. Ei or să vă ducă unde vreți...

— Bine, așteptăm.

Brutarii se uitau la instructorii care tot mai strigau :

— La dreap-ta ! La stîn-ga ! Mai repede, camarade, mai repede, hai, că acum se dă stingerea și vă culcați...

Mareș ieși în stradă. Era întuneric. Ușile bisericii fuseseră închise. Nu se mai vedeau micile lumînări arzînd. Pe treptele de piatră, copiii își uitaseră coifurile de hîrtie. Pietrele baricadei stăteau risipite alături. Mecanicul se apropie de un camion cu o prelată și întrebă pe un tînăr :

— Voi plecați acum ?

— Da, răspunse acesta, convins. Să vină șoferul.

— O să ne duceți și pe noi pînă la Herdan...

Făcu semn brutarilor să se urce prin spate în autocamion.

Tinerii nu mai păreau atît de veseli. Mecanicul își aduse aminte că nu lăsase vorbă lui Niculescu să-i spună lui Dumitrana să-l aștepte. Dar își dădu seama că nici el nu avea timp prea mult.

Se întoarse spre brutari și-i întrebă :

— Ați fi vrut să faceți instrucție ?

Șchiopul zîmbi :

— De, cum ziceți dumneavoastră, dar parcă ne-am săturat de fabrică...

Se auzi claxonul și din gang ieși un om în pas alergător.

— Sus, îi spuse acesta mecanicului. Dumneata ești comandantul ?

— Eu.

— Unde mergem ?

— La Herdan, în dosul Regiei.

— S-a făcut.

Se auzi motorul și o ușă metalică trîntindu-se. Pe urmă vocea șoferului. După aceea, mașina porni cu un zvîcnet scurt.

2

De aici, de la etajul IV al clădirii care adăpostise o societate de acțiuni : „Creditul Imobiliar", o societate care se ocupase pînă la război cu vînzări și cumpărări de case, orașul părea mort ca după un incendiu sau după o inundație. Mareș privea cheiul de piatră al Dîmboviței

și apa nemișcată între malurile de pămînt, fără iarbă. Noaptea trecută, pînă aproape de zori se trăsese cu artificii în Piața Palatului și lumea întîrziase pe la porți. Acum o îngrijorare surdă luase locul veseliei orelor următoare anunțării armistițiului. Se știa că militarii întorseseră armele și era așteptat un atac asupra Bucureștiului. Trupele germane în retragere se grupau undeva în marginile orașului. Forțele patriotice trimiseseră cîteva unități de soldați și școala de ofițeri de rezervă de infanterie bară drumul spre Ploiești. Nemții stăpîneau două aerodromuri ; și aici, în apropiere, își menținеau, într-o clădire blocată acum și apărată cu guri de mitraliere, comandamentul grupului aerian. Situația era foarte încordată. Se aștepta ca din clipă în clipă izbucnirea ostilităților amînată atîta vreme să aibă loc.

Mareș privea drumul de asfalt de sub cele patru balcoane, niște balcoane de ciment, cu pavaj alb și negru, în pătrățele, ca ale unor table de șah, așezate una sub alta, cu borduri de flori. apărate de rigle metalice, lucitoare. Treceau în goană vehiculele armatei, în patrulare, cu soldați deasupra cabinelor, înarmați cu pistoale automate. Jos, la un etaj apropiat, fuseseră uitate cîteva scaune de paie și un sifon albastru care strălucea în lumina soarelui ca un geam de caleidoscop. Alături, un șezlong tărcat, părăsit, cu pînza umflată de bătaia vîntului, te chema să te întinzi, să stai ceasuri întregi și să asculți fișiitul pomilor bulevardului din apropiere.

Geamul din spatele lui era deschis. Se auzea apelul postului de radio, instalat în apropiere încă de dimineață. Aerul era mai puțin fierbinte ca jos, la parter, unde se încurcau plantoanele și curierii. Peste București cădea amurgul. Deasupra șoselelor periferice se adunau nori de praf. Camioanele militare transportau în continuare trupe în afara orașului. Soarele se afla acum după o perdea de plopi verzi-negri, aflați undeva spre Uzina de apă sau spre podul Grozăvești. La cîte o adiere, vîntul aducea în odaia goală, mirosul vechilor incendii care mistuiseră unele cartiere ale Capitalei, un miros grețos și acru, ca de oțet. Geamurile birourilor, deschise toate ca niște guri flămînde spre cer, erau murdare. Pe ele se scurseseră ploile în șuvoaie făcînd contururi ciudate. Pe

pardoseala murdară și ea, o suprafață de parchet aproape cenușie, fără luciu, cu un strat gros de amestec de moloz, cărat cu picioarele, erau întinse sîrme numeroase, o rețea colorată de fire ca un păienjeniș.

Dumitrana tot nu ridicase capul din hîrtiile pe care le avea în față, așezat la un birou vechi, acoperit de un cristal spart și privea o hartă primitivă, desenată cu creion chimic. Lîngă zidurile goale se aflau cîteva scaune pe care nu stătea nimeni și o veche casă de bani, încuiată. Într-un colț, un clasor metalic, cu oblonul căzut în care se umblase de curînd. Era curent. Ușile date de perete. Dumitrana nu se mai uita de mult la linia nesigură de creion a hărții. Căuta obosit la capacul de lemn de sub geamul bine lustruit, urmărind rețeaua vagă de zgîrieturi, niște incizii fine ale timpului. Ofițerul năduşit, de lîngă el, îmbrăcat într-un veston decolorat, cu o diagonală deasupra pieptului, cu cizme prăfuite și pantaloni pe pulpe, desena ceva suplimentar, ajutîndu-se de un teu. Cu el trasă străzile din jurul clădirii, încercînd, fără să țină seama de vreun element topografic, să înfățișeze pe hîrtie, cu aproximație, ceea ce lipsea inițial hărții. Ofițerul, un bărbat roșcovan, gras, cu obrazul nebărbierit, tușea din cînd în cînd. Își scosese șapca și o lăsase pe un colț al biroului, așezîndu-se în cele din urmă pe unul din scaunele de lîngă pereți, fără să bage de seamă că e plin de var. Ochii șireți, căprii ca frunza de tutun, clipiră de cîteva ori. Îi închidea din cînd în cînd ca să-și aducă aminte, să confrunte dacă ceea ce desena corespundea realității. Pe fruntea asudată avea picături mari de apă pe care le întindea cu palma, cu un gest inconștient, privind cîteodată vîrful creionului chimic din mînă.

— Aici este o altă încrucișare, spunea. Cîteva curți, o stradelă înclinată și chiar o ieșire îngustă între două imobile.

Mareș nu-l asculta. În odaie se aflau încă cinci oameni care stăteau în picioare, fără să scoată un cuvînt. Țineau între picioare armele lor negre, așteptînd cu o răbdare ciudată să se isprăvească explicațiile ofițerului. Niculescu întorsese un coș de hîrtii cu fundul în sus și se așezase pe el, fumînd nepăsător. Se ridicase pînă atunci de cîteva ori și umblase la un aparat de radio, aflat pe parchetul nelustruit, sărind peste sîrmele subțiri, aruncate peste

pervazul ferestrelor, destinate să prindă din eter veștile cele mai noi. Ultima oară, cu vreun ceas în urmă adică. Dumitrana întrebase fără să ia seama la pîrîiturile și trosnetele paraziților, amplificați de ecourile încăperii fără mobilă.

— E ceva nou ?

— Da. Au aflat și cei de la radio Donau și ne înjură.

— Să fie sănătoși. Ce-i în oraș ? Ce spune C.C.-ul ?

Mareș trecuse în încăperea alăturată și privise la omul care asculta. Își făcuseră semn pe mutește ; urmează ordine. Dar mecanicul știa că lui Dumitrana nu-i place deloc această tăcere. Nu se trădase cu nimic însă. Sub ochi i se întipărise oboseala nopților nedormite. Obrazul îi era vînăt. Tresărea din cînd în cînd, speriat la gîndul că ar putea aţipi de față cu ceilalți. Mormăise tot de atîtea ori — răbdaseră de trei ori buletinul de știri al postului de radio german :

— Bine, bine, înjurați-ne, mama voastră ! și-și văzuse mai departe de treabă.

Pe urmă sosise ofițerul și acum asculta fără răbdare, dar ascunzîndu-și enervarea, explicațiile acestuia. Desenul sectorului orașului unde se aflau se închega greu. Omul era meticulos și se părea că încearcă să dea în mod complicat viață acestei fișii de oraș, cu străzi și grădini, cu poziții cheie și noduri strategice, o adevărată știință militară care nu-l prea interesa pe Dumitrana. Totuși era important de știut la ce te puteai aștepta, pentru că bucata asta de sector avea să fie în curînd scena unor lupte a căror intensitate nimeni n-o putea cunoaște de pe acum. Niculescu întrebase mai devreme, cu puțină speranță în glas :

— Crezi că nu vor da înapoi ?

— Cum îi cunosc eu, nu, răspunse ofițerul. Sînt încăpățînați și tot mai speră să le vină ajutoare de la Brașov și Ploiești. Dacă nu se barează șoselele, Bucureștiul poate fi izolat. Trebuie lichidat cît mai grabnic comandamentul.

— Bine, bine, spuse Dumitrana, obosit.

Primele patrule se întorseseră acum o jumătate de ceas și raportaseră că în clădirea aflată dincolo de Dîmbovița, pe malul ei drept, cum veneai dinspre Uzina de apă, nu se vedeau mișcări suspecte. Fusese semnalată numai o grupă de soldați germani la podul Mihai Vodă.

Pînă la ora asta, circulaţia nu se întrerupsese în această parte a oraşului. Dumitrana fusese informat că trupele nemţeşti din Bucureşti se aflau în stare de alarmă şi că nu aşteptau decît un ordin ca să treacă la acţiune. Deocamdată situaţia noului front creat părea nesigură şi liniile de luptă, necunoscute. O ciocnire în oraş nu era de dorit şi trebuia acţionat repede, hotărît, fără ezitări. ceea ce comandamentul forţelor patriotice ceruse armatei.

Numai că timpul trecea încet şi o nelinişte greu de stăpînit îi cuprinsese pe oamenii din această clădire cu mai multe etaje, aflată undeva în preajma podului Izvor. În odaia plină de praf şi de fum de ţigări se făcuse tăcere. Nu se auzea decît alunecarea creionului pe hîrtia de desen şi oftatul uşor al ofiţerului aplecat peste biroul lui Dumitrana. Teul lucitor sclipea din cînd în cînd în lumina scăzută a amurgului.

Mareş simţea că se înăbuşe şi se apropie de fereastră. Aerul era fierbinte, uscat. Ar fi băut o căldare de apă şi nu s-ar fi săturat. Nu mai avea răbdare să stea pe loc. Îl privea pe Niculescu. Studentul fuma enervat, aruncînd ţigările arse pînă la jumătate şi ridicîndu-se de pe coşul lui de hîrtii. Ştia ce-l doare ; şi pe el îl aşteptau oamenii lăsaţi în seama lui Tomulete şi ofiţerul le spusese că deocamdată nu e nevoie de nici un ajutor pentru că pe nemţi îi vor scoate soldaţii din clădirea de pe malul Dîmboviţei. Dar timpul trecea şi nu se întîmpla nimic. Fuseseră chemaţi de dimineaţă, ajutaseră la evacuarea acestei clădiri, instalaseră aici postul de radio şi aşteptau dispoziţiile.

Cu un sfert de ceas mai devreme, Niculescu îi spusese iritat lui Dumitrana :

— De ce mă ţineţi aici ? Ori ne apucăm să facem ceva, ori dă-mi drumul să mă plimb. Am douăzeci şi trei de oameni în grijă şi Tomulete nu le poate face faţă singur. Nu uita că e vorba de nişte civili...

— Şi ce dacă-s civili ? se mirase celălalt. Au venit nesiliţi de nimeni.

— Da, dar se vor plictisi curînd dacă stau acolo...

Dumitrana rîsese, aruncîndu-şi mîinile lui mari pe sticla spartă care acoperea biroul.

— Ştii că-i bună ! Şi dacă se plictisesc ? Războiul nu-i operetă ! Ce interes avem să luptăm, cînd putem să-i scoatem pe nemţi din oraş fără un foc de puşcă...

Nu credea ce spunea, dar deocamdată trebuia să-şi coordoneze acţiunile în funcţie de mişcările armatei. Nici lui nu-i plăcea aşteptarea şi meticulozitatea ofiţerului îl scotea din sărite, dar se stăpînise. Studentul văzuse că nu-l poate convinge şi se întoarse la locul lui, aruncîndu-i lui Mareş :

— Poftim, la el ! Parcă eu vreau să mă bat cu orice preţ, dar ei au neveste. Au dormit o noapte la Baia comunală, dacă nu se întîmplă nimic pînă mîine, nu-i mai ţinem încazarmaţi... parcă nu-i cunosc ?

Pe urmă tăcuse fumînd cîteva ţigări una după alta. Noroc că între timp picară trei curieri, trei necunoscuţi nebărbieriţi şi nedormiţi, cu ochii arşi de febră, numai în cămăşi, cu cartuşiere pe pîntece, purtînd în mînă nişte puşti cum ai ţine nişte ciomege. Erau trei muncitori de la Lemaître, cu bocancii prăfuiţi în picioare, veniţi pe jos, de la capătul celălalt al oraşului. Nu găsiseră nici o maşină.

— De unde sînteţi, neică ? îi întrebase Mareş.

— Grupul IV, răspunsese unul cu faţa posomorîtă.

— Şi cum e la voi ?

— Linişte.

Dumitrana le arătase scaunele de lîngă zid, dar ei nu se aşezaseră. Aduseseră un plic pe care îl desfăcu repede citind hîrtiile dinăuntru. Cînd termină, ridică privirile şi rosti simplu :

— Spuneţi că nu e nevoie de nici un efectiv. Aici lucrează armata cu grupul VI. Puteţi pleca.

— N-aveţi nici o maşină ? Am făcut un ceas şi jumătate pe jos.

Dumitrana se întorsese spre mecanic :

— Du-te, Mareş, cu ei şi dă-le taxiul !

Mecanicul îi chemă. Coborîră pînă la holul blocului unde era o înghesuială cumplită. Pe trotuar aşteptau soldaţi în repaus, cu armele făcute piramide. Mareş căută din ochi cele trei maşini de piaţă pe care le rechiziţionase în dimineaţa aceea. Şoferii dormeau : îl scula pe unul şi-i împinse pe cei trei înăuntru.

— Drum bun. Dumneata te întorci numaidecît, îi spuse şoferului.

Cînd reveni îl găsi pe student lîngă fereastră, privind cheiul Dîmboviţei peste care cădea înserarea. Aerul se umezise puţin şi la unele geamuri se aprindeau luminile.

— Te-ai plictisit ? îl întrebase mecanicul.
— Ba bine că nu ! Aș vrea să ies în stradă.
— Crezi că putem merge orbește ?
— Se pierde vreme multă...

Ofițerul acela roșcovan nu mai termina cu detaliile. După Mareș treaba era simplă. Trebuia un asalt scurt și hotărît, fără multă vorbărie. O dată lichidată garda nemțească, comandamentul nu mai avea ce să facă. Știa însă cît de păcătoasă este lupta de stradă și cîte primejdii se ascundeau dincolo de ferestrele cenușii ale clădirii pe care o vedea de aici. Cu douăzeci și patru de ore mai devreme, poate, ofițerii dinăuntru nu s-ar mai fi opus, dar cu trecerea timpului nu se putea să nu fi luat măsuri de apărare.

Privi strada de sub el. De jos se auzeau vocile soldaților și răpăiala bocancilor. Banda lucioasă de asfalt, cu găuri mici, ici și colo își pierdea strălucirea. Peste oraș cădea o ceață ușoară, albăstruie. Se vedeau piramidele, cîte trei puști strînse una într-alta, ca niște căpițe de lemn. În dreapta intrării așteptau două taxiuri și puțin mai departe se zăreau autocamioanele armatei cu cabine kaki și mitraliere Maxim pe fundul de lemn așezat deasupra caroseriei. Soldații cîntau încet, murmurau, vocile lor aveau o oboseală dulce și șăgalnică. Unii citeau în lumina tot mai scăzută ultima ediție a *României libere*, tipărită cu litere groase. Trecătorii se grăbeau cînd ajungeau în fața comandamentului forțelor patriotice, privind cu curiozitate îngrămădirea de oameni de pe scările blocului.

Ofițerul terminase. Își șterse fruntea umedă de nădușeală și privi mulțumit planșa de desen.

— Cam asta e, spuse cu satisfacție. Poate au rămas mici inexactități, dar...

— Cum stăm cu armamentul ? îl întrerupse Mareș. Pe ce putem conta ?

Ofițerul, obosit, căută cu privirile un scaun pe care să se reașeze. Niculescu, ca să nu facă o mișcare mai mult, îi împinse cu piciorul coșul de hîrtii pe care stătuse :

— Poftim.

Roșcovanul mulțumi și se așeză oftînd, căutînd cu grijă în jos, ca nu cumva să se sfărîme împletitura de nuiele și să se facă de rîs.

— Avem patru mitraliere Maxim, un tun antitanc, ba, nu, — două și puști.

— Soldaţi ? Cîţi ? întrebă Dumitrana.
— Cam trei companii.
— N-au fost cerute în altă parte ?
— Încă nu.
— Cartuşe ai ?
— Destule.
— Dar un tun de cîmp ?
— Nu.

Dumitrana îşi strînse gura şi căută cu ochii la harta proaspăt desenată ca şi cînd ar fi vrut să-şi dea seama dacă va fi într-adevăr nevoie de un tun.

— Dacă nu e, nu e, zise cu puţină ciudă şi luă creionul chimic de pe hîrtia de calc.

— O să putem folosi tunurile antitanc, spuse Mareş. Au o tragere razantă, de precizie. De altfel cred că nici n-au tancuri în oraş şi chiar dacă ar avea, ar fi greu de manevrat pe străzile astea înguste...

— Crezi ? se miră Niculescu de la fereastră.

Ofiţerul surîse cu puţină superioritate, abia observată de ceilalţi.

— Într-o stradă îngustă, un tanc se mişcă cum se mişcă un şoarece într-o cursă...

— Bine, încheie Dumitrana. Dumneata coboară şi blochează străzile din jur. Începînd din clipa asta circulaţia este interzisă.

Ofiţerul avu o ezitare. Îşi căută şapca bîjbîind puţin, neobişnuit să primească ordine de la civili. Cînd o găsi, şi-o aşeză pe cap, îşi strînse cureaua diagonalei de care atîrna un pistol şi bătu din călcîie :

— Am plecat, tovarăşe...

Nu găsea cuvîntul următor, se roşi, asudă iar, dintr-o dată, şi vru să facă stînga împrejur.

— Dumitrana mă cheamă, domnule locotenent. Dumitrana, spuse. Şi după aceea rîse scurt, aruncînd creionul pe masă. În cît timp crezi că te-ntorci ?

— O jumătate de oră.

— O să mai fie nevoie de oameni ?

— Nu, nu cred. Un pluton o să blocheze străzile. Celelalte două vor merge cu mine. Dincolo, în faţa Operei, e tot armata. Trebuie să facem numai joncţiunea.

— Ai curieri ?

— Am.

— Ce se întîmplă cu ei ?

— Au închis piața. Grupul V ține Calea Victoriei. Noi trebuie să acoperim cît mai repede spatele, pentru a împiedica evacuarea pe străzile laterale.

— N-ai un subaltern care să se ocupe de blocarea străzilor ?

— Am, dar răspund personal de operație în fața colonelului.

Dumitrana lăsase creionul și spusese dezamăgit :

— Nu mă amestec în treburile dumneavoastră. De altfel, raporturile dintre noi sînt de colaborare, nu de subordonare, așa că pot oricînd să ascult de sfaturile dumitale. Numai că ar trebui acționat mai repede. Aștept din minut în minut ordinele C.C.-ului.

Ofițerul bătuse încă o dată din călcîie.

— Mă voi întoarce imediat ce termin...

— Nu mai tîrziu de o jumătate de oră.

— S-a înțeles.

Locotenentul salută și ieși. Îl auziră coborînd scările grăbit. Dumitrana privi la oamenii necunoscuți din fața biroului care așteptară pînă atunci. Erau cinci muncitori de la Vulcan, în salopete lustruite, veniți direct din uzină. Aveau pistoale la brîu și cîte o cartușieră ca și cei trei curieri. Unul, înalt, cu o mustață galbenă, tunsă, cu ochi galeși de femeie, stătea mai în față, cu un picior înainte, în poziție de repaus. Nu se așezaseră nici ei și nu scoseseră nici un cuvînt, ca să nu-l tulbure pe comandant.

— V-am uitat, bată-vă Dumnezeu să vă bată, spuse Dumitrana zărindu-i. Ce-i cu voi ?

— Păi am venit să vedem ce-i de făcut ? mormăi omul din față, cel cu ochii muierești.

— Cine v-a trimis ?

— Sîntem din sectorul de Negru, se amestecă unul din spatele lui, un ciocănar îndesat, cu brațe scurte și musculoase. Au zis să ne prezentăm și să stăm la ordinele dumneavoastră.

Mareș îi privi. Erau bărbați în vîrstă care făcuseră probabil războiul sau cel puțin instrucția militară.

Niculescu mormăia nemulțumit ceva în spatele lui.

— Ce-i ? i se adresă Dumitrana, auzindu-l.

— Poftim, toată lumea e prezentă și ai noștri stau și dorm...

— Lasă fleacurile. Cum vă cheamă, tovarăși ?

Oamenii se înghesuiră mai în față și își spuseră numele pe rînd :

— Purcară Ion.

— Vasilică Ion.

— Anastase Tudor.

— Marinache Marin.

— Ionete Gheorghe...

Purcară, cel cu mustața galbenă ca șofranul, avea sfoară la limbă :

— Nu-ncepe o dată ? Că mi s-o făcut dor de drăgălașii ăștia de nemți, să mi-i înțep nițel.

— E careva comunist ? întrebă Mareș.

Oamenii se priviră.

— Da, toți, răspunse ciocănarul.

De dincolo, din camera unde era instalat postul de radio, se auziră semnale repetate.

— Alo, Triunghiul ? Triunghiul ? întreba operatorul. Da, aici T. 4, T. 4, s-aude ?

Urmă un țăcănit și apelul unui telefon. Apelul se întrerupse și operatorul apăru în ușă :

— Comitetul Central, tovarășe Dumitrana...

Niculescu își aprinsese a cincizecea țigară în ziua aceea. Mareș vorbea cu muncitorii de la Vulcan.

— Cum a fost la voi ?

— Numa' cu carcere ne-o ținut Mareșalul. Numa' că n-am dormit. Am făcut o gardă sub nasul lor. Și-i povesti în cîteva cuvinte cum se antrenaseră în adăpostul antiaerian al uzinei — fără să-i știe nimeni, făcînd pe pompierii. Cînd termină adăugă : Și cum om auzit că s-o răsturnat cu zgaibaracile în sus, guvernul, gata ne-om prezentat la sediu, la Apărare.

De dincolo se auzea vocea lui Dumitrana :

— Bine, bine, s-a înțeles, tovarășe. Într-un sfert de ceas plecăm. Pînă în zori vom curăța locul...

Operatorul bătea din nou semnalul :

— Da, se vorbește, se vorbește. Așteaptă...

Dumitrana se întoarse, își privi ceasul și le spuse :

— E gata. Nemții nu vor să capituleze. În seara asta o să ne batem.

— În sfîrșit ! oftă Niculescu.

— Și voi ? îi întrebă Mareș pe cei de la Vulcan.

— Păi, de vreme ce-am venit aici, mergem unde ne-oți duce...

— Luați deocamdată cîte un scaun, că am să vă arăt cîte ceva. Nu vreau să vă trimit în stradă obosiți.

Scaunele fură aduse în jurul biroului pe care stătea întinsă hîrtia de calc cu schița locotenentului. Dumitrana le arătă un pătrat :

— Asta-i sectorul din care trebuie să-i scoatem pe nemți. Are cineva un creion roșu la el ?

Se căutară cu toții în buzunare. Unul dintre muncitorii de la Vulcan găsi un ciot cu vîrful albastru.

— E bun ?

— Bun, rîse Dumitrana, privindu-i capătul mîncat. Numai la grădinița de copii găsești unul la fel. Trase după aceea cu vîrful colorat niște linii groase. Cunoaște careva foarte bine cartierul ?

— Eu, răspunse numaidecît Mareș.

— A, da, uitasem că am lucrat amîndoi într-o vreme la Arsenal, pe timpul grevei. Atunci iei comanda grupei care va ataca clădirea din spate. Îți convin oamenii pe care-i ai aici ? O să-ți mai dăm și cîțiva soldați.

Mecanicul îi privi pe rînd.

— Da, spuse.

— Bine atunci. Iată cele două poduri din piatră care duc spre străzile din spate...

Mareș privi desenul.

— Știu, nu e nevoie de hartă.

— Voi trebuie să împiedicați evacuarea arhivei, dacă există o arhivă și cred că există. Cine vrea să scape, trebuie curățat. Am prefera oameni vii, dar...

— S-a înțeles, șefule.

— O să aveți de furcă cu ei. Crezi că-ți ajunge o grupă ?

Mecanicul făcu o socoteală scurtă.

— O să fim șaptesprezece oameni.

Îl puse și pe Niculescu.

— Destui.

— Bine. Eu cu ceilalți vom ataca din față. Clădirea se află dincolo de chei. Trebuie forțat unul din poduri sau să se treacă direct prin apă.

Niculescu care tăcuse pînă atunci se ridică de pe coșul lui de hîrtie, întors cu fundul în sus.

— Sînt mai mulţi ofiţeri. Or să se bată ca nişte cîini. Dar cu două plutoane de soldaţi... şi după spusele locotenentului mai trebuie luaţi în seamă şi ceilalţi, plutoanele colonelului care au blocat piaţa şi Calea Victoriei...

Dumitrana se apropie de fereastră. Ceilalţi făcură la fel. Era aproape întuneric. Dîmboviţa lucea stins sub cerul negru.

— Podurile trebuiesc luate cu orice preţ, zise. Cred că le-au blocat şi sînt sub snopul lor de foc.

— Dacă au armament greu ? întrebă Mareş.

— Nu cred. Doar cîteva mitraliere, cel mult. Comandamentul nu era o unitate operativă. A, să fi ştiut ei din timp...

— Vor încerca să iasă oricum, să ajungă la o cale de acces.

Dumitrana îl privi pe mecanic.

— Cunoşti bine străzile, nu-i aşa ? Trebuie să faci un ocol mare şi, prin spatele Operei, să ajungi în apropierea clădirii. Dacă ai căile laterale de acces în mînă, n-au pe unde să scape. Un foc concentrat şi nici musca nu mai trece.

Niculescu dădea nemulţumit din cap.

— Dar dacă au şters-o ?

— Nici nu le trece prin cap. De aici controlează oraşul. E de ajuns o singură breşă şi au Bucureştiul în palmă...

Studentul înţelese că situaţia nu era atît de uşoară.

— Uiţi aerodroamele ? Aviaţia lor stă gata să decoleze Nu au prea multe avioane, dar ar putea să trimită de undeva... Trebuie o operaţie scurtă, aşa încît să creadă că au de-a face cu forţe mari. Ceva rapid şi hotărît. Să aibă impresia că vor fi sufocaţi între două focuri.

Dumitrana se întoarse la birou şi ceilalţi se aşezară iar pe scaune.

— Îţi ajunge pistolul tău automat ?

— Cred că da, spuse Mareş.

— Ne-ar trebui nişte grenade, dar de unde să le luăm ?

— O să găsim şi grenade.

— Cine nu ştie să mînuiască armele ? întrebă iar Dumitrana.

— Cu puşca asta îi ca şi cu muierea : trebuie să ştii s-o gîdili, zise Purcară cu haz.

— Cum se întoarce ofițerul, îl întrerupse Dumitrana, adresîndu-se mecanicului, pleci cu oamenii tăi și răspunzi de spatele clădirii. Am să țin tot timpul legătura cu voi printr-un curier.

Se mai uită la schița locotenentului și făcu două cruciulițe în dreptul podurilor.

— Dacă punem mîna pe ele, nu mai au ce face. O dată ce ajungem în fața Operei și ne întîlnim cu ceilalți, kaput ! O să fie o noapte grea, dar cred că asta nu vă sperie...

Niculescu era furios pe el însuși. Uitase să ia numărul de telefon al Băii. Dacă l-ar fi avut, ar fi putut să-l cheme pe Tomulete cu cîțiva oameni aici, deși Dumitrana credea că nu va fi nevoie pentru că înăuntru comandamentului nu erau prea mulți nemți ! Ca să-i treacă nervii, deschise iar aparatul de radio, fără să mai ceară voie. De altfel, Dumitrana terminase de dat instrucțiuni și-i spunea lui Mareș rîzînd :

— Iată-mă și strateg... Băieți, se adresă și celor de la Vulcan, să nu mă faceți cumva de rîs.

Ionete — chip smochinit de forjor obișnuit cu focuri mari, cu riduri mărunte, cu doi ochi cenușii de iepure — dădu din gură pentru toți :

— Nici o grijă, tovarășe. Numai să înceapă petrecerea asta o dată că m-așteaptă copiii acasă...

— Care copii ? întrebă Vasilică Ion, un vagonetar slab, cu vorba îngînată, hîtru și el, moale și cam leneș, sprijinit în pușcă cum te-ai sprijini într-un ciomag : Ăi de i-ai făcut prin mahalale...

Mareș aprinse un bec și studentul tot mai umbla la aparatul de radio care hîrîia și scotea un zgomot enervant de paraziți. Se auziră crîmpeie de melodii, cîteva voci frînte de femei și Niculescu îl rugă pe Ionete să lege sîrma antenei de calorifer. Vocile crainicilor se deslușiră mai tare, dar încă neclar.

— Maica lui Dumnezeu, aia din cer ! înjură Niculescu ascultînd lîngă difuzorul acoperit cu pînză, dau buletinul meteorologic. De asta ne arde nouă acum ?

Ceilalți nu spuseră nimic. Trăgeau cu urechea scoțînd țigările din buzunare. Un vals, o voce iritată, apoi acordurile unei simfonii, iar cîteva voci amestecate, un bărbat care ținea un discurs cu mari pauze între cuvinte, ca și cînd le-ar fi căutat cu grijă atunci și un gol de

emisie, o liniște nefirească, pe urmă iar un cîntec, un marș dur, nemțesc, sacadat, cu tobe și trîmbiți pînă cînd Dumitrana spuse tare :

— Lasă-i dracului ! Vom afla în curînd totul. Operatorul ține legătura cu C.C.-ul.

Niculescu avea chef să spună un cuvînt mare, să-i facă pe ceilalți să înțeleagă la ce acțiune importantă vor porni.

— Habar n-aveți ce-a însemnat ieșirea României din război. Cu Balcanii e ca și cînd nemții le-ar fi zis : adio ! Frontul de răsărit seamănă acum cu un șvaițer.

Dumitrana își privi ceasul.

— Ce dracu face locotenentul de nu mai vine ?

Se ridică de la birou, trecu peste sîrmele întinse în tot lungul camerei și se apropie de fereastră privind afară.

— În seara asta n-o să se mai tragă cu artificii, spuse ușor, ca pentru el. Vă dați seama ce-ar însemna să pierdem Bucureștiul ?

— Cum să-l pierdem, tovarășe ? se miră Ionete. Păi noi de ce sîntem aici ? Uite, dacă vreți să știți, toți stau gata să sară. Oamenii n-au arme, dar dacă o fi groasă, ieșim cu mueri, cu copii. Cu apă fiartă și tot ne batem... Abia a răsuflat omenirea că am scăpat de nemți și noi, adică, să-i lăsăm să ne facă terci ?

— Să coborîm, zise Dumitrana, privindu-și încă o dată ceasul. Ofițerul mai are cinci minute. Să nu mai pierdem vremea. E cineva obosit ?

Coborîră. Birourile clădirii, cu toate luminile aprinse erau pustii. Mai jos, la etajele inferioare, prin ușile date de perete se zăreau vechi rafturi aruncate pe parchet și pe pereți rămăseseră pătrate mai albe, pe locurile unde altădată atîrnau tablouri, cărate cine știe unde. Prin colțuri, grămezi de hîrtie, acte probabil, controlate în grabă și lepădate. Într-o odaie de la etajul al doilea văzură o casă de bani cu ușile căscate. Vîntul arunca praful de colo pînă colo. Becurile ardeau aici în permanență pentru ca uzina electrică să controleze dacă instalația funcționează. Cum camuflajul se ridicase fără ordin, din entuziasmul general, deasupra orașului sclipeau primele luminițe ale nopții.

Jos, în holul spațios, se loviră de mulțimea soldaților. Într-un fotoliu spintecat de o baionetă stătea un caporal

care citea un ziar. Dumitrana îl întrebă dacă nu s-a întors comandantul. Subofițerul se ridică și bătu călciiele, recunoscîndu-l.

— Acuși trebuie să pice, domnule... tovarășe...

Soldații se așezaseră pe ciment și vorbeau cu glas tare. Fumul de tutun făcuse aerul de nerespirat. Nu deschiseseră ușile și ventilația se făcea greu, printr-un geam mic.

— Plecăm ? întrebă unul.

— Cînd ?

— Unde ?

Vorbele se încrucișau. Oamenii își aruncau pachete de țigări. Afară era aproape întuneric și nu se vedeau decît chipurile plantoanelor care păzeau. Era mai răcoare. Pe trotuarele ciupite de schije trecură cîteva femei. Granitul pietrelor străzii luci mort încă puțin timp. Peste drum era un scuar, înconjurat de un gard mic de ciment. Pe iarba bătătorită se jucau două fetițe cu o minge mare, albastră în lumina unei ferestre deschise. Sfera de cauciuc era aruncată de la una la alta cu o traiectorie foarte înaltă, cînd conturul i se pierdea din pricina culorii, o secundă numai, în cupola întunecată a nopții. Cîteodată mingea cădea în gol. Probabil că fetițele n-o mai vedeau bine și atunci se auzea un zgomot sec, căderea ei pe pămîntul uscat, acoperit cu iarbă rară. Fetele exclamau tare, se certau cîteva clipe, pe urmă iar se făcea tăcere și deodată toate clădirile din jur pierdură ultima lumină a zilei și o umbră violetă se așeză pe fațadele imobilelor. Mai sus, la etajele unui bloc din apropiere, se trăgeau perdelele negre de camuflaj. Prin ferestrele deschise se auzeau voci de femei și bărbați.

Mareș privi stelele îndepărtate, palide și tremurătoare mutîndu-se în cer după o mișcare fără timp, cu precizie, pe traiectorii vechi, după o matematică misterioasă. Își aminti o clipă de Marta, de chipul ei împietrit pe targa de pînză și refuză să se gîndească la ceva.

Se apropie o mașină cu farurile mici. Probabil că locotenentul își terminase treaba. Se auzi frîna și fîșîitul ușor al cauciucurilor. Scuarul era pustiu. Cele două fetițe plecaseră. Mecanicul privi locul părăsit. Lîngă niște tufe retezate de liliac erau două bănci goale. În față, o fîntînă arteziană din care nu mai curgea de multă vreme nici un fir de apă. Locul bătătorit, fără iarbă, din mijloc era

singurul lucru care se mai distingea în lumina neclară. Dumitrana vorbea cu ofițerul. Mareș nu auzea nimic. Voia să stea numai puțin pe banca aceea, să nu mai simtă oboseala care-l cuprinsese.

Felinarele străzii se aprinseseră pe neașteptate. Nu toate, câteva, pentru că unele dintre globuri erau sparte și nu mai aveau becuri de mult, dar lumina lor fu cu totul neașteptată. Soldații dădură buzna afară, mirîndu-se cu glas tare.

— Aștia au uitat că nu s-a terminat războiul...

— Ba s-a terminat, camarade, zise cineva din întuneric, bine au făcut că au aprins luminile.

— Și dacă ne bombardează nemții la noapte ?

— Le stinge cineva...

Se auziră comenzi scurte. Locotenentul raportase că străzile fuseseră blocate și acum plutoanele se refăceau afară pe trotuar. Armele pocneau în palmele aspre ale soldaților.

— Mai repede, mai repede ! zise cineva gîtuit. Acum plecăm... Începe distracția...

— Mareș ! strigă Dumitrana.

— Aici, răspunse mecanicul.

— Ia-ți plutonul în primire. Niculescule, mergi cu el ! O să aveți un caporal de ajutor. Și voi, se adresă celor de la Vulcan, hai, lîngă ei, eu rămîn cu ceilalți.

Zece soldați se apropiară în șir indian. Comandantul grupei îi inspectă cu o privire iute și le dădu repaos.

Mareș veni în fața lor, îl trimise pe caporal în rînd, făcu și civililor un semn să se alinieze și spuse scurt :

— Grupă, ascultă comanda la mine. Drepți !

Muncitorii de la Vulcan lipiră călcîiele cu întîrziere, dar acum nu mai era timp pentru instrucția individuală.

Dumitrana îi privi pe rînd. Locotenentul aștepta alături. Era mulțumit, dar și puțin îngrijorat.

— Tovarăși, prieteni, se adresă Dumitrana soldaților. Partidul Comunist Român vă cere să luptați pentru apărarea Bucureștilor. N-o să vă spun prea multe. Nu e nici timp și nici nu trebuie... voi vă dați seama...

Comandanții de plutoane adunau în stradă celelalte grupe. Cuvintele lui Dumitrana fură acoperite de tropăitul bocancilor soldățești. Terminase scurtul său discurs și caporalul nu știu dacă trebuie să comande pentru el un

„să trăiți !“ Pînă se hotărî, Dumitrana se întoarse spre locotenent.

Strada pustie, luminată de felinarele rare, lua ochii tuturor. Lumina bogată, cu care nu mai erau obișnuiți, le dădea o veselie ciudată. Niculescu care umbla cu un pistol automat la șold și-l așeză mai bine, mîngîindu-i încărcătorul metalic și întrebă jumătate în glumă, jumătate în serios :

— Pot să sting becurile astea cu o rafală, că e prea multă lumină pentru seara asta...

Mecanicul mai numără o dată oamenii. Erau șaptesprezece cu el. Zece soldați și șapte civili. Se hotărî să-i împartă în două grupe și să dea comanda uneia din ele studentului.

— Alege-ți încă opt oameni, îi spuse. Eu rămîn cu restul. Facem două patrule. Punct de întîlnire : spatele Operei. Cunoști locurile ?

— Cum să nu !

— Atunci la stația de benzină.

— Bine.

— Pornești primul. Cine merge în grupa tovarășului Niculescu ?

Ionete și cu Anastase Tudor se apropiară de student. Restul pînă la nouă fu completat cu soldați, între care și caporalul.

— Cartușe aveți ? întrebă Mareș.

— Avem, răspunseră cîțiva.

Mecanicul își verifică arma automată de pe șold. În buzunarele pantalonilor avea șase încărcătoare. Niculescu își cercetă închizătorul.

— Merge ?

— Merge.

Dumitrana se apropie de ei.

— Gata, băieți ?

— Gata, șefule, răspunse studentul.

— Vezi să nu te scapi în pantaloni. Acuși să te văd că numai gura era de tine... Noroc ! Eu plec cu locotenentul și cu celelalte plutoane, după voi...

Le strînse mîna repede și se întoarse spre soldații care așteptau alături în umbra clădirii, aliniați, lovindu-și ușor armele cu palmele.

Niculescu, urmat de oamenii săi, porni repede. Trebuia străbătută o porțiune scurtă, acoperită, și de acolo începea cheiul Dîmboviței, ascuns în întuneric. Cînd încheietorul, caporalul, dispăru din vedere, Mareș făcu semn celor de lîngă el :

— Gata, după mine, marș...

În clădirea comandamentului rămăseseră cîteva plantoane pe care locotenentul le mustruluia cu glas scăzut. Pe trotuare nu mai trecea nimeni. Nu se auzea nici măcar cunoscutul zgomot de vehicule. Soldații așteptară în liniște, grupați pe plutoane. Dumitrana și locotenentul ciuliră urechile. Strada era pustie. Își priviră ceasornicele. Cu cît schimbul de focuri avea să înceapă mai devreme, cu atît însemna că sînt nemții mai aproape de punctul acesta.

Trecură zece minute, apoi încă două...

Cheiul era neluminat. Cele două maluri ale apei anemice și leneșe stăteau cufundate într-un întuneric dens. Fațadele clădirilor de pe stînga Dîmboviței aveau o sticlire translucidă. Aici căzuseră în aprilie bombe și spărseseră plafoanele unor clădiri cu mai multe etaje. La cîte o răbufnire de vînt se auzea scurgerea molozului prin grinzile incendiate numai pe jumătate.

Alergau ușor, cu armele pe șold, gata să tragă din mers. Gîfîiau și încetineau ritmul din cînd în cînd. Mareș își aminti că lipise cu ani în urmă niște afișe pe zidurile unei cazărmi, în apropierea podului Mihai Vodă. Era cu Ina într-o noapte plină de ceață, primăvara, cînd un ger întîrziat, pe la miezul nopții le înghețase mîinile în care țineau bidineaua și cutia cu clei. Către dimineață, în zori, frigul nu le mai înțepa mîinile. Deasupra străzilor se lăsase o perdea albicioasă, tîrîndu-se peste Dîmbovița, spre podul Grovăzești. Nu se mai vedea decît la doi pași și pe o astfel de vreme puteai să lipești un manifest și pe poarta raiului, parcă așa spusese Ina. Era îmbrăcată într-o rochie de stofă, închisă la gît și peste umeri își așezase o broboadă. Avea părul umezit și o gură frumoasă, cu dinți strălucitori. De sub planșeul Dîmboviței ieșeau vagabonzii rebegiți, scuturîndu-și spinările ca să se încălzească. Cînd terminaseră treaba, se opriseră în fața unei brutării și cumpăraseră o pîine neagră, caldă, cu un miros neînchipuit de plăcut de grîu copt și mîn-

caseră cu lăcomie. Se luminase bine şi trebuiau să zvîrle bidineaua şi cutia cu clei. Ina îl sfătui s-o ascundă undeva, dar n-aveau timp. O aruncaseră pur şi simplu peste digul de fier ruginit şi priviseră cum se rostogoleşte pînă în apă. Deasupra oraşului plutea un nor de pîclă. Copacii aveau un înveliş argintiu de sticlă, parcă i-ar fi ambalat cineva în staniol pentru o sărbătoare apropiată. Urmase apoi o dimineaţă turbure, incertă, cu cerul nehotărît, cu vînt şi cu praf mult pe străzi. Umblaseră pînă la 11, fără să simtă oboseala nopţii pierdute şi cînd se despărţiră ea îl sărutase scurt pe obraz...

Mareş se opri dintr-o dată, părîndu-i-se că aude paşi pe caldarîmul pustiu. Privi trotuarul întunecat din faţa lui. Ceilalţi nu mai respirară o secundă. În faţă era un zid ascuns de beznă. Se vedeau golurile ferestrelor smulse, cu mici dreptunghiuri albe de zid interior. Nu mişca nimeni. Pe un gard foşnea un frunziş de iederă. Porni mai departe, căutînd dincolo de dîra albicioasă a Dîmboviţei care-i despărţea de malul celălalt. În curţile mari, cu pomi numeroşi, se mişcau valuri somnoroase de frunze negre la vîntul de noapte, nişte talazuri grele, obosite de vară. Lîngă apă, pe trotuarul de granit, era mai lumină, dar nu voia să intre în bătaia patrulelor nemţeşti, dacă ele s-ar fi aflat prin apropiere. Din spate, deasupra oraşului se auzea fîlfîirea fumului ieşit din coşul imens al Uzinei electrice. Dincolo de bariera oraşului şi mai departe, către periferii, o sirenă stinsă, răguşită, pufăi scurt. Dîmboviţa unsuroasă avea cîte un sclipăt albăstrui, cum s-ar întoarce un peşte în somn, plutind pe o apă moale. Dinspre Calea Victoriei, pe o stradelă înclinată, cobora o trăsură încărcată cu cheflii. Se auziră copitele cailor bocănind pe pietre şi cîntecul neruşinat al unei femei bete. Cînd echipajul trecu, unul dintre muncitorii de la Vulcan scuipă cu dezgust :

— Mama voastră ! La plug o să vă punem !

— Se bucură şi ei că au scăpat de război, îl potoli Marinache Marin.

Se apropiau de piaţeta din faţa hotelului Princiar. Aici, mecanicul se aştepta să vadă cîteva taxiuri, lîngă staţia de benzină, dar nu se zărea nimic în afară de pompa ca un contur de manechin metalic, cu un cadran alb, lucind uşor. Dughenele anticarilor stăteau închise

de mult (aceştia le încuiau cum se însera). Liniştea desăvîrşită nu-i plăcu. Se întrebă unde o fi ajuns Niculescu cu grupa lui şi în aceeaşi clipă auzi prima rafală venită dinspre Vama Poştei : tra-tra-tratatata-tra-tatata...

Oamenii se strînseră ciorchine lîngă el.

— Ei, cum vă place ? îi întrebă Mareş, oprindu-i cu un gest scurt. Aveţi copii care v-aşteaptă ?

— Dar cum crezi ? rîse uşor, cu puţină spaimă, Marinache Marin.

— Care vrei acasă poţi să te-ntorci, glumi cu glas aspru mecanicul şi se uită înaintea lui.

Se făcuse linişte. Grupa lui Niculescu nu răspunsese încă focului. Ce dracu se întîmplă ? se întrebă Mareş. Se aflau sub gardul de cărămidă al unei curţi. Dincolo de zidul înalt nu se auzea nimic. Sus, la o clădire din apropiere, cineva închidea repede nişte obloane. Priviră. Mai rămăsese un geam luminat şi în încăpere, în faţa unei perdele mişcate de vînt, se zărea silueta unei femei. În mod normal, gîndi mecanicul, dacă nemţii ar fi vrut să apere podul, ar fi trebuit să instaleze o mitralieră chiar aici, în locul în care se afla cu oamenii lui, pentru că numai aşa puteau să ţină între două focuri trecerea îngustă peste rîu. Poate nu avuseseră timp să o facă. Aproape că-i părea rău că-l lăsese pe Niculescu să plece înaintea lui. Cum îl ştia zăpăcit... Noroc că-l avea pe încheietor cu el.

Tot linişte. Nici o mişcare. O clipă, două, trei. Apoi paşi de oameni alergînd spre tipografiile din spatele magazinului Lafayette. Mareş îşi scoase pistolul automat atîrnat cu o curea de gît. În spatele lui se auziră închizătoarele celorlalte arme.

Tăcere, numai tăcere. Tăcere şi pîndă. Pietrele piaţetei luceau uşor în lumina stelelor de vară. Ceasul pompei de benzină părea un cerc de ţintă la tir. Se vedeau cifrele fosforescente şi acul cu vîrf galben şi cei doi cilindri de sticlă în care nu mai urca de mult benzina. Jos, în locul unde opreau altădată maşinile, era o porţiune mai unsuroasă, de la vechile pete de ulei. În stînga, fereastra deschisă, luminată spre noapte şi femeia care se pieptăna nepăsătoare. Uite-i umbra uşoară, cenuşie, mişcînd braţele de aer, ca într-un joc chinezesc. Auzise în anii aceştia atîtea împuşcături încît n-o mai tulbura nimic.

Tăcere și pîndă. Vîntul de noapte bătea ușor. Dincolo de gheretele anticarilor fosneau niște pomi cu coroane bogate, umeziți puțin. Peste cheiul de piatră plutea un nor de praf, o aură roșcată-albicioasă, deasupra limbii de apă fără strălucire. Rar se declanșa un clipocit. Puțin mai departe, sub cel de-al doilea pod, se afla un grătar care se ridica și se lăsa. Pe acolo ar fi trebuit să urce după aceea Dumitrana cu oamenii lui dacă voiau să ia clădirea prin surprindere, să cadă în unghiul mort al mitralierelor nemțești...

Dîmbovița bolborosea. Vremea trecea încet, ca și cînd timpul s-ar fi împotmolit undeva.

Podul de piatră se vedea bine acum. Noaptea căpătase o strălucire ciudată, neobișnuită. Undeva, dincolo de cupolele orașului, luna se ridica ușor. Deocamdată cerul căpătase transparența apei, era albăstrui ca o bluză de femeie, o bluză de primăvară, străvezie, ușoară...

— Ta-tata-ttaaa-ta...

Clănțănea o mitralieră aproape. O salvă scurtă și imediat se auziră șipcile retezate într-un gard, o cădere ușoară pe iarbă, undeva într-o curte. Piața era traversată de trei bărbați care fugeau disperați spre intrarea hotelului părăsit, ținîndu-și pălăriile în mîini. Aceștia o nimeriseră prost. Unul se împiedică și țipă fără motiv. Se ridică și iar fugi. Nu trase nimeni. Nici măcar nu-l atinseseră. Frica... După aceea, altă trăsură trecu moale pe asfalt. Ecoul străzii între ziduri înalte și liniștea plină de primejdie.

— Ce facem, tovarășe ? întrebă din spate Purcară.

— Ai răbdare și vorbește mai puțin.

Încă trei sau patru minute. Mecanicul simțea primejdia undeva în apropiere și nu știa ce-l făcea să ezite să traverseze primul piațeta. Totdeauna avea senzația aceasta înaintea unui lucru neplăcut. Poate era și puțină teamă. Unde era Niculescu, pe unde trecuse ?

— Răriți rîndurile ! spuse în șoaptă, hotărît.

Oamenii se depărtară unii de alții. Cei trei muncitori de la Vulcan aveau pe șold cîte un sac de pînză în care se aflau încărcătoarele de schimb. La mișcările lor scurte, trădînd încordarea și enervarea, cutiile de metal scoaseră un zgomot de fier frecat.

— Cînd o să treceți, plecați-vă bine și fiți atenți la pod, mai zise Mareș. Porniți cîte unul, din două în două minute.

Cînd ajungeți dincolo de jumătatea drumului, culcați-vă cu fața la pămînt în poziție de tragere.

Iar se auziră cîteva rafale scurte de pistol automat, de data aceasta de pe cheiul pe care se aflau. Sunetul era aproape asurzitor, sporit de ecourile pieței goale. Urmă un răspuns :

— Tac-taca-tata-taaa...

Și alături clinchetul gloanțelor înfipte în asfalt sau în piatră, în orice caz într-o suprafață dură, cum s-ar izbi niște bondari orbi de o bucată de marmură.

„L-au văzut pe Niculescu", își spuse Mareș.

— Care treci primul ? întrebă după aceea.

Un soldat se apropie.

— Noi o să-ți acoperim trecerea.

— Dincolo de pod sînt patrule.

— Mergi repede, fără să-ți fie frică.

— Nu mi-e frică, spuse soldatul cu o veselie mirată, și porni dintr-o dată, aplecat ca o broască, alergînd caraghios.

Străbătu vreo patruzeci de metri și ajunse la gheretele anticarilor. Nemții nu trăseseră. Soldatul stătu cîteva clipe în picioare și răsuflă. Apoi se culcă lîngă un copac aflat pe îngustul trotuar de asfalt de lîngă cheiul de piatră. La jumătatea drumului, cînd încetase să mai alerge cu aceeași repeziciune de la început, de foarte aproape se auzi o salvă scurtă. Peste pod se aprinseră cîteva luminițe roșii, acoperite repede de un nor verzui. Omul se aruncă cu un reflex la pămînt și începu să se tîrască de-a bușilea.

— Foarte bine, zise Mareș încet. Merg foarte bine.

Într-o clipă îndreptă pistolul său automat spre direcția focurilor și începu să tragă, spunîndu-le și celorlalți să facă la fel :

— Tir apăsat la stînga, fără să vă opriți.

Muncitorii de la Vulcan nu ridicară armele. Așteptară liniștiți.

— Acum schimbați pozițiile, le spuse, și se tîrîră cu toții pe sub zidul de piatră la cîțiva metri mai în sus.

Al doilea soldat ajunsese sub copacul de lîngă chei.

— Așteptați puțin...

Se gîndi și-i spuse celui de-al treilea, lui Ionete :

— Mergi în zigzag, mai pe lîngă zid. E mai sigur.

De fapt nu știa unde se află grupa lui Niculescu și își dădu seama că nu mai aveau timp de pierdut. Altfel, ar fi

ocolit pe o stradelă care începea de la capătul zidului, dacă nu cumva era blocată de nemți.

Plecă și lonete. Alerga cu pași mari, aplecat înainte. Nu trosni nici un foc. Sus, la geamul casei alăturate, tot mai ardea lumina. Mecanicul se uita peste apă, căutînd să distingă siluetele patrulei nemțești. Nu se vedeau decît fațadele întunecate ale clădirilor părăsite la bombardament și ferestrele comandamentului, bine închise, dincolo de care pîndeau cu siguranță ofițerii. Dîmbovița se albise puțin la lumina crescîndă a nopții cu lună. Peste zid atîrnau cîteva crengi firave, mișcate de vînt. Asta îi făcea pe cei rămași să ridice mereu ochii pînditori în sus.

Dincolo de Casa de Depuneri se auziră iar focuri de armă.

— Acum trecem toți deodată, spuse Mareș, la intervale mici. Nu mai e timp de pierdut. Haide, cît mai departe de mijlocul pieței, în marginea ei.

Porni un soldat, apoi Purcară și celălalt muncitor de la Vulcan, după aceea iar soldați. Se auziră gloanțele, aproape. Piuitul lor straniu aducea cu ciupirea coardei unui violoncel. În zid se striviră cîțiva plumbi, cum ai strivi niște muște de metal. Urmă un rap-rap venit de dincolo și răspunsul celor de sub copac. În întuneric păru că se aprind brusc artificii : mici lumini galbene-roșcate. Tăcere scurtă, iar clănțănitul unei mitraliere : rap-rap-rap... și apoi pocnete înfundate ca niște dopuri scoase. Patrula germană avea cel puțin șase oameni. Asta se simțea după frecvența loviturilor. Servanții mitralierei nu intraseră în socotelile mecanicului.

Oamenii trecură locul deschis, unul după altul, rapid. Mareș rămase singur. Nu căzuse nimeni. În fața lui se afla brațul pompei de benzină și scara de piatră a unui w.c., care cobora în pămînt. Dacă ar fi ajuns pînă acolo, restul drumului era mai ușor.

Se ridică și porni repede. De sub copac, grupa trăgea neostenit peste podul de piatră, ținîndu-i pe nemți sub un foc intens. Direcția tirului acestora se schimbă și putu să ajungă nestingherit la jumătatea drumului. Se tîrî la rampa de metal a scării w.c.-ului și așteptă cîteva secunde. Din spate nu se mai auzea nimic. Traversară și soldații. Nici dinspre Casa de Depuneri nu se deslușeau rafalele altor pistoale automate.

Urmară iar cinci secunde de liniște, apoi se auzi ridicarea scurtă a unui oblon de fier, undeva pe o stradă vecină. Dacă nemții îl văzuseră, își spuse mecanicul, îl vor vîna cînd va încerca să treacă strada lată de cinci sau șase metri, pe porțiunea unde n-avea nici o acoperire. Deocamdată îl așteptau fără să tragă vreun foc.

Acum ar trebui să înceapă ai lui. Nu le strigă nimic ca să nu-și trădeze locul. Șuieră numai scurt. Se auzi o salvă. Cel puțin acum știu că este acolo și că nu e rănit.

Luna se ridicase deasupra unei clădiri de dincolo de malurile de lut și piața se văzu clar, un trapez de piatră, deasupra căruia se tîrau hîrtii și frunze moarte. Nu se auzea decît foșnetul apei de jos, din closetul public, scurgerea ei precipitată în pisoare. Se repezi cu privirile înainte. Trecu de primele dughene ale anticarilor : un cilindru de zid, cu ferestre înguste în varul căruia lucea lumina nopții. Se auzi iar o salvă. Gloanțele șuierau foarte aproape și se înfipseră cu un zgomot sec în obloanele de lemn. Mecanicul se aruncă la pămînt. De undeva din spate simți un miros de hîrtie veche, sforogită. Se ridică și iar se culcă pentru că de dincolo de apă sosi un nou stol de gloanțe.

„A fost foarte aproape, în față ! Mă caută moartea cu lumînarea. Și asta din cauza lunii care a ieșit tocmai acum."

De sub copacul de lîngă chei răspunseră cîteva salve prelungite. Mecanicul se ridică din nou și fugi cît putu de repede în apropierea unui gard de fier de care erau ancorate dulapurile anticarilor. În spate foșniră cîteva gîze de plumb într-un zbor bezmetic. Apoi nu se mai auzi nimic. Îi găsi pe ceilalți și răsuflă ușurat.

— Ne-o făcuși, spuse Purcară.

— Bine, băieți. Deocamdată am trecut. Cred că cei din spate ne-au auzit și știu ce-i așteaptă.

— Mai stăm ? întrebă un soldat.

— Ar trebui.

Priviră cheiul pustiu. Departe se vedea umbra unui autocamion care înainta încet, cu prudență. Mașina se opri cam la o sută de metri de piață și se auziră bocancii soldaților sărind pe pietre. În urmă zăriră taxiul în care se afla locotenentul, probabil cu Dumitrana. Soldații se culcară pe caldarîm, acoperiți de bordura de granit și începură să tragă peste parapetul podului.

— Au sosit, zise Mareș, noi mergem mai departe. Cei din față au nevoie de întăriri.

Porniră de-a lungul cheiului acoperiți de umbra copacilor. De dincolo, de peste apă nu se mai auzi nici un foc.

— S-au retras, spuse cineva.

— Nu cred. Sînt prea puțini și așteaptă întăriri. Deocamdată noi trebuie să ajungem pe cei din față.

Lăsaseră în urmă tarabele anticarilor. Într-un loc deschis, unde copacii fuseseră retezați de schije, se apropiară de gard. Deasupra trotuarului rămăseseră scheletele de metal ruginit ale felinarelor fără geamuri. Între brațele de fier mai stăteau și acum fitilele albe și găunoase, uscate și măcinate.

Pe dreapta, înainte : clădirea prefecturii de Ilfov care adăpostea comandamentul german. În fața ei așteptau cîteva autocamioane din care coborau soldați cu căști. De aici se auzeau împușcăturile și nu dinspre Calea Victoriei, cum bănuiseră din pricina ecoului.

Ajunseseră în spatele grupei lui Niculescu. Acesta era culcat pe caldarîm, cu fața spre Dîmbovița, scrutînd cheiul paralel.

— Cum e ? întrebă Mareș.

— Trebuie să trecem dincolo pentru că au adus soldați și or să aibă ceilalți de furcă cu ei.

— Ai vreun rănit ?

— Unul, tu ?

— Nici unul.

— Ce-i cu camioanele ?

— Au adus saci de nisip. Îi așază la ferestre. Se pregătesc să reziste.

Mareș privi dincolo de apa gălbuie acum în lumina lunii ciobite. Mai mult de douăzeci de oameni descărcau saci din autocamioane.

— Ce zici ? întrebă studentul.

— Ar trebui să tragem, să-i mai împuținăm, să-i obligăm la un schimb de focuri pînă vin soldații...

— Eu sînt gata cu grupa mea.

Mecanicul se răzgîndi numaidecît.

— Cred că nu-i treaba noastră. Haidem să trecem mai departe, să ajungem în spatele Operei.

Se auziră focuri în urmă. Cheiul Dîmboviței hăuia sinistru.

— Mare bal, mare ! glumi Niculescu. Haideți, fraților, să-i lăsăm în grija celorlalți.

— Ați vrut să treceți ? îl întrebă mecanicul pe student.

— Da.

— Și ?

— Trag încoace. Le-am răspuns. Lăsăm aici cîțiva oameni și noi mergem mai departe. Tactică genială...

Mareș vru să-i aleagă pe cei ce trebuiau să le acopere înaintarea, dar în clipa aceea se auzi un claxon și se treziră lîngă ei cu taxiul în care se afla Dumitrana. Comandantul scoase capul afară pe geamul îngust și întrebă cu mînie :

— Ce dracu mai așteptați ? Dați-i drumul, soldații vor sosi numaidecît.

Niculescu își strînse oamenii :

— Gata, ridicați-vă, pornim !

Plecară unul după altul, la mari intervale, folosind umbra gardurilor. În urmă se auziră automatele și răspunsul hotărît al nemților, ascunși dincolo de sacii de nisip răsturnați lîngă chei.

Pavajul din fața Operei era plin de cioburi de sticlă și în spatele pietrelor scoase cu baioneta din caldarîm, așteptau alți soldați. Făcuseră legătura cu grupul IV și trecuseră mai departe după o scurtă convorbire. Acum așteptau într-un pasaj pustiu să pornească din nou. În față, acoperișul Casei de Depuneri, imensă parașută de sticlă verde cu nervuri de metal, reflecta lumina galbenă, bolnavă a lunii. Aerul începea să se răcească. Zăpușeala de peste zi, un strat de praf și de aburi încinși, fuseseră luate de vînt și duse undeva departe, deasupra cîmpiilor din jurul Bucureștiului. Calea de asfalt care cobora pînă la parapetul podului din fața Operei era pustie. Pe balcoanele blocurilor din apropiere se ghiceau umbrele unor curioși care urmăreau bătălia al cărei zgomot îndepărtat îi alarmase.

— Gata, plecarea ! zise Mareș, întorcîndu-se.

Străbătură pasajul și intrară în monom pe o străduță întunecată din spatele Azilului de Noapte. Mecanicul cunoștea locurile. Aici era o încrucișare care trebuia blocată. Lăsă grupa lui Niculescu în grija încheietorului și-l chemă pe student cu el. Împreună cu oamenii săi, mecanicul plecă de-a lungul unui trotuar pustiu care urca ușor. Era singurul loc pe unde nemții aflați în clădirea

triunghiulară a comandamentului puteau să se retragă. Curţile păreau liniştite. Nu se auzea nimic în afară de împuşcăturile înfundate de dincolo de Dîmboviţa. Se apropiară unul cîte unul, strecurîndu-se în umbra zidurilor. Dincolo de gardurile joase, care înconjurau imobilele stricate de bombardament, cu ziduri jupuite, fără ferestre, totul era necunoscut ca o mare acoperită cu mine magnetice. Îşi împrăştie oamenii şi făcu o cercetare sumară. Nu se afla nimeni prin apropiere. Trimise doi soldaţi în recunoaştere. Totul părea părăsit.

Misiunea lor era îndeplinită. Trebuia numai să aştepte ordinele lui Dumitrana. Dacă ar fi fost după el, Mareş ar fi atacat clădirea chiar atunci. Ieşirea dosnică a comandamentului se sfîrşea într-un gang al cărui capăt se termina în strada asta liniştită. Dincolo de dreptunghiul de întuneric, nici o mişcare. Numai fîlfîitul vîntului în grădinile din apropiere. Se auzeau bufniturile puştilor şi rafalele de mitraliere.

— Ce facem ? întrebă Niculescu.

— Stăm pînă vine curierul cu ordine.

— Pe mine mă mănîncă palmele. Aş lua-o de unul singur.

— Rămîi liniştit aici cu mine.

Niculescu scoase o ţigară şi o aprinse, ascunzînd flacăra chibritului.

— Începe să fie cam rece. Vine toamna...

Trase un fum şi privi chipurile celor din spatele lui, soldaţi şi muncitori de la Vulcan.

— Care vrei să fumezi, se poate, le spuse, dar mai la întuneric...

Împuşcăturile încetaseră.

— Pauză, mai zise studentul, trag aer în piept. Ce dracu nu s-or preda, sînt nebuni, ţicniţi ?

Patrula se întoarse. Nu era nimic de semnalat.

— Am putea să intrăm în clădire ca la noi acasă, zise Mareş. Uite cum stăm pe loc...

— Nu-i aşa ? se amestecă Ionete.

Trecu un ceas sau două. Era aproape de miezul nopţii. În sfîrşit venea cineva, un soldat, înalt, năduşit tot.

— Cine-i tovarăşul Mareş ? întrebă.

— Eu.

— Comandantul a spus să aşteptaţi semnalul său. O rachetă albă...

— Bine. Poți să te duci.

Soldatul salută, se întoarse, și începu să fugă înapoi.

Ceilalți se așezară pe marginea trotuarului și așteptau fumînd în tăcere. Luna căzuse dincolo de podul Izvor. Lumina scăzuse. Mecanicului îi era frig. Nu avea pe el decît o cămașă cu mîneci scurte. Se ridică în picioare și se plimbă de colo-colo. Armata înconjura tot cartierul, făcînd o largă mișcare circulară. După încă o jumătate de oră se auziră împușcături. Se trăgea cu violență de amîndouă părțile. Undeva într-o curte cădeau cioburile unui geam atins de un glonț rătăcit. Pe strada pustie fugeau pisici speriate. Niculescu se uită la cer.

Nimic. Alt schimb de focuri, parcă mai aproape. Lupta ținu pînă în zori, cu întreruperi. Probabil că se apropiau prin față de clădire, poate trecuseră rîul, gîndi Mareș. Oricum era de neînțeles de ce amînau să-i țină pe nemți între două focuri.

Cerul se albea. Deocamdată, deasupra străzii se ridică racheta, ca un fîșiit, plesni, se desfăcu, păru o clipă o sferă argintie și începu să cadă, cu o dîră de fum peste copaci.

— Gata, adunarea ! porunci Mareș.

Își pregătiră armele și se îndreptară desfășurați spre intrarea gangului. Trecu unul, trecură doi, apoi ceilalți. Nu era nimeni. Mareș o luă înainte. Făcu zece metri și nu auzi nimic. În față : o curte. Trebuia sărit un gard. Dădu de o altă curte de piatră. Oamenii îl urmară repede, înfrigurați. Se luminase bine. Se auziră voci de soldați și cînd studentul fu înaintea lui Mareș pe acoperișul unei magazii, văzură ferestrele clădirii acoperite pînă la jumătate de saci de nisip. Bineînțeles, nemții se așteptau să fie atacați și prin spate. În dreapta și în stînga se aflau alte acoperișuri. Soldații și muncitorii de la Vulcan se împrăștiară. Săreau ca pisicile, folosind coșurile de cărămidă. De la ferestre porniră primele focuri.

— Acum vor ști c-am atacat, spuse Mareș. Ferește capul !

Trecu un glonț. Niculescu se lungise pe suprafața de carton a magaziei pe care se afla.

— Nu-i bine aici. Trebuie să ne cățărăm undeva mai sus, altfel trag în noi ca în iepuri...

Mecanicul privi în jur. Se afla lîngă gura unui pod, lipit de un perete, într-un unghi mort. O creangă veche de pom, uscată și neagră spînzura deasupra capului. Privi. Dacă s-ar fi urcat pe ea fără să fie atins, ar fi ajuns în stînga clădirii. Îi veni o idee mai bună. Se apropie de ușa podului. Aceasta era încuiată cu un lacăt mare, negru. Împinse cu umărul și se uită înăuntru. Văzu un luminator cu geamurile crăpate. În podul casei necunoscute era praf și pînze de păianjen. Gura acoperișului : prea sus. Trebuia să se urce pe ceva. Afară se trăgea repetat. Se auzi un strigăt. Cineva fusese rănit. Un corp se rostogoli pe un acoperiș și căzu cu un zgomot înfundat în curte. După poziție, e de-ai noștri, gîndi Mareș. Trebuia să ajungă repede deasupra acoperișului să-și dea seama de situație. Dacă oamenii nu-l vedeau, s-ar fi putut să creadă că îi e frică și că se ascunde. Sări și se agăță de gura luminatorului. Pistolul automat îl încurca. Înjură tare și se ridică în mîini. Era foarte greu, dar reuși să scoată un braț afară simțind răceala tablei pe piele. Urcă prudent. Fruntea, apoi un ochi. Îl acoperea frunzișul unui castan. Sări afară și ajunse în marginea acoperișului, lîngă un coș înalt de cărămidă. Îi văzu pe ceilalți : Niculescu, mai jos, într-un genunchi ochea și trăgea rar. De nemți îi despărțeau douăzeci de pași : o curte de piatră, goală. Pe zidul clădirii comandamentului stătea lipită o scară de incendiu foarte înaltă. Acolo să fi ajuns și să fi urcat deasupra ferestrelor de la care trăgeau cei dinăuntru ! Ah și cîteva grenade să fi avut. Strigă unui soldat :

— Are cineva niște Kisere ?

Aveau toți în sacii de pînză. Le scoaseră și începură să arunce, rar. Primele două se izbiră de cercevea, mai sus și mai jos. Erau mici și ușoare, cît niște cutii de conserve. Plutiră peste curtea întunecată și căzură jos, pe pietre. Explodară cu zgomot mare și rupseră pereții. Soldații, Niculescu și Mareș se lipiră de acoperiș. Schijele nu ajungeau pînă aici. Studentul privi, văzu unde se află mecanicul și ceru un sac de grenade unui soldat culcat lîngă el. După aceea făcu o nebunie. Se aruncă înainte, străbătînd acoperișul în goană, cu sacul pe șold. Se trase o rafală, ceva mai jos, ceva mai sus și Mareș îl auzi în pod gîfîind.

Cînd ajunse pe acoperiș îl certă supărat :

— Ți s-a urît cu binele !

— Ia colea niște găluști din astea... Știi cum se mînuiesc, că eu habar n-am !

Fuseseră reperați și pe lîngă ei treceau gloanțe numeroase. Unele loveau cărămizile și se turteau, sărind în sus, ca niște stropi de noroi.

— Uite cum, îi arătă mecanicul. E simplu. Au o cheie, se răsucește, se așteaptă, nu se grăbește. Numeri în gînd pînă la cinci și o arunci.

Ținti o fereastră și aruncă. Grenada se izbi de un sac de nisip și căzu în curte.

— Zbîrci ! Ai greșit. Dă-mi și mie una.

— Vezi, nu te juca. Nu-i de glumit. Ne arunci în aer.

Niculescu privi prudent dincolo de marginea coșului de cărămidă :

— Ia să vezi...

Urmă o rafală. Își ascunse capul și după aceea azvîrli. Nu nimeri nici el.

— În felul ăsta le prăpădim degeaba, zise cu necaz.

— Cîte avem ?

— Șapte încă, numără Niculescu.

— Pentru patru ferestre e de-ajuns. Mai sînt și ceilalți.

Un soldat se ridică în picioare și azvîrli Kiserul. Fu culcat cu un foc, dar o fereastră sări în aer, se auzi un strigăt îngrozitor și cînd se uitară, în locul ei văzură o gaură neagră, afumată.

— Una la mînă. Mai încerc o dată, exclamă Niculescu nerăbdător.

— Ai grijă să nu te atingă ei pe tine...

Urmă o explozie scurtă și ecourile curții. Iar nu nimerise.

— Au baftă !

Atunci zări scara de incendiu și își dădu seama că de sus i-ar fi avut în mînă pe nemți. Se uită la adîncimea de sub el și căută un loc pe unde să coboare. Un burlan de tablă ajungea jos. Fără să se mai gîndească, înșfăcă sacul cu grenade. Mareș abia mai avu timp să tragă o rafală ca să-l acopere.

Studentul coborî pe burlan în două secunde, cum ți-ai da drumul pe o frînghie. Soldații țineau sub tir ferestrele. Sacii de nisip fuseseră găuriți și din ei se scurgea un șuvoi auriu care picura pe pietrele curții. Niculescu ajunsese jos. Auzi lîngă el un plescăit, se întoarse și se feri. Cineva

trăgea cu pistolul. Mareș îl văzu. Era un subofițer german, ascuns după colțul clădirii. Ochi, trase și neamțul căzu. Studentul ajunsese la capătul scării de incendiu. De sus, de la ferestre era greu să fie țintit pentru că nemții stăteau acoperiți, ferindu-se de focul celor de pe acoperișuri. Mecanicul privi curtea pustie, gata să tragă dacă s-ar fi ivit vreo primejdie. Unul dintre soldați mai aruncă o grenadă care explodă în cerceveaua ferestrei. Căzură doi saci sparți, se auzi un clinchet și cînd se uită în sus, Mareș îl văzu pe student deasupra unui burlan înnegrit, încălecînd acoperișul. Jos, pe pietre, se auziră pași. Trei nemți ieșeau pe ușă, căutînd în sus. Ochi, trase. Unul căzu, îngenunchind. Un soldat aruncă o grenadă. Un nor de pulbere și pietre și în curte mai rămase o uniformă zdrențuită. Niculescu se tîra pe acoperiș, trăgînd după el sacul cu grenade. De nu și-ar rupe vreo mînă, de nu s-ar grăbi să le desfacă ! Pe urmă, mecanicul zîmbi ușor. E dat dracului, știe să umble cu ele. Face pe prostul. Își aduse aminte cu ce siguranță desfăcuse cheia de metal ușor a Kiserului. Nemții nu mai traseră cîteva secunde. Muncitorii de la Vulcan se uitară spre el. Trebuiau să coboare în curte. Le făcu semn acolo, jos !... Ionete ieși din spatele coșului care-l acoperea. Urmă o rafală scurtă. Piu-piu-piu. Omul se prăbuși, îl atinseseră în umăr. Se rostogoli puțin pe acoperiș și se prinse de un jgheab. Își pierduse arma. Gemu ușor. Nu aveau timp să-l îngrijească. Bine că se mai putea ține acolo. Îl urmă un soldat. Ceilalți mai aruncară o grenadă. Nici aceasta nu nimeri. De sus văzură brațul studentului și în clipa următoare Niculescu zvîrli cutia ușoară de metal drept în deschizătura neagră a unei ferestre, cum ar fi aruncat un jucător de baschet o minge la coș. Se auzi o explozie. Fereastra a doua se lumină ca și cînd cineva ar fi aprins un bec puternic înăuntru. Soldații coborîră scurt pe burlanul metalic. În cîteva minute se aflau la adăpostul zidurilor, căutînd să vadă dacă nu mai cobora cineva pe scara interioară a clădirii.

Se luminase bine. Pereții albi, înalți, căpătaseră relief. Soarele arunca reflexe vii în tabla acoperișurilor. Mareș rămase pe loc, trăgînd din cînd în cînd spre cele două ferestre dincolo de care mai rămăseseră soldați cu căști. Se auzeau comenzi scurte și cum nu știa limba germană,

nu deslușI ce spuneau ofițerii. Niculescu se tîra pe acoperiș spre a treia deschizătură. Cînd ajunse deasupra, de sub el se ridică o mînă cu un pistol. Mareș ochi alături. Pocni un foc mic. Studentul lăsă capul în jos. Scăpase. În mișcarea următoare aruncă iar grenada, de data asta alături, în zid. Cutia metalică se rostogoli la picioarele soldaților. Urmă o clipă de spaimă, apoi unul dintre muncitori o ridică, atît cît mai fu timp pînă la explozie și o aruncă prin ușa intrării. Ea bufni imediat, departe, în interiorul clădirii. Soldații asudaseră într-o clipă și își ștergeau frunțile umezite. Niculescu înjura tare. Aruncă iar o grenadă. Altă explozie, alt țipăt și printre cercevelele celei de-a treia ferestre ieși un fum negru.

Nu se mai auzi nimic. Mareș coborî. Niculescu se ridicase în picioare și întrebă :

— Au fugit ?

— Da, stai acolo, îi strigă mecanicul. Și voi, forțați intrarea...

Soldații porniră spre ușa îngustă, unul în spatele celuilalt, trăgînd în golul întunecat. Nu se auzea decît un zgomot înfundat de tencuială căzută. Ascultară. Dincolo de Dîmbovița focurile încetaseră. Mareș coborî, făcîndu-i semn lui Niculescu :

— Gata, s-a terminat cu ei...

Peste un ceas așteptau încă în clădirea incendiată. În birourile răvășite, ușile erau sparte și lovite și, pe parchet, în coșurile de hîrtie, în casele de bani cu ușile date de perete, ardeau acte. Soldații căutaseră să stingă incendiile, dar pe ici, pe colo mai răbufneau flăcări, iute înăbușite de bocanci sau de pături găsite la subsol, unde fusese instalat dormitorul gărzii germane. Jos, în curtea interioară, colonelul, care conducea trupele de soldați, vorbea nemțește cu un general de aviație german, dezarmat, numai într-o haină scurtă, descheiată la gît, fără arme, cu cizmele bine lustruite și cu o cămașă necrezut de albă. Dumitrana făcea apelul și strîngea niște hîrtii într-un geamantan de piele. Răniții, vreo zece sau unsprezece oameni, stăteau întinși pe caldarîmul curții, gemînd. Apăruse un sanitar care scotocea în trusa lui, pansînd pe rînd pe fiecare. Se instituiseră plantoane și la fiecare etaj aștepta cîte un caporal cu pistolul în mînă.

Niculescu și Mareș coborîră după ce inspectaseră clădirea cu atenție. Salvaseră cîteva teancuri de hîrtii, gata-gata să fie prăpădite de foc și le aduseseră lui Dumitrana. Soldații cărau o ladă mare de campanie, prinsă cu două curele de cînepă și o așezară în mijlocul pătratului de piatră.

— Ce-i mai facem, șefule ? întreba din cinci în cinci minute studentul.

— După ce strîngem documentele, plecăm cu un autocamion în Parcul Filipescu, la comandament. Cine vrea poate să se odihnească.

Erau obosiți amîndoi și se așezară lîngă un zid, pe o bancă primitivă de lemn. Din oraș se auzeau sosind mașinile pompierilor sunînd din clopote. Se încălzise și soarele lumina ferestrele incendiate. Prizonierii, aproape două sute de ofițeri și subofițeri dezarmați, cu privire obosită și nesigură, se așezaseră pe pietrele curții și vorbeau încet. Erau nebărbieriți, cu fețe palide și cu o disperare vădită pe chip. Soldații înarmați cu puști lungi, demodate, glumeau, scuipau din cînd în cînd și fumau.

Studentul aținei cîteva clipe și cînd se trezi se uită la Mareș care își privea pantofii vechi și prăfuiți.

— Cum e, frățioare ? îl întrebă mecanicul.

— Trebuie să mai și doarmă omul...

— Și eu tot așa cred... Las' că sună ea și demobilizarea.

Rîse puțin, privindu-și cămașa zdrențuită, ruptă în spate. Era plin de praf pe chip și pe șold tot mai ținea sacul de pînză în care se mai aflau două Kisere.

— O să sări cu ele în aer, glumi Mareș.

— N-avea grijă, m-am învățat. Ce spui de prietenii ăștia ?

Îi arătă pe ofițerii germani.

— N-arată prea veseli...

— Te cred și eu ! Și colonelul care-i face conversație generalului...

Dumitrana auzi și se întoarse spre el. Nu-i spuse nimic. Studentul își înghiți cuvintele. Comandantul primea raportul ofițerului, după ce asculta cele auzite de la neamț.

După un sfert de ceas, în stradă sunară claxoane. Trebuiau să plece. Rămaseseră soldații. Muncitorii de la Vulcan, fără Ionete și fără Marinache Marin, se urcară într-un autocamion. Unul murise, altul era rănit. Lăzile

cu hîrtii (găsiseră între timp mai multe), teancuri de dosare şi acte carbonizate pe jumătate fură încărcate în maşină şi cînd şoferul ambreie motorul, Dumitrana le făcu semn că se poate pleca. Mareş mai privi o dată clădirea fostei prefecturi, cu faţa mîncată de gloanţe şi apa liniştită care curgea pe sub podurile de piatră. Ceasurile trecuseră repede, aproape pe neştiute. Era cald, zăpuşeală. Se simţi pornirea uşoară a autocamionului. Printr-o fereastră de sus mai ieşea un fuior de fum albicios. Un soldat le făcu semn cu mîna. Trecură pe sub nişte copaci, aplecîndu-se să nu le zgîrie crengile feţele asudate. Mirosea puţin a sevă vegetală, a frunză zdrobită. Cerul era albastru, cu cîţiva nori albicioşi, plutind, călătorind cine ştie unde. Curentul le răcorea obrajii. Dumitrana îi privi pe rînd.

— Bună, băieţi, zise, voind să glumească, pe urmă se răzgîndi. V-ar trebui cîteva ore de somn, dar nu ştiu dacă o să avem timp, nemţii se strîng la barierele Bucureştiului. Este un ceas hotărîtor. Ori noi, ori ei...

Purcară, lovit uşor la un umăr, ţinînd între picioare pistolul automat, spuse cu lenevie :

— Că n-or fi ei mai ai dracului decît noi... Aţi văzut cum i-om podidit, di nu mai ştiu pi ci lume îs...

Niculescu îl trase de mînă pe Mareş :

— Ţi-e somn ?

— Nu. Ţie ?

— Tocmai acum să-mi fie somn ?

— Dar adineauri ?

— Mai greşeşte omul ! Cum ţi s-a părut, ca să zic aşa, *Wehrmachtul* ?

— Sînt încăpăţînaţi şi asta o să ne coste multe vieţi...

— Ce-or face oamenii mei ?

— Ţi-i aduce Dumitrana, n-avea grijă !

Purcară se uită la grămezile de dosare şi la lăzile încuiate cu lacăte. Dumitrana, aşezat pe una din ele, fuma nepăsător...

— Ci faceţi cu documentele istea ?

— Or fi ele bune de ceva. Dacă nu...

Şi adăugă ceva grosolan ce nu se poate reproduce, lucru care arăta de fapt cîtă ură avea în suflet.

Mareș privea trecătorii de pe străzi. Unii ridicau mîinile în aer și-i salutau :

— Partizani ? Partizani ?

Cei din mașină nu răspundeau. Fluturau numai din cînd în cînd și ei mîinile obosite și pătate de unsoarea armelor.

3

Dimineața fusese înăbușitoare. Dinspre lacuri venea o boare răcoroasă și umedă. În aer se auzea bîzîitul subțire al țînțarilor. Oamenii fumau tăcuți, așezați în șanțul din marginea șoselei. Stăteau pe iarba pălită, cu spatele rezemat de taluzul de pămînt, strîngînd între picioare pistoalele automate, și așteptînd ordinele. Autocamioanele care-i aduseseră plecaseră, și acum numai cîteva femei, niște țărănci zdravene din împrejurimi, întrebau :

— Care mai vrei apă ?

— Cine dorește puțină pîine ?

Mirosea a grîu copt, a lapte abia muls. În apa lacului din apropiere săreau pești ca niște cuțite. Umbrele sălciilor din margini erau mutate de colo-colo de vîntul ușor. Lacul lucea sticlos. Se răcorise. Nori vineți, amenințători, se buluceau dinspre nord.

— Plouă, lele ? întrebă un muncitor de la Vulcan.

— Nu plouă. Cînd vine norul din partea ailaltă, atuncea plouă. Acum numai se izmenește...

— Mai dă din laptele ăla puțin...

— Ia...

Glasurile se amestecau. Era în jur o forfotă care nu-i plăcea comandantului pentru că la război era mai bine să nu aduci muieri. Mai departe, dincolo de șosea, strigau niște țărani. Unul aruncă pălăria de pămînt, spunînd tare :

— Duceți-mă pe mine și dați-mi o furcă s-o spintec !

— Ce s-o întîmplat ? întreba Purcară.

— În Otopeni nemții au fost duși cu huideo pînă la șosea, zicea cineva.

— Și s-a găsit o putoare care a tras cu pușca în ai noștri, o tîrfă de-a lor, de-a trăit bine anii ăștia și s-a îngrășat...

Pe asta voia țăranul s-o ia în furcă. Oamenii rîdeau amar și spuneau că ar jupui-o de vie. Vorbele se amestecau iar, se pierdeau în murmurul general.

Mareș o privea pe Ina din cînd în cînd. Femeia stătea rezemată de taluz, cu ochii la cer. Pe piept îi atîrna arma grea de oțel cu încărcătorul ca un penar mic, strălucitor. „Dacă scap, n-am să-i mai văd niciodată pe nici unul. Nici pe ea, nici pe el."

Pe șosea sosea un biciclist cu ordinele comandamentului. Dumitrana îl opri și îi luă hîrtiile ascunse într-un portbart. Omul care le adusese era îmbrăcat într-o cămașă decolorată și avea pe cap o șapcă din stofă cadrilată. Năduși și gîfîia.

— Zice că să plecați numaidecît... adăugase.

Mareș auzi cîteva frînturi de cuvinte.

— Bine, bine.

Țăranii tot mai înjurau muierea de la Otopeni. Femeile își adunau garnițele în care căraseră lapte pentru soldați. Niculescu îi dădu un cot mecanicului, observînd că acesta o privea pe Ina.

— Ce zici de ăștia, parcă au venit aici la pomană. Așa război ca la mama acasă...

— Îți pare rău, de ce n-ai cerut și tu ?

— Nu-mi place să mă bat cu burta plină...

Mecanicul întoarse ochii spre Ina care stătea lungită cu fața în sus pe iarbă, lîngă Tereza.

— Hei, Ina, ați adormit ? întrebă pe neașteptate studentul pe femei.

— Nu, viteazule...

— Atunci ce faceți aici ?

— Ne uităm la cer...

— Și tu ce tot întrebi ? se amestecă Tereza.

Studentul se părea că o uitase.

— Voiam numai să știu cum o duceți... Mareș, dă-te aproape, cît mai ai timp, să stăm de vorbă cu fetele astea.

Pe șoseaua alăturată tropăiau curierii către companiile soldaților, cantonate cam la 200 de metri mai încolo.

Ina îi făcu loc mecanicului alături de ea.

— Ce-i cu tine ?

— Nimic, nimic, spuse Mareș, încet. Cine are o țigară că eu le-am terminat pe ale mele ?

Tereza îi aruncă un pachet de Naționale.

— Luaţi, tot ţăranii ni le-au dat. Ce spui ! Şi-au lăsat treburile şi-au venit cu lapte şi pîine...

Ina îl privea. Fruntea umedă, cu şuviţe negre de păr, îi strălucea în soare.

— Ne văzurăm şi soldaţi, spuse. Bănuiai asta vreodată ?

— Bănuiam, deşi nu-mi place...

— Cum staţi cu instrucţia, dragostele mele ? întrebă studentul.

— Bine, cum să stăm ? Tomulete ne-a învăţat cum se demontează şi cum se trage, dacă vrei, facem şi un concurs...

— De ce nu v-au mai lăsat la serviciul auxiliar ?

— Era nevoie de oameni aici. Acolo au rămas numai cei care stau rău cu sănătatea... Ori n-avem voie ?

Ina rîse şi-l trase de mînă pe Mareş :

— Tu ce spui ?

— Nimic, ce să spun !

Studentul o luă de braţ pe Tereza şi o tîrî mai departe :

— Haide cu mine să vedem ce face comandantul, cît mai stăm aici...

Tereza nu înţelese, dar îl urmă, dezmorţindu-şi picioarele. Cei doi rămaseră singuri în mulţimea care trecea nepăsătoare pe lîngă ei : amestec de soldaţi şi civili, cu arme, echipaţi pestriţ, gălăgioşi, glumind cu ţărăncile care îşi strîngeau albiturile în care aduseseră pîinile proaspete şi oalele cu lapte.

— Ce-i cu tine ? îl întrebă femeia.

— Nu ştiu.

Ina îl privi cu puţină îndoioşare.

— Cum a murit ?

— Cine ştie ?

— Niculescu nu ţi-a povestit ?

— Nu l-am întrebat.

Mareş smulse un fir de iarbă şi îl supse puţin simţindu-i gustul sălciu.

Femeia trase închizătorul pistolului automat şi se uită pe ţeava armei.

Pe şosea se apropiau alte două camioane cu soldaţi. Se auziră comenzi scurte şi trap-trapul plutoanelor care fugeau în pas alergător spre un loc de adunare.

— Şi-acum ce ai de gînd ? întrebă femeia.

— Pentru mine e simplu...

— Ce înţelegi prin simplu ?

— După ce totul o să se termine o să caut ceva de lucru, dar o treabă serioasă, grea, care să nu-mi dea deloc răgaz.

— Haide că ne cheamă.:. spuse încet femeia.

Dumitrana strigă tare :

— Adunareeea...

Cei din şanţul şoselei se ridicară şi îşi stinseră ţigările. Mareş îi întinse mîna s-o ajute.

Aceeaşi mişcare de altădată. Era îmbrăcată în nişte pantaloni cenuşii pătaţi de ulei şi într-o bluză bărbătească deschisă la gît.

— Pe cine ai dezbrăcat ? întrebase Niculescu mai devreme.

Salopeta o căpătase la comandament, ca şi Tereza.

— Ce face guvernul ? întrebase Mareş ca să schimbe vorba, în timp ce se îndreptau spre locul de adunare.

— I-am lăsat în paza unor tovarăşi.

— Unde ?

— Într-o casă din Vatra Luminoasă.

— I-ai văzut ?

— Da.

— Şi voi ce-aţi făcut acolo ?

— Tereza le gătea. Eu am ajutat la dereticat.

Din autocamioanele sosite coborîră soldaţi. Căştile metalice luceau în soare şi se auzea frecarea centurilor de piele de postavul aspru al hainelor. Mirosea a sudoare bărbătească şi ţintele bocăneau pe asfalt ca o grindină. Dincolo de şosea, apa lacului părea o tablă de cositor, licărind uşor. Peştii săreau rar în sus. Suprafaţa albăstruie se tulbura şi cercurile mici, repetate, se pierdeau încet, încet. Apoi totul se liniştea. Un ofiţer poruncea regruparea şi se auziră baionetele soldăţeşti zăngănind, lovindu-se de gamele. Dumitrana îi aştepta, privindu-i fără curiozitate.

— Gata ?

— Gata.

Ina îl privea de parcă atunci l-ar fi văzut pentru prima oară. Nu mai erau bărbat și nevastă. Numai comandant și soldat. Țăranii se dădeau la o parte și spuneau cuiva din rîndurile companiilor :

— Pă cățeaua aia s-o prindeți și s-o aduceți în sat s-o săturăm noi de nemți...

Trecu un ofițer. Se auzi un „drepți" scurt și se făcu o clipă de liniște.

— Plecăm, gata ! zicea cineva.

Tereza intră în rînduri. Era și ea îmbrăcată într-o salopetă largă, cîrpită și își strînsese mijlocul cu o cartușieră ce-i atîrna pe șolduri.

Țăranii își dădeau coate :

— Aștia-s comuniști, spunea unul. Se zice c-or să ne dea pămînt și c-or să-i belească pe boieri...

— Crezi, doar...

Aveau o vorbă orășenească, strîmbă și chinuită.

— Ca în Rusia, parcă acolo cum a fost ? Le-a luat averile și le-au dat la săraci.

— Atunci de ce dracu ne-a mai trimis Mareșalul pînă la Stalingrad ? Zicea că să luptăm pentru cruce. Eu, uite că am auzit că rușii au și ei biserici...

Mareș îi privi și surîse.

— Ia spune, tovarășe, cum e ? mai întrebase unul, că voi, de, știți, că cu ei țineți...

Mecanicul nu mai avu timp să le răspundă. Flutură o mînă și se alătură rîndului. Niculescu care auzise totul le strigă peste umăr :

— Da' pămînt tot vă dăm, lăptarilor, numai ălora care nu au oameni cu ziua, s-aude ?

— Bine ar fi, na !

Muierile rămaseră cu gurile căscate.

— I-auzi, lele !

— Auzi-i !

— Să mai ia de la trîntori că destul ne-au sluțit copiii ca să le apărăm lor moșiile ! Acușica să-i văd, că uite aștia cu puștile ca surcelele or să-i strîngă de la spate și-or să-i întrebe...

Mareș aștepta. Dumitrana vorbea cu doi ofițeri. Unul dintre ei îi arăta o hîrtie mică.

Trecură încă vreo cîteva minute, apoi necunoscuții salutară cu mîna la chipiu și se îndepărtară.

Țăranii tot mai așteptau în fața rîndurilor. Purearã glumea cu o femeie :

— Di ci nu vii și matale cu noi, să-ți dăm o pușculiță, colea...

Dumitrana îl chemă pe mecanic :

— Mareș, mergi spre aerodrom. Vom fi și noi foarte curînd acolo. Trebuie luat cu orice chip. Voi aveți deocamdată numai o misiune de recunoaștere. Nu vă angajați decît atunci cînd vin toți. Armata a ocupat liziera pădurii. Se face o mișcare largă. Îți voi comunica restul.

Tăcu puțin și întrebă milităreşte :

— S-a înțeles ?

— Înțeles.

Mecanicul vru să știe ce face cu cele două femei dar se răzgîndi. El le-ar fi lăsat să păzească șoseaua, să nu intre în foc.

— Poți pleca.

Mareș salută și se întoarse la oamenii săi. Se auzi iar zgomotul unui motor și pe șosea se zări un nor de praf. Venea un autocamion.

— Gata, tovarăși, plecăm. Niculescule, treci încheietor.

Deasupra lacului pluteau aburi albi, învălătucindu-se. Suprafața apei părea nemișcată acum. Autocamionul se opri la o sută de metri mai încolo și din el coborî Tomulete cu oamenii lui. Ceilalți urmau să sosească în cîteva minute. Se făcu iar larmă. Mai întîrziară puțin pînă cînd sergentul-major raportă lui Dumitrana ce se întîmpla la C.C., de unde veneau ei. După zece minute se dădu iar ordin de plecare. Nu era prea multă disciplină. Soldații executau cu încetineală comenzile. Un ofițer gras și năduşit, un locotenent cu haina umezită în spate striga unui caporal palid, pistruiat :

— Să nu crezi că ești civil ! Cine nu ascultă, pac ! E război, nu bal mascat ! Marș în front !

Mareș privi fața caporalului. Acesta tremura puțin și avea buzele palide.

— Are dreptate, zise Niculescu.

— Da, dar fără marș ! îi reteză Ina vorba.

Tomulete le făcu un semn scurt cu mîna.

— Stați că mergem cu voi.

Sergentul-major se întoarse spre oamenii lui și le comandă să se așeze în formație. Măcelarul, omul acela solid, cu spate de bivol, alerga în fruntea celor zece civili pe care-i comanda, privindu-i fioros. Era de mirare în ce scurt timp își însușise disciplina și cît îi plăcea să comande. Păreau toți cam nedormiți, cu ochii cîrpiți, dar mișcîndu-se cu iuțeală. Țineau puștile în cumpănire, cam stîngaci ; se împiedicau de sacii de merinde și își pipăiau, din cînd în cînd cu cîte un gest reflex, centurile cu cartușiere.

În cele din urmă. plecară. Mareș înainte, urmat de cele două femei, de muncitorii de la Vulcan și de încă cinci sau șase tineri galbeni de emoție, cu privirea fixă și mîndră, oameni aduși de la sediul comandamentului. Trecură de o barieră, aplecîndu-se cu greutate pe sub brațele ei de lemn tărcat și cînd ajunseră în dreptul cantonierilor, doi ceferiști, cu fețele nebărbierite, cu cîte un drapel roșu în mînă, îi auziră vorbind :

— Io-te, partizanii.

— Stîng, stîng ! comandă unul, caraghios.

Nu-i băga nimeni în seamă. Cerul se întuneca. Norii sosiseră deasupra, acoperind soarele. O clipă fața lacului se înveneți și se văzu sclipirea solzilor argintii ai peștilor care săreau la suprafață.

În urmă striga Tomulete.

— Ce zice ? întrebă Tereza.

— Cică să mergem mai încet ca să se țină și ei de noi... îi răspunse studentul.

— N-avem timp. Treaba lor ! Haideți, pasul mare...

Șoseaua cobora. În urmă rămăsese podul de piatră de la Herăstrău, reflectat acum în apa lacului : o umbră albă, tremurătoare și linia ferată, mai înaltă, cu un taluz de pietriș pestriț, cu resturi de petrol, lepădate ici și colo.

Se făcuse liniște. Marșul îi amuțise pe oameni. Drumul era pustiu. Îl părăsiră curînd, apucînd pe o potecă îngustă de pămînt. Iarba de alături, opărită și culcată, foșnea ușor la vînt. În stînga se zărea un gard de sîrmă împletită și un gît de apă, cu cîteva bărci albastre și galbene, ancorate lîngă un mal scund de lut. În fața unei cabane de lemn cătrănit, cu șipcile îmbucate una într-alta pescuiau cîțiva oameni.

Niculescu fluieră a pagubă :

— Ia te uită la ei ! E război, fraţilor, lăsaţi bibanul în pace !

Vorbele i se pierdură în liniştea începutului de amiază. Deasupra detună de cîteva ori. Femeile priviră hainele pestriţe ale pescarilor. Oamenii stăteau pe nişte scaune joase, cu picioarele încrucişate şi nu ridicau ochii de la undiţele subţiri. În pînza unei bărci răbufni vîntul, umflînd-o şi făcînd-o să se smucească de la locul ei, ca şi cînd ar fi vrut să plece singură.

— O să plouă ! zise Ina privind cerul întunecat.

— Da de unde, o ţărancă spunea că nu plouă dacă vine norul de unde-a venit...

— Şi de unde a venit ?

Mareş nu-i mai ascultă. Sus, pe taluz, trecea o locomotivă. Fochistul aruncă cu o lopată cărbuni în gura cuptorului.

Nu se mai auzea decît frecarea sacilor cu încărcătoare cărate de muncitorii de la Vulcan, mahmuri, încălziţi, privind cu speranţă cerul întunecat de unde aşteptau o ploaie care să-i răcorească. Ajunseră iar la drumul neasfaltat, cu pietre mari, aruncate vraişte şi priviră ferestrele celor cîteva case cu geamuri deschise. Lătră un cîine, se auzi un lanţ frecat de un inel de fier şi animalul se repezi spre un gard. Era un cîine ciobănesc, flocos, alb şi negru, cu un bot retezat, arătîndu-şi colţii. Ieşi o femeie, apoi altele, vreo trei şi rămaseră dincolo de uluci, privind curioase. Curţile se însufleţiră, se iviră nişte copii care strigau în gura mare :

— Soldaţii, soldaţii...

Cînd văzură că aveau numai arme şi nu uniforme, tăcură dezamăgiţi, uiţîndu-şi degetele în gură. Trecea o căruţă. Caii năduşiţi fură opriţi cu un ptrrr ! lung şi ţăranul, un tînăr oacheş, cu mustaţa subţire, ca trasă cu creionul, întrebă tare :

— Încotro ?

— La mama acasă, glumi Purcară, cam acru.

— Tovarăşi ?

— Tovarăşi ! spuse Niculescu.

— Partizani, partizani ?

Nu mai răspunse nimeni nimic. Căruţa porni mai departe. În urmă rămaseseră casele cu ulucile căzute şi cu cîinele care tot mai lătra. Mareş privi în urmă. Oa-

menii lui Tomulete se apropiau în şir indian cărînd mitralierele desfăcute pe umeri. Drumul mergea spre pădure. Dumitrana îi explicase pe unde s-o apuce. De altfel cunoştea locurile de multă vreme, aşa încît mergea sigur, privind înainte, căutînd să-şi dea seama cît mai aveau pînă la marginea aerodromului. Trecură prin spatele unei uscătorii de stuf. Curtea era plină de piramide galbene. Mirosea a baltă şi a mîl. Mai sus, peste vreo două sute de metri, linia ferată se bifurca. Locomotiva trecuse. Rămăsese un abur albicios care le umezea feţele şi o dîră de miros greu de cărbune. O şină îngustă o apuca spre lizieră şi mecanicul într-acolo se îndrepta.

Urcă malul de lut şi văzu iarba crescută sălbatic între lemnele terasamentului. Lăsară în urmă un canton, un om îi privi curios din uşă, salutîndu-i cu mîna la şapcă.

Aerodromul se afla undeva la dreapta, ascuns dincolo de o linie verzuie de pomi scunzi. Se auzi iar bubuitul tunetului şi se întunecă şi mai mult. Norii coborîseră. Totul deveni cenuşiu în jur. Se răcori şi începu să bată mai tare vîntul. Trecură un pod de fier, vopsit demult, cu carcasa albăstruie. Ajunseră în marginea pădurii. Mirosea a frunză uscată şi sub copaci era aproape întuneric. Coroanele unor stejari pitici scoteau un clinchet trist. Lui Mareş nu-i plăcea tăcerea oamenilor din spatele lui.

— Aţi ostenit ? întrebă peste umăr.

— Nuuu ! răspunseră tinerii în cor.

În asemenea ocazie, un comandant cere oamenilor săi să cînte. Întrebă :

— Ştie cineva să cînte ?

— Da.

— Ia să-ncepem, fraţilor, spuse Niculescu, înţelegînd dintr-o dată intenţia lui Mareş. Care-l ştii pe ăla : *Vrei să ne-ntîlnim sîmbătă seară într-o cîrciumioară la şosea...*

Mecanicul ar fi preferat un marş. În cîteva clipe se stîrni o veselie generală şi femeile îşi amestecară glasurile cu cele ale muncitorilor de la Vulcan care strigau tare şi fals.

— O să speriaţi ploaia dacă mai cîntaţi aşa ! strigă Niculescu, exasperat de lipsa de acord a glasurilor. Nu-l mai asculta însă nimeni.

După aceea se grăbi şi îl ajunse pe Mareş.

— La ce te gîndeşti ? îl întrebă.

— Nu știu nici eu prea bine. Sînt niţel cam obosit, dar o să-mi treacă.

— La război e ca la vînătoare, numai ceva mai greu, rîse celălalt. Uită-te la Tomulete, a scos aburi dintr-ai lui ca să ne-ajungă.

Drumul urca iar în pantă lină. Norii de deasupra începeau să se risipească.

— Ploaia a trecut... spuse din spate Ina, peste larma celorlalţi.

— Noroc că a dus-o vîntul că tot n-aveam fulgarinul la mine...

Pe urmă se făcu liniște. Oamenii mergeau tăcuţi.

— Iar o să fie cald, spuse cu ciudă mecanicul.

Deasupra pădurii cerul se lumina. Se ivi un petic foarte albastru, adînc și limpede, numai o spărtură rotundă ca o gaură de fîntînă. Se auzeau sacii cu încărcătoare, frecîndu-se de șoldurile celor care mărșăluiau.

— De fapt, spuse Niculescu pe neașteptate, mă simt foarte bine în mijlocul neinstruiţilor ăstora. Cînd o să avem timp o să-ţi dau să citeşti *Istoria Revoluţiei Franceze*. Ah, să vezi acolo tipi ! Tot așa unii ca noi au ținut Parisul cu piepturile lor. Nimic nu-mi inspiră mai multă încredere decît o grămadă de oameni pe care-i strînge la un loc ura.

Mareș știa ce or să-i audă urechile : iar evocarea lui Saint-Just, și a lui Robespierre, și a lui Danton, pe care o auzise de atîtea ori în zilele cînd stătuseră împreună. Dar ei, comuniștii, trăiau în anul 1944 și toate fleacurile rămase în mintea studentului după lecturile făcute, toată această tactică romantică a revoluţiei franceze, îl lăsau rece. Niculescu visase undeva în vreun colţ al minţii lui să vadă *strada* cum îi spunea adineauri mulţimii, devastînd și arzînd totul în jur, și, de ce nu ? baricade pe străzile Bucureștiului sau cel puţin o *guerilla* durînd pînă în iarna viitoare.

Ajunseră în fața unui canton, o mică magazie de lemne stropită cu catran, cu acoperișul cuprins de o vîlvătaie verde, iedera urcînd pe pereţii nu prea înalţi ; un fel de chioșc mic, răcoros și pustiu. Ina strigă tare ca să fie auzită :

— Hei, nu-i nimeni aici ?

Nu primi nici un răspuns.

Trecură, privind prin ușa deschisă. În interiorul odăiței văzură lucrurile ceferistului împrăștiate pe podele. Douăzeci de metri mai departe, patru oameni dezbrăcați pînă la brîu, asudați, arși de soare, cu pălării soioase pe cap, descărcau lemne dintr-un vagon de marfă. Cantonierul, un bărbat pirpiriu, îmbrăcat într-o haină scurtă și peticită în coate, îi salută :

— Încotro e aerodromul ? întrebă unul dintre tineri.

— Drept înainte. Ajungeți la șosea, treceți de ea și o să-l vedeți.

Intrară iar sub umbra verde a copacilor. Lumina soarelui exploda în coroanele joase ale arțarilor. Pe alocuri rămăseseră straturi de frunze de anul trecut, o îngrămădire moale, putrezită. Pădurea : numai coloane de lemn, cu scoarțe negre, cu un acoperiș vegetal, pălit ușor, foșnea din cînd în cînd la unison. Ecourile ei repercutate în depărtarea senină se întorceau tîrziu, numai niște șoapte și lumina se întuneca acolo unde intrau mai înăuntrul acestei îngrămădiri de trunchiuri de arbori.

Grupul de oameni își încetini mersul, privind instinctiv înainte. Patrulele nemțești puteau fi undeva în apropiere, dar era atîta liniște încît orice primejdie părea îndepărtată.

Ieșiră din pădure. Calea ferată rămăsese în urmă. În dreapta se zărea linia de asfalt a Șoselei Nordului, licărind în soare, cu carapacea ei cenușiu-violetă de smoală, radiind aburi albi. Mareș văzu pompa galbenă de benzină a lui Gaie, cu brațul ruginit și cu limba manometrului înțepenită. Pe cîmpul alăturat săreau cîțiva cai împiedicați, scuturînd capetele. Îi urma un copil care-i lovea cu o biciușcă. Dinspre comunele învecinate soseau căruțe, grăbind spre bariera orașului. Goana lor avea ceva dezolant, ceva care aducea cu panica. Erau poate primii evacuați din fața trupelor germane în marș către București. Se auzeau zdroncănitul roților pe suprafața tare și chiotele îndepărtate ale cărăușilor, ridicați în picioare și lovind animalele în goană, cu furie.

Mecanicul înțelese că repausul pe care avea de gînd să-l dea grupei cum ajungeau în marginea aerodromului se dusese dracului. Se vedea așa-numita linie de centură, un parapet de pămînt, deasupra căreia se afla linia ferată, cu luciul ei mort, două linii înguste, pierzîndu-se

sub cerul fără culoare. În urmă, oraşul : coşurile fabricilor abia fumegau. Aerul avea o vibraţie îndepărtată, stinsă. Panorama policromă a Bucureştiului se ştergea treptat la încălzirea continuă a aerului, rămînînd numai un desen vag, fără contururi.

Mareş îşi închipui într-o clipă toată forfota Capitalei, echipele de motociclişti şi biciclişti care duceau de la o extremitate la alta a oraşului ordinele comandamentului forţelor patriotice : nişte oameni plini de praf, osteniţi de atîta nesomn, gata-gata să se prăbuşească din şeile vehiculelor, învingîndu-şi cu stăruinţă osteneala ce-i dobora, pornind mai departe, controlîndu-şi armele, pregătiţi în orice clipă să intre în şanţurile de apărare. Unii nu prea petreceau de la aflarea veştii armistiţiului. Poate se ascundeau acum în oraş sau fugeau departe de el, cu maşinile şi trenurile găsite. Mecanicul era ostenit, dar ceva mai puternic decît slăbiciunea lui fizică îl ţinea treaz de atîtea zile. Victoria era aproape şi totdeauna sentimentul că învingi, că ai ajuns la un ţel la care-ai gîndit de ani de zile, pentru care ai luptat în fiecare clipă a vieţii tale, te face puternic, îţi întăreşte slaba condiţie omenească.

Se gîndea şi cu puţină spaimă că nemţii ar putea pătrunde în oraş, că frontul nevăzut avea poate fisuri sau puncte slabe. Grupul lor era numai o verigă, un segment al lanţului de fier, aruncat înaintea armatei germane, încolţite acum, înspăimîntate şi deci mai fioroase. Cu un grup de paraşutişti şi cu escadrilele lor de Stukasuri, nemţii puteau distruge oraşul. Din cerul acesta limpede, aurit parcă de soare, putea veni moartea şi groaza. Aceeaşi aviaţie a fasciştilor distrusese cîteva capitale europene şi acest lucru trebuia împiedicat cu orice chip.

Tomulete îi ajunse. Oamenii lui se vedeau aproape. Erau asudaţi, plini de praf. Măcelarul abia se mai tîra în urma celorlalţi. Nu se văita, deşi marşul forţat îl obosise. Armele erau ţinute cu o uşoară abandonare. Sergentul-major avea sentimentul unei întreceri sportive, voia să ajungă înaintea lui. Mareş se hotărî să-l lase în pace. Mergeau paralel cu drumul de asfalt, pe lîngă nişte lanuri de porumb, căutînd cu privirile marginea aerodromului, gardul de sîrmă ghimpată. Îi acoperea însă un pîlc de pomi foarte tineri, cu trunchiurile albicioase, mişcîndu-se în vîntul uşor cu un foşnet adormitor şi leneş.

Căruțele refugiaților nu se mai zăreau. Șoseaua rămase pustie. Pe linia de asfalt se așezau din cînd în cînd stoluri de vrăbii. În fața lor era un șanț și dincolo de el malul de lut al unui rîu leneș. Cîțiva copii, păzind caii liniștiți, ce pășteau iarba rară din jur, se alergau de-a lungul apei, sărind din cînd în cînd în oglinda ei strălucitoare. Mai la stînga, dincolo de o miriște galbenă și țepoasă, văzură în sfîrșit aerodromul : un cîmp albastru, neted, cu marginile pierdute sub linia orizontului.

Mareș se uită la cele două femei. Erau obosite, dar nu spuneau nimic. Le făcu tuturor semn să se oprească. Se culcară unul lîngă celălalt în șanțul șoselei. Mecanicului i-ar fi trebuit un binoclu. Privi încordat înainte. Dincolo de gardul de sîrmă ghimpată se zăreau clădirile cu acoperiș rotund ale hangarelor. Deasupra, vîntul umfla sacul meteorologic de pînză albă, ca o gușă de șarpe. Drumul era pustiu. Toate barierele fuseseră închise încă de dimineață. În afară de refugiații din comunele apropiate nu se mai zări nimeni. Comandamentul forțelor patriotice ordonase ca nici un autovehicul să nu mai treacă spre și dinspre București. Patrulele armatei și gărzile cetățenești înarmate păzeau căile de acces spre Capitală.

— Ce-i facem, șefule ? întrebă Niculescu pe neașteptate, săturîndu-se să stea culcat în șanțul șoselei.

— Ai răbdare să vedem dacă e cazul să ne ridicăm...

Gheretele santinelelor din marginea aerodromului păreau părăsite. Se dăduse probabil alarma și soldații își săpaseră mici tranșee de-a lungul gardului de sîrmă ghimpată.

Tomulete, cu grupa lui numeroasă, aștepta culcat în șanț, cu fața spre clădirile cenușii. Se numărau încărcătoarele și oamenii își verificau armele.

Studentul, neastîmpărat ca totdeauna, îi întrebă pe tinerii de lîngă el :

— Cum e, bobocilor ? Dacă v-ar vedea mamele voastre, v-ar plînge de milă.

— De ce să ne plîngă de milă ? se miră cu o mîndrie obraznică unul dintre ei, cîrn și blond.

— Nu vă e frică ? întrebă și Tereza.

— Nu cred.

Mareș ascultase scurta convorbire, fără să se mai amestece. Către ușile hangarelor alergau cîțiva soldați.

— Ce fac acolo ? o întrebă pe Ina studentul, care nu vedea prea bine.

— Scot avioanele din hangar.

Muncitorii de la Vulcan verificară închizătoarele Mauserelor.

— Şi-i lăsăm, tovarăşi ?

— Trebuie să aşteptăm ordinele lui Dumitrana, zise Mareş de la locul lui.

Tomulete se uita atent la hangarele cu acoperiş vopsit în verde şi galben şi la sacul meteorologic de pînză mutat de vînt, cînd într-o parte, cînd în alta, ca un zmeu chinezesc. Aprecie distanţa de la balizele din marginea cea mai apropiată şi pînă la pista de aterizare. Locul era deschis şi întins.

Mareş îi strigă :

— Nu crezi c-ar fi bine să ne apropiem ?

— Ba da.

— Haideţi, băieţi, spuse mecanicul în clipa următoare. Pe şanţ, cîte unul...

Fu urmat de ceilalţi. După vreo 200 de metri se opriră. Acum se vedeau bine gheretele sentinelelor : nişte dreptunghiuri negre, tăiate de cîte o lamă de lumină, ceea ce însemna că nici acum nu erau ocupate de vreun soldat, pentru că altfel s-ar fi zărit siluetele. Uşile hangarelor : date de perete. Din deschizăturile lor întunecate se iviră trei sau patru avioane argintii. Cîţiva mecanici în salopete împingeau butoaie de benzină spre locul de alimentare. Trecu un automobil în goană pe o şosea interioară, ridicînd în urma lui un nor de praf. Cîtva timp Mareş cercetă încordat baza de pămînt a gardului. În cele din urmă zări garda germană : cam zece căşti verzui (numără de două ori ca să nu se înşele) îngropate în pămînt, în spatele unor movilite negre. O clipă soarele sclipi, dincolo de gardul de sîrmă ghimpată, în lentilele unui binoclu.

— Atenţie, spuse mecanicul, nu pleacă nimeni de lîngă mine fără ordin...

Se auzi distinct zgomotul unui motor de avion ce abia se încălzise. După cinci minute, un aparat rapid plană deasupra cîmpului pustiu, ridicîndu-se după decolare.

— Încotro ? întrebă Ina cu ochii ridicaţi spre soare.

— La Bucureşti, spuse Tereza cu glasul sugrumat.

— Or să bombardeze ?

— Cine știe ?

În clipa aceea se întîmplă un lucru de necrezut. Pe șoseaua de asfalt, venind dinspre barieră, își făcu apariția un biciclist.

— Asta cine dracu mai este ? întrebă tare Tomulete de la locul său.

— O fi Tudose, campion de fond, rîse Niculescu, atent totuși la goana necunoscutului. Uite la el ce sprint are !

— Un curier, zise Mareș.

— Și alt drum nu și-a găsit ? Or să-l cureție nemții !

Biciclistul înainta destul de repede, privind cu capul întors marginea aerodromului. Nu-l mai despărțea nici o mie de metri de locul unde se afla Mareș cu ceilalți. Omul se aplecase și mai mult asupra ghidonului, ca un jocheu la cursele de cai. Încă cinci secunde, șase. Spițele roților sclipeau. Din pricina vitezei imprimate de forța ciclistului, păreau două discuri de aluminiu. Pîrîi prima salvă a gărzii nemțești. Cinci sau șase focuri scurte, repetate.

— Nu l-au lovit, strigă cineva de lîngă mecanic.

Unul dintre tineri așeză în bătaie pușca-mitralieră pe care o avea, cu țeava îndreptată spre marginea aerodromului.

— Nu trage ! îi porunci Mareș. Vrei să ne descoperim poziția ?

Biciclistul gonea tot mai tare, aplecat foarte mult deasupra ghidonului pentru a oferi o țintă cît mai mică. Începuse să alerge în zigzag ca și cînd s-ar fi jucat sau ar fi fost beat. De dincolo de gardul de sîrmă ghimpată se auziră lovituri repetate. Urmă un clinchet scurt, metalic, cum ar fi aruncat un lanț greu pe o suprafață tare și ciclistul căzu înainte, tîrîndu-se pe șosea, către șanțul din margine. Gloanțele unui pistol automat se înșirară în fața lui, smulgînd din asfalt schije mici și aruncîndu-le în sus.

Tomulete se ridicase în coate.

— Mă duc să-l ajut ! strigă cineva din spatele lui.

— Nu-i nevoie ! îl opri Mareș, n-a fost rănit, n-au făcut decît să-i strice bicicleta. Uite-l acum vine spre noi pe șanț...

Necunoscutul alerga în patru labe, acoperit de dîmbul de pămînt. Nu se oprise nici o secundă. Își pierduse

șapca și avea fața congestionată, lucioasă de sudoare. Se auzi a treia salvă și aerul fu străbătut de un stol metalic de plumbi, trecînd puțin deasupra șanțului. Ciclistul se lipi instinctiv cu burta de pămînt, văzu evantaliile de țărînă de deasupra și, înțelegînd că nu e primejdie, își continuă goana în patru labe.

Acuma garda aerodromului trăgea la întîmplare, la înălțimea șoselei. Din asfalt săreau bucăți de smoală cenușie.

Ciclistul ajunsese lîngă ei. Era un bărbat cam de 30 de ani, îmbrăcat într-un tricou alb, murdărit, leoarcă de sudoare. Pe braț purta o bandă tricoloră, îngustă, răsucită acum din pricina goanei, semnul gărzilor patriotice.

— De unde vii, tovarășe ? îl întrebă Mareș.

— Grupul I...

— Ai pățit ceva ?

— Nimic.

Avea o față palidă, trasă, cu o umbră cenușie de barbă nerasă de cîteva zile, o umbră parcă metalică. Tremura puțin de oboseală și vorbea cu greutate. Goana în patru labe îl istovise. Îi întinse mecanicului un ordin scurt, scris pe o foaie transparentă de hîrtie. Mareș citi. Trebuiau să mai aștepte pînă soseau și celelalte grupuri pentru a înconjura aerodromul.

— Bine, spuse. Rămîi cu noi ?

— Da.

— Cîți sînt în urma dumitale ?

— Două autocamioane pline...

În clipa aceea se auziră niște explozii îndepărtate. Avionul care plecase cu cîteva minute înainte bombarda Bucureștiul. Mareș își privi oamenii. Făcu o socoteală scurtă. Nu-și da seama de numărul celor care apărau aerodromul, dar nici să mai aștepte nu mai putea. Exploziile îndepărtate îi smulgeau parcă bucăți din creier. Ceea ce bănuise că se va întîmpla, se adeverea. Nemții nu cruțau Capitala. Ei trebuiau încolțiți, hîrțuiți, cu orice chip...

Din depărtare auziră iar bombele. Nu, nu era numai un avion care le lăsa. Se ridicaseră și de pe alt aerodrom din marginea Bucureștiului alte aparate și semănau moartea peste orașul fără apărare. Unde-o fi vînătoarea ? se întrebă privind cerul curat și limpede. Pămîntul vibra

surd. Din pricina soarelui nu văzură decît norii îndepărtaţi de fum, ridicîndu-se deasupra caselor, nişte baloane negre, sinistre, amestec de flăcări şi bucăţi de acoperişuri, parașute ciudate, recăzînd lent. Se auziră şi sirenele, tardiv, tînguitor.

— Mama lor, scrîşni Niculescu cu ură. Ce mai stăm aici ? Haide să-i scoatem cît mai e timp...

Mecanicul îl potoli :

— Aşteaptă ! Nu au numai aerodromul ăsta. Aici ar trebui puţină aviaţie şi de unde naiba s-o luăm ? Zece aparate de vînătoare i-ar pune pe goană.

Priveau cu toţii spre oraş. Pastelul moale îşi schimbă contururile. Deasupra îngrămădirii de turle sclipitoare, lucind într-o ceaţă de fum : coşuri roşii de fabrici, numai cît nişte creioane şi siluete cenuşii de clădiri vechi, se ridicau balonaşe albe de fum. Se auzi decolarea altor aparate pe aerodrom. Piloţii se grăbeau. Mareş numără repede. Nu erau nici şapte. După aceea ascultă răspunsurile tunurilor de jos, ale antiaerianei. „Ce fac ăştia ?" şi înjură cumplit în gînd. Se făcu tăcere, o tăcere ciudată, asurzitoare pentru că sirenele nu mai sunau. Puteai auzi lăstunii deasupra mîriştilor galbene. Aerul se încălzise şi mai tare. Totul se vedea ca printr-o perdea tremurătoare de apă.

Obosiseră. Fiecare simţea nevoia de a-şi aşeza capul pe pămîntul răcoros, să doarmă un minut, greu, intens şi pe urmă să se trezească. Umbra cenuşie a unui avion trecu pe deasupra. „Dacă ne văd, ne mitraliază..." gîndi Mareş.

— Băieţi, spuse cu glas tare tinerilor care aşezaseră puşca-mitralieră în bătaie. Voi rămîneţi aici şi trageţi la baza gardului de sîrmă ghimpată. Ceilalţi, după mine ! Trecem unul cîte unul şoseaua.

În clipa aceea îşi aduse aminte că nu-l întrebase pe curier dacă era înarmat. Îl privi. Acesta îşi scoase dintr-un buzunar pistolul, un pistol vechi, cam ruginit. Îi veni să rîdă.

— Toţi aveţi astfel de arme ? (se gîndea la curieri) întrebă cu seriozitate, abia ascunzîndu-şi zîmbetul.

— Nu chiar toţi. Ceilalţi vin cu ZB-uri.

— Dumneata rămîi aici, cu fleacul ăla nu poţi ochi decît la zece metri...

— Rămîn, repetă curierul.

Acum ridică ochii deasupra şoselei. Locul era deschis şi înalt. Se gîndi o clipă la Ina. La ce naiba aduseseră şi femeile aici ? Se tîrî cîţiva metri şi sări primul din şanţ, traversînd în goană şoseaua. Se auzi pîrîitul unei puşti-mitraliere.

Focurile trecură mult deasupra asfaltului, rupînd crengile firave ale unui pom.

— Zbîrci ! se auzi glasul lui Niculescu, salutînd această salvă trasă aiurea.

Mecanicul fu urmat de Purcară. Muncitorul de la Vulcan alerga caraghios, bălăbănindu-se încurcat de pistolul de pe şold. În faţă îi săriră bucăţi de smoală : o perdea sonoră, făcînd zgomot ca o maşină de cusut. În secunda următoare fu lîngă Mareş în celălalt şanţ al şoselei. Se săltară amîndoi deasupra, pînă în spatele unor grămezi de pămînt afînat, moale şi negru. Ţărîna mirosea frumos a vară plină, a vară bogată.

— Ce dracu faceţi de nu trageţi ? le strigă celor din spate.

Unul dintre tineri se uita la arma pusă în bătaie.

— S-a blocat un închizător !

Mai trecu cineva. Îl auziră gîfîind.

— Trageţi odată ! zbieră scos din sărite mecanicul. Aveţi două puşti-mitraliere şi vă uitaţi la ele ca la nişte oale de noapte, haide odată...

Îi veni să rîdă... „Uite cu cine vrea Dumitrana al meu să ia aerodromul !“, gîndi, apoi îi scuză cu dragoste : „Ce vrei să le faci, abia au terminat premilitara...“

Se auziră în sfîrşit puştile-mitraliere, trăgînd îngînat în acelaşi timp. Tirul nu era rău. La baza gardului, pe o lungime de 50 de metri se ridicau norişori de pămînt spulberat.

— Capul la cutie ! le strigă Niculescu, aşteptîndu-şi rîndul.

Nu sperau să omoare pe cineva, dar cel puţin îi obligau să tragă prost, la întîmplare.

Trecură şi cele două femei, una după alta, la un interval scurt. Mareş urmări cu inima îngheţată saltările lor repetate. Ar fi trebuit să tragă şi el, dar bătaia pis-

toalelor automate era mai scurtă şi n-avea rost să strice gloanţele. Urmă un schimb de focuri intens. Vreo zece minute nu mai traversă nimeni şoseaua. Pe urmă, pe măsură ce se înmulţeau, se apropiară pe rînd de gardul de sîrmă ghimpată, tîrîndu-se pe burtă, folosind grămezile de pămînt moale în care gloanţele se opreau foşnind ca nişte viermi. Deasupra cîmpului albastru, mirosind din depărtare a muşeţel încins se ridicau pe rînd avioanele. Acum vedeau bine hangarele şi şoseaua interioară. Erau destui. Primul aparat se întorcea dinspre Bucureşti să ia altă încărcătură de bombe. Mareş scrîşni din dinţi. Putea să-i zică ce i-o zice Dumitrana, el se va angaja aici cu ăştia, va trage în ei pînă o să obosească, pînă cînd ţevile armelor se vor înroşi. Urmări aterizarea. Aparatul se lăsă uşor pe pistă şi frînă lung, învîrtindu-se în loc la capătul ei. Şase siluete se apropiau în goană, împingînd cărucioarele cu bombe. Nu mai era timp de pierdut. Aviatorii ăştia îşi vor face toată ziua de cap. Privi în urmă. Tinerii trăgeau rar, cu adresă, acoperind salturile grupei lui Tomulete care pusese şi el în bătaie cîteva automate. Sosi şi Niculescu în cele din urmă.

— Nu le e moale, spuse optimist.

Avea obrazul plin de pămînt şi dincolo de ochelarî îi sclipeau privirile vesele. Mareş îi făcu cu ochiul.

— Mai stăm ?

— Să treacă toţi, mai e la un colţ şi şo pe ei...

Dinţii mărunţi îi sclipeau în soare. Îi văzu obrazul nebărbierit şi gîtul slab.

— Parcă era mai bine acasă, pe Griviţa...

— Şi aici e bine.

Ina veni tîrîş.

— De ce nu trageţi ?

— Mai e vreme...

— Cum e, fetelor ? întrebă studentul.

Tereza tăcu, privi în dreapta la linia de asfalt. Şoseaua pustie strălucea ca o panglică de metal. Deasupra rămăseseră resturile bicicletei sfărîmate.

— Ce ai de gînd ? îl întrebă Ina pe Mareş.

— Trebuie să-i scoatem pe nemţi din şanţurile lor şi să-i silim să se retragă spre hangare.

Ştia, trebuiau însă cîteva mitraliere. Şi soldaţii ăia ce dracu făceau ? Mişcarea lor de manevră dura prea mult. Se întoarse spre Tomulete.

— Mergem ?

— Încă un salt scurt, spuse acesta apreciind din ochi distanța.

Făcu un semn cu mîna și cei de dincolo de șosea traseră iar. Se auzi răspunsul nemților și se ridicară în același timp în picioare, răspîndiți în trăgători. Alergau cinci sau șase pași și se culcau în spatele grămezilor de pămînt tare. Era foarte cald și își auzeau respirațiile. Se ridicară de cîteva ori în bătaia gloanțelor trase grupat de dincolo de gardul de sîrmă. Se vedeau bine căștile verzi-brune ale gărzii nemțești și focul mic al gurilor de arme.

Grupa sergentului-major ajunsese cam la o sută de metri de gheretele santinelelor. Din urmă veneau acum și cei de la Vulcan, tîrînd pușile-mitraliere. Se culcau ca niște automate, la comanda unuia. Primul fu lovit. Ceilalți tresăriră în același timp. Cineva luă pe lîngă el arma și își continuă goana înainte. Se făcu o scurtă tăcere. Se auzeau gemete. Măcelarul venit cu grupa lui Tomulete zăcea întins cu fața în sus, zvîrcolindu-se ușor. Îl loviseră în stomac și rostea vorbe fără șir. Aici trebuiau sanitari și ei nu veneau decît o dată cu trupele.

Se opriseră într-o mirişte acoperită cu mici grămezi de pămînt. Urmară comenzile grăbite ale subofițerilor germani, ascunși în șanțul de apărare. Deasupra aerodromului se ridicau din cînd în cînd Stukasuri. Umbrele lor mișcătoare măturau locul fără iarbă și dispăreau. Se auzeau exploziile îndepărtate și deasupra orașului norii incendiilor întunecau soarele.

Mareș își dădu seama că de aici înainte nu mai puteau înainta fără risc. Strigă tinerilor să pună în bătaie pușile-mitraliere, și privi rîndurile oamenilor săi. Se trezi cu curierul lîngă el. Venise după ceilalți.

— Uite-i, spuse, arătîndu-i spre șosea.

— Cine ?

— Soldații...

Dinspre barierele Bucureștiului se apropiau două autocamioane verzui, pline de oameni. Apoi, mai departe, spre liziera pădurii sclipiră carapacele unor tanchete ușoare și rapide. Se auzeau șenilele. Pămîntul vibra surd. Soldații de dincolo de gardul de sîrmă ghimpată trăgeau intens. Cercul din jurul aerodromului se strîngea. Mareș înțelese

că nu mai era nevoie să aştepte ordinele lui Dumitrana. Cicliştul, de entuziasm, se ridică în picioare, făcînd semn cu mîna spre autocamioane. Niculescu îl trase de picior şi curierul căzu nedumerit cu faţa în jos.

— Vrei să te sinucizi ? îl întrebă. Las-o mai încolo...

Mareş răsuflă uşurat. Pădurea din spatele lor se umplu de ecouri. Şenilele scrîşneau pe o potecă de pietriş. Se auzi un trosnet de crengi sfărîmate ca şi cînd ar fi fost călcate de o turmă de mistreţi şi, în secunda următoare, văzură ţeava unui tun mic montat pe o turelă. Dinspre barieră se auzi un clăxonat. Soldaţii coborîră din autocamioane şi se răspîndiră în trăgători. Înaintau grăbiţi peste mirişte şi se pierdură apoi într-un lan de porumb. Cînd ajunseră la marginea lui se auziră primele strigăte de atac. Înaintau grăbiţi spre gardul de sîrmă ghimpată, trăgînd din mers. La lizieră se iviră tanchetele ca nişte mici broaşte de oţel.

Mareş se întoarse către oamenii săi :

— După mine, salt înainte !

În acelaşi timp, în spate şi în dreapta se auzi începutul unui schimb violent de focuri.

4

Deasupra unui hangar mai ardea un foc şovăitor care lumina cîmpul de aterizaj şi pista spartă pe alocuri, un cer fără stele, cu nori nevăzuţi, joşi, strîngînd fierbinţeala de peste zi, ca pe o pătură înăbuşitoare de aer. Mirosea a benzină arsă şi a pulbere de puşcă, a iarbă pîrjolită şi a praf. Dinspre pădurea din apropiere bătea aripa diminetii, cu puţină umezeală proaspătă. Toată noaptea ascultaseră bombardamentul Stukasurilor, sinistrul lor picaj deasupra acoperişurilor. Veneau veşti prin curieri, nemţii dărîmaseră centrul oraşului. Teatrul Naţional căzuse sub bombe, era acum numai o grămadă de ruine arzînd. De la Otopeni se ridicau încă avioane şi vînătoarea românească nu se putea opune valului de fier aruncat de aviaţia germană deasupra Bucureştiului.

Cerul negru era măturat de fasciculele de lumină ale reflectoarelor antiaeriene. Vîntul răbufni către 4 dimineața. Sta să plouă parcă.

Ziua toridă de sfîrșit de august începu cu o căldură insuportabilă. Trecuse și noaptea aceasta fără aer, o noapte de spaimă și revoltă. Pe la 3, ultima bază aviatică a germanilor din jurul Capitalei căzu și bombardamentul încetă. Urmaseră cîteva ceasuri de liniște și venise dimineața, o dimineață sură, fără culoare. Ședeau în spatele lacului Herăstrău, pe o linie dreaptă de șosea, în șanțurile ei. Erau mai mult de 200 de oameni, înșirați într-un front de peste doi kilometri, cu armele în mîini, osteniți, zdrobiți de nesomn, în starea aceea de maximă enervare cînd pînă și fîlfîitul unei aripi de pasăre te scoate din sărite, cînd ai vrea să cazi măcar cinci minute cu capul pe braț, într-o uitare ce ți se pare după aceea lungă cît o zi întreagă. Nimeni însă nu putea să doarmă. Toți priveau cîmpia tăcută din fața lor ; o suprafață stearpă de pămînt, cu buruieni și gropi, dincolo de care se vedea o mahala de lut, cu case jalnice, îngropate în pămînt. Așteptau să fie atacați și erau hotărîți să facă tot ceea ce se putea face pentru a nu pierde bucata asta de șosea. Se bătuseră două zile fără odihnă, căzuseră destui și aveau să mai cadă. Unii fuseseră răniți și niște mașini hodorogite îi cărase la spitalele din oraș.

Era foarte de dimineață. În spate lumina zilei sclipi în suprafața moartă a lacului. Se aflau între două poduri de piatră, apărînd un stăvilar și două căi de acces spre inima Capitalei. La cîțiva kilometri de aici, armata se lupta cu îndîrjire, încă din noaptea care trecuse, cu rămășițele înverșunate ale regimentelor germane care apărașeră aerodromurile. Se știa că în pădurea Băneasa se concentrau forțele inamicului, întărit cu unități motorizate venite de pe front și din Ardeal. Armata germană căuta acum să ocupe București pentru a zdrobi mișcarea insurecțională.

Grupul lui Dumitrana avea misiunea de a ține sub foc liziera pădurii din apropiere, de unde se bănuia că se va încerca o mișcare de ocolire. Unități de ostași cantonate încă în Capitală fuseseră aduse în fața aeroportului Băneasa pentru a stăvili atacul așteptat al mecanizatelor germane.

Orice pătrundere spre periferii ar fi fost fatală.

Dumitrana își privi oamenii. Unii fumau așezați pe marginea șanțului, cu arma între picioare, într-un gest vechi soldățesc. Aripa stîngă a frontului era comandată de Tomulete. În dreapta, stătea Mareș cu grupa lui. Aici, în spate, conducînd infirmierii trimiși de armată, cele două femei. Abia avuseseră cîteva ore de odihnă în care vreo zece instructori le aduseseră sticle de benzină ca să le folosească împotriva tancurilor învățîndu-i să le mînuiască. Erau niște sticluțe unsuroase, ciocnite la capete, acolo unde aveau un capac de ebonit sau pur și simplu o legătură de cîrpă. Le țineau deasupra șanțului ca pe niște măsuri de rachiu pentru ca să poată fuma în liniște, să nu le dea foc și din cînd în cînd se uitau la ele ca la niște obiecte ciudate. Dumitrana cunoștea puterea lor, deși pe frontul din Spania sticluțele de benzină nu incendiaseră totdeauna tancurile. Oricum, îi inspirau mai multă încredere cele două tunuri așezate la capătul fiecărui pod, inspectate încă de cu seară de un ofițer și care erau mînuite de niște sergenți (doi și doi) plus cîte un ajutor. Privise și el bombele mici, cît niște cutii de sardele și de fapt era foarte curios cum vor putea soldații aceia să oprească înaintarea coloșilor de fier.

Oamenii se luptau cu somnul dinaintea zorilor. Femeile ajutau unui bucătar să fiarbă mai repede ceaiul dintr-un cazan sub care fuseseră puse crengile unui copac tînăr, tăiat cu o baionetă de un soldat.

— Să avem o undiță, am da la pește, spuse Niculescu mîngîind încet patul lustruit de lemn al pistolului automat.

— Parcă o grenadă n-ar fi bună ? adăugă cineva de lîngă el, un bărbat uscat, cu ochii vîrîți sub frunte.

Cîțiva se uitară la sacii de pînză în care se aflau grenadele. Nu se ridică nimeni. Priveau din cînd în cînd în spate, suprafața moartă a lacului pe care se prelingea stăruitor lumina cenușie a începutului de zi. Între șanțul șoselei și malul de pămînt care oprea apele erau vreo sută de metri de iarbă. Într-o parte se zăreau ferestrele bătute în cuie ale unei cabane care folosea vara pentru adăpostirea hainelor celor veniți aici să înoate sau să se plimbe cu bărcile cu pînze. Prin gardul de sîrmă vopsită de mult, ruginită acum, se vedea un carusel de copii, o roată scîrțîitoare de metal mișcată de vînt din cînd în

cînd. În nisipul spulberat la rafale scurte, copiii uitaseră bărcuțe de hîrtie și o lopățică albastră de tablă. Spre lacul cenușiu cu mici valuri argintii erau purtate bucăți de hîrtie. Pe malul celălalt, vîntul scutura pînzele strînse ale unor yole, ancorate lîngă un podium de lemn, umezit de revărsările sporadice ale apei. Soarele sclipi puțin printr-o spărtură de nori și toată apa luci ca și cînd s-ar fi turnat în ea cositor fierbinte, apoi lumina se murdări. Norii albicioși plutiră foarte aproape, acoperind coroanele copacilor de pe mal.

Era o vreme moale cînd simți apropierea toamnei, cînd vîntul îți aduce de undeva, din timp, sunetele triste ale plecării verii cu frunze obosite, cu crengi moarte, tîrîte pe pămînt și cu primele picături ale unei ploi care nu mai era caldă...

Oamenii așteptau. Se împărți ceaiul. Femeile și infirmierii îl turnau în niște căni de tablă.

Niculescu privea pomii cu trunchiuri albe și drepte și podoaba lor ca un abur. La pomii aceștia se uitau și Mareș și Dumitrana, sorbind din ceaiul fierbinte și mușcînd cu lăcomie din bucățile de pîine neagră, cu un gust bun.

„Sînt ca niște păpuși înalte, cu părul de frunze", gîndea Niculescu.

Dumitrana nu vedea copacii. Lui un pom nu-i spunea prea multe lucruri pentru că nu avusese timp să se uite la pomi. Își răsucea o țigară puturoasă, din foiță galbenă de tutun clasa a III-a și privea oamenii de sub comandă, primind ceaiul din mîinile celor două femei. Cei obișnuiți cu primejdia nu se gîndesc niciodată la ea, așa încît, după ce sorbi porția lui de lichid fierbinte și înfulecă bucata de pîine neagră bine coaptă, își mai inspectă o dată cu privirile grupa. „Bravi băieți!" Dacă vor scăpa mai repede, nu putea să nu le spună cîteva cuvinte bine simțite, deși nu-i plăceau discursurile. Vorbise adesea la mitinguri și știa să stăpînească atenția mulțimii, dar aici nu era un loc potrivit pentru asta. Nu erau cavaleri spanioli să strige de entuziasm la fiecare foc de pușcă bine țintit. Luaseră aerodromul cu pierderi foarte puține, ceea ce pentru unul care se mai bătuse însemna un motiv de

mîndrie. Îl îngrijora tăcerea din jur. Nici dincolo, la cîțiva kilometri, lîngă aeroportul Băneasa nu se auzea nimic. Ce așteptau ? Pe urmă după ce trase un fum de țigară își spuse că își făcea grijă degeaba pentru că din moment ce se aflau aici, tot trebuiau să se bată cu nemții, mai devreme sau mai tîrziu...

Pînă atunci ar fi trebuit să întrebe dacă în oraș se știa cîți sînt și dacă le vor trimite destulă mîncare la prînz. Uite, asta era caraghios ; și în război ești legat de slăbiciunile omenești : masă, somn... La urma urmei nu poți cere oamenilor să stea zile întregi nemîncați... După părerea lui, comandantul îi ținea degeaba aici pentru că bătălia principală avea s-o dea armata în pădure și n-ar fi stricat ca oamenii lui să ajute puțin. Cu un grup de patrule, șoseaua putea să fie apărată foarte bine. Crezi ? se întrebase mai pe urmă, privind cîmpul. Dar dacă ies pe la coada pădurii ăleia și vin într-aici și te trezești cu ei pe Calea Victoriei ? Cum îți place ? Militarii ăștia știu ei ceva, n-o mai face pe deșteptul atît !

Aruncă mucul țigării și se ridică în picioare. Amorțise. Privi lacul liniștit și cerul de deasupra. Nici nu ploua, nici răcoare nu era. Aerul nu se mișca, parcă ar fi încremenit. Văzu yolele și se gîndi că poate vreodată o să aibă timp să se plimbe cu mîinile la spate privind cerul și iarba.

Aerul vibră dintr-o dată, înfundat. Oamenii din șanț priviră în sus în același timp. Puseră mîinile pe arme și ascultară încordat.

— Adăpostit ! strigă Tomulete de la capătul celălalt și comanda se repetă din om în om.

Dumitrana căută un pom. Zgomotul crescu.

— Americanii ! spuse Niculescu tare.

Trecură trei sau patru minute și se auziră primele bombe căzînd deasupra pădurii Băneasa.

— Trag în nemți ! strigă cineva.

— Și-ai noștri ?

Nu știa nimeni nimic. Valul de bombardiere fu aproape, undeva deasupra plafonului de nori. Se auzi „covorul" bubuind repetat și văzură din depărtare norii exploziilor. Zgomotul deveni asurzitor. Se trăgea și de pe șosea, din

apropierea aeroportului. Cerul se umplea de fum. Un cot de pădure ardea cu un fum gros. Se auzi un duduit înfundat și Dumitrana își dădu seama că pe șoseaua ce ducea spre București se buluceau tancurile grele nemțești surprinse de bombardament. Ardeau rezervoarele de benzină și asta se vedea după fumul gros și negru și se auzeau loviturile tunurilor antitanc.

Urmă o jumătate de oră de incertitudine. Curierii nu sosiră decît puțin mai tîrziu. Trecură trei valuri de avioane aruncînd încărcătura lor înspăimîntătoare. Bombele cădeau parcă pe metru pătrat. Pămîntul se scutura și deasupra lacului se întinseră perdele de fum. Se auzeau claxoane turbate și loviturile tot mai dese ale tunurilor.

— Dacă rezistă zece minute, zob îi face !

— Cine să reziste ?

— Ai noștri, armata...

— Rezistă, nici o grijă !

— Și dacă vin încoace ?

— Să poftească !

— Crezi că-i oprim cu sticlele astea de benzină ?

— Ba bine că nu !

Vocile se amestecau. Dumitrana porunci să nu se miște nimeni și să nu-și ia ochii de la liziera pădurii. Se întunecase parcă. Incendiile apropiate aduceau căldura lor nesuferită. Veniră primii curieri. Comandamentul cerea să-și păstreze fiecare postul lui pentru că nemții încercau să spargă blocada. Deocamdată armata lupta bine. Bombardamentul îi dizlocase pe germani din pădure și-i scosese la șosea unde se luptau cu regimentele noastre. Din pricina lipsei de vizibilitate, fuseseră bombardate și unități românești. Erau destui morți și răniți. Se cerea ca în caz de retragere să nu se piardă contactul cu inamicul cu nici un chip. Dumitrana citise instrucțiunile primite și dăduse din umeri : „Ia te uită la ăștia se și gîndesc la retragere !“

Pe urmă se făcu liniște. Cam un sfert de ceas. Nu o liniște desăvîrșită. Ici, colo, răsunau focuri răzlețe de pușcă. Se dădeau lupte în pădure între grupuri izolate și cam pe la prînz, cînd credeau că situația se stabilizase, se auziră iar tunurile antitanc. „Acum vor să forțeze șo-

seaua, gîndi Mareș care cunoștea bine locurile. Se bat undeva lîngă aeroport." Ascultau toți cu urechile ciulite. Se auzeau focurile puștilor-mitraliere și iar loviturile tunurilor antitanc. Dumitrana merse în goană spre podul Băneasa, chemînd o grupă mai mare în jurul primului tun. Un sergent-major scruta drumul cu binoclul. Nu se vedea mai nimic. Totul era învăluit într-un nor de fum des și negru.

— Se retrag ? întrebă cineva.

— Nu. Rezistă acolo.

Izbucni un foc mare care se întinse, apoi se auziră minele germane în pădure. Deasupra zidului de frunziș săreau bucăți de trupuri rupte și frunze spulberate de explozii, ca la o vînătoare de fazani. Lupta dură încă un ceas sau două și spre prînz trei plutoane germane încercară să-și facă loc spre Șoseaua Nordului.

Cerul se limpezise puțin. Tomulete semnală la lizieră două tancuri care înaintau în viteză spre linia de asfalt. Erau două matahale mari de oțel, cu șenilele sclipind stins în lumina incertă. Pe turelă stăteau doi tanchiști cu binoclul la ochi. Cînd își dădură seama că drumul e apărat, lăsară capacul metalic și începură să tragă de departe. Tunurile antitanc fură împinse mai aproape, făcînd front spre linia mestecenilor.

Trecu un sfert de ceas. Tancurile se scufundaseră undeva în gropile din fața cîmpului. Urcau acum probabil cu prudență pînă la linia ferată. Rambleul, așezat mai sus, le ascundea deocamdată siluetele. Nu mai trăgea nimeni. Niculescu se uită la ceilalți. Spuse tinerilor că era timpul să lase pușca-mitralieră și să apuce sticlele cu benzină pentru că un tanc nu se vînează ca mistreții, cu glonț. Băieții rîseră tare și Mareș se uită mirat într-acolo. Infirmierii și femeile se retraseră spre clădirea ștrandului din apropiere. Fu o clipă de liniște. Se auzeau numai scîrțîitul caruselului metalic și clipocitul apei în malul de lut.

Un minut, două, trei...

Primul tanc urcă rambleul și începu să tragă. Oamenii se lăsară în șanț și priviră conurile de țărînă ridicate din pămînt. Tirul era imprecis. Bubui un tun. Proiectilul

trecu pe alături și smulse frunzișul unuia din mesteceni, retezîndu-l la jumătate.

— Păcat ! înjură Niculescu, a stricat frumusețea asta de pom !

Urmă altă lovitură, tot alături.

Se ivise și al doilea tanc. În spate, abia atunci văzură, se mișcau soldați germani. Căștile verzi licăreau ușor și parcă oamenii dansau caraghios cu puștile în cumpănire.

— E groasă, spuse tare Mareș. Dacă nu ochim bine, ăștia vin pînă aici.

Dumitrana se afla lîngă servanții primului tun și comanda tirul. Urmară două lovituri una după alta și un proiectil lovi într-o șenilă. Mașina se opinti dintr-o dată, se răsuci ca un titirez și roatele înșirate pe un lanț se răsuciră în gol.

— Unul la mînă ! strigă Niculescu.

Turela tancului se deschise și afară săriră cei dinăuntru. Se auzi o rafală scurtă. Cei de la Vulcan traseră o salvă de pușcă-mitralieră. Un soldat căzu. Se aruncă și al doilea și fu vînat și el ca o potîrniche. Tunurile fură îndreptate spre cea de-a doua mașină. Focurile se încrucișară. Gardul de sîrmă din spatele lor plesni. Un proiectil căzu cu un plescăit moale în lac, ridicînd o perdea de apă.

— Trageți ca orbii, înjura tare studentul, și-l apucă cheful să iasă din șanț și să arunce o sticlă de benzină sub al doilea tanc care se apropia, urmat de soldați germani. Le vedea bine fețele asudate și cînd auzi primele bubuituri ale grenadelor strigă cuiva :

— Nu-i mai lăsați ! Acum, pe ei !

Mareș îl opri :

— Stai, nu e timpul ! Mai lasă-i să se apropie.

Trecură iar cîteva secunde. Tunurile trăgeau încrucișat. Fu lovit blindajul în cîteva locuri, dar mașina nu se opri. Cei dinăuntru trăgeau înverșunat. Șanțul fu răscolit și cîțiva din oamenii lui Dumitrana uciși. Se auzeau vaiete, dar nimeni nu mai ținea seama de asta. Linia de trăgători din spatele tancurilor se apropia. Tunurile trebuiau să-și schimbe des poziția din cauza vitezei cu care înainta mașina și, în curînd, așa cum înțelese studentul, se aflau prea aproape pentru a mai putea fi ochite cu precizie. Fără să asculte de strigătele lui Dumitrana se ridică din

șanț și cu o sticlă de benzină în mînă se apropie de tanc. Îl urmă unul dintre tineri, alergînd dezordonat și ferindu-se de focurile mitralierei de bord.

Pe Niculescu îl despărțeau cincizeci de metri de mașina care se oprise parcă puțin, ca și cînd ar fi căutat o direcție nouă. Era ușor ca după o baie. Îi venea să rîdă de ceea ce face. „Uite, să vedem care-i mai al dracului ! Eu sau javra asta de tanc, mare cît un magazin de coloniale ? Există un punct mort unde îl ai în mînă. Care dracu e ăla ? Totul e să mergi drept în bătaia tunului, să fii cît mai aproape de el. Dar de ce n-au găsit pînă acum secretul mișcării de rotație a mitralierei de bord care să nu mai permită nici un punct mort ? Drace, trag pe lîngă urechile mele. În mînă simt sticla aproape fierbinte care trebuie aruncată dedesubt sau deasupra, prin turelă. Na, că am uitat..."

Gîfîia. Iar îi țiuiau pe la urechi niște muște de metal fierbinte. „Și ăsta s-a luat după mine. Aleargă la fel de bine. Unul din doi tot o să ajungă lîngă drăgălașul de hambar pe roate și o să-l dea gata. Poate o să mă rănească puțin, ei și ? O să stau la spital. Ce-i eroismul ? Poate puțină inconștiență, poate puțină beție, poate toate astea la un loc. Ba nu, eroismul e altceva, ce dracu e ? Ferește capul ! Așa, acum sări la dreapta. Uite, aici începe unghiul mort. Gloanțele treceau pe deasupra. Ah, am demult o treabă cu ei, cu boșii ăștia ! Și în față, dincolo de mașina greoaie, uite mestecenii ! Unul a fost retezat. Ce simte un mesteacăn cînd este ucis ?"

Simți o durere în braț, o smucitură și sticla de benzină gata să cadă. Nu încă ! „Ce spuneam eu ? Am să stau nițel la spital și am să mă odihnesc. Uite, în spate nu mai e nimeni. A căzut și băiatul ăla, l-au ucis. Nu mai trage nici tunul antitanc. Le e frică să nu m-atingă pe mine. Ce prostie am făcut ! Am rămas numai cu el, față în față. Acum, sus, la turelă !"

În jur : un roi de gloanțe din amîndouă părțile. Capacul greu de metal se deschise. Un braț, cu un revolver. „Crede c-am să-l las să tragă, na ! Aruncă sticla. Deocamdată nimic, numai liniște. Ar trebui o flacără. Dacă în sticlă nu era benzină ? Trebuie să fie. Iată explozia." Un zgomot care-i sparse timpanele. Se rosto-

goli și căzu pe spate. În piept simți niște schije fierbinți care-l rupeau. Cineva urla tare :

— L-au lovit ! L-au lovit !...

Și înțepeni, încet, fără să mai poată spune nimic, privind cerul plin de aburi, cu fum deasupra și copacii : niște mesteceni, din care unul retezat pe jumătate. Pe urmă, beznă, nemișcare și adîncă tăcere...

5

Camioanele cu răniți plecaseră de mult. Se înserase și ploua mărunt ca în prima zi de toamnă. Se înserase. De undeva dinspre șoseaua spre Ploiești se mai auzeau lovituri de tun antitanc. Trupele germane se retrăgeau în derută.

Aici se dăduse ultima bătălie. Ea se terminase de cîteva ceasuri. Șoseaua Nordului fusese apărată de grupul acesta de oameni împuținat, care aștepta acum ordinele comandamentului. În cîmpul pustiu și umed rămăseseră cele două tancuri arzînd. Fumul întuneca și mai mult cerul zilei de august, posomorît și trist. Treceau prizonierii nemți care erau duși la camioanele armatei. Se auzea un marș. Cîteva unități se întorceau în oraș. Pe limba de asfalt rămăseseră arme și lăzi. Cineva striga tare :

— Sus, tovarăși, mai repede, populația Capitalei vă așteaptă !

— S-a terminat ? mai întrebă cineva.

— S-a terminat.

Mareș auzi un cîntec de armonică de gură. Cînta unul dintre cei veniți cu sergentul-major Tomulete. Privi la Dumitrana. Avea brațul prins cu o eșarfă. O schijă mică de grenadă îi retezase un deget. Nu simțea decît o durere surdă și strîngea din cînd în cînd din dinți. Privea mulțimea care se înghesuia la obloanele autocamionului.

— Asta a fost tot, spuse mulțumit cînd ultimul din grupa lui Tomulete urcă în mașină.

Mareș tot mai tăcea posomorît, fără să simtă ploaia care-i curgea pe obraz.

Dumitrana nu întrebă nimic. Rămaseră singuri. Femeile plecaseră cu răniții în oraș. Pe cîmp ardea cu zgomot tancul scos din luptă de Niculescu. Se gîndeau amîndoi la aceleași lucruri, dar tăceau mai departe privind suprafața întunecată a lacului pe care cădea ploaia mărunță și nesfîrșită. Mirosea a pămînt umezit. Camioanele plecau. Se auzeau motoarele. Cineva întrebă :

— Nu veniți ?

— Ba da, să aștepte puțin ! răspunse Dumitrana.

Mai rămăsese un camion și șoferul sta pe scară. Cîțiva soldați strîngeau armele de pe drum și le aruncau sus, oamenilor care le prindeau cu îndemînare.

Acum era liniște. Cîțiva își aprindeau țigări, ferind focurile chibriturilor în căușul palmelor. Găsiseră cîteva foi de cort cu care se acoperiră. Fumau și tăceau. Ploua mărunt. Pe acoperișul cabinei șoferului zuruia apa.

— Pe cine dracu mai așteptăm ? întrebă acesta, exasperat.

Nu-i răspunse nimeni. Se uită pe fereastră și dădu drumul ștergătoarelor de cauciuc care-i curățară geamul de aburul ploii.

Mareș se întoarse spre Dumitrana. Nu plînsese prea de multe ori. Credea că nici acum nu fusese observat pentru că picăturile de apă de pe obraz îi ascundeau lacrimile. Îi era frică să vorbească pentru că glasul l-ar fi trădat.

— A fost nebun, spuse în cele din urmă Dumitrana și lăsă brațul zdrăvăn în jos.

— Nu-l nedreptăți. I-a plăcut să se bată. Voia să se bată.

Celălalt tăcu puțin. Și-ar fi aprins o țigară, dar avea un braț lovit și îi era rușine să-i ceară mecanicului să-l ajute.

— Poate că ai dreptate. Era mai tînăr decît noi și înțelegea altfel eroismul. În definitiv, cineva trebuia să facă asta...

Priviră amîndoi tancul incendiat, acum numai o grămadă de fier scurs, încins de căldura focului, cu două trupuri carbonizate înăuntru.

— Haide ! zise hotărît Dumitrana. Ne-așteaptă oamenii, n-o să bocim aici toată noaptea !

Mareş îl urmă. Se urcară pe la spatele autocamionului şi cineva bătu cu pumnul în cabina şoferului.

— Gata !

Se auzi motorul şi porniră. Ploua mărunt şi norii erau foarte aproape.

— Ce bine e ! gîfîi Dumitrana primind cu tot obrazul bătaia măruntă a picăturilor de apă.

Celălalt tăcu.

Oamenii din camion cîntau şi vorbeau tare. Dumitrana îl întrebă pe neaşteptate :

— La ce te gîndeşti ?

— La nimic. Sau ştiu eu la ce ?...

— Eşti mai posomorît ca ziua asta şi doar e ziua victoriei noastre...

— E adevărat, dar pot să mă bucur cît trebuie cînd unul dintre ai noştri a murit ?

Dumitrana ceru o ţigară cuiva, aşezat la picioarele lui, un muncitor cu faţa trasă ca pergamentul. Acesta îi văzu braţul legat şi se ridică în picioare punîndu-i o Naţională între buze, aprinzîndu-i-o cu un chibrit.

— Să creşti mare ! rîse încet Dumitrana şi trase adînc fumul în piept.

Apucase ţigara cu mîna zdravănă şi o ţinea între degete, cu focul mic sub căuşul palmei. Cămaşa lui murdărită de praf era umedă la spate şi pe piept îi juca uşor pistolul automat, licărind negru în lumina tulbure a serii.

Se auzeau numai eşapamentul autocamionului şi fîşîitul cauciucurilor. Tăcuseră şi oamenii din jur, osteniţi. Fumau cu gesturi rare, aşezaţi pe băncile maşinii şi priveau în sus la ploaia sîcîitoare.

— Unde să oprim ? întreba şoferul, scoţînd capul pe fereastra cabinei.

— La Comitetul Central...

Trecură pe podul de la Herăstrău şi mai priviră o dată Şoseaua Nordului, rămasă în urmă : o linie lucioasă de asfalt, spartă pe alocuri de proiectile. Se întunecase bine şi pe cîmpul alăturat mai fumega un foc mărunt. Ploua tare. Oamenii îşi ştergeau din cînd în cînd faţa cu palmele umezite. În faţă se profilă din ce în ce mai aproape Arcul de Triumf, cu silueta lui mare, cenuşie.

Intrară pe un bulevard plin de lume. Se auzeau strigăte și urale. În fața clădirilor rămase în picioare fluturau drapele umede.

Priviră fețele luminate de becurile aprinse în geamuri și brațele ridicate, ascultînd rîsetele și saluturile necunoscuților.

Dumitrana așeză brațul zdravăn pe umerii mecanicului. Pe urmă se întoarse spre cei din mașină și-i întrebă :

— Știți *Internaționala* ?

— Cum să nu ! răspunseră cîteva glasuri.

— Atunci după mine : *Hai la lupta cea mare...*

Redactor : ELENA MARINESCU
Coperta : FL. CREANGĂ
Tehnoredactor : DUȚĂ ANDREI

Bun de tipar 15.04.1989. Apărut 1989.
Coli tipar 18. B 10 588.

Tiparul executat sub comanda nr. 90 081 la
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii nr. 1, București,
Republica Socialistă România